

TÜRK SANAYİCİLERİ VE
İŞADAMLARI DERNEĞİ

DEVLET PLANLAMA
TEŞKİLATI

TÜRKİYE'DE BÖLGESEL GELİŞME POLİTİKALARI

Sektör-Bölge Yığınlaşmaları

TÜSİAD BÜYÜME STRATEJİLERİ DİZİSİ No:4

**TÜRK SANAYİCİLERİ VE
İŞADAMLARI DERNEĞİ**

**DEVLET PLANLAMA
TEŞKİLATI**

TÜRKİYE'DE BÖLGESEL GELİŞME POLİTİKALARI

Sektör-Bölge Yığınlaşmaları

Eylül 2005

(Yayın No. TÜSİAD-T/2005-09/408)

Meşrutiyet Caddesi, No.74 34420 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0212) 249 07 23 • Telefax: (0212) 249 13 50

© 2005, TÜSİAD

*Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü,
4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca,
kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun
yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak,
çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak,
kiralananmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak,
telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik
yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.*

ISBN : 975-8458-91-4

LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE BASIM İŞLERİ ANONİM ŞİRKETİ
Oto Sanayii, Barbaros Cad. No.78 34396 4. Levent-İSTANBUL
Tel: (0212) 282 39 00 Faks: (0212) 280 99 34

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanısıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılabilecek ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

"TÜSİAD Büyüme Stratejileri Dizisi" kapsamında bölgesel ve sektörel politika önerilerinin geliştirilmesi için başlatılmış olan bu çalışma, bölgesel ve sektörel yapıyı çeşitli göstergeler itibarıyla ortaya koymaktadır. "Türkiye'de Bölgesel Gelişme Politikaları: Sektör-Bölge Yığınlaşmaları" adlı bu rapor, DPT Müsteşar Yardımcısı Lütfi Elvan başkanlığında, DPT Bölgesel Gelişme Dairesi Başkanı Nevin Sorguç, DPT Bölgesel Gelişme Dairesi Uzmanı Leyla Bilen Kazancık ve DPT Uzman Yardımcısı Ahmet Öztürk tarafından yazılmıştır.

Eylül 2005

ÖZGEÇMİŞLER

Lütfi ELVAN

Karaman-Ermenek doğumlu olan Lütfi Elvan, maden mühendisliği dalında lisans derecesini 1983 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nden aldıktan sonra 1986 yılında İngiltere'de Leeds Üniversitesi'nden M. Phill derecesini aldı. Daha sonra, 1995 yılında ABD'de Delaware Üniversitesi'nde Ekonomi alanında master derecesi aldı. 1987-89 yılları arasında Etibank Genel Müdürlüğü Yöneylem Araştırması Grubu'nda mühendis olarak çalıştı. 1989 yılında DPT Müsteşarlığı'nda uzman yardımcısı olarak göreve başlayan Elvan, 1989-90 yılları arasında Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nde, 1990-93 ve 1995-96 yılları arasında ise İktisadi Sektörler Başkanlığı'nda Madencilik Sektörü'nden sorumlu uzman yardımcısı ve uzman olarak çalıştı. 1996 yılında, Kalkınmada Öncelikli Yörelere Dairesi Başkanı olarak atanan Elvan, 2002 yılı sonuna kadar bu görevi yürüttü. 1999 yılında OECD Kırsal Kalkınma Çalışma Grubu Başkan Yardımcılığı'na seçildi. Kasım 2002 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Yardımcılığı'na atanan Elvan'ın, üretim planlaması, madencilik, dinamik programlama, teşvik sistemi ile bölgesel ve yerel kalkınma alanlarında yurtiçi ve yurtdışında, Türkçe ve İngilizce yayımlanmış makale ve tebliğleri bulunmaktadır.

Nevin SORGUÇ

Gümüşhane-Karaca doğumlu olan Nevin Sorguç, istatistik alanında lisans derecesini 1978 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden aldı. 1979 yılında Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nde yöneylem araştırmacısı olarak göreve başladı. 1983 yılında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na katılan Sorguç, Sosyal Planlama Başkanlığı Planlama Dairesi'nde eğitim, sağlık, insan gücü, bilgi teknolojisi sektörlerinde çalıştı. Ayrıca, sosyal sektörler yatırım koordinatörlüğü ile Ücretler ve Gelirler Dairesinde de görev yapan Sorguç, 1990 yılından itibaren bugünkü adı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü olan Kalkınmada Öncelikli Yörelere Başkanlığı'nda görevine devam etti. 1993 yılında Milli Güvenlik Akademisi'ni bitirdi. Kamuya ait Sosyal Sektör Yatırımları konusunda çeşitli yayınları bulunan Sorguç, Nisan 2004 tarihinden beri Bölgesel Gelişme Dairesi Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Leyla Bilen KAZANCIK

Yozgat doğumlu olan Leyla Bilen Kazancık, istatistik alanında lisans derecesini 1994 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden aldıktan sonra 1997 yılında yine aynı üniversiteden istatistik yüksek lisans derecesi almıştır. 1995-1997 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak, 1997-2004 yılları arasında ise Devlet İstatistik Enstitüsü'nde uzman ve uzman yardımcısı olarak görev yapan Kazancık, 2004 yılından beri Devlet Planlama Teşkilatı'nda görev yapmaktadır. İller itibarıyla Türkiye'de gelişmişlik düzeyinin çeşitli istatistiksel yöntemlerle belirlenmesi, sigorta primleri için alternatif prim hesaplamaları, turizm, Avrupa Topluluğu ve Türkiye'nin nüfus hareketleri yönünden karşılaştırılması ve içsel tutarlılık, güvenilirlik tahminleri konularında yayımlanmış çalışmaları mevcuttur.

Ahmet ÖZTÜRK

Ağrı doğumlu olan Ahmet Öztürk, matematik alanında lisans derecesini 2001 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nden aldı. 2004 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'nda uzman yardımcılığı görevine başlayan Öztürk halen bu görevini sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	25
II. BÖLGESEL POLİTİKA YAKLAŞIMI VE GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI	27
II.1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE BÖLGESEL POLİTİKA YAKLAŞIMI VE GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI	27
II.2. TÜRKİYE'NİN BÖLGESEL POLİTİKA YAKLAŞIMI VE GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI	32
III. BÖLGELERİN DEMOGRAFİK, EKONOMİK VE SOSYAL YAPILARI	36
III.1. NÜFUS	36
III.2. GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (GSYİH)	40
III.3. İSTİHDAM	47
III.4. İŞGÜCÜNE KATILIM VE İŞSİZLİK	53
III.5. EĞİTİM	58
III.6. GÖÇ	64
III.7. BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSLERİ	75
III.7.1. Eğitim Sektörü Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	79
III.7.2. Sağlık Sektörü Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	80
III.7.3. Sanayi Sektörü Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	81
IV. TARIM SEKTÖRÜNÜN ALT BÖLGELER VE ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA ANALİZİ	84
IV.1. TARIM SEKTÖRÜNDE BÖLGELERİN COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALARI	85
IV.2. TARIM SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMALAR	95
IV.2.1. Bitkisel Üretim Sektöründe Yığınlaşmalar	97
IV.2.2. Hayvansal Üretimin Sektörel Yığınlaşması	101
IV.2.3. Hayvan Yetiştiriciliğinde Sektörel Yığınlaşmalar	107

V. SANAYİNİN ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA ANALİZİ	110
V.1. SANAYİ SEKTÖRÜNDE BÖLGELERİN COĞRAFİ YOĞUNLAŞMASI	110
V.2. SEKTÖREL VE BÖLGESEL UZMANLAŞMA VE ÇEŞİTLİLİK	132
V.2.1. Sektörel Uzmanlaşma ve Çeşitlilik	132
V.2.2. Bölgesel Uzmanlaşma ve Çeşitlilik	135
V.2.3. Sektörel Yığınlaşmalar	137
VI. SONUÇ	167
KAYNAKÇA	172
EKLER	173
EK1: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİNİN KURULMASINA İLİŞKİN BAKANLAR KURULU KARARI	175
EK2: BÖLGELERİN DEMOGRAFİK, EKONOMİK VE SOSYAL YAPILARI	183
EK3: HİZMETLER SEKTÖRÜNÜN ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALARI	193
EK4: TARIMSAL ÜRETİMİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMALARI	201
EK5: SANAYİ ALT SEKTÖRLERİNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMALAR	209
EK6: DÜZEY 2 BÖLGELERİNDE SEKTÖREL YIĞINLAŞMALAR	223

Tablo Listesi

TABLO 2.1.1.	AB-25'TE DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE KİŞİ BAŞI GSYİH (2002).....	27
TABLO 2.1.2.	AB'DE DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE KİŞİ BAŞI GSYİH (2002).....	31
TABLO 2.2.1.	OECD ÜLKELERİ GSYİH VARYASYON KATSAYILARI	32
TABLO 2.2.2.	AB ÜYESİ ÜLKELER, ADAY ÜLKELER VE EFTA ÜLKELERİ İÇİN KİŞİ BAŞI GSYİH (2000).....	34
TABLO 3.4.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE İŞGÜCÜNE KATILIM VE İŞSİZLİK ORANI (cinsiyete göre)	54
TABLO 3.5.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE OKUR-YAZARLIK ORANI (2000).....	59
TABLO.3.5.2.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE OKUR-YAZARLIK VE CİNSİYET ORANI (2000)	60
TABLO 3.5.3.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE OKULLAŞMA ORANLARI (2001-2002)	62
TABLO 4.2.1.	BÖLGELERİN BİTKİSEL VE HAYVANSAL ÜRETİM DEĞERLERİNE GÖRE YIĞINLAŞMA DÜZEYLERİ	97
TABLO 4.2.1.1.	TARLA ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	98
TABLO 4.2.1.2.	SEBZE ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA.....	99
TABLO 4.2.1.3.	MEYVE ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA.....	100
TABLO 4.2.2.1.	SÜT ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	102
TABLO 4.2.2.2.	ET ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	103
TABLO 4.2.2.3.	BEYAZ ET ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	104
TABLO 4.2.2.4.	YUMURTA ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA.....	105
TABLO 4.2.2.5.	BAL ÜRETİMİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	106
TABLO 4.2.3.1.	BÜYÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	107

TABLO 4.2.3.2.	KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	108
TABLO 4.2.3.3.	KÜMES HAYVANLARI YETİŞTİRİCİLİĞİ SEKTÖRÜNDE YIĞINLAŞMA	109
TABLO 5.2.1.	İSTİHDAM VE İŞYERİ SAYISINA GÖRE HERFİND AHL SEKTÖREL UZMANLAŞMA ENDEKSLERİ	133
TABLO 5.2.2.	İSTİHDAM VE İŞYERİ SAYISINA GÖRE HERFİND AHL BÖLGESEL UZMANLAŞMA ENDEKSLERİ	136
TABLO 5.2.3.	BÜRO MAKİNELERİ VE BİLGİSAYAR İMALATI	138
TABLO 5.2.4.	RADYO TELEVİZYON, HABERLEŞME TEÇHİZATI VE CİHAZLARI İMALATI	139
TABLO 5.2.5.	GİYİM EŞYASI İMALATI; KÜRKÜN İŞLENMESİ VE BOYANMASI	140
TABLO 5.2.6.	GERİ DÖNÜŞÜM	142
TABLO 5.2.7.	DİĞER ULAŞIM ARAÇLARININ İMALATI	143
TABLO 5.2.8.	DERİNİN TABAKLANMASI VE İŞLENMESİ; BAVUL, EL ÇANTASI, SARAÇLIK, KOŞUM TAKIMI VE AYAKKABI İMALATI	144
TABLO 5.2.9.	BASIM VE YAYIM; PLAK, KASET VE BENZERİ KAYITLI MEDYANIN ÇOĞALTILMASI	146
TABLO 5.2.10.	BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLARIN İMALATI	147
TABLO 5.2.11.	TÜTÜN ÜRÜNLERİ İMALATI	148
TABLO 5.2.12.	KİMYASAL MADDE VE ÜRÜNLERİ İMALATI	150
TABLO 5.2.13.	TIBBİ ALETLER; HASSAS VE OPTİK ALETLER İLE SAAT İMALATI	151
TABLO 5.2.14.	KOK KÖMÜRÜ, RAFİNE EDİLMİŞ PETROL ÜRÜNLERİ VE NÜKLEER YAKIT İMALATI	152
TABLO 5.2.15.	PLASTİK VE KAUKUK ÜRÜNLERİ İMALATI	153

TABLO 5.2.16.	MOTORLU KATA TAŞITI, RÖMORK VE YARI RÖMORK İMALATI	154
TABLO 5.2.17.	KAĞIT HAMURU, KAĞIT VE KAĞIT ÜRÜNLERİ İMALATI	155
TABLO 5.2.18.	MOBİLYA İMALATI; BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ DİĞER İMALATLAR	156
TABLO 5.2.19.	TEKSTİL ÜRÜNLERİ İMALATI	157
TABLO 5.2.20.	BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ MAKİNE VE TEÇHİZAT İMALATI	158
TABLO 5.2.21.	MAKİNE VE TEÇHİZATI HARİÇ; FABRİKASYON METAL ÜRÜNLERİ	159
TABLO 5.2.22.	ANA METAL SANAYİİ	160
TABLO 5.2.23.	METALİK OLMAYAN DİĞER MİNERAL ÜRÜNLERİN İMALATI	161
TABLO 5.2.24.	GIDA ÜRÜNLERİ VE İÇECEK İMALATI	163
TABLO 5.2.25.	AĞAÇ VE AĞAÇ MANTARI ÜRÜNLERİ İMALATI (MOBİLYA HARİÇ); SAZ, SAMAN VE BENZERİ MALZEMELERDEN, ÖRÜLEREK YAPILAN EŞYALARIN İMALATI	164

Haritalar

HARİTA 3.1.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE NÜFUS YOĞUNLUĞU (2000).....	36
HARİTA 3.1.2.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE NÜFUS ARTIŞ HIZI (1990-2000)	37
HARİTA 3.1.3.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE ŞEHİRLEŞME ORANI (2000)...	37
HARİTA 3.1.4.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE DOĞURGANLIK ORANI (2000).....	38
HARİTA 3.1.5.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE ORTALAMA HANE HALKI BÜYÜKLÜĞÜ (2000).....	39
HARİTA 3.2.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE TARIM SEKTÖRÜ GSYİH BÜYÜME HIZI (%) (1987-2001)	41
HARİTA 3.2.2.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE SANAYİ SEKTÖRÜ GSYİH BÜYÜME HIZI (%) (1987-2001)	42
HARİTA 3.2.3.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE HİZMETLER SEKTÖRÜ GSYİH BÜYÜME HIZI (%) (1987-2001).....	43
HARİTA 3.2.4.	BÖLGELER İTİBARIYLA TARIM VE SANAYİ SEKTÖRLERİNİN 1987-2001 DÖNEMİ GSYİH BÜYÜME HIZLARI.....	44
HARİTA 3.2.5.	BÖLGELER İTİBARIYLA TARIM VE HİZMETLER SEKTÖRLERİNİN 1987-2001 DÖNEMİ GSYİH BÜYÜME HIZLARI	45
HARİTA 3.2.6.	BÖLGELER İTİBARIYLA SANAYİ VE HİZMETLER SEKTÖRLERİNİN 1987-2001 DÖNEMİ GSYİH BÜYÜME HIZLARI	46
HARİTA 3.3.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE TARIM SEKTÖRÜNDE İSTAHDAMIN PAYI (%) (2004)	48
HARİTA 3.3.2.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE SANAYİ SEKTÖRÜNDE İSTAHDAMIN PAYI (%) (2004)	49
HARİTA 3.3.3.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE HİZMETLER SEKTÖRÜNDE İSTAHDAMIN PAYI (%) (2004)	50
HARİTA 3.3.4.	TARIM VE SANAYİ SEKTÖRLERİNİN İSTİHDAM ORANLARI	51
HARİTA 3.3.5.	TARIM VE HİZMET SEKTÖRLERİNİN İSTİHDAM ORANLARI ...	52

HARİTA 3.3.6.	HİZMET VE SANAYİ SEKTÖRLERİNİN İSTİHDAM ORANLARI	52
HARİTA 3.4.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE İŞSİZLİK ORANI (2004)	56
HARİTA 3.5.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE YETİŞKİN NÜFUSUN OKUR-YAZARLIK ORANI (2000)	59
HARİTA 3.5.2.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE YETİŞKİN KADIN NÜFUSUN OKUR-YAZARLIK ORANI (2000)	61
HARİTA 3.5.3.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE İLKÖĞRETİMDE OKULLAŞMA ORANI (2001-2002)	63
HARİTA 3.5.4.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE ORTAÖĞRETİMDE OKULLAŞMA ORANI (2001-2002)	64
HARİTA 3.6.1.	GÖÇ ALAN VE GÖÇ VEREN DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	65
HARİTA 3.6.2.	GÖÇ ALAN TR61 (ANTALYA-BURDUR-İSPARTA) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	66
HARİTA 3.6.3.	GÖÇ ALAN TR10 (İSTANBUL) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	66
HARİTA 3.6.4.	GÖÇ ALAN TR21 (EDİRNE-KIRKLARELİ-TEKİRDAĞ) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	67
HARİTA 3.6.5.	GÖÇ ALAN TR31 (İZMİR) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	67
HARİTA 3.6.6.	GÖÇ ALAN TR41 (BİLECİK-BURSA-ESKİŞEHİR) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	68
HARİTA 3.6.7.	GÖÇ ALAN TR32 (AYDIN-DENİZLİ-MUĞLA) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	68
HARİTA 3.6.8.	GÖÇ ALAN TR51 (ANKARA) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	69

HARİTA 3.6.9.	GÖÇ ALAN TR22 (BALIKESİR-ÇANAKKALE) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	69
HARİTA 3.6.10.	GÖÇ ALAN TR52 (KARAMAN-KONYA) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	70
HARİTA 3.6.11.	GÖÇ VEREN TR81 (BARTIN-KARABÜK-ZONGULDAK) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	70
HARİTA 3.6.12.	GÖÇ VEREN TRA2 (AĞRI-ARDAHAN-IĞDIR-KARS) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	71
HARİTA 3.6.13.	GÖÇ VEREN TRC3 (BATMAN-MARDİN-SİİRT-ŞIRNAK) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	71
HARİTA 3.6.14.	GÖÇ VEREN TR83 (AMASYA-ÇORUM-SAMSUN-TOKAT) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	72
HARİTA 3.6.15.	GÖÇ VEREN TRA1 (BAYBURT-ERZİNCAN-ERZURUM) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	72
HARİTA 3.6.16.	GÖÇ VEREN TR82 (ÇANKIRI-KASTAMONU-SİNOP) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	73
HARİTA 3.6.17.	GÖÇ VEREN TRB2 (BİTLİS-HAKKARİ-MUŞ-VAN) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	73
HARİTA 3.6.18.	GÖÇ VEREN TRC2 (DİYARBAKIR-ŞANLIURFA) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	74
HARİTA 3.6.19.	GÖÇ VEREN TR63 (HATAY-KAHRAMANMARAŞ-OSMANİYE) DÜZEY 2 BÖLGESİNİN EN ÇOK GÖÇ ALDIĞI VE VERDİĞİ DÜZEY 2 BÖLGELERİ (1995-2000)	74

HARİTA 4.1.1.	BİTKİSEL ÜRETİMDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	86
HARİTA 4.1.2.	TARLA ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	86
HARİTA 4.1.3.	SEBZE ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	87
HARİTA 4.1.4.	MEYVE ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	88
HARİTA 4.1.5.	HAYVANSAL ÜRÜNLER ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	88
HARİTA 4.1.6.	SÜT ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	89
HARİTA 4.1.6.	KIRMIZI ET ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	90
HARİTA 4.1.7.	BEYAZ ET ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	90
HARİTA 4.1.8.	YUMURTA ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	91
HARİTA 4.1.9.	BAL ÜRETİMİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	91
HARİTA 4.1.10.	BÜYÜKBAŞ CANLI HAYVAN DEĞERİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	92
HARİTA 4.1.11.	KÜÇÜKBAŞ CANLI HAYVAN DEĞERİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	93
HARİTA 4.1.12.	KÜMES CANLI HAYVAN DEĞERİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	94
HARİTA 4.2.1.	BÖLGELERİN BİTKİSEL ÜRETİM DEĞERLERİNE GÖRE YIĞINLAŞMA DÜZEYLERİ	96
HARİTA 4.2.2.	BÖLGELERİN HAYVANSAL ÜRETİM DEĞERLERİNE GÖRE YIĞINLAŞMA DÜZEYLERİ	96
HARİTA 5.1.1.	SANAYİ SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	111
HARİTA 5.1.2.	İMALAT SANAYİİNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	112
HARİTA 5.1.3.	GIDA ÜRÜNLERİ VE İÇECEK İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	113
HARİTA 5.1.4.	TÜTÜN ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	113
HARİTA 5.1.5.	TEKSTİL ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	114
HARİTA 5.1.6.	GİYİM EŞYASI İMALATI; KÜRKÜN İŞLENMESİ VE BOYANMASI SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	115
HARİTA 5.1.7.	DERİNİN TABAKLANMASI VE İŞLENMESİ; BAVUL, EL ÇANTASI, SARAÇLIK, KOŞUM TAKIMI VE AYAKKABI İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	116

HARİTA 5.1.8.	AĞAÇ VE AĞAÇ MANTARI İMALATI (MOBİLYA HARIÇ); SAZ, SAMAN VE BENZERİ MALZEMELERDEN, ÖRÜLEREK YAPILAN EŞYALARIN İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	117
HARİTA 5.1.9.	KAĞIT HAMURU, KAĞIT VE KAĞIT ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	118
HARİTA 5.1.10.	BASIM VE YAYIM; PLAK VE BENZERİ KAYITLI MEDYANIN ÇOĞALTILMASI SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	118
HARİTA 5.1.11.	KOK KÖMÜRÜ, RAFİNE EDİLMİŞ PETROL ÜRÜNLERİ VE NÜKLEER YAKIT İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	119
HARİTA 5.1.12.	KİMYASAL MADDE VE ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	120
HARİTA 5.1.13.	PLASTİK VE KAUCUK ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	120
HARİTA 5.1.14.	METALİK OLMAYAN DİĞER MİNERAL ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	121
HARİTA 5.1.15.	ANA METAL SANAYİDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	122
HARİTA 5.1.16.	MAKİNE TEÇHİZATI HARIÇ; FABRİKASYON METAL ÜRÜNLERİ İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	123
HARİTA 5.1.17.	BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ MAKİNE VE TEÇHİZATI İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	123
HARİTA 5.1.18.	BÜRO MAKİNELERİ VE BİLGİSAYAR İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	124
HARİTA 5.1.19.	BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ ELEKTRİK Lİ MAKİNE VE CİHAZLARIN İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	125
HARİTA 5.1.20.	RADYO, TELEVİZYON, HABERLEŞME VE CİHAZLARI İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	125
HARİTA 5.1.21.	TIBBİ ALETLER; HASSAS VE OPTİK İLE SAAT İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	126
HARİTA 5.1.22.	MOTORLU KARA TAŞITI; RÖMORK VE YARI RÖMORK İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	127

HARİTA 5.1.23.	DİĞER ULAŞIM ARAÇLARI İMALATINDA COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	127
HARİTA 5.1.24.	MOBİLYA İMALATI; BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ DİĞER İMALATLAR SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	128
HARİTA 5.1.25.	GERİ DÖNÜŞÜM SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	129
HARİTA 5.1.26.	MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	129
HARİTA 5.1.27.	ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE SICAK SU ÜRETİMİ VE DAĞITIMI SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	130
HARİTA 5.1.28.	HİZMETLER SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	131
HARİTA 5.2.1.	SEKTÖREL YIĞINLAŞMA VE BÖLGESEL ÇEŞİTLİLİK	166
HARİTA 5.2.2.	YIĞINLAŞMA KATSAYISINA GÖRE BÖLGELERDE YIĞINLAŞAN SEKTÖRLER	166
HARİTA 5.1.29.	DİĞER SOSYAL, TOPLUMSAL VE KİŞİSEL HİZMET FAALİYETLERİ SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	195
HARİTA 5.1.30.	EĞİTİM SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	195
HARİTA 5.1.31.	GAYRİMENKUL, KİRALAMA VE İŞ FAALİYETLERİ SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	196
HARİTA 5.1.32.	İNŞAAT SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	196
HARİTA 5.1.33.	MALİ ARACI KURULUŞLARIN FAALİYETLERİ SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	197
HARİTA 5.1.34.	SAĞLIK SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	197
HARİTA 5.1.35.	ULAŞTIRMA, DEPOLAMA VE HABERLEŞME SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	198
HARİTA 5.1.36.	TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU TAŞIT, MOTOSİKLET, KİŞİSEL VE EV EŞYALARININ ONARIMI SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR	198
HARİTA 5.1.37.	OTELLER VE LOKANTALAR SEKTÖRÜNDE COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALAR.....	199

EK 4.1.	TARLA ÜRÜNLERİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	203
EK 4.2.	SEBZE ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	203
EK 4.3.	MEYVE ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	204
EK 4.4.	SÜT ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	204
EK 4.5.	ET ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	205
EK 4.6.	BEYAZ ET ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	205
EK 4.7.	YUMURTA ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	206
EK 4.8.	BAL ÜRETİMİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	206
EK 4.9.	BÜYÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	207
EK 4.10.	KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	207
EK 4.11.	KÜMES HAYVANLARI YETİŞTİRİCİLİĞİNİN BÖLGELERDE YIĞINLAŞMASI	208
EK 5.1.	BÜRO MAKİNELERİ VE BİLGİSAYAR İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	211
EK 5.2.	RADYO TELEVİZYON HABERLEŞME TEÇHİZATI VE CİHAZLARI İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	211
EK 5.3.	GİYİM EŞYASI İMALATI; KÜRKÜN İŞLENMESİ VE BOYANMASI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	212
EK 5.4.	GERİ DÖNÜŞÜM SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA ...	212
EK 5.5.	DİĞER ULAŞIM ARAÇLARININ İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	213
EK 5.6.	DERİNİN TABAKLANMASI VE İŞLENMESİ; BAVUL, EL ÇANTASI, SARAÇLIK, KOŞUM TAKIMI VE AYAKKABI İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	213
EK 5.7.	BASIM VE YAYIM; PLAK KASET VE BENZERİ KAYITLI MEDYANIN ÇOĞALTILMASI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	214
EK 5.8.	BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLARIN İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	214

EK 5.9.	TÜTÜN ÜRÜNLERİ İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	215
EK 5.10.	KİMYASAL MADDE VE ÜRÜNLERİ İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	215
EK 5.11.	TIBBİ ALETLER; HASSAS VE OPTİK ALETLER İLE SAAT İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	216
EK 5.12.	KOK KÖMÜRÜ, RAFİNE EDİLMİŞ PETROL VE NÜKLEER YAKIT İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	216
EK 5.13.	PLASTİK VE KAÜÇUK ÜRÜNLERİ İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	217
EK 5.14.	MOTORLU KARA TAŞITI, RÖMORK VE YARI RÖMORK İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	217
EK 5.15.	KAĞIT HAMURU, KAĞIT VE KAĞIT ÜRÜNLERİ İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	218
EK 5.16.	MOBİLYA İMALATI; BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ DİĞER İMALATLAR SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	218
EK 5.17.	TEKSTİL ÜRÜNLERİ İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	219
EK 5.18.	BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ MAKİNE VE TEÇHİZAT İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	219
EK 5.19.	MAKİNE VE TEÇHİZAT HARİÇ; FABRİKASYON METAL ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	220
EK 5.20.	ANA METAL SANAYİİ SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	220
EK 5.21.	METALİK OLMAYAN MİNERAL ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	221
EK 5.22.	GIDA ÜRÜNLERİ VE İÇECEK İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMA	221
EK 5.23.	AĞAÇ VE AĞAÇ MANTARI ÜRÜNLERİ İMALATI (MOBİLYA HARİÇ); SAZ, SAMAN VE BENZERİ MALZEMELERDEN, ÖRÜLEREK YAPILAN EŞYALARIN İMALATI SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMALAR	222

Grafikler

GRAFİK 2.2.1.	TÜRKİYE'DE KİŞİ BAŞI GSYİH DEĞİŞİM KATSAYILARI (1975-2000)	33
GRAFİK 3.2.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE GSYİH'NİN SEKTÖREL DAĞILIMI (1987-2001)	40
GRAFİK 3.3.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMI (2004)	47
GRAFİK 3.4.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE İŞGÜCÜNE KATILIM ORANI (cinsiyete göre)	55
GRAFİK 3.4.2.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE İŞSİZLİK ORANI (2004)	57
GRAFİK 3.7.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI	76
GRAFİK 3.7.1.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE EĞİTİM SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI	80
GRAFİK.3.7.2.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE SAĞLIK SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI	81
GRAFİK 3.7.3.1.	DÜZEY 2 BÖLGELERİNE GÖRE SANAYİ SEKTÖRÜ GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI	83
GRAFİK 5.2.1.	İSTİHDAMA GÖRE HERFİND AHL SEKTÖREL UZMANLAŞMA ENDEKSİ	134
GRAFİK 5.2.2.	İSTİHDAMA GÖRE HERFİND AHL BÖLGESEL UZMANLAŞMA ENDEKSLERİ	137

DÜZEY 2 (NUTS II) İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ

KOD	İLLER
TR10	İSTANBUL
TR21	EDİRNE, KIRKLARELİ, TEKİRDAĞ
TR22	BALIKESİR, ÇANAKKALE
TR31	İZMİR
TR32	AYDIN, DENİZLİ, MUĞLA
TR33	AFYON, MANİSA, KÜTAHYA, UŞAK
TR41	BİLECİK, BURSA, ESKİŞEHİR
TR42	BOLU, DÜZCE, KOCAELİ, SAKARYA, UŞAK
TR51	ANKARA
TR52	KARAMAN, KONYA
TR61	ANTALYA, BURDUR, ISPARTA
TR62	ADANA, MERSİN
TR63	HATAY, KAHRAMANMARAŞ, OSMANİYE
TR71	AKSARAY, KIRIKKALE, KIRŞEHİR, NEVŞEHİR, NİĞDE
TR72	KAYSERİ, SİVAS, YOZGAT
TR81	BARTIN, KARABÜK, ZONGULDAK
TR82	ÇANKIRI, KASTAMONU, SİNOP
TR83	AMASYA, ÇORUM, SAMSUN, TOKAT
TR90	ARTVİN, GİRESUN, GÜMÜŞHANE, ORDU, RİZE, TRABZON
TRA1	BAYBURT, ERZİNCAN, ERZURUM
TRA2	AĞRI, ARDAHAN, KARS, IĞDIR
TRB1	BİNGÖL, TUNCELİ, ELAZIĞ, MALATYA
TRB2	BİTLİS, HAKKARİ, MUŞ, VAN
TRC1	ADIYAMAN, GAZİANTEP, KİLİS
TRC2	DİYARBAKIR, ŞANLIURFA
TRC3	BATMAN, MARDİN, SİİRT, ŞIRNAK

GİRİŞ

I. GİRİŞ

Önümüzdeki on yıllık dönemde Türkiye çok kritik bir sürece girmektedir. Bu süreç iyi değerlendirildiği takdirde ülke genelinde hem gelir ve istihdamın artırılması, hem gelişmiş ülke standartlarının yerleştirilmesi hem de Avrupa Birliği ülkelerine önemli bir yakınsama sağlanmış olacaktır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme ile mümkündür. Sürdürülebilir bir büyüme için makro ekonomik istikrar şarttır. Ancak, Ulusal düzeyde alınacak makro kararların sektörel ve bölgesel düzeyde belirlenecek mikro politikalarla mutlak surette desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bölgesel ve sektörel yapının ortaya konularak, bölge-sektör bağlamında avantajlarımızın, potansiyellerimizin ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi yüksek ve sürdürülebilir bir büyüme için son derece önem taşımaktadır.

Küreselleşme süreci ile birlikte yerel ekonomilerin önemi artmış, yerel aktörler Dünya ile doğrudan etkileşim içine girmişlerdir. Bu süreç ile birlikte artan rekabet, esnek ve uyum yeteneği yüksek yapılarıyla KOBİ'leri, yeni sanayi odaklarını ve küçük ve orta boy kentleri öne çıkarmıştır. Yaşanan süreçte; yerel kurumlar, organizasyon yapıları ve dayanışma önem kazanmış ve genel olarak yerelleşme olgusu küreselleşmenin bir gereği olarak belirginleşmiştir. Bununla birlikte dünya ekonomisinde yaşanan diğer bir boyut ise, küresel rekabet sürecinin karşılaştırmalı üstünlükler temelinde, yerel uzmanlaşma sürecini hızlandırmasıdır. Yerel girişimcilik, yerel kaynaklar, bilgi ve beceri stoğu ve diğer yerel potansiyellere de bağlı olarak belirli sektörlerde uzmanlaşma becerisi gösteren yöreler, karşılaştırmalı bir üstünlük ve rekabet avantajı elde edebilmektedir. Bu yeni ortamın iyi anlaşılması ve ülkemizin bu ortamdan azami düzeyde yararlanması bakımından sektörel ve bölgesel düzeyde kapsamlı analizlerin yapılması şarttır. Bu bağlamda DİE'nin 2002 Yılı Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımının geçici sonuçları ve 2003 Tarımsal Yapı verileri kullanılarak, bu çalışmada ülkemizdeki tarım ve sanayi sektöründeki uzmanlaşma ve yerelleşmenin boyutlarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde AB ve Türkiye Bölgesel Gelişme Politikalarına değinilmiş, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının AB ve Türkiye'deki durumu kısaca analiz edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde bölgelerin demografik, ekonomik ve sosyal yapıları analiz edilmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde, ülke geneli ve 26 düzey 2 bölgesi için tarım sektörü alt sektörler bazında analiz edilmiştir. Alt sektörler itibarıyla bölgesel yığılılaşmalar ve çeşitlilik tespit edilerek potansiyel arz eden bölgeler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Daha sonraki bölümde ise imalat sanayii, ülke geneli ve 23 alt sektör itibarıyla analiz edilmiştir. Sektörlerin ülke geneli ve 26 bölge için yığılılaşmaları ve çeşitlilikleri hesaplanarak hangi alt sektörün hangi bölgede ülke geneli içinde ağırlıklı bir paya sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılılaşmaları tespit edilerek, hangi sektörlerin bölge içinde hakim konumda olduğu ortaya konulmuştur.

İmalat sanayiine yönelik yapılan çalışmalarda 2002 Yılı Genel Sanayi ve İşyeri Sayımı Geçici sonuçları veri olarak kullanılmıştır. Hem sektörlerin ülke genelindeki yığılılaşmaları hem de bölgelerin sektörel uzmanlaşmalarını tespit etmek amacıyla birinci aşamada sektörel ve bölgesel Herfindahl endeksleri oluşturulmuştur. İkinci aşamada sektörlerin bölge düzeyindeki coğrafi yoğunlaşmaları hesaplanmıştır. Üçüncü aşamada sektörlerin bölge düzeyinde yığılılaşma katsayıları ve oranları hesaplanmıştır. Dördüncü aşamada ise bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılılaşma katsayıları ile oranları bulunmuştur. Tüm bu hesaplamalar bir bütün olarak değerlendirilmiş ve bölgelerin tarım ve imalat sanayiindeki yapıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

II. BÖLGESEL POLİTİKA YAKLAŞIMI VE GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI

II.1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE BÖLGESEL POLİTİKA YAKLAŞIMI VE GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI

Avrupa Birliği, ekonomik açıdan dünyanın en gelişmiş bölgelerinden biri olmasına rağmen, sadece 25 üye ülke arasında değil, Topluluktaki 254 Düzey 2 bölgesi arasında da sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ve yaşam standartları açısından önemli ölçüde farklılıklar bulunmaktadır.

Geçtiğimiz 10 yıllık dönemde, AB-15'in en zengin 10 bölgesinin GSYİH'si, en yoksul 10 bölgeye göre 3,5 kat daha büyük olmuştur. Ayrıca, en kötü durumdaki 10 bölgedeki işsizlik, en avantajlı 10 bölgeye kıyasla 7 kat daha yüksek olmuştur.¹ Bu farklılıklar 15 üyeli bir AB'den 25 üyeli AB'ye geçişle birlikte eskisine oranla 2 kat daha artmıştır. Yeni üye ülkelerin bölgelerinin tamamı ve nüfuslarının yüzde 98'i Yapısal Fonlar Hedef 1 Bölgeleri kapsamında olup, bu nüfusun üçte ikisi AB-25'in GSYİH ortalamasının yarısından daha az GSYİH'ye sahip bölgelerde yaşamaktadırlar.

2002 yılı verilerine göre, AB-25 ortalaması 100 olarak kabul edildiğinde kişi başı GSYİH en geri kalmış bölgede 32 olurken, en gelişmiş bölgede 315 olmuştur. (Tablo 2.1.1)

Tablo 2.1.1. AB-25'te Düzey 2 Bölgelerine Göre Kişi Başı GSYİH (2002)

(satın alma gücü paritesine göre, AB-25=100)

En Gelişmiş 10 Bölge			En Geri Kalmış 10 Bölge		
1	Inner London (UK)	315	1	Lubelskie (PL)	32
2	Bruxelles-Capitale (BE)	235	2	Podkarpackie (PL)	33
3	Luxembourg	213	3	Warmińsko-Mazurskie (PL)	34
4	Hamburg (DE)	188	4	Podlaskie (PL)	35
5	Île de France (FR)	176	5	Świętokrzyskie (PL)	36
6	Wien (AT)	173	6	Észak Magyarorság (HU)	37
7	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	162	7	Opolskie (PL)	37
8	Provincia Autonoma Bolzano (IT)	160	8	Eszag-Alföld (HU)	39
9	Stockholm (SE)	158	9	Východné Slovensko (SK)	39
10	Oberbayern (DE)	158	10	Latvia	39

Kaynak: Eurostat News Release 47/2005- 7 April 2005

(1) http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions1_en.htm

Bölgesel farklılıklar, Topluluk düzeyinde ulusal düzeydeki farklılıklardan daha fazladır (Tabloda görüldüğü üzere, en zengin ve en fakir bölgeler arasındaki kişi başına milli gelir farklılığı 10 kata kadar çıkmaktadır). Ayrıca, bölgesel gelişmişlik dengesizliği yaşayan ülkelerin kendi gayret ve kaynaklarıyla bu sorunu aşmaları olanaksız görülmüş ve bu amaçla, Topluluk düzeyindeki dengesizliği azaltmak için, Topluluk ölçeğinde düzenlemeler yapılmıştır.

Bu çerçevede AB bölgesel politikası, gerekli rehber ve ilkelerin geliştirilmesi yoluyla, üye devletler tarafından oluşturulan bölgesel politikaların, Topluluk rekabet ve devlet yardımları kurallarıyla uyumlu ve koordinasyon içinde olmasını sağlamak ve Topluluğun muhtelif politika ve mali araçlarına, geri kalmış bölgeleri göz önünde bulunduran bölgesel bir boyut vererek koordinasyon sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Avrupa bütünleşmesinin; "Ortak Pazar"ı sağlamanın ötesinde, ekonomik ve toplumsal uyumun Avrupa bütünleşmesi için temel unsur olduğu görüşünün benimsenmesinden dolayı, başlangıcından beri AB bölgesel politikalarının amacı Topluluk içi dengesizlikleri azaltmaya çalışmak olmuştur. Topluluk bölgesel politikaları, bölgesel gelişmişlik farklılıkların azaltılması ve bölgeler arası dengesizliklerin daha da artmasının önlenmesinde kullanılan temel unsurdur. Avrupa Birliği üyesi ülkeler, Birlik fonlarından finanse edilen bölge politikası uygulamalarıyla, Avrupa çapında dayanışmanın bir ifadesi olarak ekonomik ve sosyal uyum hedefini gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Avrupa Birliği, bölgeler arası ekonomik ve sosyal uyumu, bütçesinin üçte birinden fazlasını tahsis ettiği Yapısal Fonlar ve Uyum Fonu aracılığı ile sağlamaya çalışmaktadır. Esas olarak AB'nin geri kalmış bölgelerini kalkındırmaya yönelik bu harcamalar, her programlama döneminde giderek artış göstermiştir.

Dönemler itibarıyla incelendiğinde, geçmişten günümüze Yapısal Fonların kaynaklarında önemli artışlar olduğu gözlenmiştir. 1955-1988 arasında fonların toplam bütçe kaynakları 58,4 milyar € iken, 1989-93 dönemi için bu miktar 64 milyar €'ya ve 1994-1999 dönemi için 163 milyar €'ya ulaşmıştır.

1999 yılı Berlin Zirvesinde, 2000-2006 döneminde Yapısal Operasyonlar kapsamında tahsis edilecek tutarın 260 milyar € olması kararlaştırılmıştır. Bu tutarın 213 milyar €'luk kısmının, 195 milyar €'su Yapısal Fonlar çerçevesindeki Programlara ve 18 milyar €'su da Uyum Fonu kapsamında 15 AB üyesinin kullanımına ayrılmıştır. 2004 yılında 10 yeni üyenin katılımıyla genişleyen AB için, Yapısal Fonların önemi

oldukça artmıştır. Buna paralel olarak AB bütçesinden 2007-2013 döneminde Yapısal Fonlara ayrılan kaynakların 336,1 milyar €'ya çıkacağı tahmin edilmektedir.

Avrupa Birliği, üye ülkeler arasında ekonomik ve sosyal uyumu sağlayacak temel politika araçları olan Yapısal Fonlara ilişkin gerçekleştirdiği kapsamlı reformla, 1 Ocak 1989 tarihinden itibaren 4 adet fonu (Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu, Avrupa Tarımsal Yönetim ve Garanti Fonu, Balıkçılık Yönetim Finansman Aracı) "Ekonomik ve Sosyal Uyum" adıyla tek politika altında ve "Yapısal Fonlar" başlığı altında toplamıştır.²

Yapısal Fonların başlıca amaçları, kalkınmada geri kalmış bölgelerin ekonomik açıdan uyumunu sağlamak; gerilemekte olan ekonomik alanları ekonomiye yeniden kazandırmak; uzun dönemli yaşanan işsizlik sorununu çözmek; tarım ve balıkçılık sektöründeki yapıları "Ortak Tarım Politikası Reformu" doğrultusunda uyumlaştırmak; hassas kırsal alanların ekonomik kullanımını sağlamak amacıyla alternatifler geliştirmek olmuştur.

Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF), bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik dengesizlikleri gidermek amacıyla, geri kalmış bölgeleri hedefleyen bölgesel kalkınma programlarına mali destek sağlamak üzere 1975 yılında kurulmuştur.

ERDF, Avrupa Birliği Yapısal Fonlarının en büyüğüdür ve toplam bütçenin yaklaşık üçte ikisini oluşturur. Hedef 1 ve Hedef 2 bölgeleri, sınır ötesi, uluslar üstü ve bölgeler arası işbirliğine yönelik olan Topluluk Girişim Programı "Interreg" ve kentlerin ve krizdeki kentsel çevrelerin ekonomik ve sosyal yenilenmesine yönelik olan Topluluk Girişim Programı "Urban", teknik destek politikaları ve yenilik geliştirmeye yönelik tedbirler, ERDF kapsamında desteklenmektedir.

Bölgesel kalkınmayı teşvik etme amaçlı olarak, ERDF aşağıdaki faaliyetlere yönelik mali katkıda bulunmaktadır:

- İş yaratmaya veya korumaya yönelik faaliyetler
- Kalkınma amaçlı altyapı yatırımları
- Yerel kalkınma ve küçük ve orta boy işletmelerin desteklenmesine yönelik faaliyetler; girişimciye yönelik hizmetler, teknoloji transferi, mali araçların geliştirilmesi, yerel altyapının sağlanması, vb.
- Hedef 1 kapsamındaki bölgelere yönelik sağlık ve eğitim yatırımları.³

(2) http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions2_en.htm

(3) <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l60015.htm>

1960 yılında kurulmuş olan Avrupa Sosyal Fonu (ESF), Topluluk sosyal politikasının temel aracıdır. ESF'nin temel amacı, işgücü piyasasının işleyişini iyileştirme ve insan kaynaklarını geliştirme amaçlı tedbirlerin tutarlı ve birbirini tamamlayıcı olmasını sağlamaktır. İşgücü piyasasındaki her türlü ayrımcılık ve eşitsizliğin önlenmesine yönelik Topluluk Girişim Programı EQUAL, ESF kapsamında desteklenmektedir.

ESF kapsamında desteklenen beş temel politika alanı aşağıda özetlenmiştir:

- İşsizliği önlemek ve işsizlikle mücadele etmek, uzun dönemli işsizliklere yer vermemek için aktif işgücü piyasası politikaları geliştirmek.
- Özellikle sosyal dışlanma riskine sahip insanları dikkate alarak, işgücü piyasasına erişebilirlik bağlamında eşit fırsat sunumunu teşvik etmek.
- Yaşam boyu öğrenme politikası bağlamında mesleki eğitimi teşvik etmek.
- Girişimciliğin, yenilikçi iş örgütlenme biçimlerinin ve nitelikli, iyi eğitilmiş ve esnek işgücünü teşvik etmek. Kadınların işgücü piyasasına aktif katılımını artıracak özel tedbirleri almak.

Avrupa Birliği genelinde kırsal kalkınmayı finanse eden Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (FEOGA), 1962 yılında kurulmuş olup, Yönlendirme bölümü ve Garanti bölümü olarak adlandırılan iki bölümden oluşmaktadır. Garanti bölümü fiyat destekleme önlemlerini ve telafi edici ödemeleri finanse ederken, Yönlendirme bölümü Hedef 1 kapsamındaki kırsal kalkınma faaliyetlerini desteklemektedir. Ortak Tarım Politikası, AB bütçesinin yaklaşık yüzde 50'sini yönlendirmektedir.

Balıkçılığı Yönlendirme Finansman Aracı (FIFG) 1993 yılında kurulmuş olup, Topluluğun balıkçılığa yönelik mali araçları bu fon altında toplanmıştır. Bütün kıyı bölgelerine uygulanmakta olan Balıkçılığı Yönlendirme Mali Aracı'nın temel amacı, balıkçılık ve su ürünleri sektöründe rekabeti artırıcı yapıların geliştirilmesi ve başarılı ticari şirketlerin oluşturulmasıdır. Bu fon kapsamında, balıkçılık ve var olan balık kaynaklarının korunmasına da özen gösterilmektedir.

2007-2013 dönemi için 25 üyeli AB'de Yapısal Fonların uygulama mekanizmasında değişiklik yapılması ve sistemin basitleştirilmesi önerilmiştir. Bu konudaki çalışmalar devam etmektedir.

Tablo 2.1.2. AB’de Düzey 2 Bölgelerine Göre Kişi Başı GSYİH (2002)
(satınalma gücü paritesine göre) (AB-25=100)

ÜLKELER	DÜZEY 2 BÖLGELERİ	ENDEKS DEĞERİ	KATSAYI FARKI
Belçika	Bruxelles-Cap	234.5	3.1
	Hainaut	74.9	
Çek Cumhuriyeti	Praha	152.8	2.9
	St. Edni Marova	52.4	
Danimarka	Danimarka	122.5	-
Almanya	Hamburg	187.8	2.8
	Dessau	66.5	
Estonya	Estonya	46.6	-
Yunanistan	Attiki	82.3	1.4
	Dytiki Ellada	58.3	
İspanya	Madrid	126.7	1.8
	Andalucia	71.1	
Fransa	Île de France	176	3.1
	Guyane	57.3	
İrlanda	Southern and Eastern	147.5	1.6
	Border, Midland and Western	91.5	
İtalya	Bolzano	159.1	2.4
	Calabria	67.7	
Kıbrıs	Kıbrıs	82.9	-
Letonya	Letonya	39	-
Litvanya	Litvanya	105	-
Lüksemburg	Lüksemburg	212.7	-
Macaristan	Közep Magyarorszag	96	2.6
	Eszak Magyarorszag	37.3	
Malta	Malta	73.2	-
Hollanda	Utrecht	154.5	1.7
	Flevoland	90.4	
Avusturya	Wien	172.9	2.1
	Burgenland	81.5	
Polonya	Mazowieckie	69.5	2.2
	Lubelskie	32	
Portekiz	Lisboa	111.8	1.8
	Norte	61.5	
Slovenya	Slovenya	75.3	-
Slovakya	Bratislavsky kraj	119.7	3.1
	Vychodne Slovensko	38.7	
Finlandiya	Aland	154.9	1.9
	İta Suomi	81.9	
İsveç	Stockholm	158.2	1.6
	Norra Mellansverige	97.9	
Birleşik Krallık	İnner London	315.4	4.1
	West Wales	75.5	

Kaynak: Eurostat News Release 47/2005- 7 April 2005

II.2. TÜRKİYE’NİN BÖLGESEL POLİTİKA YAKLAŞIMI VE GELİŞMİŞLİK FARKLILIKLARI

Dünyada gelişmiş ülkeler dahil olmak üzere; her ülkede değişik boyutlarda bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları bulunmaktadır. Bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının belirlenmesinde, bölgeler ve alt bölgeler itibarıyla GSYİH’nin varyasyon katsayıları yaygın olarak kullanılmaktadır.⁴

Tablo 2.2.1. OECD Ülkeleri GSYİH Varyasyon Katsayıları

Ülkeler	GSYİH Varyasyon Katsayıları	Ülkeler	GSYİH Varyasyon Katsayıları
Meksika	56	Almanya	26
Birleşik Krallık	46	İrlanda	24
Fransa	45	Polonya	24
Türkiye	43	Belçika	23
Macaristan	36	Finlandiya	23
Norveç	33	İspanya	22
Çek Cumhuriyeti	33	ABD	20
Portekiz	32	Avustralya	19
Avusturya	31	Kanada	14
OECD	31	İsviçre	14
Japonya	30	Yunanistan	13
Danimarka	27	Hollanda	11
İtalya	27	İsveç	11

Kaynak: Territorial Disparities: Situation and Dynamics, OECD, Ocak (2001)

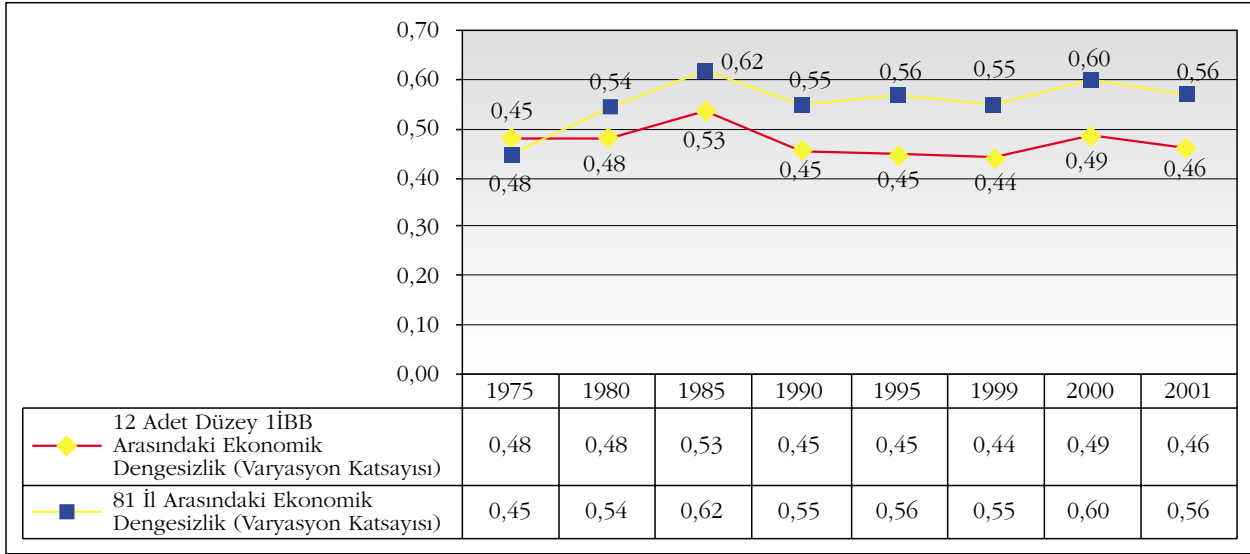
Tablo 2.2.1’de görüleceği üzere, OECD ülkelerinin varyasyon katsayılarında büyük farklılıklar söz konusudur. Bölgeler arası gelişmişlik farkı yüksek olan ülkeler Meksika, Birleşik Krallık, Fransa ve Türkiye olarak sıralanırken, bölgeler arası gelişmişlik farkı düşük olan ülkeler ise İsveç, İsviçre, Avustralya, Kanada, Hollanda, Yunanistan ve ABD’dir.⁵

(4) Elvan L., Türkiye’de Bölgeler arası İktisadi Gelişmişlik Farklarının GSYİH (İller Endeksi) Esas Alınarak Karşılaştırılması, sayfa 327-336, Planlama Dergisi, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları, Ankara 2002.

(5) Elvan L., Yerel Ekonomilerin Sürdürülebilir Kalkınması ve Çanakkale Örneği, Türkiye Ekonomi Kurumu Vakfı, Ankara 2002.

2001 yılında Türkiye için coğrafi bölgeler itibarıyla hesaplanan varyasyon katsayısı 43 iken, bu hesaplama yöntemi 12 adet Düzey 1 Bölgeleri itibarıyla 46 olarak hesaplanmıştır (Bkz. Grafik 2.2.1) Bu değerler, OECD ortalamalarına göre oldukça yüksektir.

Grafik 2.2.1. Türkiye’de Kişi Başı GSYİH Değişim Katsayıları (1975-2000)

Kaynak: DPT

Türkiye’de bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının OECD ortalamasına (0,31) yakınsaması için; 2001-2013 döneminde 2001 yılı kişi başı GSYİH değeri 1.500 Doların altındaki bölgelerin yıllık ortalama büyüme hızlarının yüzde 8,5; kişi başı GSYİH değeri 1.500 Doların üzerindeki bölgelerin ise yıllık ortalama büyüme hızlarının yüzde 5,5 olması halinde 2013 yılında varyasyon katsayısı (bölgeler arası gelişmişlik farkı) 0,36 olarak hesaplanmıştır. Diğer bir ifadeyle, 2013 yılında Türkiye’de bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının OECD ortalamasına (0,31) yakınsaması için; 2001-2013 dönemi için en geri kalmış bölgelerin gelişmiş bölgelere oranla yüzde 35 daha hızlı büyümesi gerekmektedir. Ancak bu öngörü iyimser bir tahmin olup, Türkiye’nin daha uzun bir süreçte OECD ortalamasına yakınsaması mümkün görülmektedir.

Öte yandan, Türkiye’nin AB üye ve aday ülkeleri ile karşılaştırıldığında satın alma gücü paritesine göre kişi başına GSYİH’sinin AB ortalamasının **yüzde 30**’unda kaldığı görülmektedir. Türkiye’de **2000** yılı itibarıyla satın alma gücü paritesine göre GSYİH AB-25=100 olarak kabul edildiğinde en gelişmiş bölge (Kocaeli Bölgesi=53) ile en geri kalmış bölge (Van Bölgesi=10) arasında **5.3** kat fark bulunmaktadır.

Tablo 2.2.2. AB Üyesi Ülkeler, Aday Ülkeler ve EFTA Ülkeleri İçin Kişi Başı GSYİH (2000)

(satınalma gücü paritesine göre) (AB-25=100)

Lüksemburg	216,8	Portekiz	76,7
Avusturya	126,8	Slovenya	72,6
Danimarka	125,8	Yunanistan	71,9
İrlanda	125,5	Çek Cumhuriyeti	67,3
Hollanda	120,6	Macaristan	53
İsveç	118,8	Slovakya	47,5
Belçika	115,9	Polonya	45,9
Fransa	114,7	Estonya	43,1
Finlandiya	113,4	Litvanya	38,2
Birleşik Krallık	113,1	Letonya	35,2
Almanya	112,9	Hırvatistan	41,2*
İtalya	110,3	Türkiye	30,1
AB-12 (Euro Alanı)	108,7	Bulgaristan	26,7
AB-25	100	Romanya	25,1
İspanya	93,1	Norveç	160,2

* Tahmin

Kaynak: <http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>

1999 Helsinki Zirvesiyle eşit aday statüsü kazanmış Türkiye'nin, Avrupa Birliği'ne ekonomik ve sosyal uyumunun sağlanmasında, "Bölgeler arası gelişmişlik farkının en aza indirilmesi" hususu 2007-2013 döneminde yapılacak planlama ve programlama çalışmalarında da temel öncelik alanlarından birisini teşkil edecektir.

Değerlendirme

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, geçmiş dönemlerde Türkiye ekonomisi, yapısal dönüşüm ve uluslararası piyasalara entegre olma bakımından büyük ilerlemeler kaydetmiş olmasına rağmen, bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları bugün de önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir.

Planlı kalkınma döneminin başlangıcından günümüze kadar, bölgesel gelişmenin sağlanması ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması yönünde kalkınma planlarında tedbirler alınmış ve bazı politikalar benimsenmiştir. 1970'li yıllar-

da uygulamaya konulan, önemini yitirmekle birlikte halen varlığını koruyan Kalkınmada Öncelikli Yöre (KÖY) politikaları bunların başında gelmektedir. KÖY politikaları başlangıç yıllarında, kapsam alanının dar olması ve bazı etkin tedbirlerin uygulamaya konulması gibi nedenlerle nispeten başarılı olmuştur. Ancak ileriki yıllarda KÖY kapsamındaki il sayısının artırılması ve dünyada yaşanan gelişmelere tam olarak ayak uyduramamamız nedeniyle bu politikalarda başarılı olduğumuzu söylemek pek mümkün görülmemektedir. Nitekim en gelişmiş ilin kişi başı GSYİH'si en geri kalmış ilinkinden yaklaşık 11 kat daha fazladır (2001 yılı kişi başı gayri safi yurtiçi hasıla verilerine göre, Kocaeli ilinin kişi başı GSYİH'si 6.165 ABD Doları iken Ağrı ilinin kişi başı GSYİH'si 568 ABD Dolarıdır).

Kalkınma Planlarının sektörel öncelikleri ile mekansal boyutlarının bütünleştirilmesi ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması amacıyla uygulamaya konulan bir diğer araç ise Bölge Planlarıdır. Bugüne kadar bu amaçla, başta geri kalmış yöreler olmak üzere sayısı onu bile bulmayan bölge planları yapılmıştır. Ancak, bu planların da çok başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. GAP Ana Planı dışındaki bölge planlarının kapsamlı bir uygulama şansı olmamıştır. Esasen hazırlanan bölge planlarının en önemli eksikliği, yerel düzeyde uygulama mekanizmalarının oluşturulamamış olması, finans boyutunun ne şekilde karşılanacağını ortaya konulamaması ve en önemlisi ise yerel düzeyde bir sahiplenmenin oluşturulamamış olmasıdır.

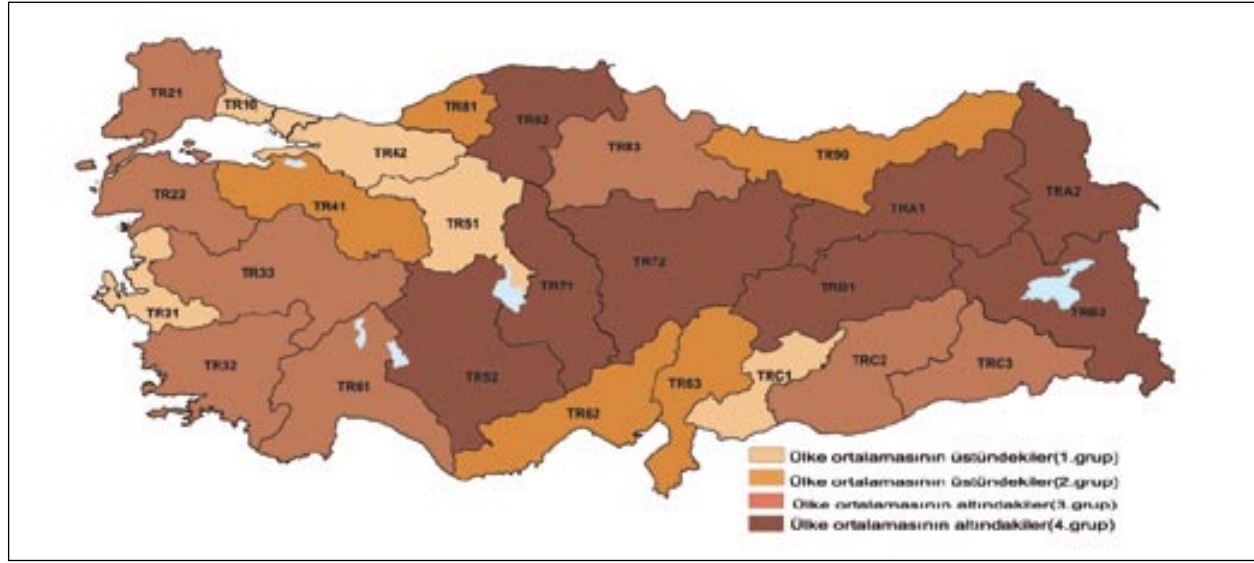
Bölgesel gelişme alanında her ülkenin uygulayabileceği standart bir model hiç bir zaman olmamıştır. Olması da düşünülmemektedir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, hemen hemen her ülkenin farklı bir modele sahip olduğu görülmektedir. Ancak, burada önem arz eden husus dünyada yaşanan gelişmelerin, değişimlerin mutlak suretle dikkate alınmasıdır. Teknolojinin, iletişim olanaklarının çok hızlı geliştiği, değişime ayak uydurabilmek amacıyla katılımcılığın, küçük, esnek, dinamik ve şeffaf yapıların ön plana çıktığı günümüzde bu eğilimleri dikkate almayan bir yaklaşımın başarılı olması mümkün görülmemektedir. Artık, "Bu bölgenin coğrafi, fiziki koşulları çok kötü, bölgenin zaten belirgin bir potansiyeli de yok" yaklaşımının benimsenmesi mümkün değildir. Her bölgenin mutlak suretle göreceli bir üstünlüğü ve potansiyeli vardır. Önemli olan bu potansiyeli harekete geçirecek mekanizmaların oluşturulması ve "Her bölge rekabet edebilir" prensibinin benimsenmesidir.

III. BÖLGELERİN DEMOGRAFİK, EKONOMİK VE SOSYAL YAPILARI

III.1. NÜFUS

2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre; nüfus büyüklüğü itibarıyla Ülke nüfusunun yüzde 14,8'i ile TR10 Düzey 2 Bölgesi ilk sırada, yüzde 1,3'ü ile de TR82 Düzey 2 Bölgesi son sırada yer almaktadır.

Harita 3.1.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Nüfus Yoğunluğu (2000)

Ülke genelinde nüfus yoğunluğu olarak kilometre kareye 88 kişi düşmektedir. Harita 3.1.1'de görüldüğü üzere, İstanbul'dan Ankara'ya kadar uzanan hat ile İzmir ve Adıyaman-Gaziantep-Kilis illerini kapsayan bölgelerde nüfus yoğunluğu ülke ortalamasının üzerinde kalmaktadır (1.grup). Ayrıca Doğu Karadeniz ile Doğu Akdeniz kıyılarındaki bölgeler ile Eskişehir-Bilecik-Bursa illeri ve Bartın-Karabük-Zonguldak illerini içeren bölgelerde de nüfus yoğunluğu ülke ortalamasının üzerindedir (2.grup).

Nüfus yoğunluğu 1928 olan TR10 Düzey 2 Bölgesi ilk sırada yer alırken, nüfus yoğunluğu 33 olan TR82 ve TRA1 Düzey 2 bölgeleri son sırada yer almaktadır. Nüfus yoğunluğu ortalamasının altında son sıralarda bulunan bölgeler ise, Sinop-Karaman-Ardahan-Hakkari hattının içinde kalan bölgelerdir (4.grup). Trakya-Antalya hattı ile Şanlıurfa-Şırnak hattı ve Amasya-Çorum-Samsun-Tokat illerinden oluşan bölgelerde de nüfus yoğunluğu ortalamasının altındadır (3.grup).

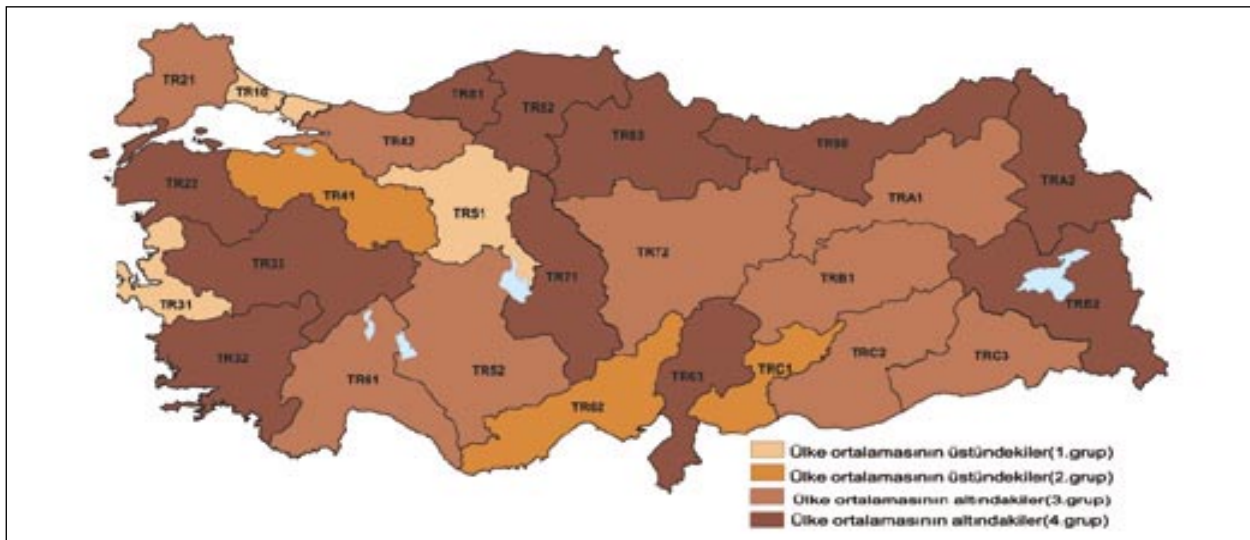
Harita 3.1.2. Düzey 2 Bölgelerine Göre Nüfus Artış Hızı (1990-2000)

Ülke genelinde yıllık ortalama nüfus artış hızı binde 18,3'dür. Yıllık ortalama nüfus artış hızı en yüksek olan bölge binde 33,1 ile TR10, en düşük olan bölgeler ise binde -7,3 ve -7,4 ile sırasıyla TR82 ve TR81 Düzey 2 Bölgeleridir (4.grup).

1990-2000 döneminde İstanbul ve Antalya-Burdur-Isparta illeri ile Şanlıurfa-Diyarbakır-Bitlis-Hakkari-Muş-Van illerinin yer aldığı bölgelerde (1.grup) yıllık ortalama nüfus artış hızı ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Ortalamanın üzerindeki diğer bölgeler (2.grup) ise, İzmir-Bursa-Ankara-Mersin-Adana hattı, Adıyaman-Gaziantep-Kilis ve Batman-Mardin-Siirt-Şırnak illerinin yer aldığı bölgelerdir. Zonguldak-Sinop-Çankırı üçgenindeki bölgeler de (4.grup) ise, yıllık ortalama nüfus artış hızı ülke ortalamasının altında olup, bu bölgeler son sıralarda yer almaktadır.

Harita 3.1.3. Düzey 2 Bölgelerine Göre Şehirleşme Oranı (2000)

Harita 3.1.5. Düzey 2 Bölgelerine Göre Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (2000)

Ülke genelinde ortalama hane halkı büyüklüğü 4,5'dir. Ortalama hane halkı büyüklüğü 7,74 ile en yüksek olan Düzey 2 bölgesi TRB2 Bölgesi olup, bunu TRC3, TRC2 ve TRA2 Bölgeleri (4.grup) izlemektedir. Ortalama hane halkı büyüklüğü 3,4 ile en düşük olan düzey 2 bölgesi de TR22 Bölgesidir. Bunu izleyen bölgeler ise TR31, TR32, TR21, TR51, TR41, TR10, TR61, TR33, TR42 ve TR81 Bölgeleridir (3. ve 4.grup).

Bartın-Antalya hattının batısında kalan bölgelerde (1. ve 2. grup). ortalama hane halkı büyüklüğü ülke ortalamasının altında olup, bu bölgelerde genellikle çekirdek aile yaygındır. Erzurum'dan Hatay'a uzanan hat (4.grup) ile Artvin-Sinop-Konya-Mersin hattında (3.grup) ortalama hane halkı büyüklüğü ülke genelindeki ortalama hane halkı büyüklüğünün üzerine çıkmaktadır. Doğurganlık oranı ve eğitim seviyesine paralel olarak Ardahan-Diyarbakır-Şanlıurfa hattının (4.grup) doğusunda kalan bölgelerde ise ortalama hane halkı büyüklüğü ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Batıdan doğuya doğru gidildikçe çekirdek aileden geniş aile yapısına geçilmektedir. Özellikle de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde geniş aile geleneği yaygındır.

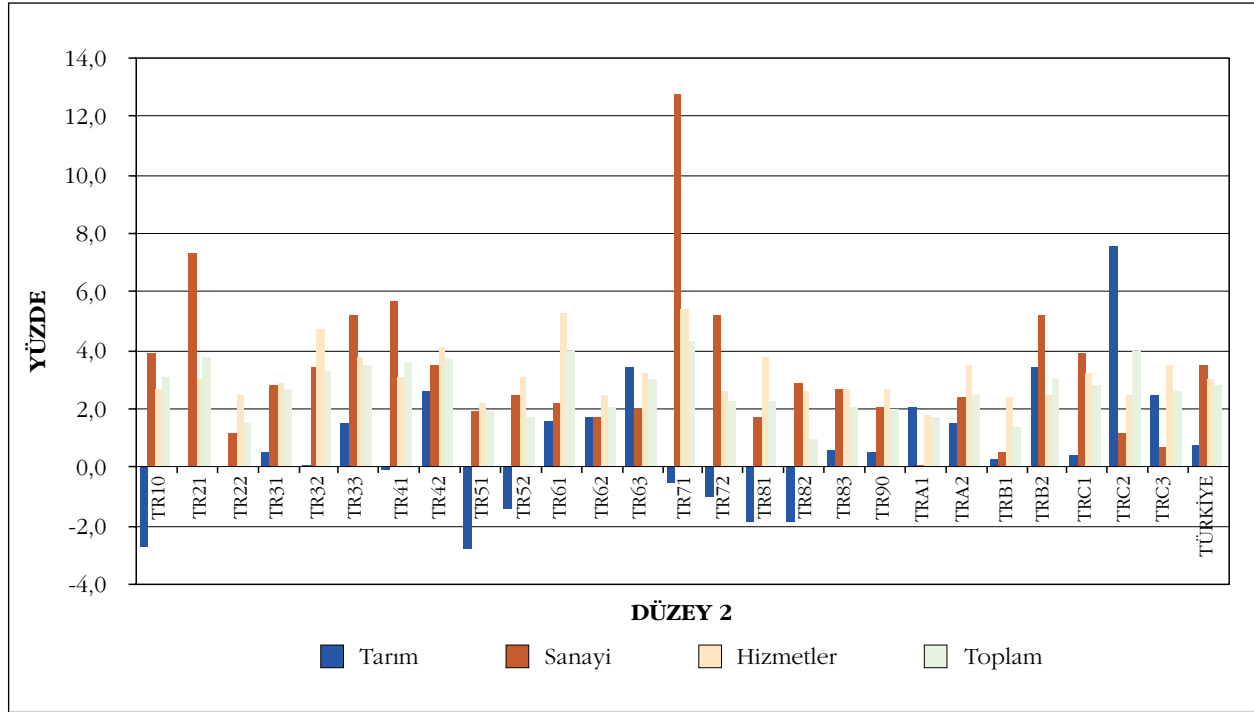
Nüfus yoğunluğu, nüfus artış hızı, şehirleşme ve doğurganlık oranları ile ortalama hane halkı büyüklüklerinin genel bir değerlendirmesi yapıldığında; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan sınır illerimizin en kötü konumda olduğu, batıya gidildikçe bu göstergelerin iyileştiği görülmektedir.

III.2. GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (GSYİH)*

Türkiye genelinde, 2004 yılında, gayri safi yurt içi hasıla içindeki tarım sektörünün payı yüzde 12, sanayi sektörünün payı yüzde 29 ve hizmetler sektörünün payı ise yüzde 59'dur. Ancak, tarım sektörünün gayri safi yurt içi hasıla içindeki payı Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerinden Almanya ve İngiltere'de yüzde 1, Fransa ve İspanya'da yüzde 3, Yunanistan'da yüzde 7 iken, AB'ye aday ülke olan Bulgaristan'da Ülkemizde de olduğu gibi yüzde 13'dür. Diğer gelişmekte olan ülkelere Arjantin'de yüzde 11, Brezilya'da yüzde 6 ve Çin'de ise yüzde 15'dir.⁶

1987-2001 döneminde gayri safi yurt içi hasılanın yıllık ortalama büyüme hızı ülke genelinde; yüzde 2,8, tarım sektöründe yüzde 0,8, sanayi sektöründe yüzde 3,5, hizmetler sektöründe ise yüzde 2,8 olmuştur.

Grafik 3.2.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre GSYİH'nin Sektörel Dağılımı (1987-2001)

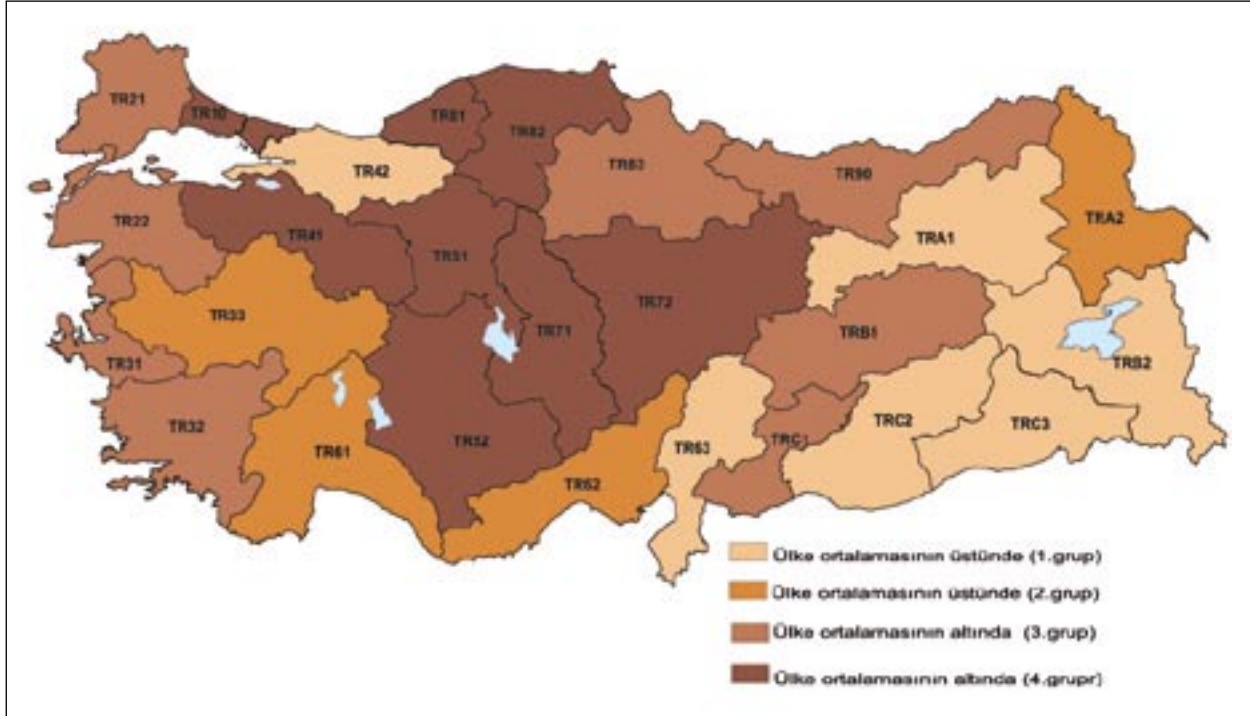

(*) DİE tarafından il bazında en son 2001 yılı verileri yayınlanmıştır.

(6) Uluslar Arası Ekonomik göstergeler. 2004, DPT

1987-2001 döneminde, harita 3.2.1’de görüldüğü üzere, Batıda Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya ve Yalova ile doğuda Erzurum-Hakkari ve Erzurum-Şanlıurfa hattı ve Hatay-Kahramanmaraş-Osmaniye hattında (1.grup) gayri safi yurt içi hasılanın tarım sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı, ülke ortalamasının üzerinde olup yüksek değerlerdedir. Büyüme hızı ülke ortalamasının üzerindeki diğer bölgeler ise; Manisa-Antalya hattı ile Mersin’e kadar olan Akdeniz kıyıları ve doğudaki Ağrı-Ardahan- Kars-Iğdır ile güneydoğudaki Batman-Mardin-Siirt-Şırnak illerini içeren bölgelerdir (2.grup).

Harita 3.2.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Tarım Sektörü GSYİH Büyüme Hızı (%) (1987-2001)

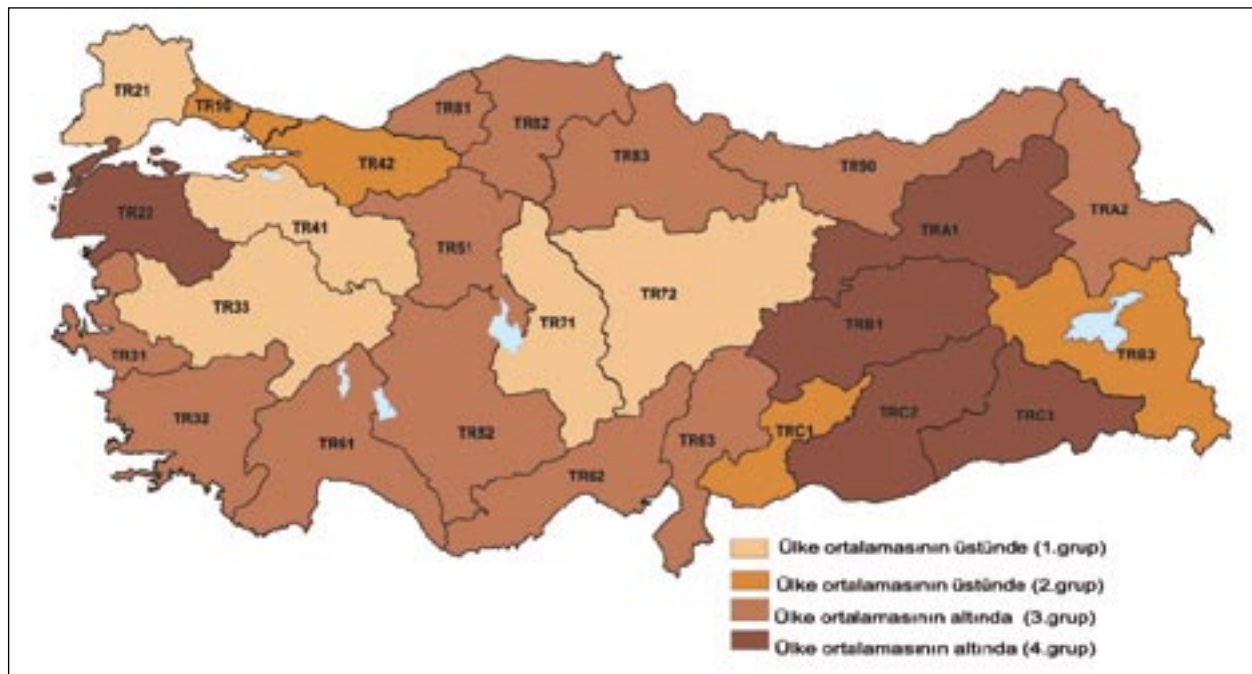
İstanbul-Bursa-Karaman-Niğde-Kayseri-Sivas-Yozgat-Sinop-Zonguldak'ı içeren bölgede (4. grup) gayri safi yurt içi hasılanın tarım sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı ülke ortalamasının altında olup, negatif değerlerdedir. Bu bölgelerin dışında kalan Ege kıyıları ile Trakya hattı, Samsun-Artvin hattı ile Tunceli-Şanlıurfa hattı (3. grup) ise yıllık ortalama büyüme hızı, ülke ortalamasının altındaki diğer bölgelerdir.

Tarım sektöründe gayri safi yurt içi hasıla büyüme hızı en yüksek olan bölge GAP'ın etkisindeki Diyarbakır ve Şanlıurfa illerini kapsayan bölge, en düşük olan bölge ise Ankara'dır.

1987-2001 döneminde, Trakya-Bursa-Afyon hattı ile Kırıkkale-Niğde-Sivas üçgeninde kalan bölgelerde (1.grup) gayri safi yurt içi hasılanın sanayi sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı, (harita 3.2.2) ülke ortalamasının üzerinde olup yüksek değerlerdedir. Büyüme hızı ülke ortalamasının üzerindeki diğer bölgeler ise; İstanbul-Yalova-Bolu hattındaki ve Adıyaman, Gaziantep ve Kilis illeri ile Bitlis-Hakkari-Muş-Van illerini içeren bölgelerdir (2.grup).

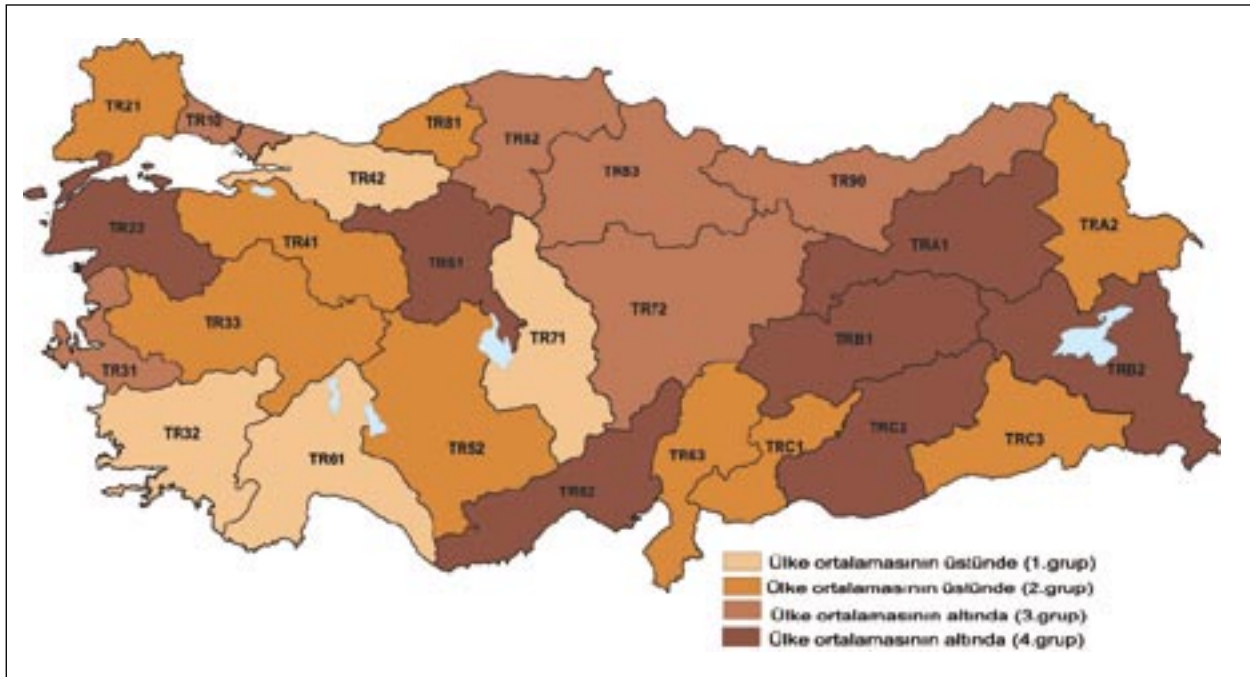
Erzurum-Erzincan-Şanlıurfa-Şırnak illerini kapsayan bölge ile Balıkesir-Çanakkale bölgesinde (4.grup) gayri safi yurt içi hasılanın sanayi sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı ülke ortalamasının altında olup, en düşük değerlerdedir. Bu bölgelerin dışında kalan Ege, Akdeniz ve Karadeniz kıyıları ile doğudaki Ağrı-Ardahan-Kars-Iğdır bölgesinde (3.grup) ise yıllık ortalama büyüme hızı, ülke ortalamasının altındaki diğer bölgelerdir.

Harita 3.2.2. Düzey 2 Bölgelerine Göre Sanayi Sektörü GSYİH Büyüme Hızı (%) (1987-2001)

Aynı dönemde Aydın-Antalya hattı ve Bolu-Düzce-Kocaeli-Sakarya-Yalova illeri ile Kırıkkale-Niğde hattında (1.grup) gayri safi yurt içi hasılanın hizmetler sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı, ülke ortalamasının üzerinde olup yüksek değerlerdedir (harita 3.2.3). Büyüme hızı ülke ortalamasının üzerindeki diğer bölgeler (2.grup) ise, Trakya-Bursa-Manisa-Karaman hattındaki bölgeler,Hatay-Kahramanmaraş-Adıyaman hattı, Batman-Mardin-Siirt-Şırnak illeri ile Ardahan-Ağrı-Kars-Iğdır ve Bartın-Karabük-Zonguldak illerini kapsayan bölgelerdir.

Harita 3.2.3. Düzey 2 Bölgelerine Göre Hizmetler Sektörü GSYİH Büyüme Hızı (%) (1987-2001)

Balıkesir-Çanakkale, Ankara, Adana-Mersin illeri ile Mardin-Erzurum-Hakkari üçgenindeki bölgelerde (4.grup) hizmetler sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı, ülke ortalamasının altındadır. İstanbul, İzmir orta ve doğu Karadeniz kıyıları ile Kayseri arasındaki bölgelerde ortalamanın altındaki diğer bölgelerdir (3.grup).

Gerek sanayi, gerekse hizmetler sektöründe gayri safi yurt içi hasıla büyüme hızı en yüksek olan bölge Aksaray-Kırıkkale-Kırşehir-Nevşehir-Niğde illerini kapsayan bölge, en düşük olan bölge ise Bayburt-Erzincan-Erzurum Bölgesidir.

Tarım ve sanayi sektörleri birlikte değerlendirildiğinde (harita 3.2.4); Kırıkkale, Nevşehir, Niğde, Aksaray ve Kırşehir illerini içeren TR71 Bölgesi 1987-2001 döne-

minde GSYİH ortalama büyüme hızında en iyi olurken, tarım sektöründe ortalamanın altında kalmıştır. Şanlıurfa Diyarbakır illerini içeren TRC2 bölgesi bu dönemde tarım sektöründeki büyüme hızı en fazla olan bölge olurken, sanayide ortalamanın altında kalmıştır. Bu bölgede GAP sulama projelerinin tarımdaki hızlı büyümede etkili olması muhtemeldir. Ankara ili verilen dönemde her iki sektörde de Türkiye ortalamasının altında kalmıştır.

Harita 3.2.4 incelendiğinde; özellikle Karadeniz'in doğu kesimleri, Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinin bir kısmı ve Akdeniz Bölgesinin tarımda Türkiye ortalamasının üstünde bir hızla büyüdüğü görülmektedir. İç Ege ve Kocaeli, Sakarya, Yalova, Düzce ve Bolu illerini içeren TR41 Bölgesi her iki sektörde de ortalamanın üstünde büyürken, Ege kıyılarının her iki sektörde de büyüme hızı ortalamanın altında gerçekleşmiştir. Karadeniz'in orta kesimleri, Ankara'dan Konya ve Karaman'a uzanan hatta da yine her iki sektördeki büyüme hızı ortalamanın altında gerçekleşmiştir.

Harita 3.2.4. Bölgeler İtibarıyla Tarım Ve Sanayi Sektörlerinin 1987-2001 Dönemi GSYİH Büyüme Hızları

Tarım ve hizmetler sektörü birlikte değerlendirildiğinde (harita 3.2.5); tarım ve sanayidekine benzer bir yapı ile karşılaşılmaktadır. Diyarbakır ve Şanlıurfa'yı içeren TRC1 Bölgesi tarımda ortalamanın üstünde büyürken, hizmetlerde ortalamanın al-

Harita 3.2.5 incelendiğinde; Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi, Akdeniz ve Ege'nin iç kesimlerinde tarımda büyüme hızının Ülke ortalamasının üstünde olduğu, Antalya'dan Kütahya'ya kadar uzanan hatta ve TRA2, TRC3 ve TR41 bölgesinde her iki sektöründe ortalamanın üstünde bir hızla büyüdüğü görülmektedir. Geleneksel sanayi odakları olarak tanımlanan Ankara, İstanbul ve İzmir illeri ile Karadeniz'in büyük bir kısmı da bu iki sektörde ülke ortalamasının altında bir hızla büyümüştür.

[illegible]

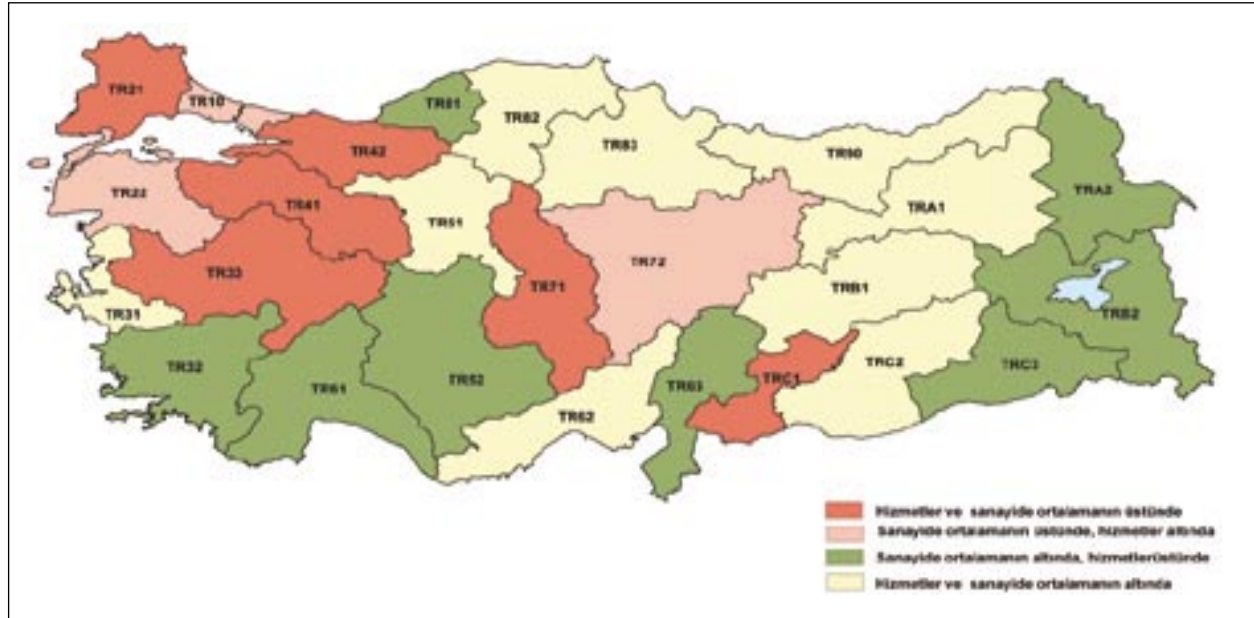
45

illerini içeren TRA1 bölgesi olmuştur. Trakya bölgesi de bu dönemde sanayi sektöründe büyüme hızı en yüksek olan ikinci bölgedir..

Ankara'dan başlayıp Karadeniz'e, oradan da Diyarbakır'a kadar uzanan hatta gerek sanayi, gerekse hizmetler sektörü ülke ortalama büyüme hızının altında bir gelişme hızı ile büyümüştür.

Sanayide ortalamanın üzerinde, hizmetlerde ise ortalamanın altında olan bölge Kayseri-Sivas-Yozgat Bölgesi ile Balıkesir-Çanakkale illerini kapsayan bölgedir. Doğu Anadolu Bölgesindeki sınır illerimizin yer aldığı TRA2,TRB2 ve TRC3 bölgesi ile TR63, Aydın'dan Antalya'ya kadar uzanan iller ile Konya-Karaman ve kamu ağırlıklı sanayi yapısı olan TR81 bölgeleri sanayide ortalamanın altında, hizmetler sektöründe ise ortalamanın üzerinde yer almıştır.

Harita 3.2.6. Bölgeler İtibarıyla Sanayii Ve Hizmetler Sektörlerinin 1987-2001 Dönemi GSYİH Büyüme Hızları

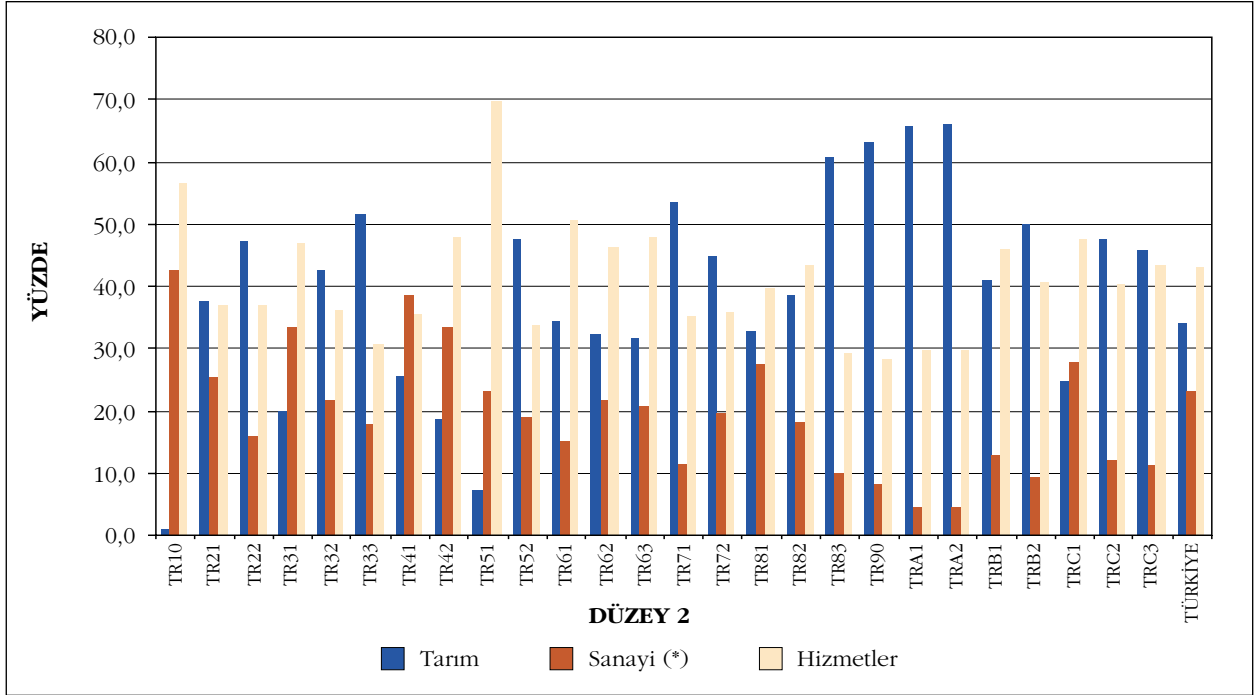

Üç ana sektör itibarıyla bakıldığında; verilen dönemde TR33 bölgesinin her üç sektörde de büyüme hızının Ülke ortalamasının üstünde, İzmir ve Ankara'nın her üç sektörde de büyüme hızının Ülke ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

III.3. İSTİHDAM

2004 Yılı Hane Halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre ülke genelinde istihdamın sektörel dağılımı incelendiğinde; ilk sırada hizmetler sektörü (yüzde 43), ikinci sırada tarım sektörü (yüzde 34), üçüncü sırada ise sanayi sektörü (yüzde 23) yer almaktadır. Ancak, anket sonuçlarında inşaat sektörü sanayi sektörünün içinde değerlendirilmiştir.

Grafik 3.3.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı (2004)

(*) İnşaat sektörü sanayi sektörü içinde değerlendirilmiştir.

Kaynak: 2004 Yılı hane halkı İşgücü Anketi, DİE.

Bölgelerin kendi içindeki istihdamın sektörel dağılımı açısından; TR41 Düzey 2 Bölgesi sanayi sektöründe, TR10, TR31, TR42, TR51, TR61, TR62, TR63, TR81, TR82, TRB1 ve TRC1 Düzey 2 Bölgelerinde hizmetler sektörü, diğer Düzey 2 Bölgelerinde de tarım sektörü ilk sırada yer almaktadır.

Bölgelerin ana sektörler itibarıyla kendi içlerindeki istihdam dağılımı incelendiğinde; sanayi sektöründe diğer sektörlerle göre daha fazla istihdamın olduğu tek bölge TR41'dir.

İstihdam açısından hizmetler sektörü 11 bölgede birinci sırada iken, tarım sektörü 14 bölgede ilk sırada yer almaktadır.

Ana sektörler itibarıyla istihdamın yapısı incelendiğinde; bölgesel dengesizlikler çarpıcı bir durumda ortaya çıkmaktadır. Tarım istihdamında Türkiye ortalamasının altında olan bölge sayısı 26 düzey 2 bölgesi içinde sadece 9'dur. Hizmetler sektöründe istihdam açısından Türkiye ortalamasının üzerinde olan bölge sayısı 11'dir. Sanayi sektöründe ise 8'dir.

Harita 3.3.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Tarım Sektöründe İstihdamın Payı (%) (2004)

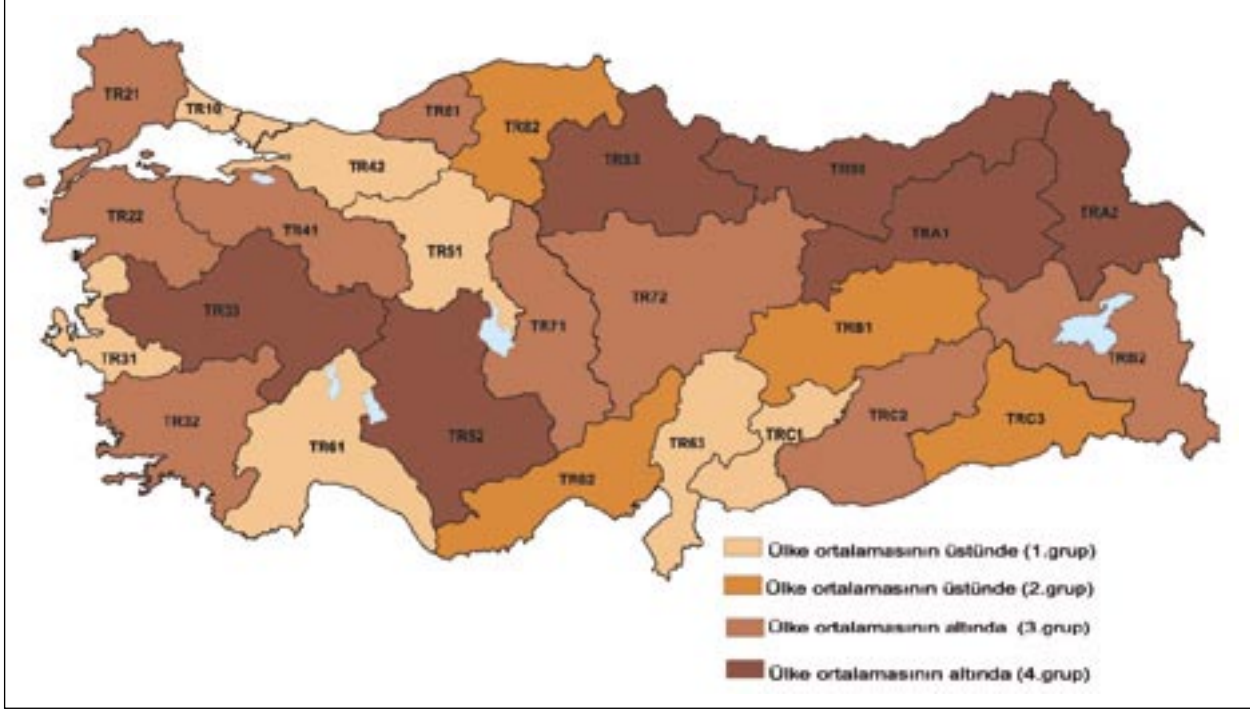
2004 Yılı Hane Halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre; Niğde-Samsun hattı, Samsun'dan Hakkari'ye kadar Karadeniz kıyıları ve Doğu Anadolu Bölgesi ile Afyon-Kütahya-Manisa-Uşak Bölgesinde (1.grup) tarım sektöründeki istihdamın payı ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Ortalamanın üzerinde bir paya sahip olan diğer bölgeler ise, Bartın-Karabük-Zonguldak illeri, Bilecik-Bursa-Eskişehir illeri ile Mersin-Adıyaman hattındaki illeri içeren bölgelerdir (2.grup). İzmir ile İstanbul-Ankara hattındaki (4.grup) bölgeler de ortalamanın alt sıralarında yer almaktadır. Tarım sektöründeki istihdamın payı ülke ortalamasının altındaki diğer bölgeler ise; batıda Kırklareli-Balıkesir hattı, Aydın-Konya hattındaki Ege ve Akdeniz kıyılarını içine alan bölge, Kayseri-Yozgat-Tunceli-Şırnak-Mardin hattı ile kuzeyde Çankırı-Sinop hattındaki bölgelerdir (3.grup).

Şekil 1. Türkiye'de tarımsal traktörlerin 1000 tarımsal hane başına dağılımı

1. grup (Ortalamanın üstünde)
 2. grup (Ortalamanın üstünde)
 3. grup (Ortalamanın altında)
 4. grup (Ortalamanın altında)

49

Harita 3.3.3. Düzey 2 Bölgelerine Göre Hizmetler Sektöründe İstihdamın Payı (%) (2004)

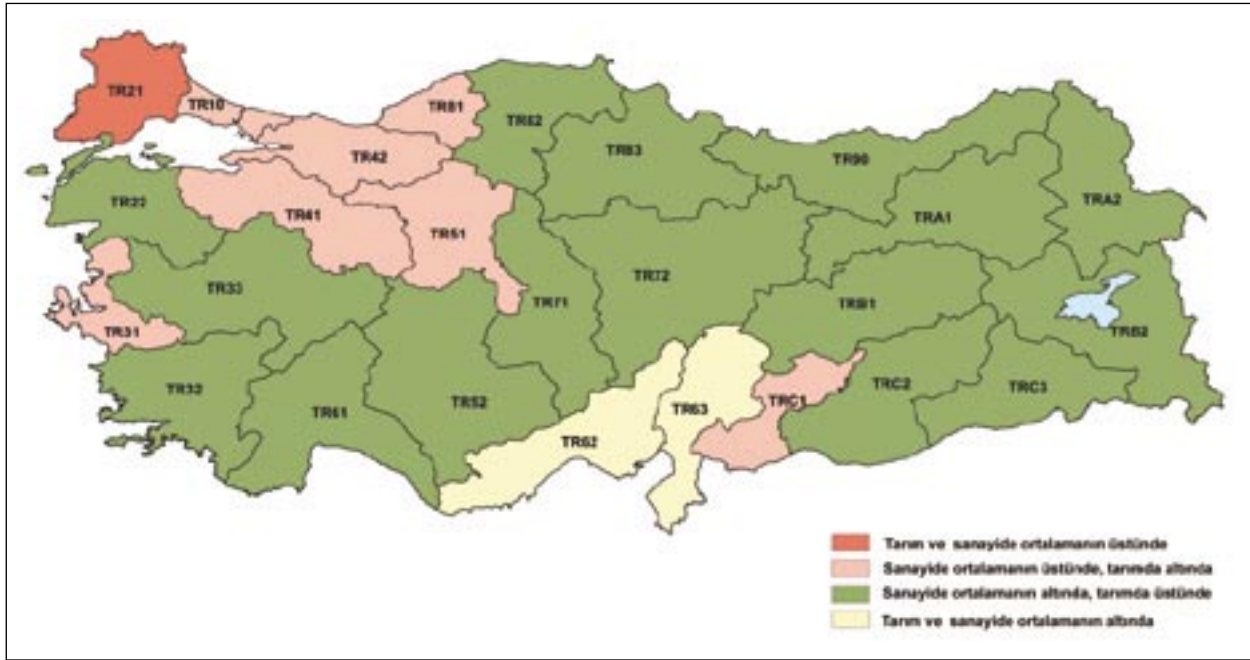

İstanbul-Ankara hattı, İzmir ve Antalya-Burdur-Isparta illeri ile Hatay-Kilis-Adıyaman-Kahramanmaraş dörtgenindeki bölgelerde (1.grup) istihdamın hizmetler sektöründeki payı ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Adana-Mersin illeri, Bingöl-Elazığ-Malatya-Tunceli illeri ve Batman-Mardin-Siirt-Şırnak illeri ile Çankırı-Kastamonu-Sinop illerinin kapsayan bölgeler de ortalamanın üzerindeki diğer bölgelerdir (2.grup). İstihdamın hizmetler sektöründeki payı Ülke ortalamasının en altında olan bölgeler ise, Afyon-Manisa-Kütahya-Uşak bölgesi ile Samsun'dan Artvin'e kadar Karadeniz kıyıları ile Ardahan-Iğdır-Erzincan üçgeninde kalan bölgelerdir (4.grup).

Tarım ve sanayi sektörleri birlikte değerlendirildiğinde (harita 3.3.1, harita 3.3.2); TR10 Bölgesinin diğer bölgelerden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Bu bölgenin tarım sektöründeki istihdam payı en düşük, sanayi sektöründeki payı ise en yüksektir. TR51 Bölgesi de tarım sektöründe istihdam oranı Türkiye ortalamasının altında, sanayi sektöründe ise ortalama civarında yer almaktadır. TR42, TR41, TR31 ve TRC1 bölgeleri tarım istihdamındaki payları Türkiye ortalamasının altında, sanayi istihdamındaki payları ise üstündedir.

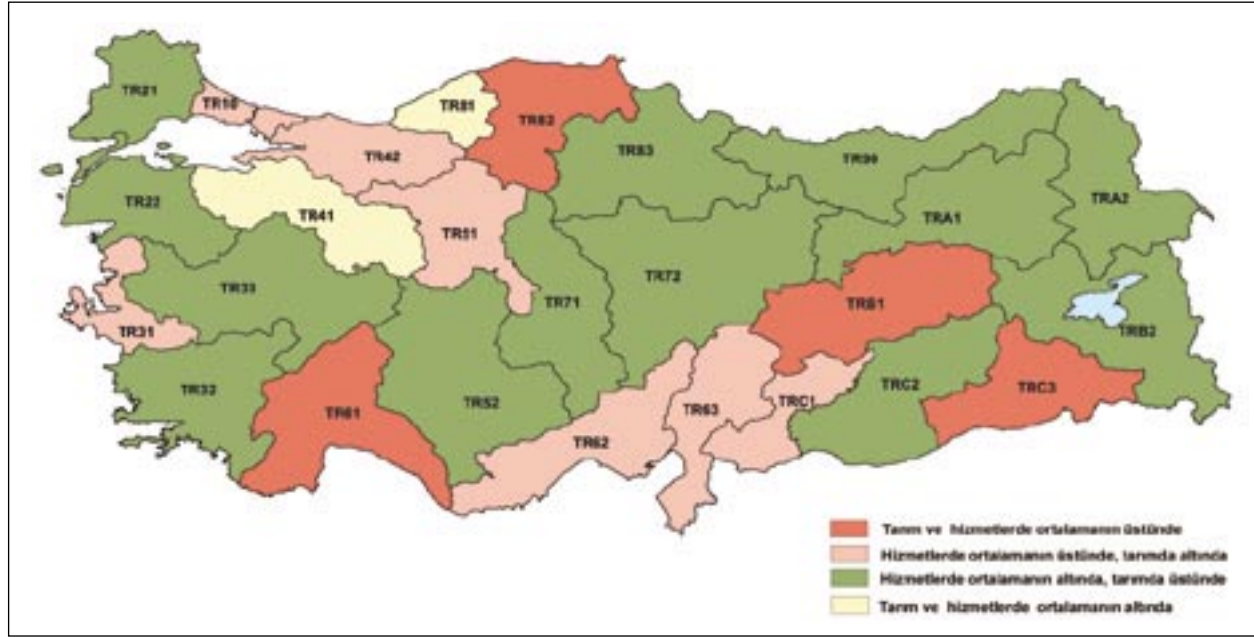
Harita 3.3.4 incelendiğinde; sadece Trakya Bölgesinde hem tarım hem de sanayi sektörlerinin istihdam oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu, Türkiye'nin büyük bir kesiminde tarımın ağırlığını koruduğu da görülmektedir. Yine geleneksel sanayi odakları ve onun ard bölgesi olarak bilinen bölgede ise sanayi sektöründe istihdam oranının Türkiye ortalamasının üstünde olduğu, Akdeniz Bölgesi'nin doğu kesimlerinde ise gerek sanayi gerekse tarım istihdamının Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte ortalamaya yakın değerler aldığı, bu bölgede daha çok hizmetler sektörünün öne çıktığı görülmektedir.

Harita 3.3.4. Tarım Ve Sanayi Sektörlerinin İstihdam Oranları

Tarım ve hizmetler sektörü birlikte değerlendirildiğinde, harita 3.3.5'de görüldüğü üzere istihdam oranları hem tarım sektöründe hem de hizmetler sektöründe ülke ortalamasının üzerinde yer alan bölgeler; Akdeniz Bölgesindeki Burdur-Antalya-Isparta, Karadeniz Bölgesindeki Çankırı-Kastamonu-Sinop illeri ile, Bingöl-Erzincan-Malatya-Tunceli ve Batman-Mardin-Siirt-Şırnak illerini içeren bölgelerdir. Trakya'dan Muğla'ya, Afyon'dan Karaman'a uzanan bölge ile Niğde-Samsun-Artvin-Hakkari-Muş-Şanlıurfa hattı içinde kalan bölgelerde ise istihdam oranları tarımda ortalamanın üstünde, hizmetler sektöründe ise ortalamanın altındadır.

Harita 3.3.5. Tarım Ve Hizmet Sektörlerinin İstihdam Oranları

İstihdam oranlarının tarımda ortalamanın altında, hizmetler sektöründe de ortalamanın üstünde olduğu bölgeler ise, İzmir, İstanbul-Ankara hattı ile Mersin-Adıyaman hattındaki bölgelerdir. Bartın-Karabük-Zonguldak illeri ile Bursa-Bilecik-Eskişehir illerini kapsayan bölgeler, istihdam oranlarının her iki sektörde de ortalamanın altında olduğu bölgelerdir.

Harita 3.3.6. Hizmet Ve Sanayi Sektörlerinin İstihdam Oranları

Hizmetler ve sanayi sektörü birlikte değerlendirildiğinde (harita 3.3.6); istihdam oranları her iki sektörde de ülke ortalamasının üzerinde olan bölgeler, İstanbul-Ankara hattındaki bölgeler ile İzmir ve Adıyaman-Gaziantep-Kilis illerini kapsayan bölgelerdir. Akdeniz kıyıları, Hatay-Tunceli hattı ve Batman-Mardin-Siirt-Şırnak illeri ile Çankırı-Kastamonu-Sinop illerini kapsayan bölgelerde ise istihdamın payı hizmetler sektöründe ortalamanın üstünde, sanayide altındadır.

Çanakkale-Muğla hattı ile Afyon-Niğde hattı ve Niğde-Samsun-Artvin-Hakkari-Muş-Şanlıurfa illerinin çevrelediği bölgelerde ise her iki sektörde de istihdam oranları ülke ortalamasının altındadır. Edirne-Kırklareli-Tekirdağ ve Bartın-Karabük-Zonguldak illeri ile Bursa-Bilecik-Eskişehir illerinin yer aldığı bölgelerde de istihdamın payı hizmetler sektöründe ortalamanın altında, sanayi sektöründe de üstündedir.

III.4. İŞGÜCÜNE KATILIM VE İŞSİZLİK

DİE'nin 2004 Yılı Hane Halkı İşgücü Anketi geçici sonuçlarına göre; 15+ yaş grubunda ülke genelinde işgücüne katılma oranı yüzde 48,7 olup, kadınlarda bu oran yüzde 25,4, erkeklerde ise yüzde 72,3'tür. İşsizlik oranı ise sırasıyla yüzde 10,3, yüzde 9,7 ve yüzde 10,5'dir.

Cinsiyet oranı (erkek=100, kadın/erkek) en yüksek düzey 2 bölgeleri; TR90, TR83, TRA1, TR32, TR21, TR81 ve TR61 iken, en düşük düzey 2 bölgeleri; TRC1, TRB2, TRC2 TR72 Düzey 2 Bölgeleridir. İlk sırada yer alan TR90 Bölgesinde her yüz erkeğe karşılık 71,4 işgücüne katılan kadın, son sırada yer alan TRC1 Bölgesinde 11,4 işgücüne katılan kadın bulunmaktadır.

Tablo 3.4.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranı (Cinsiyete Göre)

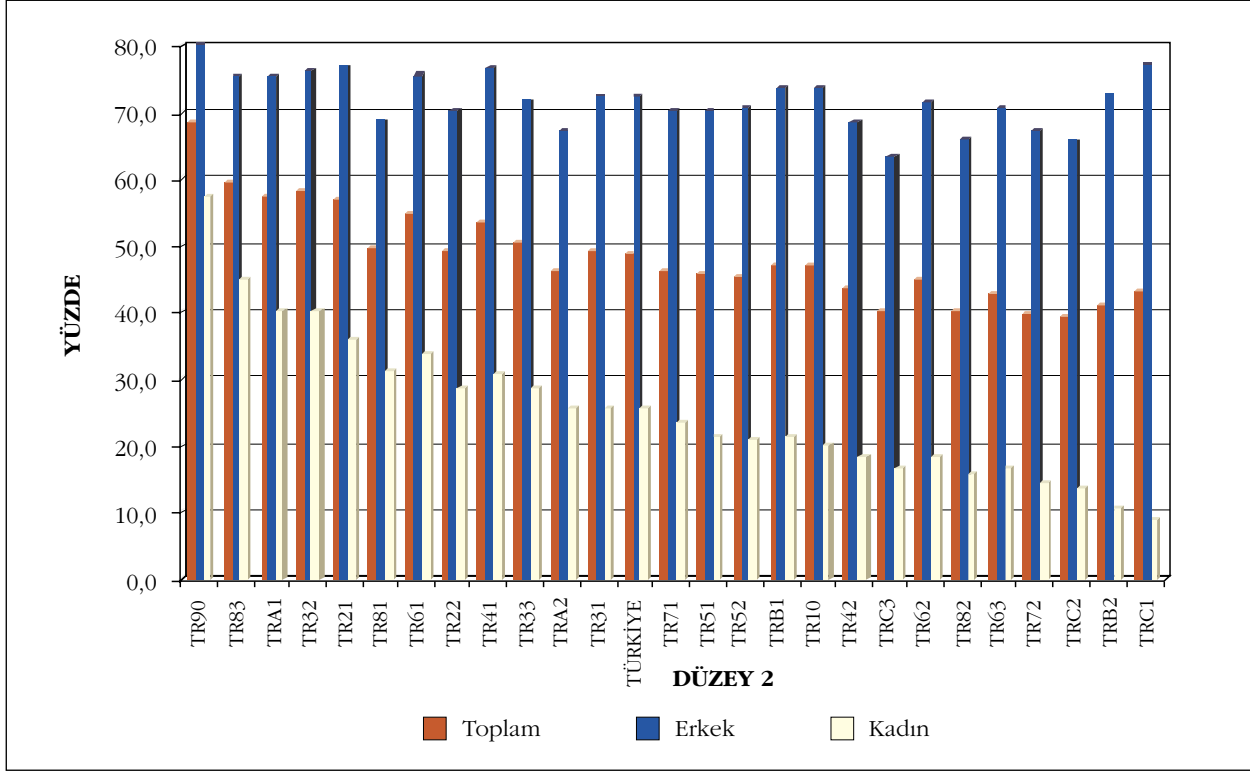
İşgücüne Katılım Oranı					İşsizlik Oranı			
Düzey 2	Toplam	Erkek	Kadın	Kad/Erk*	Düzey2	Toplam	Erkek	Kadın
TR90	68,3	80,0	57,1	71,4	TR51	14,8	12,5	22,4
TR83	59,4	75,1	44,7	59,5	TRB1	17,9	18,2	16,8
TRA1	57,5	75,1	40,3	53,7	TR63	17,3	17,5	16,8
TR32	57,9	76,0	40,2	52,9	TR31	14,3	13,7	16,8
TR21	56,8	76,8	36,0	46,9	TR62	13,6	12,9	16,5
TR61	54,6	75,4	33,7	44,7	TR10	12,3	11,7	14,8
TR81	49,4	68,7	31,0	45,1	TR41	8,8	8,3	10,0
TR41	53,6	76,4	30,7	40,2	TÜRKİYE	10,3	10,5	9,7
TR22	49,1	70,0	28,8	41,1	TR42	12,0	12,6	9,6
TR33	50,0	71,7	28,5	39,7	TR82	10,6	10,9	9,6
TR31	48,8	72,1	25,4	35,2	TR32	7,2	6,2	9,2
TÜRKİYE	48,7	72,3	25,4	35,1	TR72	8,9	9,0	8,6
TRA2	46,1	67,0	25,4	37,9	TRC1	14,9	15,7	8,3
TR71	46,3	70,0	23,6	33,7	TR21	6,2	5,5	7,8
TRB1	47,2	73,5	21,5	29,3	TR22	6,6	6,3	7,3
TR51	45,5	70,1	21,4	30,5	TR61	6,6	6,4	7,1
TR52	45,0	70,4	20,7	29,4	TR81	12,0	14,3	7,0
TR10	46,9	73,4	19,9	27,1	TR71	10,0	11,2	6,6
TR42	43,5	68,3	18,5	27,1	TR33	7,5	8,2	5,7
TR62	44,8	71,4	18,4	25,8	TRC2	10,8	11,8	5,6
TR63	42,5	70,5	16,7	23,7	TR52	8,4	9,5	5,1
TRC3	40,2	63,2	16,7	26,4	TR90	6,8	8,4	4,8
TR82	40,3	65,8	15,7	23,9	TR83	5,6	6,3	4,5
TR72	39,7	67,2	14,0	20,8	TRB2	11,0	12,2	2,6
TRC2	39,2	65,5	13,6	20,8	TRA1	4,1	5,0	2,5
TRB2	41,1	72,5	10,5	14,5	TRA2	1,7	1,9	1,1
TRC1	43,0	77,1	8,8	11,4	TRC3	6,1	7,4	1,0

* Erkek = 100 iken

Kaynak: 2004 Yılı Hanehalkı İşgücü anketi, DİE.

İşgücüne katılma oranı ülke ortalamasının üzerinde olan Düzey 2 Bölgelerinden TR90, TR83, TR32 Bölgesi ilk üç sırada, TRC2, TR72 ve TRC3 bölgeleri ise son üç sırada, işsizlik oranı ülke ortalamasının üzerinde olan Düzey 2 Bölgelerinden TRB1, TR63, TRC1 Bölgesi ilk üç sırada, TRA2, TRA1, TR83 bölgeleri ise son üç sırada yer almaktadır.

**Grafik 3.4.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre İşgücüne Katılım Oranı
(Cinsiyete Göre)**

Yaş grupları ve cinsiyet bazında işgücüne katılım oranları incelendiğinde (EK 2);

15-24 yaş grubunda işgücüne katılım oranı en yüksek olan bölge toplamda ve kadınlarda TR90, erkeklerde TR82 Düzey 2 Bölgeleri iken, işgücüne katılım oranı en düşük olan bölge toplamda ve erkeklerde TRA2, kadınlarda ise TRB2 Düzey 2 Bölgeleridir.

25-34 yaş grubunda işgücüne katılım oranı en yüksek olan bölge toplamda ve kadınlarda TR90, erkeklerde TR21 Düzey 2 Bölgeleri iken, işgücüne katılım oranı en düşük olan bölge toplamda TRC2, erkeklerde TRA2, kadınlarda ise TRC1 Düzey 2 Bölgeleridir.

35-44 yaş grubunda işgücüne katılım oranı en yüksek olan bölge toplamda ve kadınlarda TR90, erkeklerde TRC1 Bölgeleri iken, işgücüne katılım oranı en düşük olan bölge toplamda ve erkeklerde TRC3, kadınlarda ise TRC1 Düzey 2 Bölgeleridir.

45 + yaş grubunda işgücüne katılım oranı en yüksek olan bölge toplam, erkek ve kadınların her üçünde de TR90 Bölgesi iken, işgücüne katılım oranı en düşük olan bölge toplamda TR82, erkeklerde TR81, kadınlarda ise TR61Bölgeleridir.

Ülke ortalamasının altındakiler(1.grup)

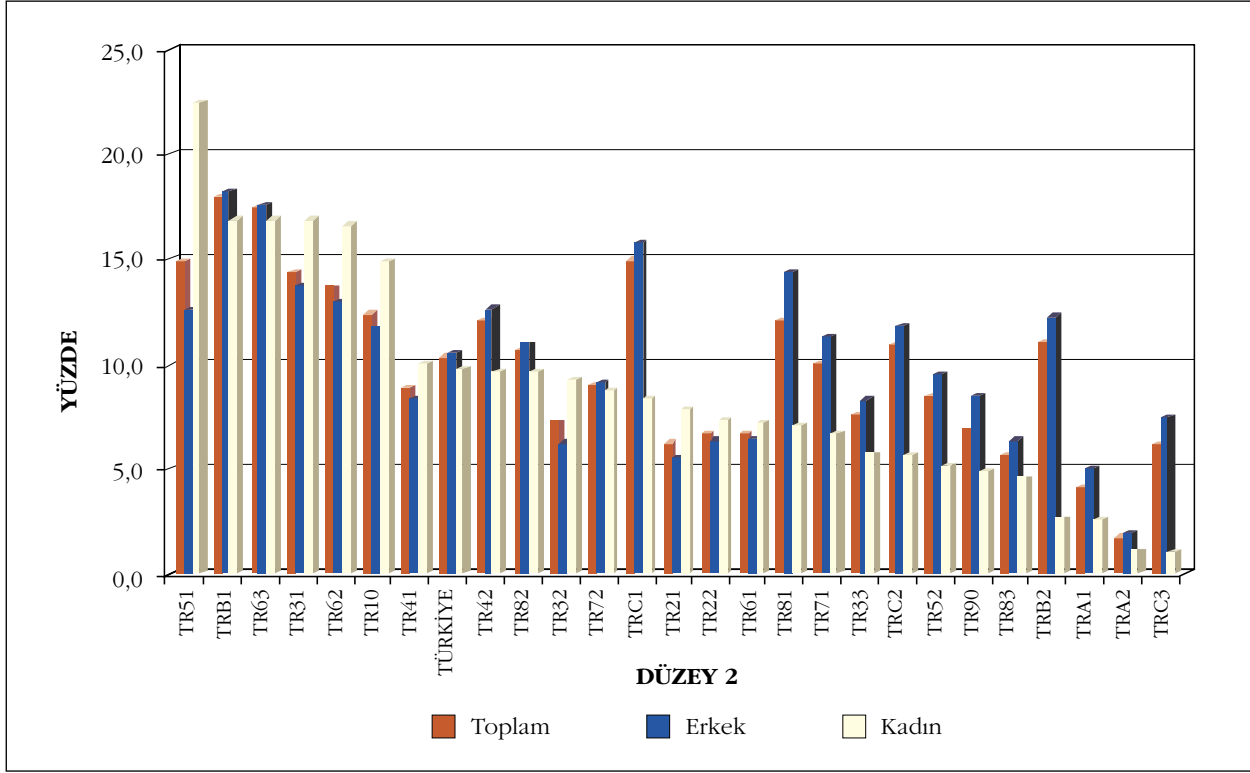
Ülke ortalamasının altındakiler(2.grup)

Ülke ortalamasının üstündekiler(3.grup)

Ülke ortalamasının üstündekiler(4.grup)

Düzey 2 bölgelerine göre kadın işsizlik oranının en yüksek olduğu TR51 Bölgesini, TRB1, TR63 ve TR31 Bölgeleri izlemektedir. Kadın işsizlik oranının en düşük olduğu düzey 2 bölgeleri ise sırasıyla; TRC3, TRA2, TRA1 ve TRB2 Bölgeleridir. Kadınların işsizlik oranının erkeklerin işsizlik oranından daha yüksek olduğu düzey 2 bölgeleri TR51, TR31, TR62, TR10, TR41, TR32, TR21 ve TR22 Bölgeleridir.

Grafik 3.4.2. Düzey 2 Bölgelerine Göre İşsizlik Oranı (2004)
(Cinsiyete Göre)

Yaş grupları ve cinsiyet bazında işsizlik oranları incelendiğinde (EK 2) ;

Toplamda işsizlik oranı en yüksek olan bölgeler 15-24 ve 25-34 yaş gruplarında TRB1, 35-44 yaş grubunda da TRC1 Düzey 2 Bölgeleridir.

Erkeklerde işsizlik oranı en yüksek olan bölgeler 15-24 yaş grubunda TR81, 25-34 ve 35-44 yaş gruplarında TRB1 Düzey 2 Bölgeleridir.

Kadınlarda ise işsizlik oranı en yüksek olan bölgeler 15-24 ve 25-34 yaş gruplarında TR51, 35-44 yaş grubunda TR32 Düzey 2 Bölgeleridir.

İşsizlik oranı en düşük olan bölgeler ise, **toplamda** ve **erkeklerde** 15-24, 25-34 ve 35-44 yaş gruplarında TRA2 Düzey 2 Bölgesi, **kadınlarda** ise, 15-24 yaş grubunda TRB2, 25-34 ve 35-44 yaş gruplarında TRC3 Düzey 2 Bölgeleridir.

Kadınlarda işsizlik oranı 15-24 yaş grubunda yüzde 4,92 iken 25-34 yaş grubunda yüzde 4,26 ve 35-44 yaş grubunda ise yüzde 1,61'e düşmektedir. 15-34 yaş grubundaki kadınlar işgücüne katılmak isterken, 35 yaşından yukarı yaşlardaki kadın-

larda bu istek giderek düşmektedir. Kadınlarda eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne katılım oranı artmakta, eğitim seviyesi azaldıkça oran da düşmektedir. Eğitim seviyesi düşük olması nedeniyle özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kadınlarda işgücüne katılım isteği olmadığı için bu bölgelerde kadın işsizlik oranı oldukça düşüktür.

III.5. EĞİTİM

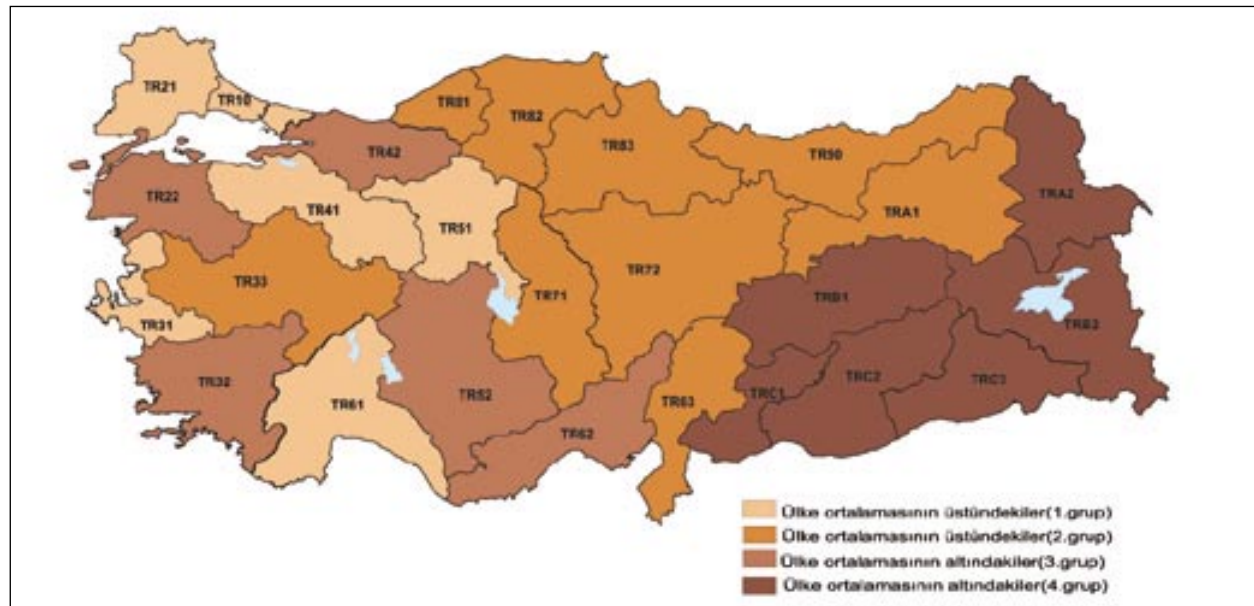
2000 Yılı genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre; Ülke genelinde 6+ yaş grubunda okur-yazarlık oranı yüzde 87,3 olup, bu oran erkeklerde yüzde 93,9, kadınlarda ise yüzde 80,6'dır. Yetişkin olarak tanımlanan 15+ yaş grubunda bu oranlar sırasıyla; yüzde 86,5, yüzde 94,4 ve yüzde 78,5'dir. Ülke genelinde ve tüm düzey 2 bölgelerinde kadın nüfusun okur-yazarlık oranı erkek nüfusun okur-yazarlık oranından düşüktür.

Harita 3.5.1'de görüldüğü üzere Edirne-İstanbul, Bursa-Ankara hattı ile İzmir ve Antalya-Burdur-Isparta bölgelerinde yetişkinlerin okur-yazarlık oranı ülke ortalamasının üzerinde ve en yüksek değere sahiptir. Ayrıca Balıkesir-Çanakkale, Bolu-Düzce-Kocaeli-Sakarya-Yalova illeri ile Aydın-Denizli-Muğla ve Konya-Adana hattındaki bölgede de yetişkin okur-yazarlık oranı ülke ortalamasının üzerindedir. Ortalamanın altında kalan ve son sıralarda yer alan bölgeler ise, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleridir.

Tablo 3.5.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Okur-Yazarlık Oranı (2000)

Düzey 2	6 + Yaş			Düzey 2	15 + Yaş		
	Toplam	Erkek	Kadın		Toplam	Erkek	Kadın
TR10	93,39	97,18	89,49	TR10	93,07	97,62	88,42
TR51	93,26	97,13	89,32	TR51	93,03	97,71	88,29
TR41	92,00	96,31	87,68	TR21	91,51	95,96	86,51
TR21	91,75	95,59	87,47	TR41	91,53	96,71	86,40
TR31	91,86	96,26	87,41	TR31	91,37	96,57	86,15
TR61	91,66	96,11	86,90	TR61	91,40	96,75	85,67
TR42	91,22	96,22	85,92	TR42	90,59	96,66	84,14
TR52	90,04	95,27	84,76	TR52	89,27	95,97	82,63
TR32	89,67	95,31	83,85	TR32	88,93	95,64	82,04
TR22	88,70	93,71	83,51	TR22	87,92	93,79	81,86
TR62	87,96	94,01	81,96	TR62	86,86	94,44	79,50
TR33	87,54	94,17	80,90	TÜRKİYE	86,50	94,42	78,50
TÜRKİYE	87,30	93,85	80,62	TR33	86,34	94,36	78,41
TR71	87,52	94,63	80,52	TR71	86,11	95,16	77,36
TR72	87,09	94,02	80,14	TR81	85,34	94,19	77,18
TR81	86,94	94,23	80,08	TR72	85,36	94,20	76,61
TR83	85,59	92,47	78,97	TR83	83,63	92,24	75,52
TR90	85,79	94,12	77,53	TR90	83,98	94,32	73,88
TR63	85,07	92,78	77,37	TR63	82,90	92,85	73,16
TRA1	84,69	92,72	76,06	TRA1	83,23	93,25	72,56
TR82	83,56	91,28	76,04	TR82	81,50	90,86	72,52
TRC1	82,36	91,36	73,38	TRB1	80,54	91,53	69,15
TRB1	82,60	91,43	73,32	TRC1	79,30	91,25	67,71
TRA2	75,41	87,44	62,46	TRA2	73,92	89,07	57,78
TRC3	69,71	84,10	54,14	TRB2	67,16	85,16	47,96
TRC2	68,60	82,77	53,76	TRC2	65,52	83,65	47,10
TRB2	69,57	84,19	53,63	TRC3	65,34	83,99	45,41

Harita 3.5.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Yetişkin Nüfusun Okur-Yazarlık Oranı (2000)

Tablo.3.5.2. Düzey 2 Bölgelerine Göre Okur-Yazarlık Ve Cinsiyet Oranı (2000)

Düzey 2	15 + 24 Yaş			
	Toplam	Erkek	Kadın	Cinsiyet Or.
TR51	99,03	99,17	98,87	99,69
TR81	98,43	98,63	98,26	99,63
TR22	98,00	98,23	97,71	99,47
TR61	98,70	99,03	98,33	99,29
TR52	98,51	98,93	98,09	99,15
TR21	97,50	97,86	96,99	99,12
TR42	98,52	98,98	98,01	99,02
TR41	98,57	99,09	98,04	98,94
TR90	98,22	98,83	97,61	98,77
TR82	97,96	98,61	97,35	98,72
TR10	98,24	98,87	97,57	98,69
TR72	98,04	98,75	97,34	98,56
TR83	97,95	98,81	97,16	98,33
TR71	97,76	98,67	96,88	98,18
TR31	97,46	98,46	96,36	97,86
TR32	97,29	98,38	96,12	97,70
TR33	97,37	98,50	96,21	97,68
TR63	96,48	98,02	94,95	96,87
TR62	95,55	97,69	93,52	95,73
TÜRKİYE	95,54	97,82	93,15	95,23
TRC1	94,75	97,61	92,04	94,29
TRA1	95,16	97,84	92,07	94,10
TRB1	95,17	97,94	92,02	93,96
TRA2	86,60	94,88	77,07	81,23
TRC2	78,82	90,95	66,17	72,76
TRB2	80,15	92,99	65,73	70,68
TRC3	80,27	92,84	65,54	70,60

Harita 3.5.2. Düzey 2 Bölgelerine Göre Yetişkin Kadın Nüfusun Okur-Yazarlık Oranı (2000)

15-24 yaş grubunda kadın nüfusun okur-yazarlık oranı ülke genelinde yüzde 93,2, erkek nüfusun okur-yazarlık oranı ise 97,8 ve bu yaş grubunda cinsiyet oranında 100 okur-yazar erkeğe karşılık 95,2 okur-yazar kadın bulunmaktadır.

Cinsiyet oranı en yüksek düzey 2 bölgeleri sırasıyla; TR51, TR81, TR22, TR61 ve TR52 bölgeleri ilk sıralarda yer alırken, TRC3, TRB2, TRC2, TRA2, TRB1, TRA1 ve TRC1 Düzey 2 Bölgeleri ise son sıralarda yer almaktadır. İlk sırada yer alan TR51 Bölgesinde her yüz okur-yazar erkeğe karşılık 99,7 okur-yazar kadın, son sırada yer alan TRC3 Bölgesinde 70,6 okur-yazar kadın bulunmaktadır.

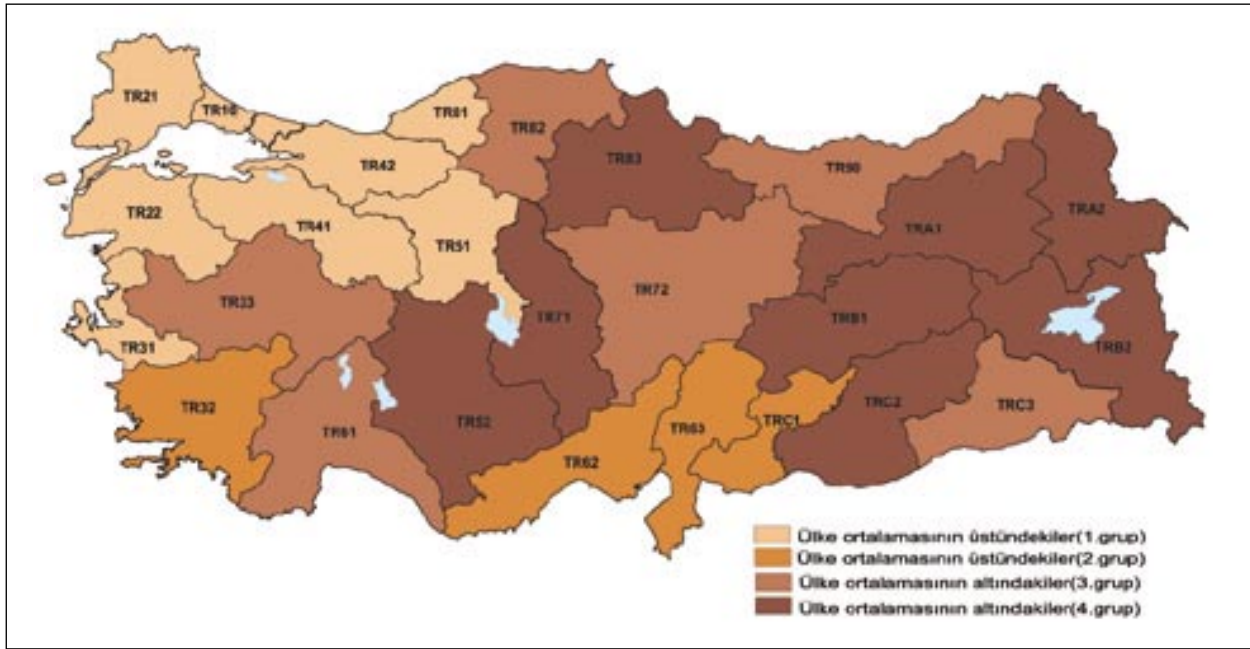
Tablo 3.5.3. Düzey 2 Bölgelerine Göre Okullaşma Oranları (2001-2002)

İLKÖĞRETİM				ORTAÖĞRETİM			
DÜZEY 2	Toplam	Erkek	Kız	DÜZEY 2	Toplam	Erkek	Kız
TR10	114,39	116,50	112,13	TR51	92,99	95,60	90,15
TR42	109,02	110,38	107,58	TR21	85,29	88,84	81,42
TR31	108,13	110,11	106,03	TR31	82,54	84,04	80,95
TR81	107,68	108,99	106,33	TR41	79,75	88,13	70,66
TR51	107,03	108,29	105,70	TR22	77,27	80,29	73,91
TR21	103,96	105,16	102,69	TR42	76,23	87,27	64,40
TR41	103,80	105,54	101,96	TR81	75,08	89,68	60,58
TR22	103,52	104,57	102,42	TR10	72,41	72,87	71,90
TRC1	101,35	104,86	97,55	TR32	67,11	70,76	63,25
TR63	98,59	100,62	96,43	TR62	66,29	73,35	58,74
TR32	98,20	99,71	96,61	TR61	64,41	68,21	60,18
TR62	97,85	100,68	94,84	TÜRKİYE	60,90	68,64	52,67
TÜRKİYE	96,63	100,04	93,00	TR82	58,07	69,96	46,25
TR83	94,20	96,12	92,18	TR72	57,39	69,10	45,23
TR61	91,92	92,67	91,14	TR63	57,34	67,31	46,81
TR33	91,24	92,88	89,51	TR83	57,00	67,15	46,76
TR82	91,20	92,86	89,46	TR33	56,87	66,39	47,01
TRC3	91,12	102,29	78,71	TRB1	56,34	67,83	44,06
TR72	90,10	91,07	89,06	TR90	56,08	63,42	48,30
TR71	89,89	91,37	88,33	TR71	51,70	60,95	42,37
TRA2	88,69	97,49	78,93	TRC1	48,84	60,71	36,19
TRA1	87,03	88,18	85,75	TR52	46,32	54,99	36,90
TRB1	86,73	89,35	83,84	TRA1	43,18	56,76	28,75
TRC2	82,85	91,70	72,92	TRC3	31,59	46,65	15,65
TR90	81,58	82,34	80,78	TRA2	31,39	41,41	21,49
TR52	78,53	78,54	78,51	TRC2	28,69	38,06	18,51
TRB2	78,16	90,47	64,09	TRB2	25,38	38,22	12,00

2001-2002 öğretim yılında ilköğretimde okullaşma oranı Edirne'den Ankara'ya ve Edirne'den İzmir'e uzanan Ege kıyılarında yüzde yüz ve daha yukarı, Aydın-De-nizli-Muğla bölgesi ile Mersin'den Adıyaman'a kadar olan bölgede de ilköğretim okullaşma oranı ülke ortalamasının üzerindedir (harita 3.5.3). Ardahan-Hakkari-Ma-latya-Şanlıurfa-Erzincan-Erzurum'u kapsayan bölge ile Samsun-Niğde-Karaman-Konya bölgesinde ise, ilköğretim okullaşma oranı ülke ortalamasının altındaki en düşük değerlerdedir.

İlköğretimde okullaşma oranı doğudan batıya doğru gidildikçe artmaktadır. Doğu ve güneydoğu bölgelerimizde ilköğretimde hala okula gitmeyen çocuklar (özellikle de kız çocuklar) bulunmaktadır.

Harita 3.5.3. Düzey 2 Bölgelerine Göre İlköğretimde Okullaşma Oranı (2001-2002)

Aynı öğretim yılında ilköğretimde erkeklerde okullaşma oranı yüzde 100,04 iken, kızlarda bu oran yüzde 93, ortaöğretimde erkeklerde okullaşma oranı yüzde 68,64 iken, kızlarda yüzde 52,67 olmuştur.

Harita 3.5.4. Düzey 2 Bölgelerine Göre Ortaöğretimde Okullaşma Oranı (2001-2002)

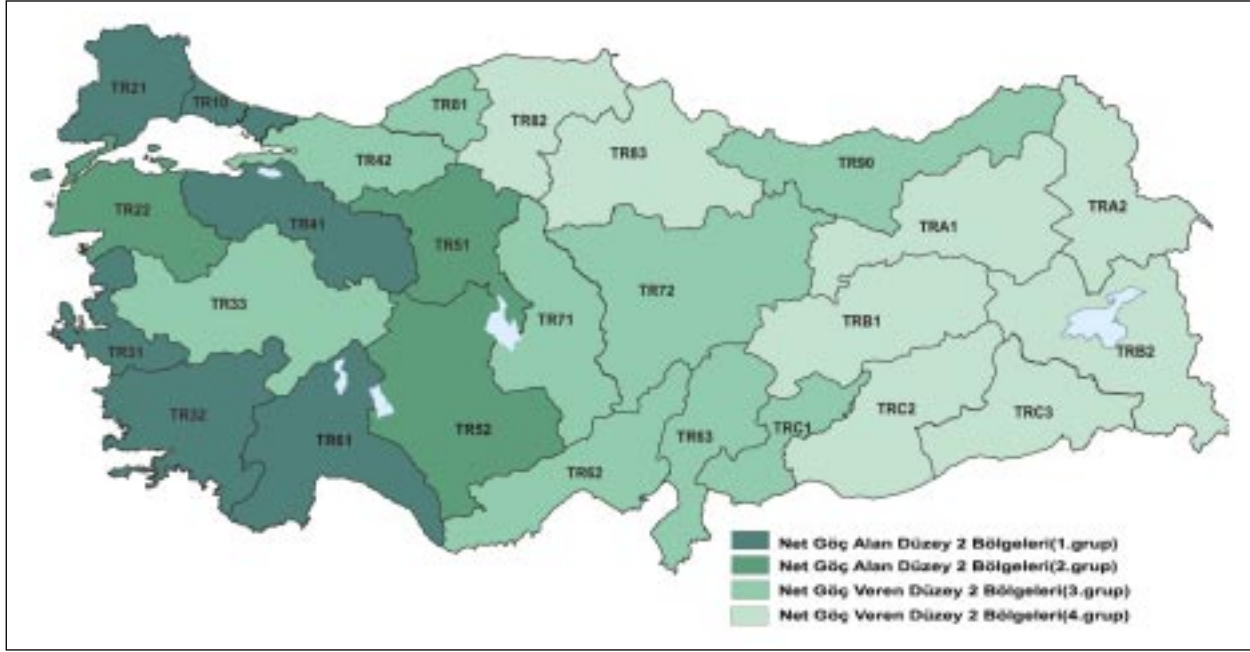

2001-2002 öğretim yılında ortaöğretimde en yüksek okullaşma oranı Ankara, Edirne-Kırklareli-Tekirdağ ve İzmir Bölgelerinde olup, Bartın-İstanbul-Çanakkale-Düzce-Eskişehir illerinin çevrelediği bölge ile Aydın'dan Adana'ya kadar uzanan Ege ve Akdeniz kıyılarında ülke ortalamasının üzerindedir. Ortaöğretim okullaşma oranı en düşük bölgeler ise, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile Konya-Karaman ile Aksaray-Kırıkkale-Kırşehir-Niğde-Nevşehir illerini içeren bölgedir. Diğer bölgelerde ülke ortalamasının altındadır.

III.6. GÖÇ

2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 1995-2000 döneminde Ülkemizde bölge içi ve bölgeler arasında toplam 4.469.952 kişi çeşitli nedenlerle yer değiştirmiş, göç etmiştir. 1995-2000 döneminde net göç hızı itibarıyla, en fazla göç alan Düzey 2 bölgeleri sırasıyla; TR61, TR10, TR21, TR31, TR41 ve TR32'dir (1.grup). Diğer net göç alan bölgeler ise TR51, TR22, TR52 bölgeleri olup, diğer bölgeler net göç vermektedir.

Harita 3.6.1. Göç Alan Ve Göç Veren Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Aynı dönemde en çok net göç veren bölgeler ise; TRA2, TRC3, TR83, TRA1, TR82, TRB2, TRC3 bölgeleri olarak sıralanmaktadır.

BÖLGELER ARASI GÖÇ

Her bölge bütün bölgelerden göç alıp vermektedir. Bölgelerin aldığı göçten verdiği göç çıkarılarak bulunan net göçe göre bölgenin göç alıp verdiği bölgeler bulunmuştur. Bu bölümde bölgeler arası göç incelenirken net göçler dikkate alınmıştır. Net göç pozitif ise bölge göç almakta, negatif ise göç vermektedir.

• GÖÇ ALAN BÖLGELER

Harita 3.6.2. Göç Alan TR61 (Antalya-Burdur-Isparta) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Antalya-Burdur-Isparta Bölgesi, hiç bir bölgeye net göç vermeyen, ancak net göç alan tek bölgedir. Bu bölge kendisinin içinde bulunduğu Akdeniz Bölgesi ile İstanbul-Ankara, Manisa-Konya-Karaman ile Samsun-Hatay hattındaki gelişmiş ve gelişmekte olan bölgelerden **göç almaktadır**. Bölge net göç hızı itibarıyla göç alan bölgeler arasında ilk sırada yer almaktadır.

Harita 3.6.3. Göç Alan TR10 (İstanbul) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

İstanbul Bölgesi, Bartın-Karabük-Zonguldak Bölgesi ile Samsun-Artvin-Sivas illerinin yer aldığı TR83, TR90 ve TR72 bölgeleri ile güneydoğudaki Batman-Mardin-Siirt-Şırnak Bölgesinden net **göç almakta** ve kendisi de bütün bölgelere **göç vermektedir**. En çok net göç verdiği bölgeler sırasıyla; **TR21, TR61, TR32, TR22 ve TR41** bölgeleridir. Bölge çoğunlukla Karadeniz Bölgesine göç vermekte ve yine Karadeniz Bölgesinden göç almaktadır.

Harita 3.6.4 : Göç Alan TR21 (Edirne-Kırklareli-Tekirdağ) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Edirne-Kırklareli-Tekirdağ Bölgesi, çoğunlukla **Karadeniz Bölgesinden** net göç almakta ve kendisi de sırasıyla; **TR61**, **TR31**, **TR51**, **TR32** ve **TR41** Bölgelerine net göç vermektedir.

Harita 3.6.5. Göç Alan TR31 (İzmir) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

İzmir Bölgesi, çoğunlukla kendisine komşu olmayan Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinden net göç almakta ve yakın çevresindeki gelişmiş bölgelere göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok **TR33**, **TRC2**, **TRC3**, **TRA1** ve **TR83** Bölgelerinden net göç almakta ve kendisi de sırasıyla; **TR10**, **TR61** ve **TR32** Bölgelerine net göç vermektedir.

Harita 3.6.6. Göç Alan TR41 (Bilecik-Bursa-Eskişehir) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Bilecik-Bursa-Eskişehir Bölgesi, çoğunlukla Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinden net göç almakta ve geliştirmekte olan bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR83, TR90, TRA1, TR42 ve TRB2 Bölgelerinden net göç almakta ve kendisi de sırasıyla; TR61, TR31 ve TR32 Bölgelerine net göç vermektedir.

Harita 3.6.7. Göç Alan TR32 (Aydın-Denizli-Muğla) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Aydın-Denizli-Muğla Bölgesi, çoğunlukla Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu, Doğu Akdeniz Bölgesi ile gelişmiş bölgelerden net göç almaktadır. Bölge sırasıyla; en çok TRC2, TR33, TR10, TR42, TR63, TRB2, TR62 ve TR51 Bölgelerinden göç almakta ve kendisi de sadece TR61 Bölgesine net göç vermektedir.

Harita 3.6.8. Göç Alan TR51 (Ankara) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Ankara Bölgesi, çoğunlukla gelişmekte olan yakın bölgelerden net göç almakta ve gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok **TR83, TR72, TR71, TR42 ve TR90** Bölgelerinden net **göç almakta** ve kendisi de sırasıyla; **TR10, TR61, TR31, TR32 ve TR41** Bölgelerine net **göç vermektedir**.

Harita 3.6.9. Göç Alan TR22 (Balıkesir-Çanakkale) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Balıkesir-Çanakkale Bölgesi, çoğunlukla Bölge Doğu Anadolu, Karadeniz ve Orta Anadolu Bölgelerinin yanı sıra gelişmiş Bölgelerden de net göç almakta ve gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok **TR10, TR42, TR72, TR63 ve TR90 ve TRA2** Bölgelerinden net **göç almakta** ve kendisi de sırasıyla; **TR31, TR41, TR33, TR61, TR32, TR21 ve TR51** Bölgelerine net **göç vermektedir**.

Harita 3.6.10. Göç Alan TR52 (Karaman-Konya) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Karaman-Konya Bölgesi, çoğunlukla gelişmekte olan bölgelerden net göç almakta ve batıdaki gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR62, TR42, TR72, TR63 ve TRC2 Bölgelerinden net göç almakta ve kendisi de sırasıyla; TR61, TR31, TR10, TR41, TR51, TR32, TR21, TR62, TR71, TR33 ve TR22 Bölgelerine net göç vermektedir.

• EN ÇOK GÖÇ VEREN BÖLGELER

Harita 3.6.11. Göç Veren TR81 (Bartın-Karabük-Zonguldak) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Bartın-Karabük-Zonguldak Bölgesi, çoğunlukla gelişmiş bölgelere net göç vermekte, Doğu Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesinden net göç almaktadır. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR41, TR51, TR42, TR21, TR61 ve TR31 Bölgelerine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TR63, TRC1, TR62 ve TRB2 Bölgelerinden net göç almaktadır.

Harita 3.6.12. Göç Veren TRA2 (Ağrı-Ardahan-İğdır-Kars) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Ağrı-Ardahan-İğdır-Kars Bölgesi, çoğunlukla Doğu Akdeniz, Güneydoğu Anadolu, ve Karadeniz Bölgesinden net göç almakta ancak, gelişmiş yörelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR31, TR41, TR42 ve TR51, Bölgele-rine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TRC2, TR63, TRC1, TR83, TRB1, TRC3, TR62 ve TR81 Bölgelerinden net göç almaktadır.

Harita 3.6.13. Göç Veren TRC3 (Batman-Mardin-Siirt-Şırnak) Düzey 2 Bölge-sinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Batman-Mardin-Siirt-Şırnak Bölgesi, çoğunlukla Karadeniz Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesinin bir kesimi ve Doğu Akdeniz Bölgesinde TR63 Bölgesinden net göç almakta ancak, gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR31, TR62, TR33, TR32, TR41 ve TRC2 Bölgelerine net göç vermekte ve ken-disi de sırasıyla; TR63, TR83, TR90, TRA1, TR81 ve TR82 bölgelerinden net göç al-maktadır.

Harita 3.6.14 : Göç Veren TR83 (Amasya-Çorum-Samsun-Tokat) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Amasya-Çorum-Samsun-Tokat Bölgesi, çoğunlukla Doğu Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinden göç almakta ve gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR51, TR41, TR31, TR21, TR42 ve TR61 Bölgelerine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TR90, TR63, TRC1, TR81, TR62, TR72, TRB1 ve TRC2 bölgelerinden net göç almaktadır.

Harita 3.6.15. Göç Veren TRA1 (Bayburt-Erzincan-Erzurum) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Bayburt-Erzincan-Erzurum Bölgesi, kendisinin de içinde bulunduğu Doğu Anadolu, Doğu Akdeniz ve Orta Karadeniz Bölgesinden net göç almakta ve gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR41, TR31, TR42 ve TR51, Bölgelerine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TRA2, TR63, TR62, TRB1 ve TR83 Bölgelerinden net göç almaktadır.

**Harita 3.6.16. Göç Veren TR82 (Çankırı-Kastamonu-Sinop) Düzey 2 Bölgesi-
nin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)**

Çankırı-Kastamonu-Sinop Bölgesi, Karadeniz'i Doğu Akdeniz'e bağlayan Bölgeler ile Doğu Anadolu Bölgesinin doğusundaki bölgelerden net göç alıp, tamamen gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR51, TR21, TR41, TR61, TR42 ve TR31, Bölgelerine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TR83, TR81, TR90, TR62, TR72, TRC1, TRB2, TRA2, TR71 ve TR63 Bölgelerinden net göç almaktadır.

**Harita 3.6.17. Göç Veren TRB2 (Bitlis-Hakkari-Muş-Van) Düzey 2 Bölgesinin
En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)**

Bitlis-Hakkari-Muş-Van Bölgesi, çoğunlukla Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinden net göç almakta ve Ülkenin batısında gelişmiş bölgelere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR41, TR31, TR62, TR42, TR32 ve TR61 Bölgelerine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TRC3, TRC2, TRA2, TR63 ve TR83 Bölgelerinden net göç almaktadır.

Harita 3.6.18. Göç Veren TRC2 (Diyarbakır-Şanlıurfa) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Diyarbakır-Şanlıurfa Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Doğu Karadeniz Bölgesinden net göç almakta Batıdaki gelişmiş merkezlere net göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR31, TR32, TR62, TRC1 ve TR41 Bölgelerine net göç vermekte ve kendisi de sırasıyla; TRC3, TR81 ve TR90 Bölgelerinden net göç almaktadır.

Harita 3.6.19. Göç Veren TR63 (Hatay-Kahramanmaraş-Osmaniye) Düzey 2 Bölgesinin En Çok Göç Aldığı Ve Verdiği Düzey 2 Bölgeleri (1995-2000)

Hatay-Kahramanmaraş-Osmaniye Bölgesi, sadece Diyarbakır, Şanlıurfa Bölgesinden göç almakta ve Ankara, İstanbul, İzmir gibi gelişmiş bölgelere göç vermektedir. Bölge sırasıyla; en çok TR10, TR62, TR61, TR51, TR31 ve TR71, Bölgelerine göç vermekte ve kendisi de TRC2 Bölgesinden göç almaktadır.

III.7. BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSLERİ *

Bölgesel gelişme stratejilerinin oluşturulması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde ilk adım, doğal olarak yerleşme birimlerinin ekonomik ve sosyal sektörler itibarıyla yapısal durumunu saptamak ve potansiyellerini ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda, Türkiye’de yaklaşık beş yıllık aralıklarla, ayrı ayrı veya birlikte çeşitli ölçekteki yerleşme birimlerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik endekslerini (SEGE) belirleyen çalışmalar yapılmaktadır. SEGE çalışmalarında, ekonomik ve sosyal alanlardan seçilen ve gelişmişlik düzeylerini en iyi biçimde yansıtabilecek çok sayıda değişken kullanılmaktadır. Bu çalışmalarda; yerleşme birimlerinin ekonomik ve sosyal açılardan yapısal nitelikleri belirlenmektedir.

SEGE çalışmaları; demografi, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali ve diğer refah göstergeleri olarak sınıflandırılan çok sayıdaki değişkenlerin bileşik endeksine dayanan çalışmalar olmaları nedeniyle önem taşımaktadır. SEGE sonuçlarını kullanarak farklı gelişmişlik seviyesi gösteren yerleşme gruplarını saptamak, bölge ve alt bölgeleri analiz etmek ve homojen bölgeleri belirlemek mümkün olmaktadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyindeki değişimlerin ortaya konulması amacını taşıyan bu araştırmalar; yerleşim birimlerinin ekonomik ve sosyal sektörler itibarıyla süreç içinde izlenmesini ve karşılaştırmalar yapılmasını sağladığı gibi, kalkınmada öncelikli yörelerin belirlenmesine, kamu kaynaklarının dağılımına ve özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesine ilişkin politikaların belirlenmesinde de temel dayanak niteliği taşımaktadır.

Bu kapsamda olmak üzere, Avrupa Birliği sınıflandırmaları çerçevesinde düzenlenen "İstatistiki Bölge Birimleri (İBB)"ne göre de sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yapılmıştır. İstatistiki bölge birimleri sınıflandırması, bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği bölgesel istatistik sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Düzey 2 bazında yapılan sıralama sonuçları incelendiğinde;

İllerin gelişmişlik sıralamasına paralel olarak ülkenin üç büyük metropolü İstanbul, Ankara ve İzmir illerinin oluşturduğu TR10, TR51 ve TR31 Düzey 2 Bölgesinin

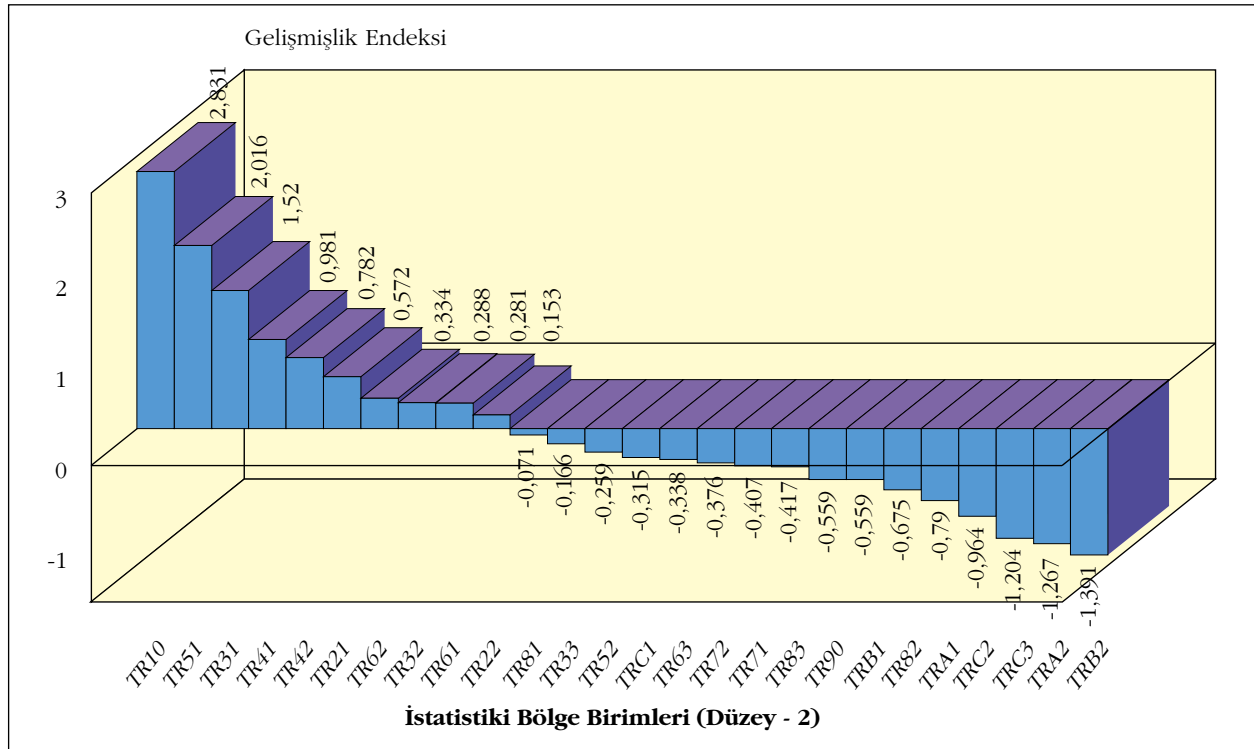
(*) Bu bölüm Devle Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü Planlama Uzmanlarından Bülent DİNÇER tarafından hazırlanmıştır.

ilk üç sırada yer aldıkları görülmektedir. Söz konusu üç bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değerlerinin diğer düzey 2 bölgelerine oranla oldukça yüksek düzeyde bulunduğu görülmektedir. Bu oluşum grafik 3.7.1'de de net bir şekilde görülebilmektedir. Diğer taraftan, İstanbul, Ankara ve İzmir illeri arasında da belirgin bir farklılaşma dikkati çekmektedir.

Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinden oluşan TR41 alt bölgesi dördüncü sırada, Kocaeli, Yalova, Bolu, Sakarya ve Düzce illerinden oluşan TR42 alt bölgesi beşinci sırada, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne illerinden oluşan TR21 alt bölgesi ise altıncı sırada yer almaktadır. Söz konusu Düzey 2 Bölgesinin sosyo-ekonomik gelişmişliğinin temel belirleyeni, İstanbul metropoliten alanı ard bölgesinde yer almalarından kaynaklanan gelişim sürecinde bulunmalarıdır. Bu alt bölgeler, son dönemlerde İstanbul merkezli sanayinin birinci gelişme aksı olarak kabul edilen Kocaeli ve Bursa'dan sonra, ikinci gelişme ve yayılma aksı olarak belirmektedir.

İller itibarıyla yapılan sıralama ile karşılaştırıldığında Bursa ve Kocaeli illerinin yer değiştirdiği görülmektedir. Bunun nedeni ise aynı isimleri taşıyor olsa da üç il-den oluşan Bursa ve beş ilden oluşan Kocaeli Düzey 2 Bölgelerinin, il olarak değil bölge merkezi olarak sıralamada yer almasıdır.

Grafik 3.7.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

Büyük bir bölümünü kıyı kentlerinin oluşturduğu ve sahip oldukları endeks değeriyle ülke ortalamasını en iyi yansıtan alt bölge konumunda bulunan TR62, TR32, TR61 ve TR22 Düzey 2 Bölgelerinin sırasıyla yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve onuncu sırada yer aldıkları görülmektedir. Bu Düzey 2 bölgelerinde tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri hızlı ve dengeli bir gelişme süreci içerisinde. Bu bölgelerde tarımsal üretim oldukça gelişmiş bir düzeyde bulunmaktadır. Sanayide de; tarımsal sanayiler yanında, demir-çelik ve petro-kimya gibi ana sanayi dalları bölge ekonomilerinde önemli bir yere sahiptir. Bölgelerde yer alan uluslararası limanlar ve serbest bölgeler, ticari faaliyetlerin gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Ayrıca, hızla gelişen turizm faaliyetleri, iktisadi yapıyı daha da çeşitlendirmiştir. Bölgelerde mekansal düzeyde tek bir kutuba dayalı gelişme gözlenmemekle birlikte illerin çoğu, başlı başına birer kutup niteliği taşımaya başlamışlardır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında on birinci sırada yer alan TR81 Düzey 2 Bölgesi Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinden oluşmaktadır. Bu bölge negatif gelişmişlik endeks değerine sahip olduğundan sosyo-ekonomik göstergeler bakımından ülke ortalamasının altında bulunmaktadır. Tek sektöre bağlı kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu bu illerde sınai durgunluk ve gerileme yaşanmaktadır.

Manisa, Uşak, Kütahya ve Afyonkarahisar illerinden oluşan TR33 Düzey 2 Bölgesinin on ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Eş gelişmişlik düzeyine sahip illerden oluşan bölge homojen bir yapıya sahiptir. Diğer taraftan bölge illerinin tümü İç Ege'de bulunmaktadır.

Düzey 2 bölgeleri gelişmişlik sıralamasının on üçüncü sıradan on altıncı sıraya kadar olan bölümünde TR52, TRC1, TR63 ve TR72 Düzey 2 Bölgeleri yer almaktadır. Son yıllarda "Anadolu Kaplanları" olarak adlandırılan ve sanayileşmenin belirli düzeye ulaştığı Konya, Karaman, Gaziantep, Kahramanmaraş ve Kayseri illeri bu grupta yer almaktadır. Bu illerin en önemli özelliklerinden biri, 1980'li yıllar sonrasında yaşanan dışa açık büyüme politikası ile bol ve ucuz iş gücünün sağladığı avantajlarla hızlı bir gelişme sürecini başlatabilmeleridir.

Kırıkkale, Nevşehir, Kırşehir, Niğde ve Aksaray illerinin oluşturduğu TR71 Düzey 2 Bölgesi on yedinci sırada bulunmaktadır. Orta Anadolu'da yer alan bu illerin genel olarak benzer gelişmişlik düzeyinde homojen bir yapıya sahip oldukları dikkati çekmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında on sekizinci ve on dokuzuncu sırada yer alan TR83 ve TR90 Düzey 2 Bölgelerini oluşturan illerin tamamı Karadeniz Bölgesinde yer almaktadır. TR83 ve TR90 Düzey 2 Bölgelerinin genel anlamda gelişmişlik düzeyleri Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır.

Elazığ, Malatya, Tunceli ve Bingöl illerinin oluşturduğu TRB1 Düzey 2 Bölgesi yirminci sırada, Kastamonu, Sinop ve Çankırı illerinin oluşturduğu TR82 Düzey 2 Bölgesi ise yirmi birinci sırada bulunmaktadır.

Düzey 2 bölgeleri gelişmişlik sıralamasının yirmi ikinci sıradan yirmi altıncı sıraya kadar olan bölümünde TRA1, TRC2, TRC3, TRA2 ve TRB2 Düzey 2 Bölgeleri yer almaktadır. Kalkınmada öncelikli yöreler kapsamında bulunan bu alt bölgelerin tümü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunmaktadır. Tarımsal istihdamın en yoğun olduğu bu bölgelerde, tarımsal verimlik en düşük düzeyde bulunmaktadır.

Sıralama sonuçlarından gözlenebildiği gibi toplam istihdam içinde ziraat işkolunda çalışanların yüzde dağılımının en düşük olduğu bölgeler, tarımın modernize olduğu ve tarımsal verimliliğin yüksek olduğu bölgelerdir. Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri'nde, toplam istihdam içinde tarımsal istihdamın ağırlığı çok yüksek olmakla birlikte, tarımsal verimlilik genel olarak çok düşüktür.

Bölgesel sıralamada ülke ortalamalarının altında değerler alan düzey 2 bölgelerinde; coğrafi yapı, iklim özellikleri ve gelişmiş batı pazarlarına uzaklıklar gibi faktörler, durgunluğun başlıca unsurlarıdır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamaları sonuçlarından da görülebileceği gibi, özellikle Doğu Anadolu, Karadeniz'in dağlık bölgeleri ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı yöreleri gelir, istihdam ve genel olarak refah bakımından Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, bu bölgemizden diğer bölgelere yoğun bir göç yaşanmaktadır. Bununla birlikte yoğun göç olgusu, nüfus yanında, gelişmenin mekansal dağılımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bölgelerimizin durgunluğundan kaynaklanan göçler, iş gücü ve sermaye kaybı anlamına da gelmekte ve mevcut durgunluğu pekiştirmektedir. Öncelikle bölge dışı göçü durduracak ve göçün yönünü bölge içine çevirecek politika ve uygulamalar, bu bölgelerimiz için önemini korumaktadır.

III.7.1. Eğitim Sektörü Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

Eğitim sektörünün gelişmişlik sıralamasında altı adet eğitim değişkeni veri seti olarak kullanılmıştır.⁷

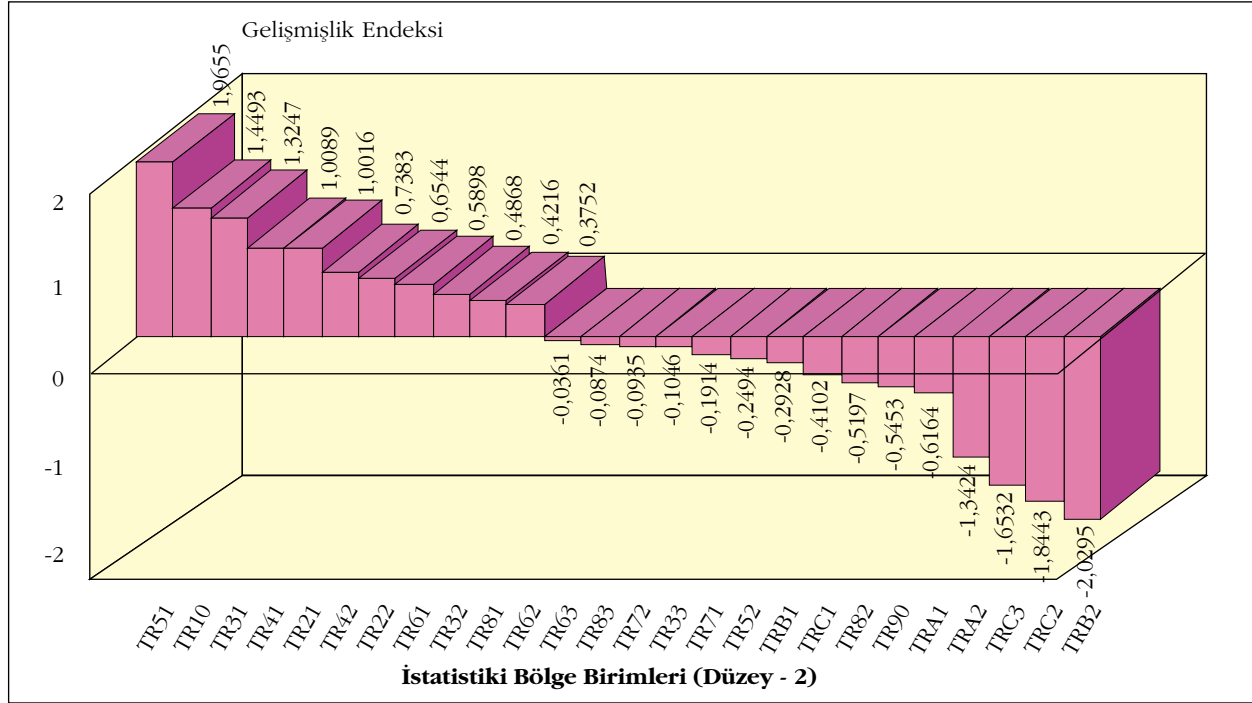
Düzey 2 bölgelerine göre eğitim sektörü gelişmişlik sıralamaları ile aynı bölgelerin genel gelişmişlik sıralamaları arasında da farklılıklar gözlenmektedir. Bunlardan ilki TR10 ve TR51 Bölgelerinin her iki sıralamada yer değiştirmesidir. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul Bölgesi 1'nci sırada, Ankara Bölgesi 2'nci sırada yer alırken; eğitim sektörü sıralamasında iki bölge yer değiştirmektedir. Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca bölgeler; TR22, TR63, TR83, TR72, TRB1 ve TRA2 Düzey 2 bölgeleridir. Belirtilen bölgelerin eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olduğu belirtilebilir.

Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, eğitim sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca bölgeler ise; TR62, TR33, TR52, TRC1, TR90 ve TRC2 Düzey 2 bölgeleridir. Bu bölgelerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme, aynı oranda eğitim sektörüne yansımamıştır. Belirtilen bölgelerin eğitim sektörü yatırımları ile genel eğitim düzeyleri açısından geçmiş dönemlerde nispi olarak düşük bir performansa sahip olduğu gözlenmektedir.

Sonuç olarak belirtilmelidir ki, Düzey 2 bölgeleri bazında genel gelişmişlik seviyeleri ile eğitim sektörü gelişmişlik seviyeleri karşılaştırıldığında, yöreler arasında, eğitim sektörünün performansı açısından önemli ölçüde gelişmişlik farklılıklarının olduğu gözlenmektedir. Zira, aynı yöre içerisindeki diğer sektörler ile karşılaştırıldığında, bazı yörelerde eğitim sektöründe nispi olarak bir doygunluğa erişildiği, bazı yörelerde ise ciddi bir eğitim sektörü yetersizliği olduğu görülmektedir. Eğitim sektörü yatırımları ve personel atamalarını da içine alan eğitim politikalarının, mevcut sonuçlar göz önünde bulundurularak yapılması, bölgeler arasında ortaya çıkan eğitim sektörü gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılmasında önemli bir adım olacaktır.

(7) Eğitim sektörü değişkenleri ve kodları sırasıyla şunlardır: Okur-Yazar Nüfus Oranı (OKURYZR), Okur-Yazar Kadın Nüfusun Toplam Kadın Nüfusa Oranı (OKYZKAD), Üniversite Bitirenlerin 22 ve üstü yaş Nüfusa Oranı (ÜNİVERS), İlköğretimde Okullaşma Oranı (OKULİLK), Liseler Okullaşma Oranı (OKULLİS) ile Mesleki ve Teknik Liseler Okullaşma Oranı (OKULMSL)'dir. İlk üç değişken 2000 yılı verilerini, diğer üç değişken ise 2000-2001 eğitim-öğretim dönemi verilerini içermektedir. Tüm değişkenlerin birimleri ise "yüzde" oranıdır.

Grafik 3.7.1.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Eğitim Sektörü Gelişmişlik Sıralaması

III.7.2. Sağlık Sektörü Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

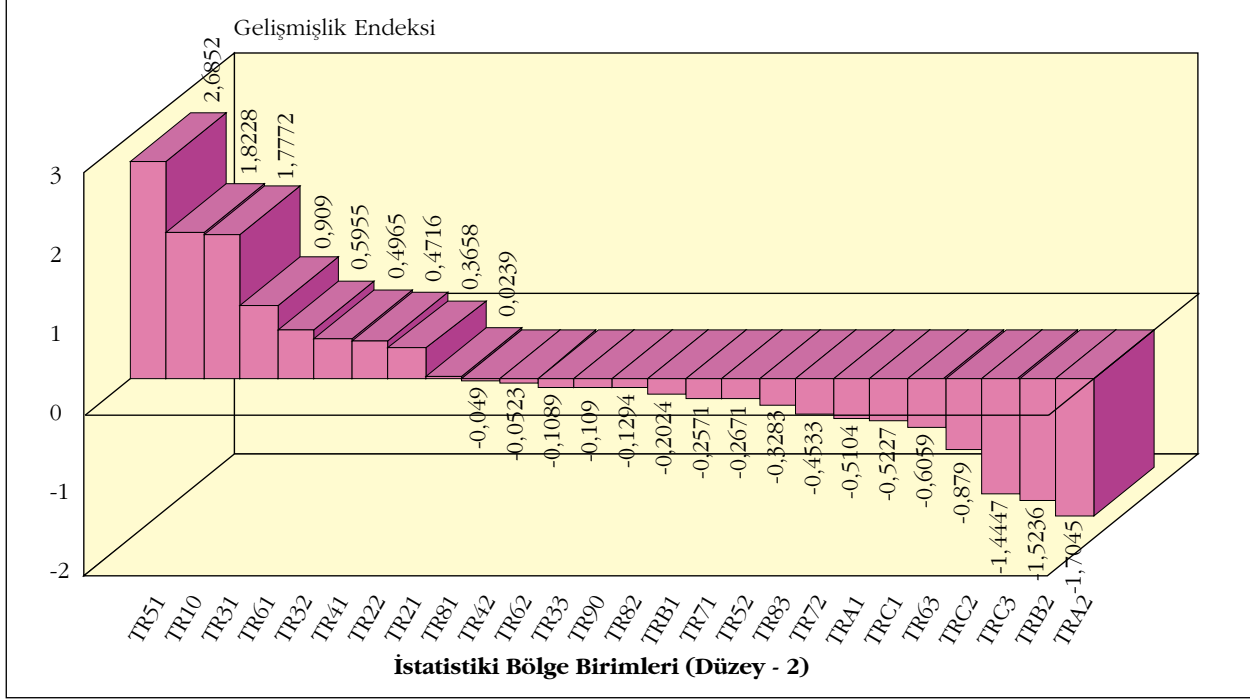
Sağlık sektörünün gelişmişlik sıralamasında beş sağlık değişkeni veri seti olarak kullanılmıştır.⁸

Düzey 2 bölgeleri sağlık sektörü gelişmişlik sıralamaları ile aynı bölgelerin genel gelişmişlik sıralamaları arasında farklılıklar gözlenmektedir. Bunlardan ilki İstanbul ve Ankara alt bölgelerinin her iki sıralamada yer değiştirmesidir. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul Bölgesi 1'nci sırada, Ankara Bölgesi 2'nci sırada yer alırken; sağlık sektörü sıralamasında iki bölge yer değiştirmektedir. Genel gelişmişlik sıralamalarında alt sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda yer alan başlıca bölgeler; TR61, TR32, TR90, TR82 ve TRB1 bölgeleridir. Belirtilen bölgeler sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde önemli bir performansa sahip olmuşlardır. Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında daha üst sıralarda iken, sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında alt sıralarda yer alan başlıca bölgeler ise; TR42, TR52,

(8) Tümü 2000 yılı verilerini içeren sağlık sektörü değişkenleri ve kodları sırasıyla şunlardır: Bebek Ölüm Oranı (BE-BÖLÜM), Onbin Kişiyeye Düşen Hekim Sayısı (HEKONB), Onbin Kişiyeye Düşen Diş Hekim Sayısı (DİŞHONB), Onbin Kişiyeye Düşen Eczane Sayısı (ECZEONB) ve Onbin Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısı (YATKONB)'dir. Değişken birimleri ise Bebek Ölüm Oranında "binde", diğer dört değişkende ise "adet"tir.

TRC1 ve TR63 bölgeleridir. Bu bölgelerde sanayi ve tarım gibi sektörlerde yaşanan gelişme aynı oranda sağlık sektörüne yansımamıştır. Belirtilen bölgeler sağlık sektörü yatırımları ile hekim, diş hekimi ve eczacı gibi sağlık personeli tercihleri açısından geçmiş dönemlerde nispi olarak düşük bir performansa sahip olmuşlardır.

Grafik.3.7.2.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Sağlık Sektörü Gelişmişlik Sıralaması

III.7.3. Sanayi Sektörü Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

İmalat sanayii sektörünün gelişmişlik sıralaması, veri seti olarak sekiz sanayi değişkeni alınarak yapılmıştır.⁹

Türkiye'de, ekonomik faaliyetlerin ve sanayinin mekansal dağılımı, diğer ülkelerde olduğu gibi dünya ekonomisinde yaşanan değişimlere paralel doğrultuda değişim geçirmiştir. Son 20 yıllık dönemde, önemli ölçüde iktisat politikalarında yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak ülkemizde sanayinin mekanda dağılımına ilişkin aşağıda sıralanan başlıca dört eğilim karşımıza çıkmaktadır.

(9) Sanayi sektörü değişkenleri ve kodları sırasıyla şunlardır: Sanayi İş Kolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı (İSSANAYİ) Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı (OSBPRS), Küçük Sanayi Siteleri İş Yeri Sayısı (KSSİŞYER), İmalat Sanayii İş Yeri Sayısı (İMİŞYER), İmalat Sanayii Yıllık Çalışanlar Ortalama Sayısı (İMÇALORT), İmalat Sanayii Kurulu Güç Kapasite Miktarı (KURUGÜÇ), Fert Başına İmalat Sanayii Elektrik Tüketimi (SANELK/N) ile Fert Başına İmalat Sanayi Katma Değeri (İMKDEG/N)'dir. Değişkenlerin tamamı 2000 yılı verilerini içermektedir.

- İstanbul, İzmir ve Ankara gibi geleneksel bölge merkezlerinden, sanayinin, çevre illere yayılması ve bu merkezlerde hizmet sektörünün yükselişi,
- Geleneksel bölge merkezlerine komşu olan ard bölge illerde desantralize olan sanayinin yoğunlaşması,
- Kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu illerde sanayinin durgunluk veya gerileme sürecinde olması,
- Anadolu'nun farklı bölgelerinde yer alan bazı illerin, içsel kaynaklara dayalı olarak ve belirli sektörlerde uzmanlaşarak yeni/yerel sanayi odağı olarak ortaya çıkmasıdır.

Yukarıda belirtilen geleneksel sanayi merkezi illerin sekiz sanayi değişkeni kullanılarak yapılan sanayi sektörü gelişmişlik sıralaması sonuçları şöyledir: TR10 birinci, TR51 sekizinci ve TR31 dördüncü sırada yer almaktadır. Belirtilen illerden İstanbul dışında diğer iki ilde imalat sanayii ve genel gelişmişlik sıralamalarında yer değişiklikleri olmaktadır. Genel gelişmişlik sıralamasında İstanbul'u takip ederek ikinci sırada yer alan Ankara, sanayi sektörü sıralamasında sekizinci sıraya düşmektedir. Bu durum Ankara ilinde sanayi sektörünün, diğer sektörler karşısında yeterli gelişmediğini göstermektedir.

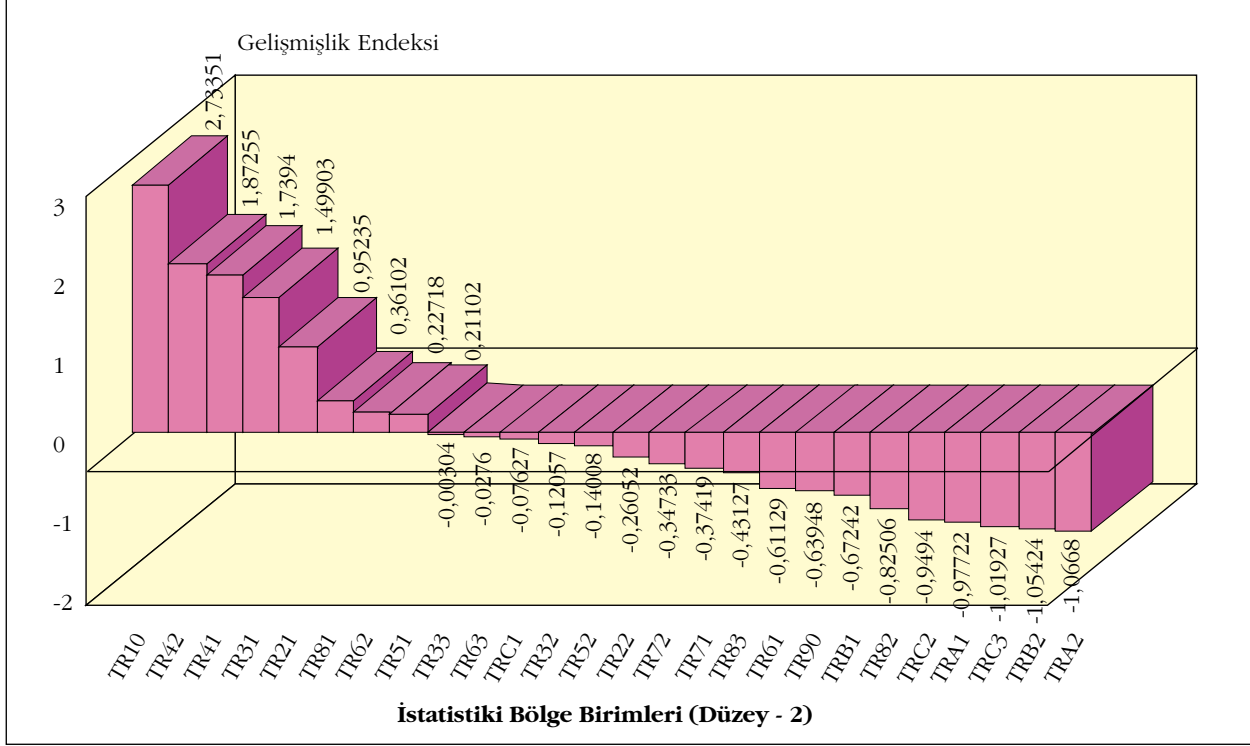
Diğer yandan genel gelişmişlik sıralamasında üçüncü olan İzmir'in, sanayi sektörü sıralamasında dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Ankara ilinde olduğu gibi, İzmir'in ulusal ve bölgesel merkez olma özelliklerinin sanayiden ziyade diğer sektörlerden kaynaklandığını göstermektedir.

Geleneksel bölge merkezlerinin çevresinde yer alan illerin bulunduğu alt bölgeler ise (ard bölge iller), 1980'li yıllar sonrasında yoğun bir sanayi büyüme performansı sergilemiştir. Çevre illerin imalat sanayii paylarındaki yükseliş bu yörelerin iç dinamiklerinden ziyade, ard bölgesinde yer aldıkları illerdeki sanayinin çevreye yayılmasından kaynaklanmıştır. Bu alt bölgelerden başlıcaları; TR22, TR42 ve TR41 Düzey 2 Bölgeleridir. Komşu oldukları illerden çevreye yayılan sanayi ile hızlı bir büyüme performansı sergilemiş olan bu alt bölgeler, Türkiye GSYİH içindeki paylarını da artırmışlardır.

Türkiye'de sanayinin coğrafi dağılımında gözlenen bir diğer eğilim ise, geleneksel olarak kamu sanayi işletmeleri temelinde gelişmiş yörelerin; hem imalat sanayii hem de GSYİH'ye katkıları bakımından Türkiye ekonomisi içerisindeki paylarının azalmasıdır. Örneğin TR81 Düzey 2 Bölgesinde bu durum yaşanmaktadır.

Mevcut imalat sanayii gelişmişlik sıralaması sonuçlarına göre yeni sanayi odakları olarak nitelendirdiğimiz illerin sıralamadaki konumları şöyledir: Toplam 81 il içinde Gaziantep 7'nci, Denizli 13'üncü, Kayseri 18'inci, Afyonkarahisar 26'ıncı, Kahramanmaraş 27'nci ve Çorum 38'nci sırada yer almıştır.

Grafik 3.7.3.1. Düzey 2 Bölgelerine Göre Sanayi Sektörü Gelişmişlik Sıralaması

Düzey-2 bölgelerinin imalat sanayii gelişmişlik sıralaması ile genel gelişmişlik sıralamaları arasında ise bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan en çarpıcı olanları; TR41, TR81, TR51, TR33, TR63, TRC1, TR32 ve TR22 Düzey 2 Bölgeleridir.

Belirtilen alt bölgelerden TR42, TR41, TR81, TR33, TR63 ve TRC1 Düzey 2 Bölgelerinin imalat sanayii gelişmişlik sıralamasındaki konumları, genel gelişmişlik sıralamasındaki konumlarının üzerinde yer almaktadır. Diğer Düzey 2 bölgelerinde ise tersi bir durum söz konusudur. Bu durum ilk grupta yer alan Düzey 2 bölgelerinde imalat sanayii sektörünün diğer sektörlerle göre nispi olarak gelişmiş olduğunu göstermektedir. İkinci grupta yer alan düzey 2 bölgelerin ise genel gelişmişlik düzeyini yükselten sektörler imalat sanayii sektörü dışında olan sektörlerdir.

IV. TARIM SEKTÖRÜNÜN ALT BÖLGELER VE ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA ANALİZİ

Ülkemizin coğrafi yapısı, iklimi ve nüfusun önemli bir kesiminin kırsal bölgelerde yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda, özellikle sanayinin gelişmediği doğu kesimlerinde tarım sektörü hayati önem arz etmektedir. Bu nedenle tarım sektöründeki potansiyelin de ortaya konulması, bölgesel politikaların belirlenmesinde faydalı olacaktır. Bu amaçla çalışmanın bu bölümünde sırasıyla tarım sektörünün genel bir profili verilerek, sektörün coğrafi yoğunlaşması ve bölgesel yığılması analiz edilmiştir.

2003 yılında Türkiye’de toplam 93,8 milyon ton bitkisel üretim yapılmış olup, cari fiyatlarla bu üretimin değeri yaklaşık 40,6 milyar YTL’dir. TR52 bölgesi ülke içindeki yüzde 8,6’lık payı ile miktar olarak en fazla bitkisel üretim yapılan bölgedir. Bu bölgeyi yüzde 8,1 ve 7,3’lük üretim payları ile TR62 ve TR83 bölgeleri takip etmektedir. Üretim değeri açısından TR62 bölgesi ilk sırada yer almaktadır. Bu bölgeyi TR33 ve TR61 bölgeleri izlemektedir. Bu durum tarla ürünleri ağırlıklı üretim yapan bölgelerin meyve ve sebze üretimi yapan bölgelere göre daha düşük düzeyde katma değer ürettiklerini göstermektedir.

Türkiye’deki canlı hayvanların 2003 yılı itibarıyla toplam değeri cari fiyatlarla yaklaşık 14,4 milyar YTL iken, toplam hayvansal üretim değeri 13,4 milyar YTL’dir. Toplam canlı hayvanlar değeri açısından TRB2 Bölgesi yüzde 6,9’luk payı ile birinci, TR42 Bölgesi yüzde 6,8’lik payı ile ikinci ve TR33 Bölgesi yüzde 6,6’lık payı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Hayvansal üretim değeri açısından ise TR42 Bölgesi, yüzde 11’lik payı ile en fazla hayvansal üretim yapan bölgedir. Bu bölgeyi, 7,9’luk payları ile TR33 ve TR22 Bölgeleri izlemektedir.

2003 yılı itibarıyla ülkemizde 10.000 kişiye düşen büyükbaş hayvan sayısı 1.388 iken, bu sayı Fransa’da 3.258, Hollanda’da 2.328, Almanya’da ise 1.665’dir. Ülkemiz 10.000 kişiye düşen 4.515’lik küçükbaş hayvan sayısı ile 1.742’lik değere sahip olan Fransa’nın, 903’lük değere sahip olan Hollanda’nın ve 342’lik değere sahip olan Almanya’nın önünde bulunmaktadır. Kümes hayvanları açısından bu rakam ülkemiz için 39.772 iken, Fransa için 43.318, Hollanda için 62.834 ve Almanya için ise 14.707’dir. Bunun dışında, ülkemizde 10.000 kişiye düşen domuz sayısı 0,4 iken, bu rakam Fransa için 2.517, Hollanda için 6.916 ve Almanya için 3.183’dür.

Büyükbaş hayvanların toplam değeri ülke toplam canlı hayvanlar değerinin yüzde 57,9'unu oluşturmaktadır. Küçükbaş hayvanlar, bu değerin yüzde 27,7'sini, kümes hayvanları ise yüzde 12,3'ünü oluşturmaktadır.

Üretim değeri açısından, yüzde 22,9'luk payı ile hayvansal üretim içerisinde ikinci sırada yer alan et üretiminde, TR52 Bölgesi ve TR22 Bölgeleri hem üretim miktarı hem de üretim değeri açısından ilk iki sırayı paylaşmaktadır. Bu iki bölgeyi, TR33 ve TR31 Bölgeleri takip etmektedir. 2003 yılında ülkemizde kişi başına 5 kg* et üretimi yapılmışken, Fransa'da bu rakam 68 kg, Hollanda'da 101 kg, Almanya'da ise 67 kg'dır.

IV.1. TARIM SEKTÖRÜNDE BÖLGELERİN COĞRAFI YOĞUNLAŞMALARI

Tarım ve hayvancılık ile ilgili bu bölümde coğrafi yoğunlaşmalar¹⁰ üç yapı itibarıyla analiz edilmiştir: Bitkisel üretim değerleri, hayvansal ürünler üretim değerleri ve son olarak canlı hayvan değerleridir.

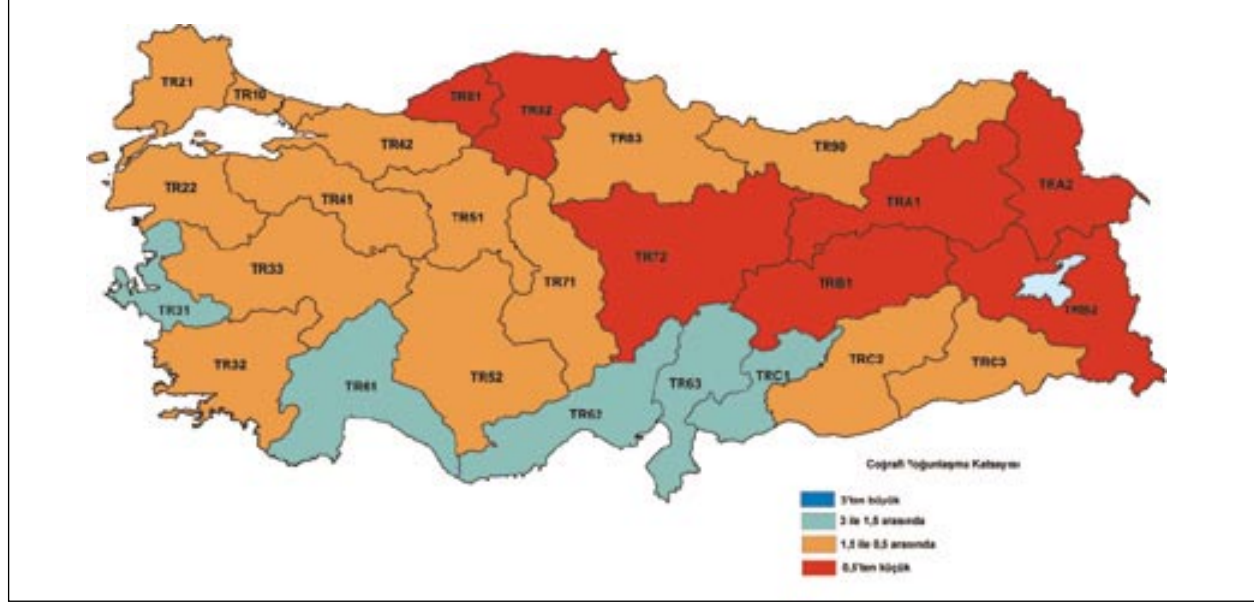
Bu bölümde 'Coğrafi Yoğunlaşma Katsayısı' yöntemi ile bölgelerin yüzölçüm-cümleri dikkate alınarak bölgelerde sektörlerin yoğunlaşma yapıları analiz edilmiştir. Türkiye coğrafi yoğunlaşma katsayısı 1'dir. Buna göre coğrafi yoğunlaşma katsayısı 0,5'in altında olan bölgelerde üretim düzeyinin düşük olduğu; 0,5 ile 1,5 arasında olduğu bölgelerde üretim düzeyinin Türkiye ortalamasına yakın olduğu; 1,5-3 ve 3+ olan bölgelerde ise üretimin kademeli olarak yoğunlaştığı görülmektedir.

Bölgeler arasında belirgin bir farklılaşma olmamakla birlikte bitkisel üretimin göreceli olarak bazı bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Yaklaşık olarak toplam bitkisel üretim değerinin yüzde 21'lik bölümü yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.1'den görüleceği gibi İzmir bölgesi, Akdeniz Bölgesinde yer alan kıyı bölgeleri ile Gaziantep ve çevresinin oluşturduğu bölge bitkisel üretimde yoğunlaşırken; Doğu Anadolu bölgesi, İç Anadolu bölgesinde yer alan TR72 ile Batı ve Orta Karadeniz bölgesinde yer alan TR81 ve TR82 bölgelerinde düşük bir düzeyde üretim gerçekleşmiştir. Diğer bölgelerde ise bitkisel üretim düzeyi Türkiye ortalaması etrafında gerçekleşerek dengeli bir dağılım görülmektedir.

(*) Et üretiminde mezbaha, kombina ve kurban bayramı kesimleri esas alınarak hesaplama yapılmıştır.

(10) Coğrafi Yoğunlaşma Katsayısı= $(D_{ij}/D_j)/(Y_i/Y)$; D_{ij} : j sektörünün i bölgesindeki toplam değeri, D_j : j sektörünün Türkiye'deki toplam değeri, Y_i : i bölgesinin yüzölçümü, Y : Türkiye'nin yüzölçümü.

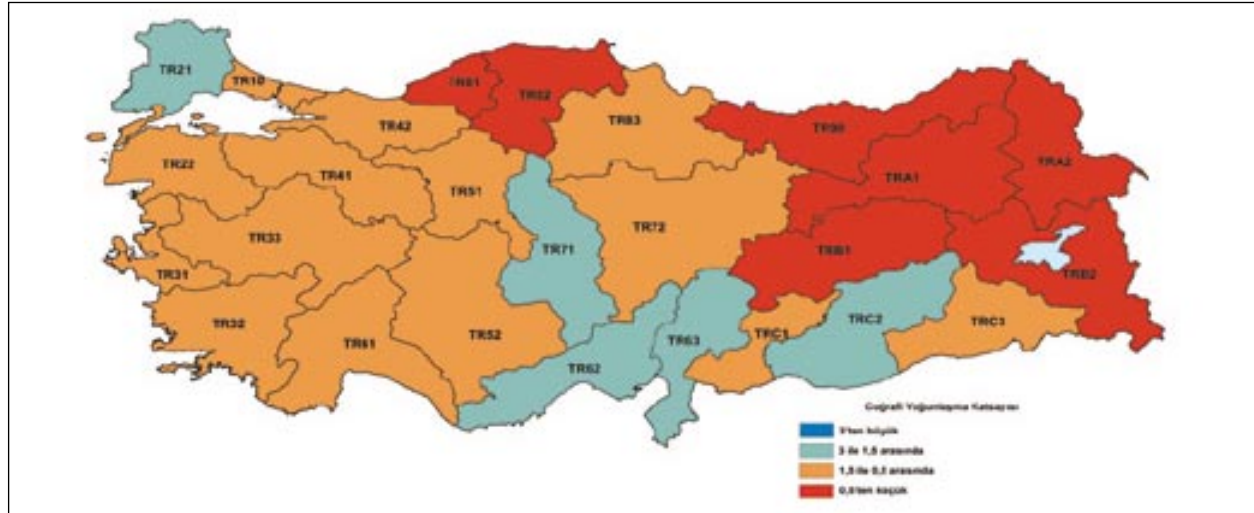
Harita 4.1.1. Bitkisel Üretimde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Tarla Ürünleri Üretimi

Tarla ürünleri üretimi bitkisel üretime benzer şekilde bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Toplam tarla ürünleri üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 23'ü yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.2'den görüleceği gibi tarla ürünleri genel bitkisel üretim yapısından farklı olarak; TR21, TR71 ve TRC2 bölgelerinde yoğunlaşırken; TR31, TR61 ve TRC1 bölgelerinde ise Türkiye ortalamasının etrafında bir üretim dağılımı sergilemiştir.

Harita 4.1.2. Tarla Ürünleri Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Sebze Üretimi

Sebze üretimi bölgeler arasında eşit olmayan bir şekilde dağılmıştır. Toplam sebze ürünleri üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 29'u yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.3'ten görüleceği gibi sebze üretimi batı ve güney kıyı bölgelerimiz ile Karadeniz Bölgesinde yer alan TR83 Bölgesinde yoğunlaşırken; İç Anadolu Bölgesinde yer alan TR71 ile TR72 Bölgelerinde, Yeşilırmak Havzası dışındaki Karadeniz bölgesinde, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan TRC3 Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde sebze üretimi düşük bir düzeyde gerçekleşmiştir.

Harita 4.1.3. Sebze Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

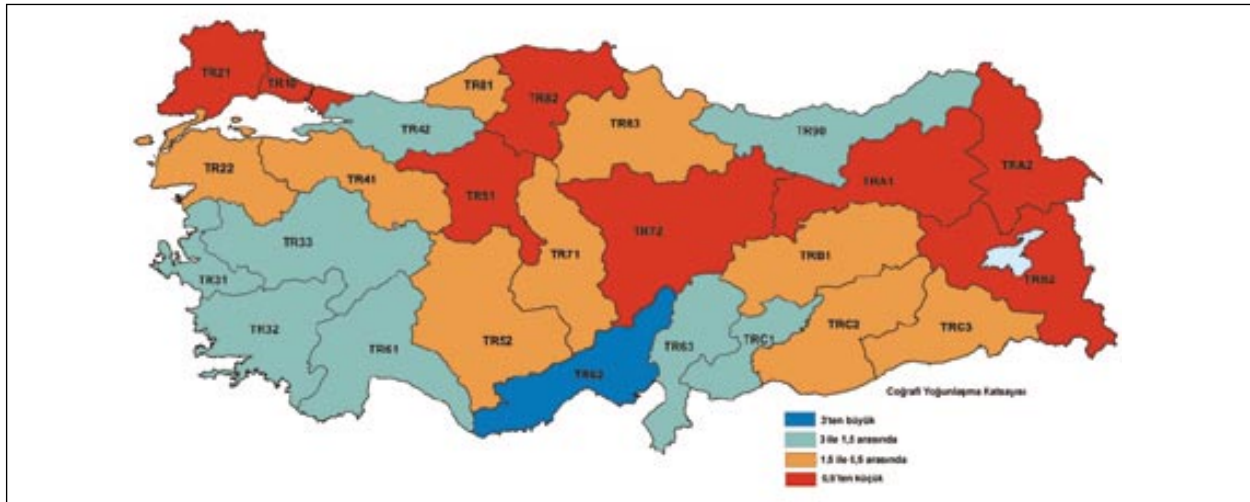

Meyve Üretimi

Meyve üretimi bölgeler arasında eşit olmayan bir şekilde dağılmıştır. Toplam meyve ürünleri üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 26'sı yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir.

Harita 4.1.4'ten görüleceği gibi Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan TRC1 Bölgesi, Akdeniz Bölgesinde yer alan kıyı bölgeler, Ege Bölgesi, Marmara Bölgesinde yer alan TR42 Bölgesi ile Doğu Karadeniz Bölgesi meyve üretiminde yoğunlaşmıştır.

Harita 4.1.4. Meyve Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Hayvansal Ürünler Üretimi

Bölgeler arasında belirgin bir farklılaşma olmamakla birlikte hayvansal ürünler üretimi göreceli olarak bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Toplam üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 28'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir.

Harita 4.1.5'ten görüleceği gibi İzmir; İstanbul; Balıkesir ve Çanakkale illerinden oluşan TR22; Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerinden oluşan TR 42 Bölgelerinde hayvansal ürünler üretimi yoğunlaşırken; hayvancılığın ağırlıklı olduğu Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerinden oluşan TRC3 Bölgesinde ise üretim çok düşük bir düzeyde gerçekleşmektedir. Diğer Düzey 2 Bölgeleri Türkiye ortalamasına yakın üretim düzeylerine sahiptir.

Harita 4.1.5. Hayvansal Ürünler Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Süt Üretimi

Süt üretimi bölgeler arasında dengeli bir dağılım sergilemektedir. Toplam süt üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 16'sı yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.6'dan görüleceği gibi üretim Trakya, İstanbul, Balıkesir ve Çanakkale illerinden oluşan TR22 ile İzmir Bölgelerinde göreceli olarak yoğunlaşmaktadır. Hayvancılığın ağırlıklı olduğu Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerinden oluşan TRC3 Bölgesinde ise üretim çok düşük bir düzeyde gerçekleşmektedir. Diğer Düzey 2 Bölgeleri Türkiye ortalamasına yakın üretim düzeylerine sahiptir.

Harita 4.1.6. Süt Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

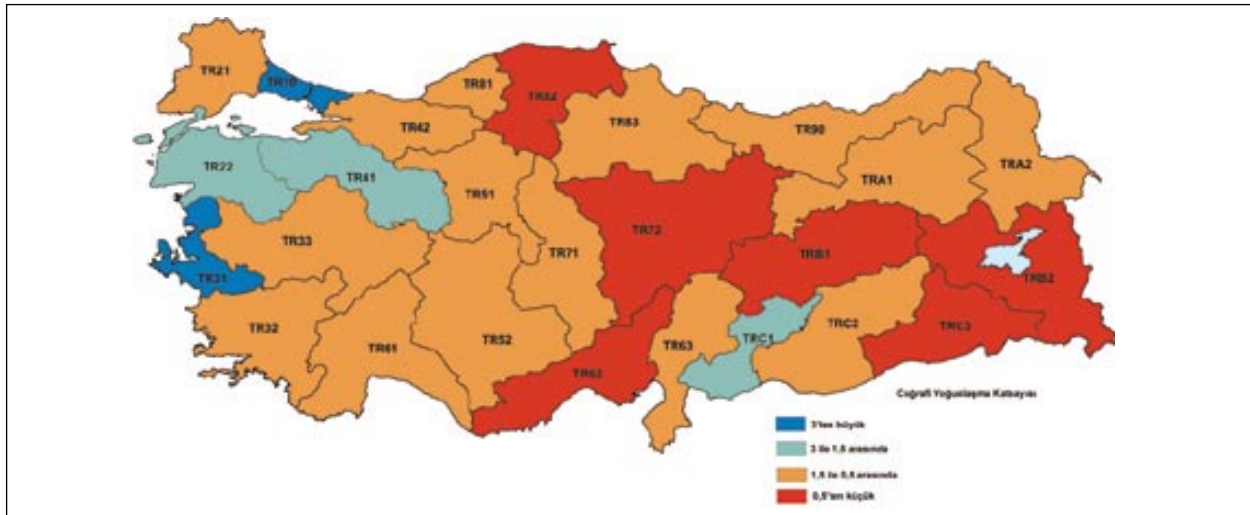

Kırmızı Et Üretimi

Bölgeler arasında belirgin bir farklılaşma olmamakla birlikte kırmızı et üretimi göreceli olarak bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Toplam üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 27'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir.

Harita 4.1.7'den görüleceği gibi üretim İstanbul, İzmir, TR22, TR41 ile TRC1 bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

Harita 4.1.7. Kırmızı Et Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

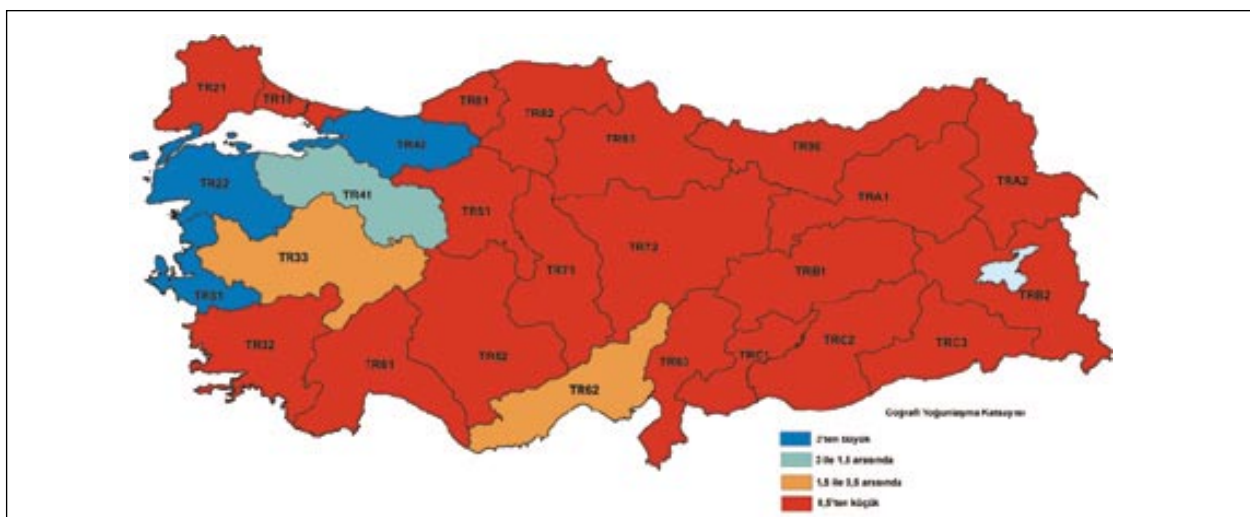

Beyaz Et Üretimi

Beyaz et üretimi küçük bir bölgede yığılmaktadır. Toplam üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 82'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir.

Harita 4.1.8'den görüleceği gibi üretim Kocaeli ilini kapsayan TR42, Balıkesir ve Çanakkale'den oluşan TR22, İzmir (TR31) ile Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinden oluşan TR41 Bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Türkiye ortalamasının etrafında üretim düzeylerine sahip TR33 ile TR62 Bölgeleri dışındaki Düzey 2 Bölgelerinde beyaz et üretimi ortalamanın çok altında gerçekleşmektedir.

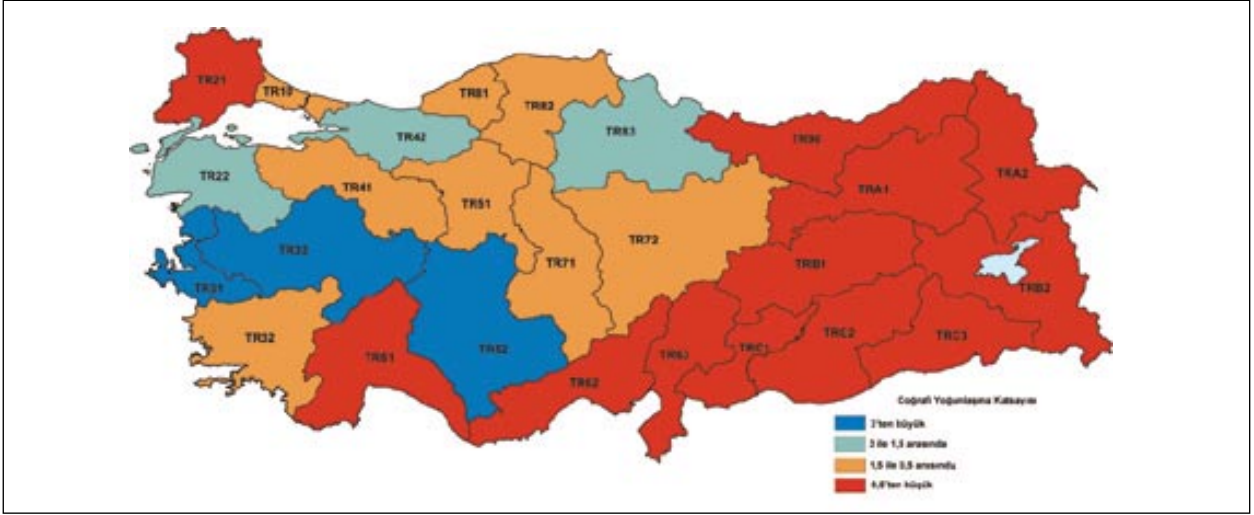
Harita 4.1.8. Beyaz Et Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Yumurta Üretimi

Bölgeler arasında belirgin bir farklılaşma olmamakla birlikte yumurta üretimi göreceli olarak bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Toplam yumurta üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 32'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.9'dan görüleceği gibi yumurta üretimi Trakya Bölgesinde, Akdeniz Bölgesinin kıyı bölgelerinde, Doğu Karadeniz Bölgesinde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde düşük oranda gerçekleşmesi dikkat çekicidir.

Harita 4.1.9. Yumurta Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

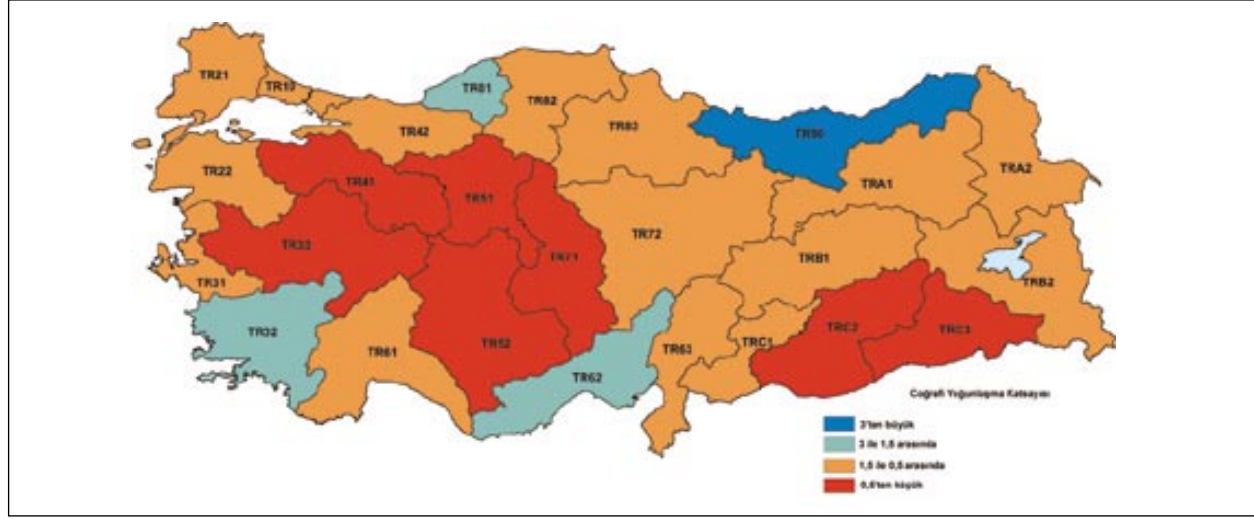

Bal Üretimi

Bal üretimi küçük bir bölgede yığılmaktadır. Toplam üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 40'ı yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir.

Harita 4.1.10'dan görüleceği gibi Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan TR81, Ege Bölgesinde yer alan TR32 ile Akdeniz Bölgesinde yer alan TR62 Bölgeleri bal üretiminde yoğunlaşmışlardır.

Harita 4.1.10. Bal Üretiminde Coğrafi Yoğunlaşmalar

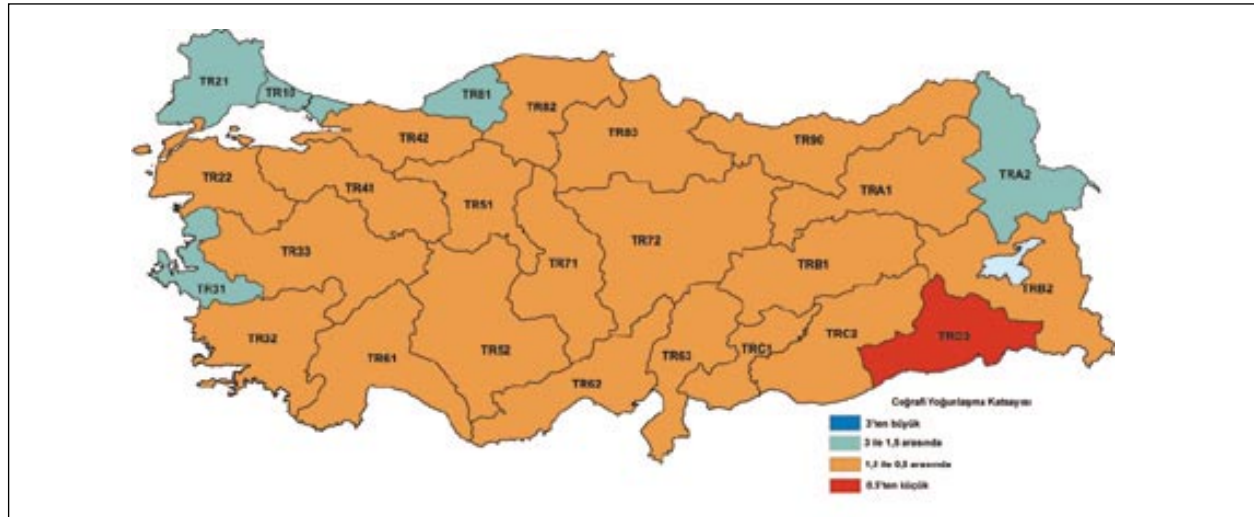

Büyükbaş Canlı Hayvan Değeri

Büyükbaş canlı hayvan değeri bölgeler arasında dengeli bir dağılım sergilemektedir. Toplam değer yaklaşık olarak yüzde 18'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir.

Harita 4.1.11'den görüleceği gibi canlı hayvan değeri Trakya; İstanbul (TR10); İzmir (TR31), Zonguldak, Bartın ve Karabük'ten oluşan TR81 ile Ağrı, Kars, Ardahan ve Iğdır illerinden oluşan TRA2 Düzey 2 Bölgelerinde göreceli olarak yoğunlaşmaktadır.

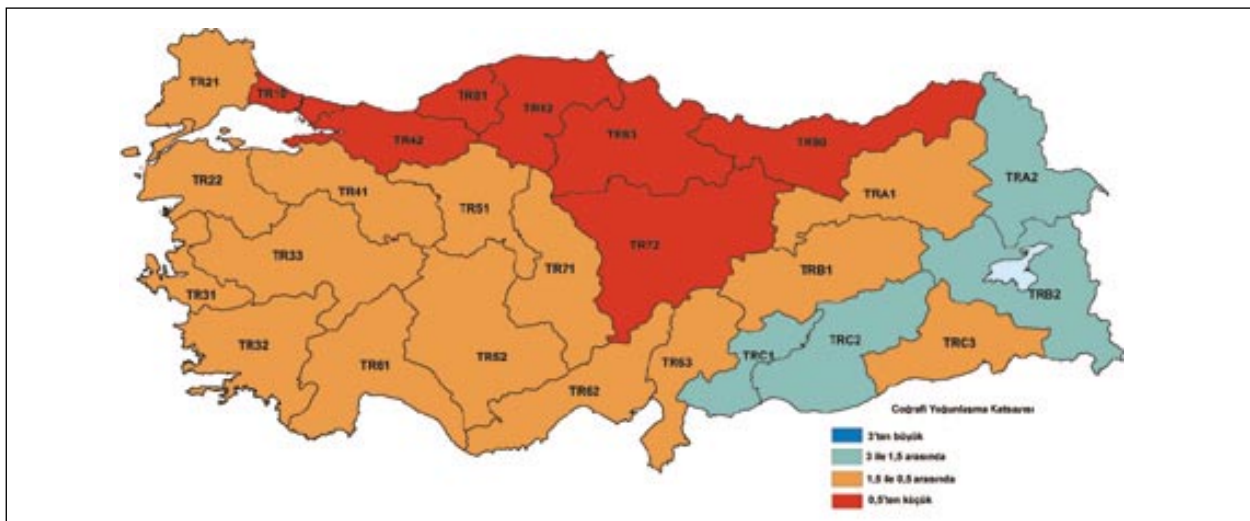
Harita 4.1.11. Büyükbaş Canlı Hayvan Değerinde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Küçükbaş Canlı Hayvan Değeri

Bölgeler arasında belirgin bir farklılaşma olmamakla birlikte küçükbaş canlı hayvan değeri göreceli olarak bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Toplam değerin yaklaşık olarak yüzde 25'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.12'den görüleceği gibi TRC1 bölgesinden başlayarak TRA2 bölgesine uzanan koridorda küçükbaş canlı hayvan sayısı yoğunlaşmaktadır. Ayrıca özellikle ülkenin kuzey bölgelerinin küçükbaş hayvan sayısında düşük bir orana sahip olmaları dikkat çekicidir.

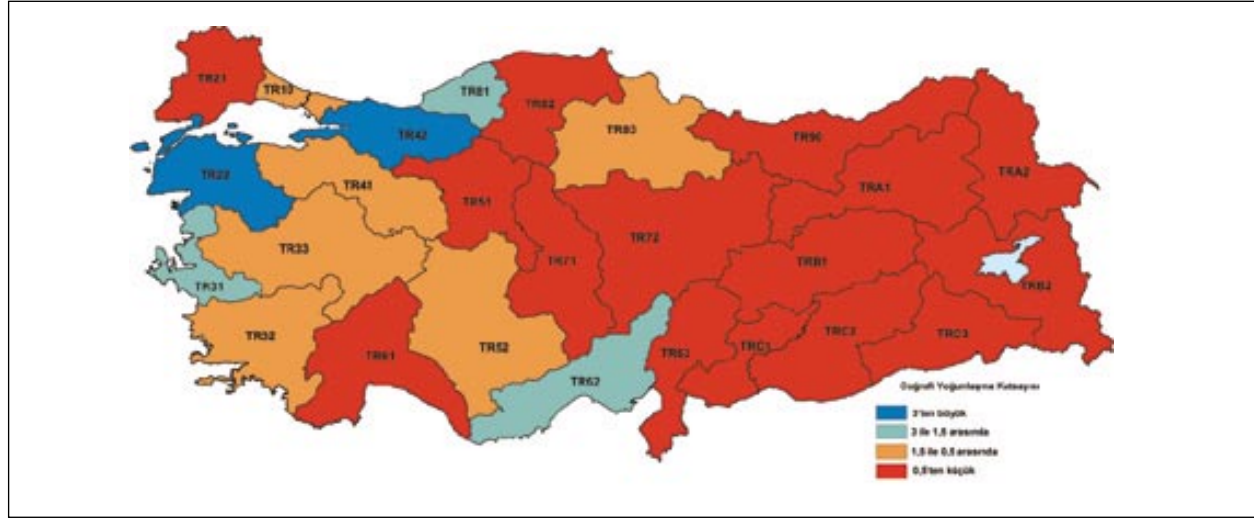
Harita 4.1.12. Küçükbaş Canlı Hayvan Değerinde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Kümes Canlı Hayvan Değeri

Kümes canlı hayvan değeri küçük bir bölgede yığılmaktadır. Toplam üretim değerinin yaklaşık olarak yüzde 58'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde gerçekleşmektedir. Harita 4.1.13'den görüleceği gibi üretim Kocaeli ilini kapsayan TR42, Balıkesir ve Çanakkale'den oluşan TR22, İzmir (TR31), Adana ve Mersin illerinden oluşan TR62 ile Bartın, Karabük ve Zonguldak illerinden oluşan TR81 Bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

Harita 4.1.13. Kumes Canlı Hayvan Değerinde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Genel Değerlendirme

Bitkisel üretim değeri itibarıyla yoğunlaşan bölgelerde sebze ve meyve üretimi ağırlıklı olarak yapılmaktadır. Bu bölgelerde Tarla ürünlerinin üretim içindeki payı göreceli olarak düşüktür.

Meyve ve tarla ürünleri üretiminin yoğunlaştığı bölgelerde ürün yapısı homojen bir dağılım göstermemektedir. Tarla ürünlerinin yoğunlaştığı bölgelerden Trakya Bölgesinde 'Ayçiçeği', Orta İç Anadolu Bölgesinde yer alan TR71 Bölgesinde 'Patates' ve GAP Bölgesinde yer alan TRC2 bölgesinde ise 'Pamuk' üretimi yoğunlaşmıştır. Meyve üretiminin yoğunlaştığı bölgelerden Doğu Karadeniz Bölgesinde 'Çay' üretimi, Ege Bölgesinde ise 'Üzüm' üretimi yoğunlaşmıştır. Sebze üretimi ise ürünler itibarıyla dengeli bir dağılım sergilemektedir.

Et, süt ve yumurta üretimi ile büyükbaş canlı hayvan değeri; tüketimin yoğun yapıldığı batı bölgelerinde yoğunlaşırken, küçükbaş canlı hayvan değeri ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

Bitkisel üretimin yoğun olduğu kıyı bölgelerinde özellikle Akdeniz Bölgesinde hayvan ürünleri üretimi ile canlı hayvan değerlerinde benzer bir yoğunlaşma yapısı görülmemektedir. Diğer taraftan TRC3 Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Düzey 2 Bölgeleri bitkisel üretimde yoğunlaşmayıp özellikle küçükbaş hayvancılıkta yoğunlaşmışlardır. Diğer Düzey 2 Bölgelerinde ise bitkisel ve hayvansal üretimin yoğunlaşma yapıları birbirlerine benzemektedir.

IV.2. TARIM SEKTÖRÜNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMALAR

Ülkemizde tarım ve hayvancılık sektörlerinin hangi Düzey 2 bölgelerinde ne düzeyde yığılaştığını tespit edebilmek için yığılaşma katsayısı (*coefficient of localization*)¹¹ ve yığılaşma oranları (*localization quotient*)¹² kullanılmıştır. Yığılaşma katsayısının yüksek olması, bölgelerde sektörel yığılaşmanın yüksek, düşük olması ise bölgede sektörel yığılaşmanın düşük olduğunu göstermektedir. Yığılaşma oranının 1'den büyük olması; sektörde bölgenin Türkiye ortalamasından daha iyi olduğu, 1'den küçük olması ise Türkiye ortalamasının altında kaldığını anlamına gelmektedir.

Tarım ve Hayvancılık sektörlerine bir bütün olarak bakıldığında bitkisel üretimin yığılaştığı bölgelerde hayvansal üretimin yığılaşmadığı, hayvansal üretimin yığılaştığı bölgelerde ise bitkisel üretimin yığılaşmadığı Harita 4.2.1 ve Harita 4.2.2'den görülmektedir.

Tablo 4.2.1'ye bakıldığında bitkisel üretim sektörünün birinci derecede TR62 ve TR61 bölgelerinde, ikinci derecede TR63, TRC2, TR71, TR32 ve TRC1 bölgelerinde, üçüncü derecede ise TRC3, TR41, TR83, TR21 ve Ankara bölgelerinde yığılaştığı görülmektedir. Hayvansal üretim sektörü TR42 bölgesinde büyük farkla birinci derecede, TR22, TRA1 ve TRA2 bölgelerinde ikinci derecede, TRB2, TR72, TR82, TR90, TR10 ve TR31 bölgelerinde üçüncü derecede yığılaşmıştır.

$$(11) \quad LC = \left[\left(\frac{E_{ij}}{E_j} \right) - \left(\frac{E_i}{E} \right) \right]$$

$$(12) \quad LC = \frac{E_{ij} / E_i}{E_j / E} = \frac{E_{ij} / E_j}{E_i / E}$$

E_{ij} : i Bölgesinde j sektöründeki üretim değeri : Türkiye'de j sektöründeki üretim değeri
 E_j : i Bölgesinde üretim değeri E :Türkiye'deki toplam üretim değeri

Harita 4.2.1. Bölgelerin Bitkisel Üretim Değerlerine Göre Yığınlaşma Düzeyleri

Harita 4.2.2. Bölgelerin Hayvansal Üretim Değerlerine Göre Yığınlaşma Düzeyleri

Tablo 4.2.1. Bölgelerin Bitkisel Ve Hayvansal Üretim Değerlerine Göre Yığınlaşma Düzeyleri

Bitkisel Üretim			Hayvansal üretim		
DÜZEY 2	Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı	DÜZEY 2	Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR62	1,5219	1,2132	TR42	6,2217	2,3104
TR61	1,0528	1,1636	TR22	2,8102	1,5600
TR63	0,8782	1,1840	TRA1	2,1174	2,2136
TRC2	0,8421	1,1622	TRA2	1,8717	2,3797
TR71	0,6289	1,1465	TRB2	1,5380	2,0294
TR32	0,5609	1,0997	TR72	1,3363	1,3984
TRC1	0,4115	1,1440	TR82	0,9496	1,5981
TRC3	0,2796	1,1542	TR90	0,9315	1,2552
TR41	0,2333	1,0457	TR10	0,9162	2,4155
TR83	0,1800	1,0302	TR31	0,8124	1,1959
TR21	0,1532	1,0444	TRB1	0,5805	1,2748
TR51	0,1463	1,0550	TR81	0,4914	1,6794
TR52	-0,0218	0,9966	TR33	0,1641	1,0214
TR33	-0,0543	0,9929	TR52	0,0658	1,0102
TR81	-0,1627	0,7751	TR51	-0,4419	0,8338
TRB1	-0,1922	0,9090	TR21	-0,4628	0,8660
TR31	-0,2690	0,9351	TR83	-0,5438	0,9089
TR10	-0,3033	0,5313	TR41	-0,7045	0,8620
TR90	-0,3084	0,9155	TRC3	-0,8446	0,5342
TR82	-0,3144	0,8020	TRC1	-1,2429	0,5650
TR72	-0,4424	0,8681	TR32	-1,6940	0,6990
TRB2	-0,5092	0,6592	TR71	-1,8995	0,5574
TRA2	-0,6197	0,5432	TRC2	-2,5436	0,5102
TRA1	-0,7010	0,5982	TR63	-2,6527	0,4442
TR22	-0,9304	0,8146	TR61	-3,1799	0,5060
TR42	-2,0599	0,5661	TR62	-4,5967	0,3561

IV.2.1. Bitkisel Üretim Sektöründe Yığınlaşmalar

Bitkisel üretim; tarla ürünleri, sebze ve meyve olmak üzere üç alt sektör bazında analiz edildiğinde, sektörlerin yığınlaşma yapılarının oldukça farklı olduğu görülmüştür. Örneğin TRC2 Bölgesi tarla ürünlerinde birinci sırada yığınlaşırken, meyve üretimi sektörü sonuncu, sebze üretimi sektörü ise yine son sıralarda yer almıştır. Benzer şekilde TR61 Bölgesi sebze üretiminde ilk sırada yığınlaşırken, tarla

ürünlerinde sonuncu, meyve üretiminde ise üçüncü sıradadır. Genel olarak tarla ürünlerinin yığılaştığı bölgelerde sebze ve meyve üretiminin yığılaşmadığı, meyve üretiminin yığılaştığı bölgelerde tarla ürünleri üretiminin aksine nispeten sebze üretiminin de yığılaştığı görülmektedir.

Tarla ürünlerindeki yığılaşmada ise TRC2, TR71, TR21, TR72 bölgelerinin birinci derecede yığılaştığı, TR52 ve Ankara bölgelerinin ikinci derecede, TRC3 ve TRA2 bölgelerinin üçüncü derecede yığılaştığı görülmektedir. Ek 4.1'de verilen harita incelendiğinde de çok genel olarak tarla ürünlerinin Trakya, İç Anadolu Bölgesi ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.2.1.1. Tarla Ürünleri Sektöründe Yığılaşma

DÜZEY 2		Yığılaşma katsayısı	Yığılaşma oranı
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	3,7200	1,6163
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	2,8502	1,5792
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	2,7555	1,7642
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	2,4201	1,8311
TR52	(Konya, Karaman)	1,3132	1,2049
TR51	(Ankara)	1,1528	1,4110
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	0,8081	1,3861
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0,6953	1,9436
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	0,5701	1,5462
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	0,5488	1,0892
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	0,4268	1,4334
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	0,4011	1,3150
TR10	(İstanbul)	0,0858	1,2494
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	-0,0885	0,8422
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	-0,1369	0,9758
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-0,4849	0,8196
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-0,4945	0,9351
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-0,5282	0,8384
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-0,6324	0,6706
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	-1,0666	0,7391
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-1,6204	0,5150
TR31	(İzmir)	-1,7900	0,5385
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	-1,8247	0,7051
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-1,9866	0,6278
TR62	(Adana, Mersin)	-2,5952	0,7003
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	-4,4990	0,3993

Sebze üretiminde bölgelerde kısmi bir çeşitliliğin olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Tablo 4.2.1.2'ye göre sebze üretiminde birinci derecede TR61, TR41, TR31, TR83 bölgelerinde, ikinci derecede TR22 ve TR32 bölgelerinde, üçüncü derecede TR62 ve TR51 bölgelerinde yığınlaşma olduğu söylenebilir. Yine Ek 4.2' deki haritada da sebze üretiminin özellikle Akdeniz ve Ege'nin kıyı şeridi ile Marmara Bölgesinin güneyinde yığılaştığı; ayrıca Samsun, Çorum, Amasya ve Tokat illerini kapsayan bölgede de ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.2.1.2. Sebze Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	5,3609	1,7158
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	4,0645	1,7615
TR31	(İzmir)	3,1071	1,8011
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	2,9565	1,4808
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	2,1253	1,5199
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	1,5790	1,2552
TR62	(Adana, Mersin)	0,4344	1,0502
TR51	(Ankara)	0,3255	1,1160
TR10	(İstanbul)	0,1787	1,5196
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,1571	1,0278
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	-0,1629	0,7093
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-0,2762	0,7831
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-0,3798	0,6361
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-0,4282	0,5652
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	-0,4310	0,4152
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-0,6972	0,6369
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-0,9286	0,6545
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	-0,9830	0,5303
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-1,0192	0,8662
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-1,1315	0,6538
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-1,5608	0,5671
TR52	(Konya, Karaman)	-1,9622	0,6938
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır, Diyarbakır)	-1,9952	0,6694
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-2,2389	0,2311
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-2,6466	0,2079
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	-3,4477	0,2994

Meyve üretimi sektöründe de kısmi bir çeşitliliğin olduğu söylenebilir. Tablo 4.2.1.3 incelendiğinde birinci derecede TR90, TR62 ve TR61 bölgelerinde, ikinci derecede TRC1, TR33, TRB1, TR42 ve TR32 bölgelerinde yığınlaşmanın olduğu görülmektedir. Burada da Ek4.3'te verilen harita incelendiğinde meyve üretiminin de sebze üretiminde olduğu gibi Ege ve Akdeniz Bölgesinde yığınlaştığı; ayrıca Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon illerini içeren TR90 Bölgesi ve Gaziantep'ten Tunceli'ye kadar uzanan hatta da öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.2.1.3. Meyve Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	4,4680	2,3373
TR62	(Adana, Mersin)	3,3623	1,3882
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	2,0880	1,2788
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1,6746	1,5123
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	1,5353	1,2016
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	1,4713	1,7663
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	1,4480	1,5387
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	1,3300	1,2149
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	0,2589	1,4619
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,0684	1,0121
TR31	(İzmir)	0,0400	1,0103
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	-0,1985	0,9514
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-0,2633	0,7326
TR10	(İstanbul)	-0,2679	0,2211
TR52	(Konya, Karaman)	-0,2869	0,9552
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-0,3499	0,7252
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	-0,3588	0,8286
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-0,4559	0,9146
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-0,5077	0,5135
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	-0,6455	0,1240
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	-1,2810	0,7397
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-1,6467	0,4345
TR51	(Ankara)	-1,9145	0,3175
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-2,6772	0,2575
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	-3,1857	0,4819
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	-3,7052	0,3861

Çok genel olarak tarla ürünlerinin İç Anadolu, Trakya ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde, meyve ve sebze üretiminin Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgesinin doğu kesimlerinde yığınlaştığı görülmektedir.

IV.2.2 Hayvansal Üretimin Sektörel Yığınlaşması

Çalışmanın bu aşamasında hayvansal üretim; süt, et, beyaz et, yumurta ve bal üretimi olmak üzere beş alt sektör bazında analiz edilmiştir.

Hayvansal ürünler üretiminin yığınlaşma tablolarına bakıldığında et ve süt üretimi diğer alt sektörlerle göre bölgeler itibarıyla daha çeşitli bir yapı sergilemektedir. Süt üretiminde, 26 Düzey 2 Bölgesinden 18 Düzey 2 Bölgesinin yığınlaşma kaysayıları birbirlerine yakın değerler olup Türkiye ortalamasının üzerindedir. Süt üretimine göre daha az çeşitlilik gösteren et üretiminde ise 15 Düzey 2 Bölgesi Türkiye ortalamasının üzerindedir. Diğer taraftan beyaz et üretimi alt sektörler itibarıyla yığınlaşmanın en çok olduğu sektör olup sadece 6 Düzey 2 Bölgesi Türkiye ortalamasının üzerinde değerler almıştır. Bu sektörde diğer Düzey 2 Bölgelerinin büyük çoğunluğu Türkiye ortalamasının çok altında değerler almıştır.

Süt üretiminde (Tablo 4.2.2.1); TRB2, TRA2, TR72, TR21 ve TRB1 bölgeleri birinci derecede, TR90, TR82, TR61, TRA1, bölgeleri ikinci derecede, TR71, TR63, TRC3, TR81 ve TR83 bölgeleri ise üçüncü derecede yığınlaşmıştır. Yine haritadan (Ek 4.4) görüldüğü gibi Süt üretiminin Trakya, Karadeniz'in orta ve doğu kesimleri, İç Anadolu'nun doğusu, Doğu ve Güney Doğu Bölgelerinde, bir miktarda Antalya ilinin içinde olduğu TR61 Bölgesinde öne çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.2.2.1. Süt Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	2,3897	1,7881
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	2,2809	1,7066
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	1,8736	1,3994
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1,5462	1,5172
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	1,5104	1,5609
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	1,4263	1,3114
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	1,3335	1,5255
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	1,2748	1,3915
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	1,1361	1,2942
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	0,8880	1,3711
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,7432	1,3505
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	0,5923	1,6115
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	0,5548	1,4567
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	0,5542	1,1021
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	0,3790	1,1430
TR62	(Adana, Mersin)	0,2675	1,1052
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	0,2185	1,0556
TR51	(Ankara)	0,0185	1,0084
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-0,1341	0,9169
TR10	(İstanbul)	-0,5203	0,6672
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-1,0876	0,7528
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-2,1628	0,7239
TR52	(Konya, Karaman)	-2,3932	0,6316
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	-2,4420	0,6881
TR31	(İzmir)	-2,5582	0,4842
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-7,6893	0,2990

Et üretimi sektöründe; TR10, TR31, TRA1, TR52, TRC2 bölgeleri birinci derecede, TR41, TRC1 bölgeleri ikinci derecede, TR51, TR61, TR21 ve TR83 bölgeleri üçüncü derecede yığınlaşmıştır. Bu da et üretiminin İzmir, Marmara Bölgesinin batısı, Bursa'dan Ankara'ya, Ankara'dan Antalya'ya uzanan hatta ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi ile Doğu Anadolu'da yer alan TRA1 Bölgesinde öne çıktığı görülmektedir (Ek4.5).

Tablo 4.2.2.2. Et Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR10	(İstanbul)	2,5209	2,6123
TR31	(İzmir)	2,3038	1,4645
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	2,1373	1,5534
TR52	(Konya, Karaman)	2,0983	1,3230
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	2,0514	1,7742
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	1,6372	1,3721
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1,5898	1,9847
TR51	(Ankara)	0,8828	1,3982
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	0,7742	1,2377
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	0,6329	1,2117
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	0,5826	1,1074
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	0,4547	1,0581
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,3850	1,1816
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	0,0644	1,0269
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	0,0441	1,0112
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	-0,2067	0,8298
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	-0,4119	0,5747
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	-0,5686	0,8239
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-0,7451	0,9049
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-0,7714	0,7135
TR62	(Adana, Mersin)	-0,8730	0,6565
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-1,1320	0,5539
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-1,6211	0,6461
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-1,7026	0,4385
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-1,9749	0,5790
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-8,1520	0,2569

Beyaz et üretiminde Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce illerini içeren TR42 Bölgesi büyük farkla birinci derecede, TR22, TR31 ve TR41 Bölgeleri ikinci derecede, TR33 ve TR62 bölgeleri üçüncü derecede yığınlaşmıştır. TR42 Bölgesinde, beyaz et üretimi sektöründe uzmanlaşmaya gidilmiştir. Marmara Bölgesinin doğusu ile Ege Bölgesi'nin büyük bir kesiminde beyaz et üretimi öne çıkarken, Adana ve Mersin illerini içeren TR62 bölgesinde de kısmen öne çıkmıştır (Ek4.6).

Tablo 4.2.2.3. Beyaz Et Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	41,8800	4,8178
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	7,7215	1,9863
TR31	(İzmir)	4,4813	1,9036
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	1,7177	1,3904
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	0,6132	1,0783
TR62	(Adana, Mersin)	0,6125	1,2410
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	-0,9687	0,0000
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	-1,2148	0,0000
TR51	(Ankara)	-1,2575	0,4328
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-1,4190	0,1211
TR10	(İstanbul)	-1,5635	0,0000
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-1,5760	0,3789
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-1,9266	0,2845
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	-2,0097	0,0522
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	-2,3926	0,0000
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	-2,6497	0,0000
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-2,9678	0,0073
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-3,0321	0,0000
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	-3,0959	0,0494
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	-3,2282	0,0000
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-3,8258	0,0094
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	-3,9191	0,0036
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	-4,2668	0,2136
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-4,5810	0,0000
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-4,6905	0,0000
TR52	(Konya, Karaman)	-6,4410	0,0086

Yumurta üretiminde TR52 ve TR33 bölgelerinde önemli düzeyde yığınlaşma olup, bu bölgeleri TR72, TR83 ve TR32 bölgeleri takip etmektedir. Sektörde TR52 ve TR33 bölgeleri uzmanlaşmaya gitmiştir. Yumurta üretiminin Doğu ve Güney Doğu Anadolu, Akdeniz ve Marmara bölgesinde hiç yığınlaşmadığı görülmektedir (Ek4.7).

Tablo 4.2.2.4. Yumurta Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR52	(Konya, Karaman)	13,3330	3,0523
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	10,0832	2,2871
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	3,0135	1,6425
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	2,5405	1,4683
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	1,0992	1,2795
TR51	(Ankara)	0,2788	1,1257
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	0,1612	1,0674
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	0,1463	1,0187
TR31	(İzmir)	0,0972	1,0196
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-0,2308	0,9475
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	-0,4032	0,6681
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	-0,5375	0,4451
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-0,5681	0,7761
TR10	(İstanbul)	-0,6544	0,5815
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-0,6629	0,5894
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	-0,8754	0,5871
TR62	(Adana, Mersin)	-1,2440	0,5106
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	-1,9030	0,2818
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-1,9204	0,3666
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	-2,0852	0,3597
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-2,1303	0,2089
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-2,2056	0,2623
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	-2,6567	0,1770
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-3,0409	0,2126
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-3,0670	0,3305
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-6,5676	0,4013

Bal üretiminde TR90 Bölgesi büyük farkla birinci derecede, TR32 Bölgesi ikinci derecede ve TR62, TRB1 ve TR81 bölgeleri üçüncü derecede yığınlaşmıştır. Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon illerini kapsayan TR90 bölgesinde bal üretimi sektöründe bir uzmanlaşma olduğu görülmektedir (Ek4.8).

Tablo 4.2.2.5. Bal Üretimi Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	20,0758	5,3824
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	8,4986	3,1607
TR62	(Adana, Mersin)	3,4121	2,3424
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	2,0083	1,7458
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	1,3833	2,1388
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	0,6967	1,7193
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	0,5890	1,2321
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	0,5754	1,1767
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,2422	1,1142
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-0,0369	0,9921
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-0,0432	0,9858
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-0,2427	0,9372
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-0,5769	0,6427
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	-0,5946	0,8904
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	-0,9903	0,5861
TR10	(İstanbul)	-1,0753	0,3123
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-1,1402	0,6186
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	-1,2387	0,6163
TR51	(Ankara)	-1,2695	0,4273
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	-1,4833	0,4402
TR31	(İzmir)	-2,7279	0,4500
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-3,3832	0,2310
TR52	(Konya, Karaman)	-3,9076	0,3985
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	-5,2497	0,3294
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-6,0117	0,2326
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-7,5098	0,3154

Genel olarak; süt üretimi ülkenin doğu kesimlerinde ve Trakya'da yığınlaşırken et üretiminin özellikle gelişmiş bölgelerde yığınlaştığı görülmektedir. Et üretimi ile süt üretimi, beyaz et üretimi ile de yumurta üretimi arasında aynı yönde bir ilişkinin olması beklenmesine rağmen böyle bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Nitekim yumurta ve beyaz et üretimi birlikte sadece Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak illerini kapsayan TR33 Bölgesinde yığınlaşmıştır. Beyaz et üretimi ise hayvansal üretim sektöründe en çok uzmanlaşan sektör olmuştur.

IV.2.3. Hayvan Yetiştiriciliğinde Sektörel Yığınlaşmalar

Hayvan yetiştiriciliği; büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvanları yetiştiriciliği olmak üzere üç alt sektör bazında analiz edilmiştir. Analiz sonucunda büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği arasında ters yönde zayıf bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Örneğin Bitlis, Hakkari, Muş, Van illerini kapsayan TRB2 Bölgesi küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde yığınlaşırken, büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde en az yığınlaşan bölgelerden biri olmuştur. Bu durum pek çok bölge içinde geçerlidir. Kümes hayvanı yetiştiriciliğinde ise bu sektörün diğer iki sektörden bağımsız olarak özellikle Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce illerini içeren TR42 Bölgesinde yığınlaştığı ve uzmanlaştığı görülmektedir.

Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde TR83, TR72, TR21, TRA1, TR90 bölgelerinde birinci derecede, TR32, TR82 bölgelerinde ikinci derecede, TR81 ve TR31 bölgelerinde ise üçüncü derecede yığınlaşma olmuştur.

Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği Trakya, Karadeniz'in orta ve doğu kesimleri, İç Anadolu'nun doğusu ve Doğu Anadolu Bölgesinin iç kesimlerinde önemli derecede yığınlaşırken, kısmen de Ege Bölgesinin güney kıyı kesiminde yığınlaşmıştır (Ek4.9).

Tablo 4.2.3.1. Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	1,6822	1,3300
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	1,4772	1,2706
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1,3576	1,4343
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	1,3320	1,2747
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	1,2668	1,3981
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	1,0155	1,2452
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	1,0010	1,3690
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	0,5147	1,3439
TR31	(İzmir)	0,4541	1,1474
TR10	(İstanbul)	0,3071	1,4099
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	0,2953	1,0995
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	0,2547	1,0854
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0,2115	1,0349
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,2005	1,0790
TR51	(Ankara)	0,1699	1,0904
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	0,0845	1,0243
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	-0,1250	0,9811
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-0,3691	0,8934
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	-0,5401	0,8950
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-0,5490	0,7000
TR52	(Konya, Karaman)	-0,8279	0,8376
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	-1,0085	0,7793
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	-1,0293	0,5202
TR62	(Adana, Mersin)	-1,4128	0,6048
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-2,5808	0,6279
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-3,1823	0,5323

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ise, TRB2 ve TRC2 bölgelerinin birinci, TRC3, TRA2, TRB1, TRC1, TR61 ve TR52 bölgelerinin ikinci, TR71 ve TR33 bölgelerinin ise üçüncü derecede yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sektörde kısmi uzmanlaşmanın olduğu söylenebilir.

Özetle küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde öne çıktığı görülmektedir. Kilis'ten Kars'a kadar ters "L" şeklinde uzanan hat, sektörün en yoğun olduğu bölgedir. Bu sektör bir miktarda Antalya'dan Konya'ya uzanan bölgede öne çıkmıştır (Ek4.10).

Tablo 4.2.3.2. Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Sektöründe Yoğunlaşma

DÜZEY 2 (Alt Bölge)		Yoğunlaşma katsayısı	Yoğunlaşma oranı
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	8,4304	2,2154
TRC2	(Şanlıurfa, Diyarbakır)	3,5670	1,7806
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	2,3738	2,1066
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	1,9586	1,3230
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	1,5862	1,4581
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1,5113	1,8258
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	1,1531	1,3315
TR52	(Konya, Karaman)	1,0536	1,2067
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	0,3637	1,1219
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	0,3051	1,0460
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,1251	1,0493
TR51	(Ankara)	-0,0007	0,9996
TR62	(Adana, Mersin)	-0,2977	0,9167
TR10	(İstanbul)	-0,4493	0,4003
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-0,5233	0,8237
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-0,8470	0,8253
TR31	(İzmir)	-0,9437	0,6938
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	-1,0957	0,7870
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	-1,3135	0,1224
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-1,4602	0,5329
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	-1,5130	0,6347
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-1,5808	0,5032
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-1,6368	0,3966
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-1,7354	0,6821
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	-2,9831	0,4147
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	-6,0479	0,1111

Kümes hayvanı yetiştiriciliğinin TR42 bölgesinde büyük farkla birinci derecede, TR62, TR22 ve TR52 bölgelerinde ikinci ve TR81 Bölgesinde ise üçüncü derecede yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sektör Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce illerini kapsayan TR42 bölgesinde uzmanlaşmıştır.

Tablo 4.2.3.3. Kümes Hayvanları Yetiştiriciliği Sektöründe Yığınlaşma

DÜZEY 2 (Alt B�lęe)		Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
TR42	(Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	29,5010	5,3361
TR62	(Adana, Mersin)	7,3665	3,0607
TR22	(Çanakkale, Balıkesir)	5,3709	2,0439
TR52	(Konya, Karaman)	1,1979	1,2350
TR81	(Zonguldak, Bartın, Karabük)	0,5837	1,3900
TR31	(�zmir)	0,1878	1,0609
TR33	(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	0,1428	1,0216
TR41	(Bilecik, Bursa, Eskişehir)	-0,1739	0,9414
TR10	(�stanbul)	-0,4147	0,4464
TR51	(Ankara)	-0,5319	0,7172
TR83	(Samsun, Çorum, Amasya, Tokat)	-1,1564	0,7731
TRC1	(Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	-1,3698	0,2515
TR82	(Çankırı, Kastamonu, Sinop)	-1,3966	0,4851
TR63	(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	-1,5552	0,3877
TRC3	(Mardin, Siirt, Batman, şırnak)	-1,6821	0,2159
TR71	(Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	-1,8126	0,3923
TR32	(Aydın, Denizli, Muğla)	-1,9596	0,5269
TRB1	(Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	-1,9795	0,4283
TR72	(Kayseri, Sivas, Yozgat)	-2,3985	0,5607
TR90	(Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	-2,7404	0,1388
TR21	(Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	-2,7504	0,1202
TR61	(Antalya, Burdur, Isparta)	-3,0483	0,1236
TRC2	(şanlıurfa, Diyarbakır)	-3,4390	0,2474
TRA1	(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	-4,4070	0,0912
TRA2	(Ağrı, Kars, Iğdir, Ardahan)	-5,2816	0,1291
TRB2	(Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	-6,2529	0,0985

Bitkisel  retim ve hayvancılık sektörleri birlikte değerlendirildiğinde; genellikle bitkisel üretim yığınlaştığı bölgelerde hayvancılık, hayvancılığın yığınlaştığı bölgelerde bitkisel üretim yığınlaşmadığı görülmektedir. Bitkisel  retim kapsamında tarla ürünleri ülkenin iç kesimleri, Trakya ve kısmen Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yığınlaşırken, sebze  retimi Akdeniz, Ege ve Marmara'nın güney doğu kısımları, kısmen de Orta Karadeniz Bölgesinde yığınlaşmıştır. Meyve  retimi Akdeniz, Ege'nin güney kesimleri, Güney Doğu Anadolu'nun bir kısmı ve Doğu Karadeniz Bölgesinde yığınlaşmıştır.

Büyükbaş hayvancılık Karadenizin orta ve doğu kesimlerinde, Trakya, TR72 ve TRA1 bölgelerinde yığınlaşırken, k  kbaş hayvancılık ise Güney Doğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yığınlaşmıştır. Kümes hayvanları TR42 bölgesinde yığınlaşmıştır.

V. SANAYİNİN ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA ANALİZİ

Sanayi sektöründe, 26 düzey 2 bölgesinde 23 alt sektörün yapısı analiz edilmiştir. Genel Sanayi İşyeri Sayımının geçici sonuçları kullanılarak 5 ayrı analiz yöntemi uygulanmıştır. Birinci aşamada 26 bölgede istihdamın 23 alt sektörde coğrafi yoğunlaşmaları tespit edilerek bölgelerin analizi yapılmıştır. İkinci aşamada 26 bölgenin işyeri ve çalışan sayısına göre uzmanlık ve çeşitlilik düzeyleri Herfindahl endeksi kullanılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü aşamada 23 alt sektörün Herfindahl endeksleri bulunarak Türkiye genelinde sektörlerin yığılma oranları analiz edilmiştir. Dördüncü aşamada 23 alt sektörün düzey 2 bölgeler bazında yığılma katsayıları ve yığılma oranları hesaplanarak hangi sektörün hangi bölgede yığıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Beşinci ve son aşamada ise, sektörlerin bölge içindeki yığılmaları analiz edilmiştir. Ayrıca imalat sanayiinin alt sektörler itibarıyla analizi yapılırken, imalat sanayiinin daha net ortaya konulabilmesi açısından hizmetler sektöründe de bölgelerin coğrafi yoğunlaşmaları dikkate alınmıştır.

V.1. SANAYİ SEKTÖRÜNDE BÖLGELERİN COĞRAFİ YOĞUNLAŞMASI

Bu bölümde ‘Coğrafi Yoğunlaşma Katsayısı’ yöntemi ile bölgelerin yüzölçüm-cümleri dikkate alınarak bölgelerde sektörlerin yoğunlaşma yapıları analiz edilmiştir. Türkiye coğrafi yoğunlaşma katsayısı 1’dir. Buna göre coğrafi yoğunlaşma katsayısı 0,5’in altında olan bölgelerde üretim düzeyinin düşük olduğu; 0,5 ile 1,5 arasında olduğu bölgelerde üretim düzeyinin Türkiye ortalamasına yakın olduğu; 1,5-3 ve 3+ olan bölgelerde ise üretimin kademeli olarak yoğunlaştığı görülmektedir.

Sanayi ana sektörü küçük bir bölgede yığılmaktadır. Ana sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 56’sı yoğunlaşmanın¹³ en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10’luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.1’den görüleceği gibi sanayi ana sektörü İstanbul ve İzmir Düzey 2 Bölgeleri ile İstanbul metropoliten alanı ard bölgesinde yer alan TR41, TR42 ve TR21 bölgeleri, Ankara Düzey 2 Bölgesi ve son olarak kamu sanayi yatırımlarının yoğun olduğu TR81 bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca İzmir Düzey 2 Bölgesi çevresinde yer alan TR22, TR32 ve TR33 bölgeleri ile Mersin’den başlayıp Gaziantep iline ulaşan aksta sanayi ana sektörü Türkiye ortalaması etrafında bir üretim dağılımı sergilemektedir. Diğer bölgelerde ise sanayi üretimi düşük bir düzeyde gerçekleşmektedir.

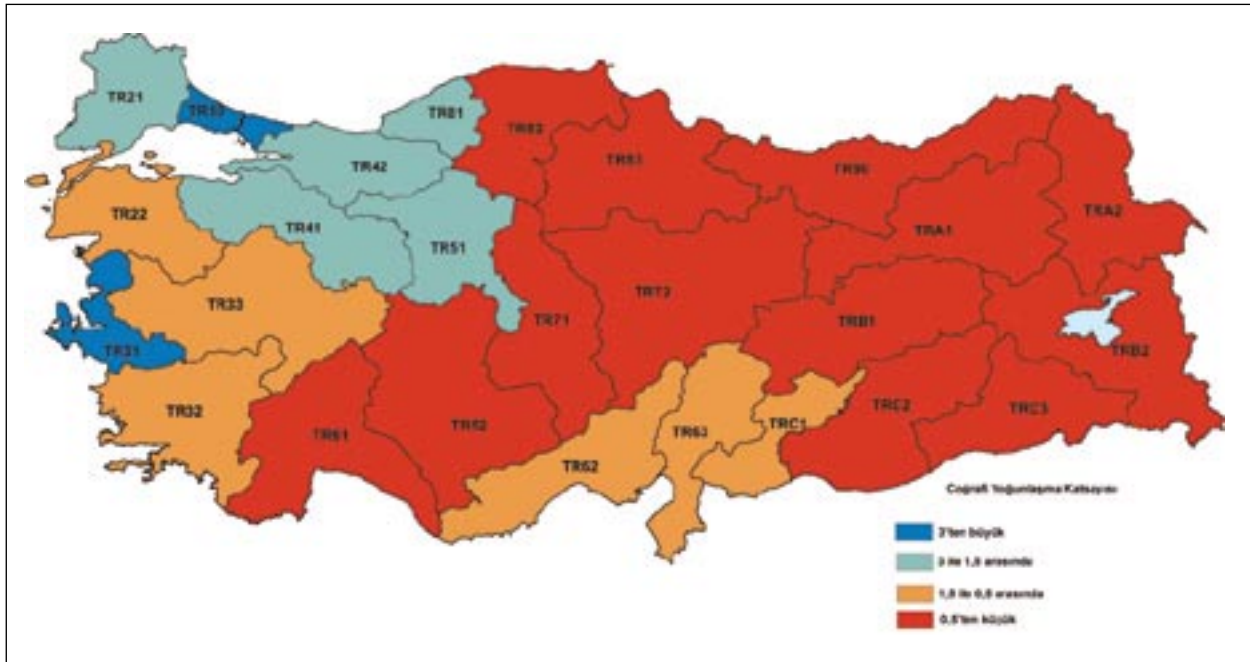
(13) Coğrafi Yoğunlaşma Katsayısı= $(E_{ij}/E_j)/(Y_i/Y)$; E_{ij} : j sektöründe i bölgesinde çalışan toplam kişi sayısı, E_j : j sektöründe Türkiye’de çalışan toplam kişi sayısı, Y_i : i bölgesinin yüzölçümü, Y : Türkiye’nin yüzölçümü.

Aşağıda imalat sanayide yer alan 23 alt sektör ile sanayi alt sektörlerinden madencilik ve taşocakçılığı ile elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtım sektörleri analiz edilmiştir.

İmalat Sanayii Alt Sektörleri

1) Gıda ürünleri ve içecek imalatı	2) Tütün ürünleri imalatı
3) Tekstil ürünleri imalatı	4) Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması
5) Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	6) Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı
7) Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	8) Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması
9) Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	10) Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı
11) Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	12) Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı
13) Ana metal sanayii	14) Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı
15) Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	16) Büro makineleri ve bilgisayar imalatı
17) Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	18) Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı
19) Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	20) Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı
21) Diğer ulaşım araçlarının imalatı	22) Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar
23) Geri dönüşüm	

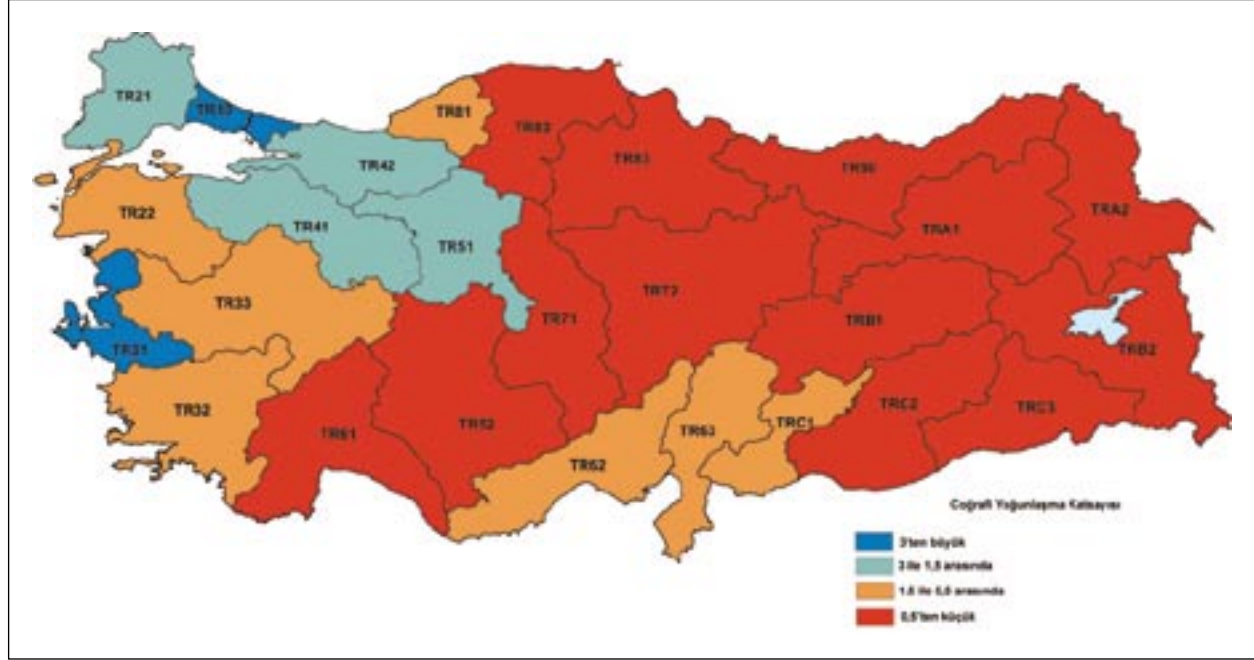
Harita 5.1.1. Sanayi Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

İmalat Sanayii

Sanayi sektöründe çalışanların yaklaşık olarak yüzde 97'si imalat sanayide istihdam edildiğinden sanayi ana sektörü ile imalat sanayi alt sektörünün yoğunlaşma yapıları birbirine benzemektedir.

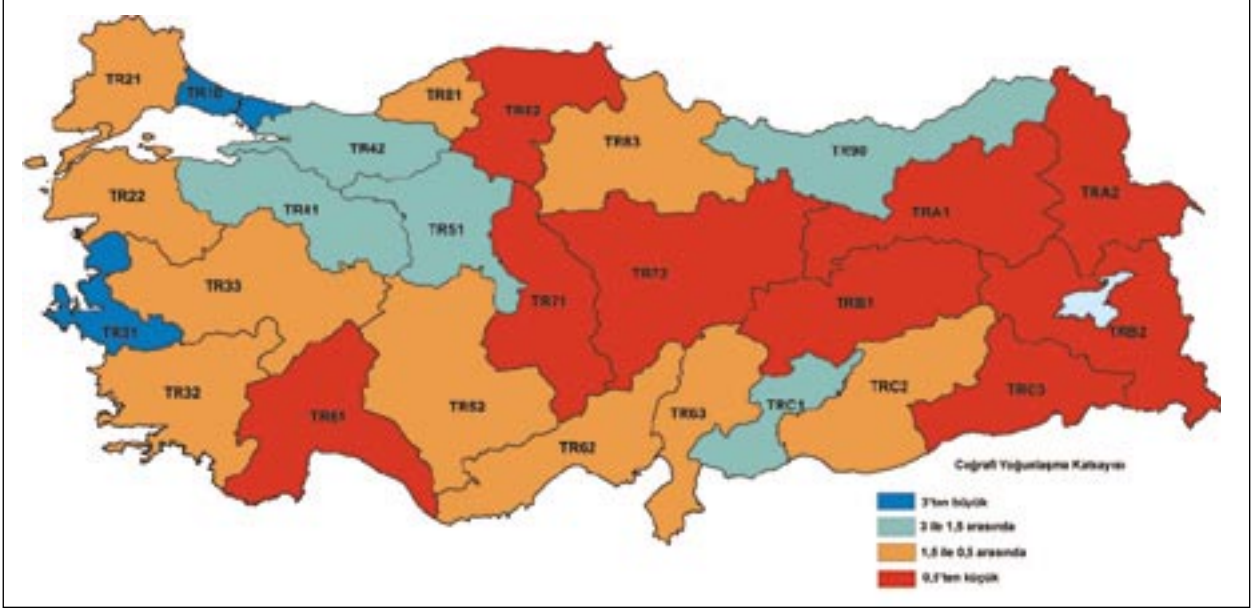
Harita 5.1.2. İmalat Sanayiinde Coğrafi Yoğunlaşmalar

Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı

Gıda ürünleri içecek imalatının genel imalat sanayi yapısından farklı olarak göreceli olarak bölgeler arasında daha çeşitli bir yapıya sahip olmasına rağmen bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 39'u yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.3'ten görüleceği gibi gıda sanayi İstanbul ve İzmir Düzey 2 Bölgeleri ile İstanbul metropoliten alanı ard bölgesinde yer alan TR41 ve TR42 bölgeleri; Ankara Düzey 2 Bölgesi ile bitkisel üretimde belli ürünlerde yoğunlaşmış olan TR90 ve TRC1 bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

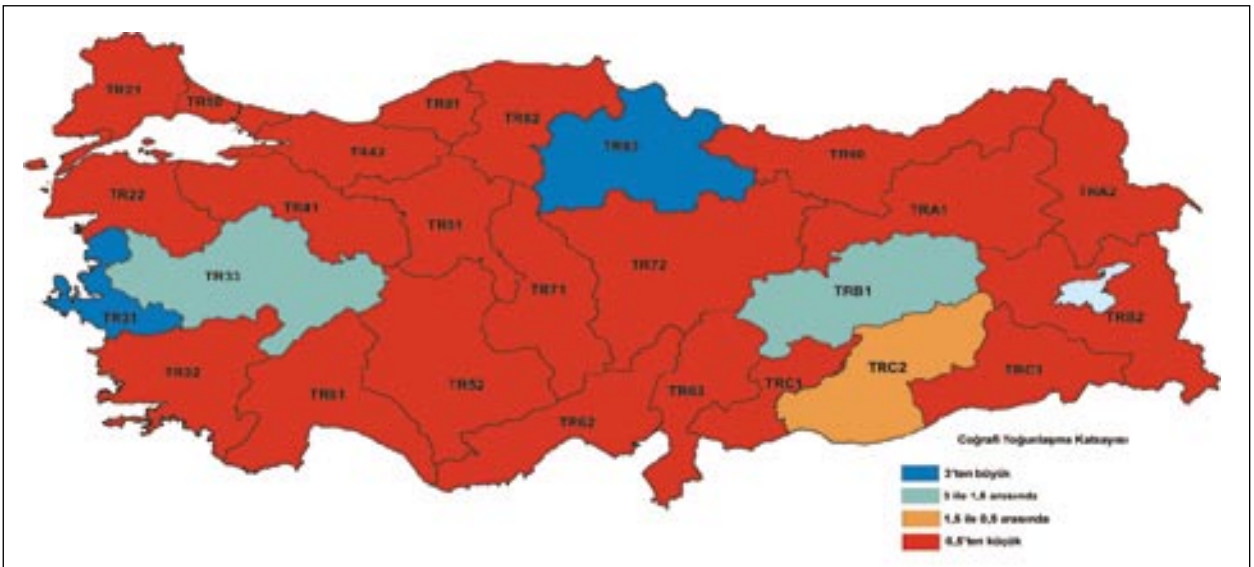
Harita 5.1.3. Gıda Ürünleri Ve İçecek İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Tütün Ürünleri İmalatı

Tütün ürünleri imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 77'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.4'ten görüleceği gibi tütün ürünleri imalatı tütün ekiminin büyük oranda gerçekleştiği TR31, TR83, TRB1 ve TR33 bölgelerinde yoğunlaşırken; TRC2 Bölgesinde ise Türkiye ortalamasının etrafında bir üretim dağılımı gerçekleşmiştir.

Harita 5.1.4. Tütün Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

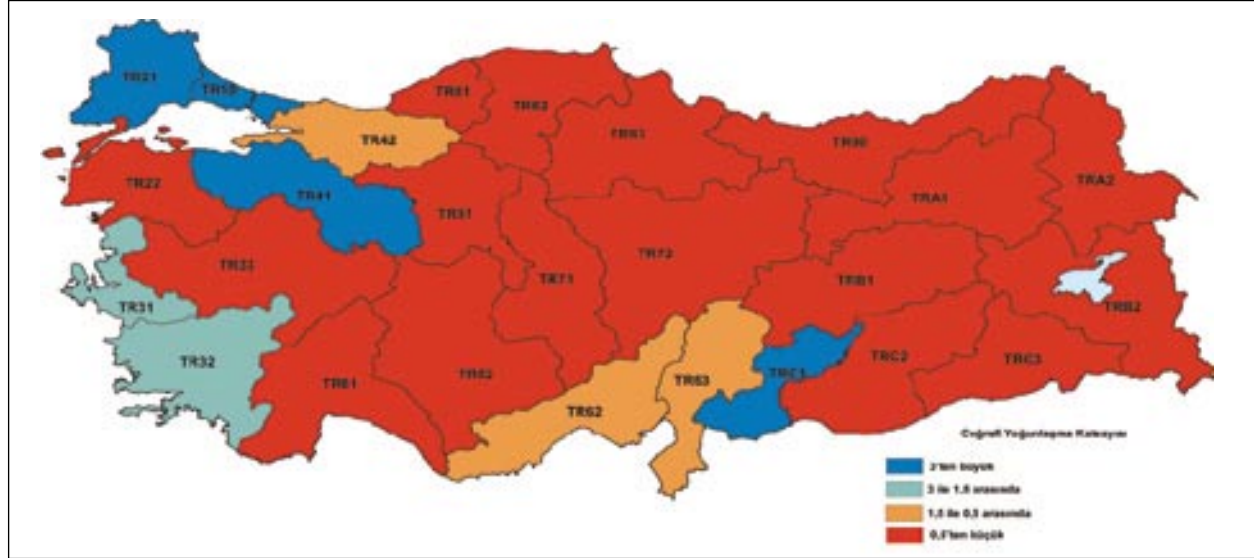

Tekstil Ürünleri İmalatı

Tekstil ürünleri imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 67'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.5'ten görüleceği gibi tekstil imalatı İstanbul (TR10); Trakya; Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinden oluşan TR41; Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerinden oluşan TRC1 Bölgeleri ile Denizli, Aydın ve Muğla illerinden oluşan TR32 ve İzmir Bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.5. Tekstil Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

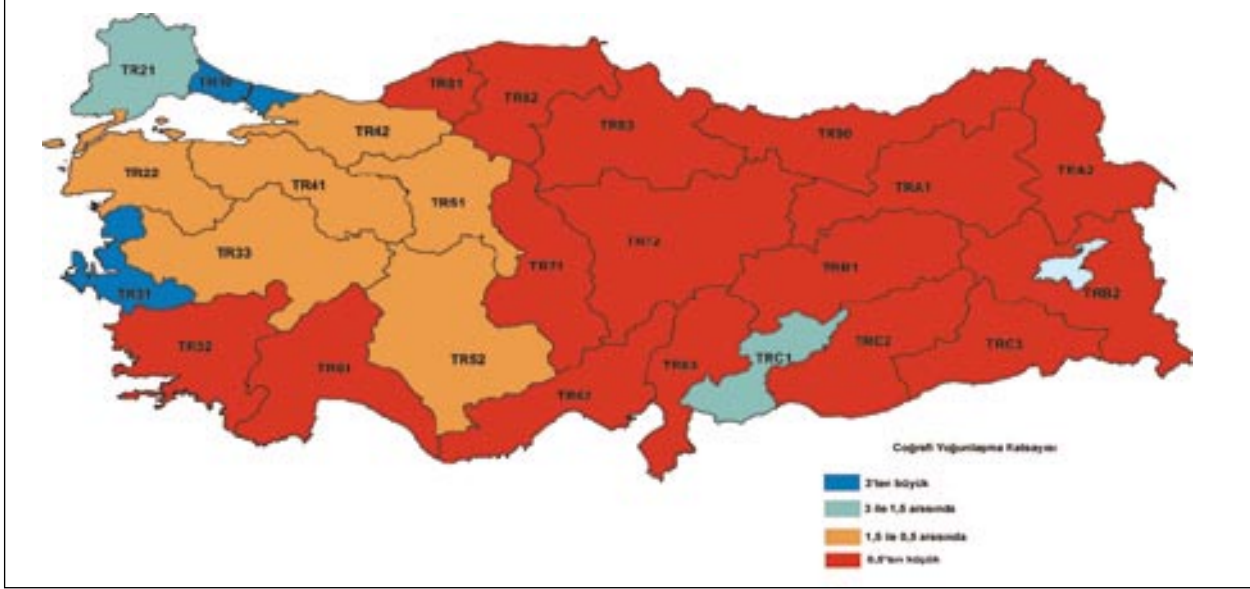
Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi Ve Boyanması

Giyim eşyası imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 78'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.6'dan görüleceği gibi giyim eşyası imalatı kendisine hammadde sağlayan tekstil ürünleri imalatına benzer bir yapı sergilememektedir. Giyim sektörü, tekstil imalatı ile karşılaştırıldığında özellikle yoğunlaşma ölçeği İzmir ve İstanbul Bölgelerinde artarken; TR21, TR32, TR41 ve TRC1 Bölgelerinde ise azalmıştır.

Tekstil ürünleri imalatından hazır giyim sektörüne dönüşümün tam sağlanamadığı görülmektedir. Örneğin, adı geçen Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerinin yer

Harita 5.1.7. Derinin Tabaklanması Ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı Ve Ayakkabı İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

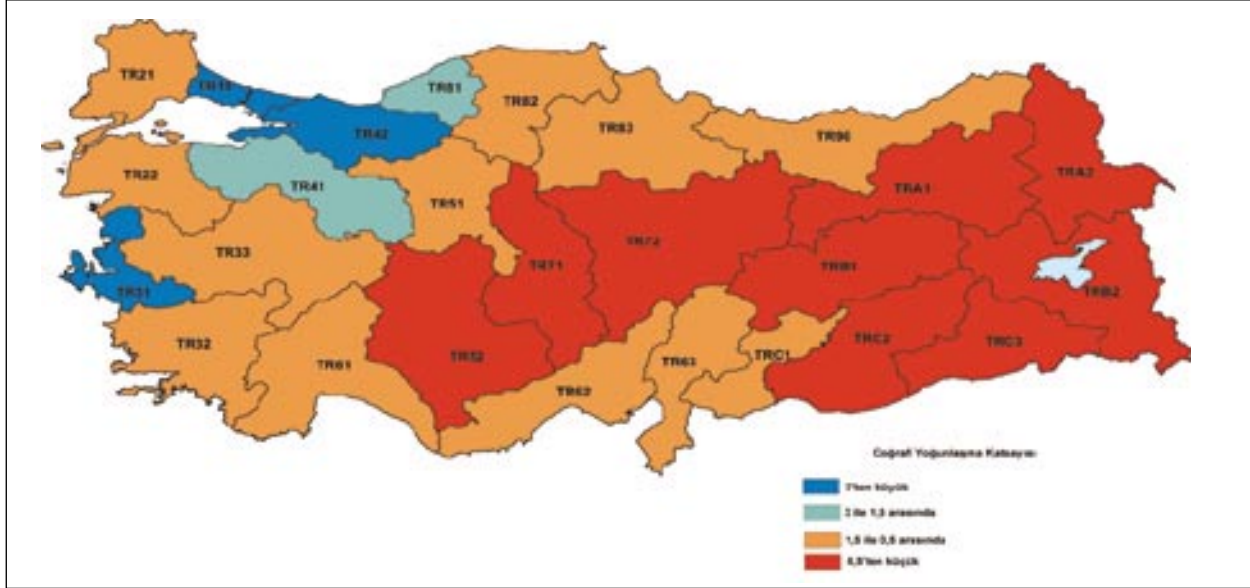

Ağaç ve Ağaç Mantarı İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman Ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı

Ağaç ürünleri sektörü, gıda ürünleri imalatına benzer bir şekilde üretimin bölgeler itibarıyla dağılımına bakıldığında göreceli olarak ülke genelinde çeşitlilik sergilemesine rağmen bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 36'sı yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.8'den görüleceği gibi ağaç ürünleri sektörü İstanbul, İzmir ve TR42 Düzey 2 Bölgeleri ile TR81 ve TR41 bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.8. Ağaç Ve Ağaç Mantarı İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman Ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

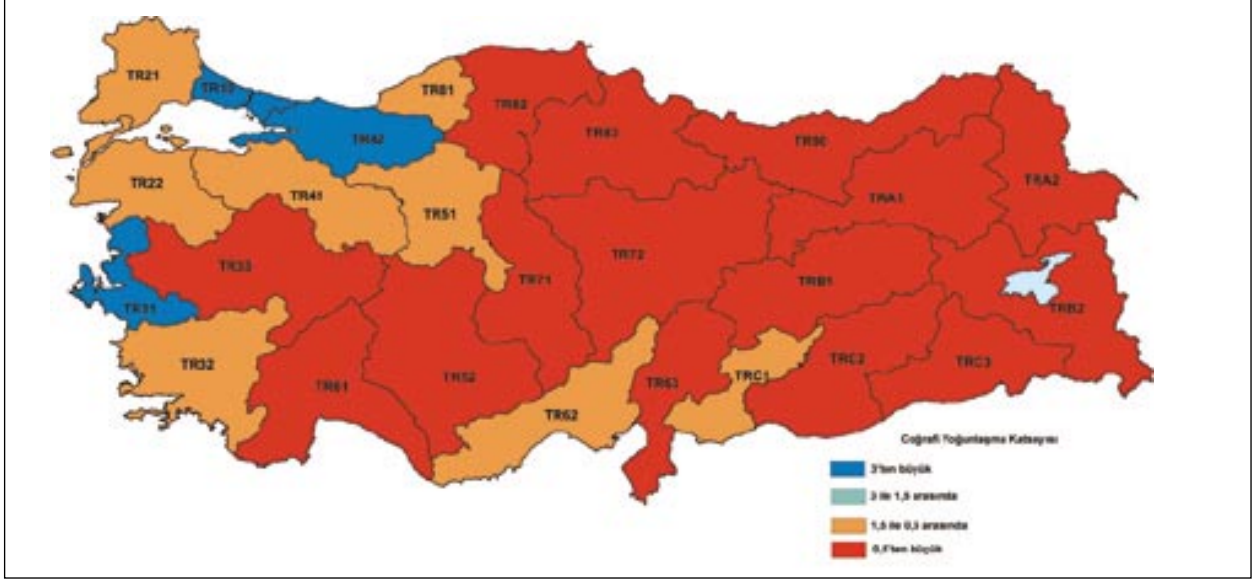

Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı

Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 74'ü yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.9'dan görüleceği gibi İstanbul metropoliten alanı ve ard bölgesinde yer alan TR42 Bölgesi ile İzmir metropoliten alanında kağıt sektörü yoğunlaşmaktadır.

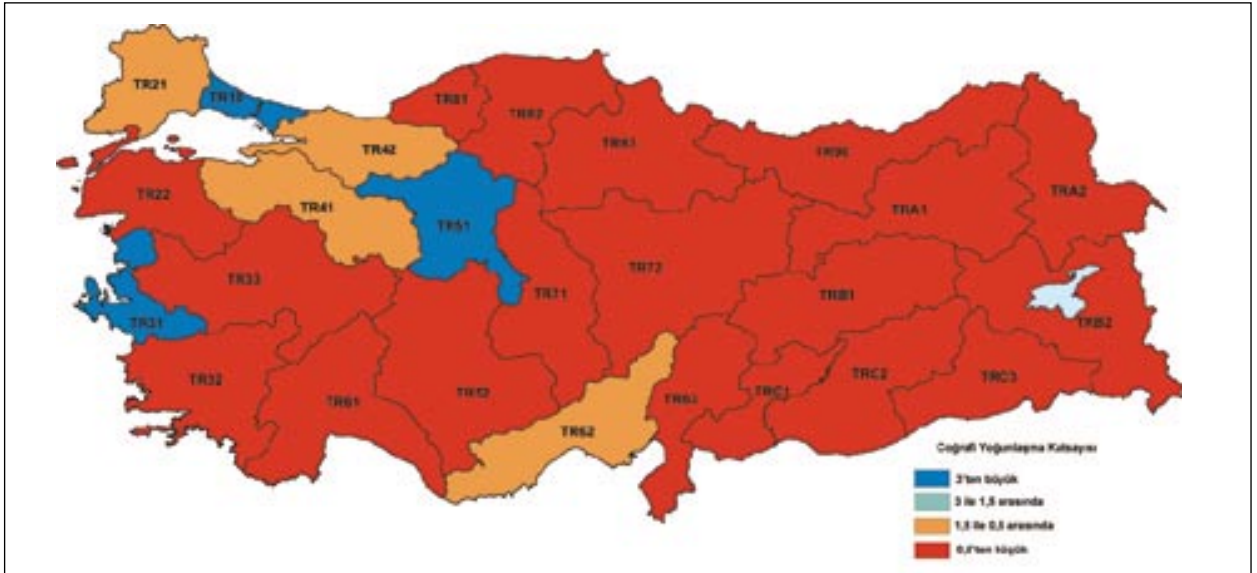
Harita 5.1.9. Kağıt Hamuru, Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Basım ve Yayım; Plak ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması

Basım ve yayım sektörü küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 77'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.10'dan görüleceği gibi üç büyük şehirde basım ve yayım sektörü yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.10. Basım Ve Yayım; Plak Ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

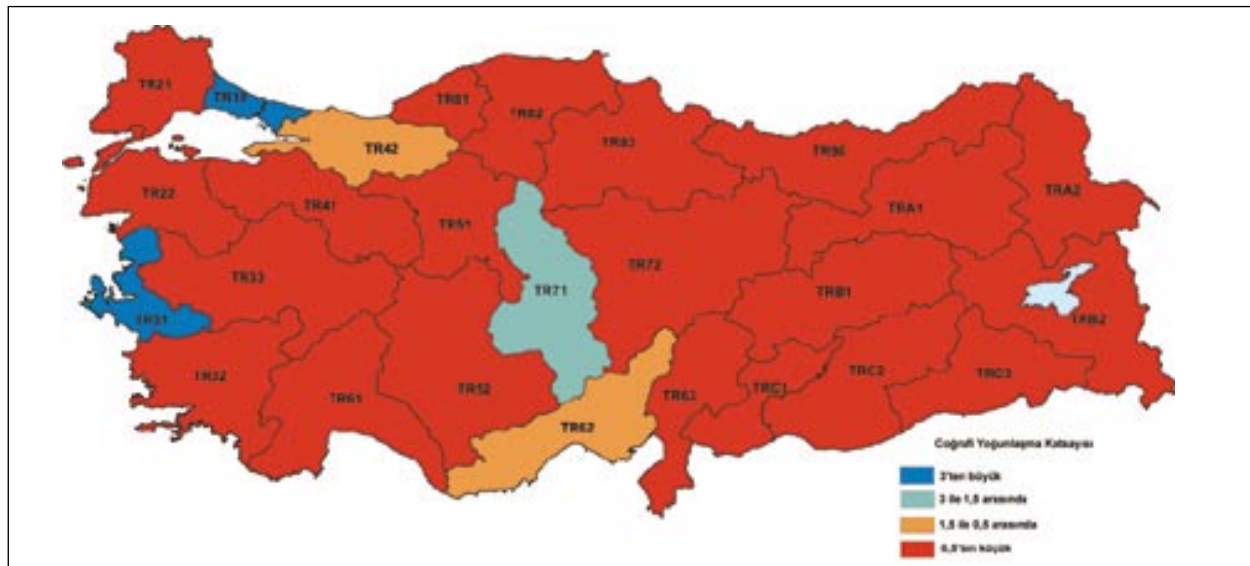

Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı

Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 82'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.11'den görüleceği gibi sektör petrol rafinerilerinin olduğu bölgelerde Türkiye ortalamasının üstünde ya da etrafında yoğunlaşmıştır.

Harita 5.1.11. Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri Ve Nükleer Yakıt İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

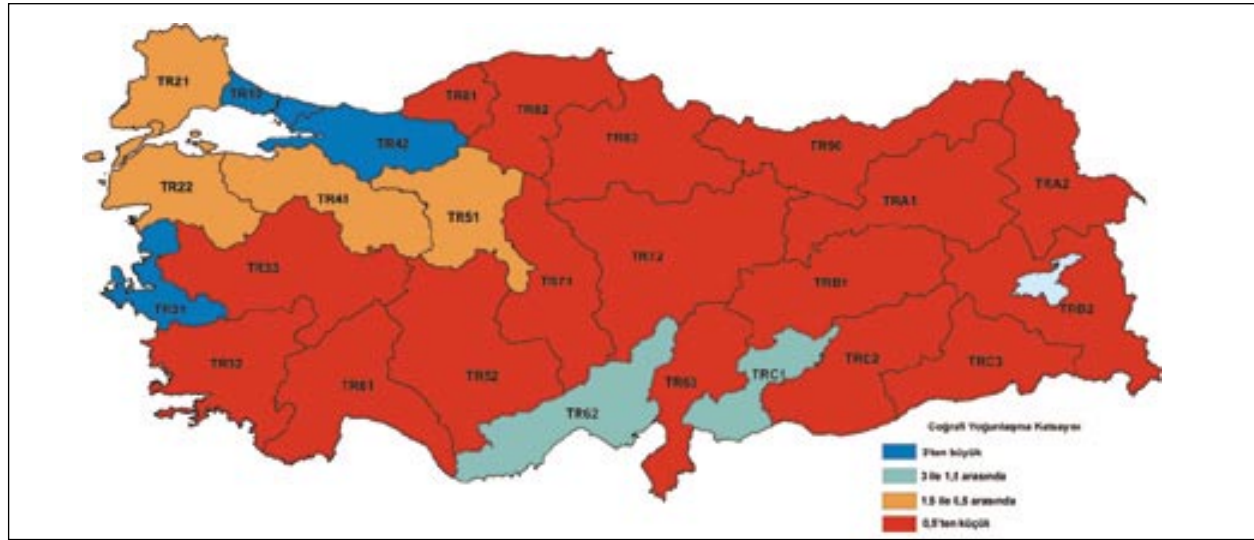
Kimyasal Madde ve Ürünleri İmalatı

Kimyasal madde ve ürünleri imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 76'sı yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.12'den görüleceği gibi İstanbul ve İzmir metropoliten metropoliten alanları ve İstanbul metropoliten alanının ard bölgesinde yer alan TR42 Bölgesi ile TR62 ve TRC1 bölgelerinde kimyasal madde ve ürünleri imalatı yoğunlaşmaktadır.

Kimyasal madde ve ürünleri imalatı özellikle petrol rafinerilerinin bulunduğu bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Ancak Gaziantep, Adıyaman ve Kilis illerinin içinde yer aldığı TRC1 Bölgesi de bu sektörde ön plana çıktığı görülmektedir.

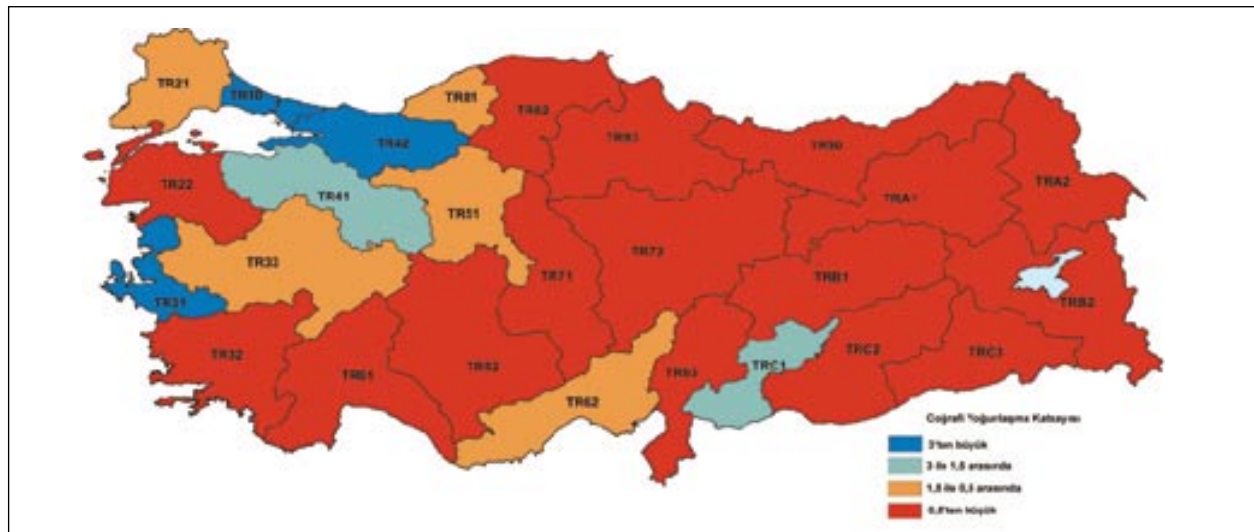
Harita 5.1.12. Kimyasal Madde Ve Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı

Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 71'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.13'den görüleceği gibi İstanbul ve İzmir metropoliten alanları ile İstanbul metropoliten alanının ard bölgesinde yer alan TR42 ve TR41 Bölgeleri ve aynı zamanda TRC1 bölgesinde plastik ve kauçuk ürünleri imalatı yoğunlaşmaktadır. Kimyasal madde ve ürünleri imalatı ile plastik ve kauçuk ürünleri imalatının üretim dağılım yapılarının benzerlikleri bu iki sektör arasında etkileşimi ortaya koymaktadır.

Harita 5.1.13. Plastik Ve Kauçuk Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

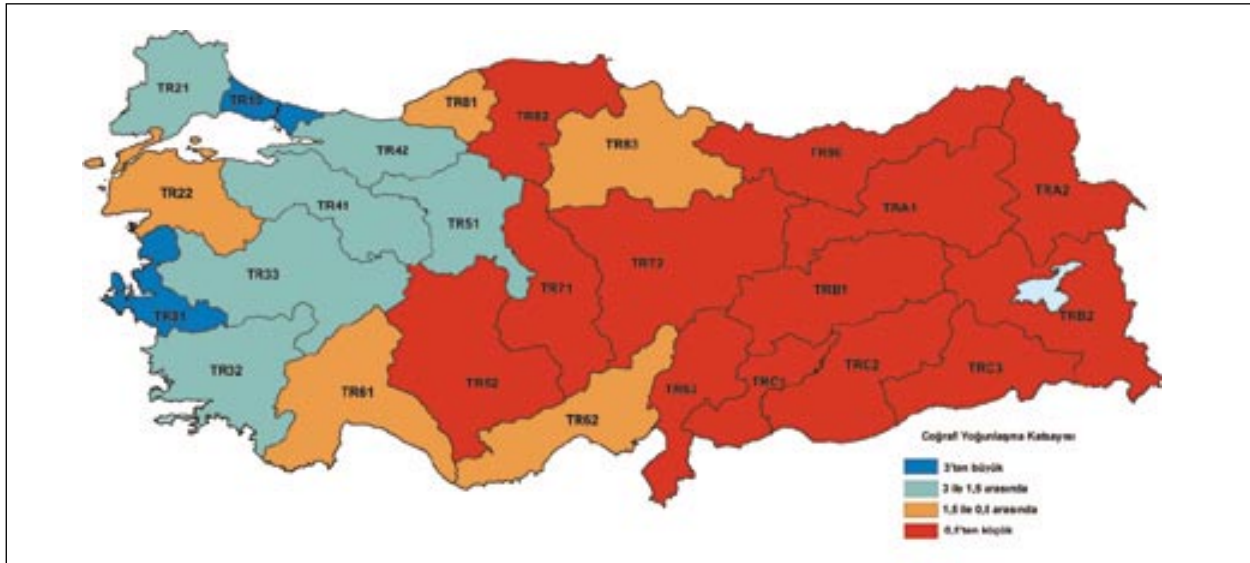

Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünleri İmalatı

Metalik olmayan diğer mineral ürünleri imalatı ağaç ürünleri imalatı ile gıda ürünleri imalatına benzer bir şekilde üretimin bölgeler itibarıyla dağılımına bakıldığında göreceli olarak ülke genelinde çeşitlilik sergilemesine rağmen bazı bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 42'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.14'ten görüleceği gibi metalik olmayan diğer mineral ürünleri imalatı İstanbul ve İzmir merkezli olmak üzere TR22 Düzey 2 Bölgesi dışında Ankara'yı da içine alacak şekilde Marmara ve Ege Bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bölgelerin metalik olmayan diğer mineral ürünleri imalatında yoğunlaşması madencilik sektöründe sahip oldukları potansiyellerin bir sonucudur.

Harita 5.1.14. Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Ana Metal Sanayii

Ana metal sanayii küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 67'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.15'ten görüleceği gibi İstanbul metropoliten alanı ve ard bölgesinde yer alan TR42 Bölgesi, kamu sanayi yatırımların yoğun olduğu TR83 Bölgesi, TR63 Bölgesi ile TR31, TR41 ve TR51 Bölgelerinde ana metal sanayi yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.15. Ana Metal Sanayiide Coğrafi Yoğunlaşmalar

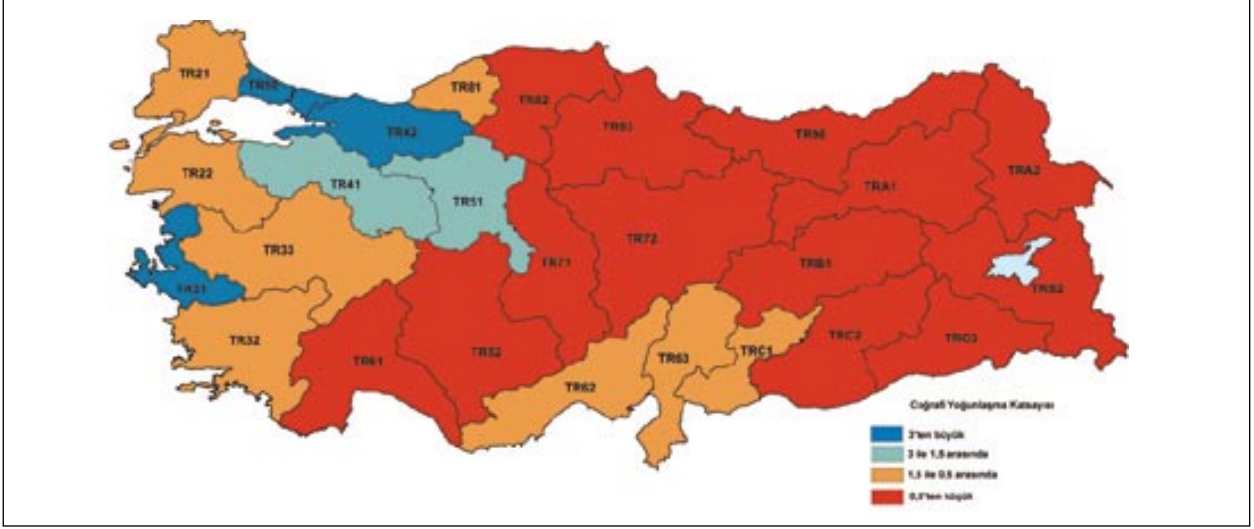
Makine Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı

Makine teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı küçük bir bölgede yoğunlaşmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 58'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.16'dan görüleceği gibi makine teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı genel imalat sanayi yapısında olduğu gibi İstanbul ve İzmir Düzey 2 Bölgeleri ile İstanbul metropoliten alanı ard bölgesinde yer alan TR42 ve TR41 ile Ankara Düzey 2 Bölgesinde yoğunlaşmaktadır.

Ayrıca İzmir Düzey 2 Bölgesi çevresinde yer alan TR22, TR32 ve TR33 bölgeleri ile Mersin'den başlayıp Gaziantep iline ulaşan aks ile İstanbul ard bölgesinde yer alan TR21 ve kamu sanayi yatırımların yoğun olduğu TR81 bölgelerinde Türkiye ortalaması etrafında bir üretim dağılımı görülmektedir.

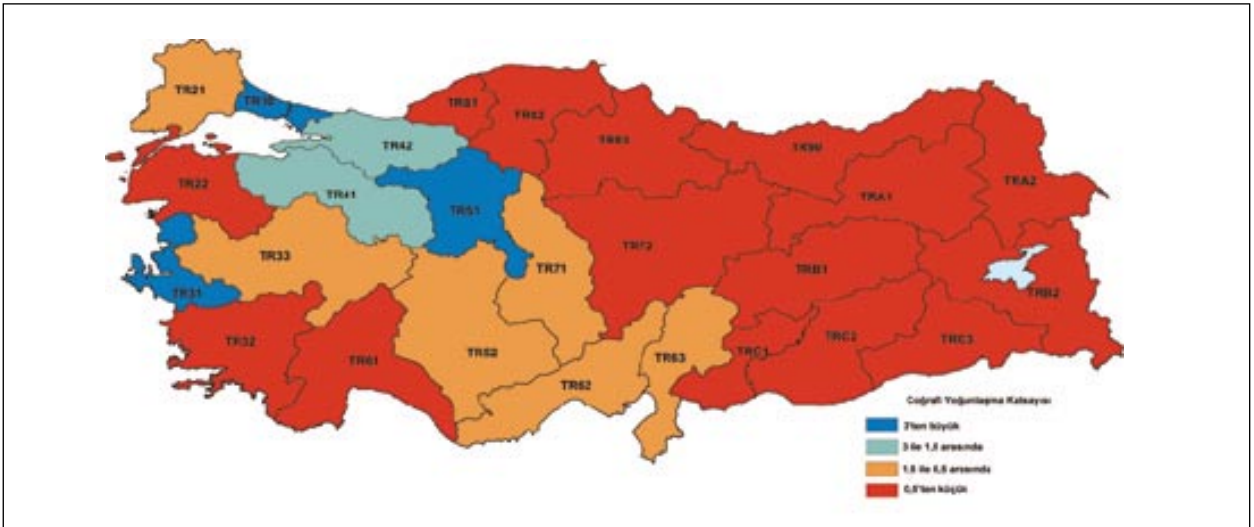
Harita 5.1.16. Makine Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizatı İmalatı

Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizatı imalatı küçük bir bölgede yoğunlaşmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 64'ü yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.17'den görüleceği gibi ülkenin üç büyük metropolü İstanbul, İzmir ve Ankara ile İstanbul metropoliten alanının ard bölgesinde yer alan TR41 ve TR42 Bölgelelerinde başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizatı imalatı yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.17. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Teçhizatı İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

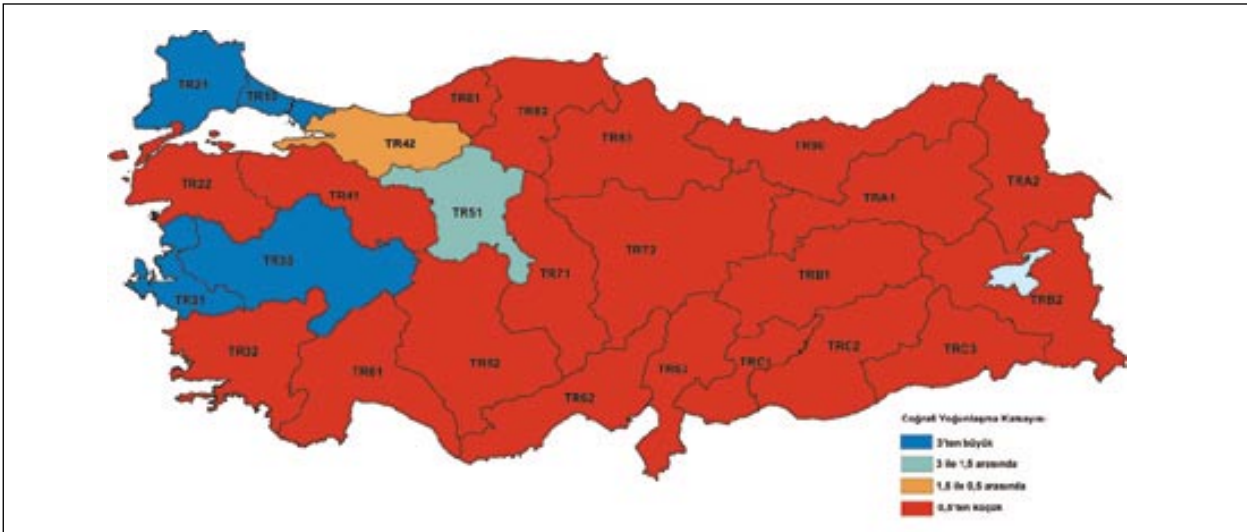
Harita 5.1.19. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine Ve Cihazların İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Radyo, Televizyon Haberleşme ve Cihazları İmalatı

Radyo, televizyon haberleşme ve cihazları imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 88'i yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.20'den görüleceği gibi TR10, TR21, TR33, TR31 ve TR51 Düzey 2 Bölgelerinde radyo, televizyon haberleşme ve cihazları imalatı yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.20. Radyo, Televizyon, Haberleşme Ve Cihazları İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Harita 5.1.22. Motorlu Kara Taşıtı; Römork Ve Yarı Römork İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

Diğer Ulaşım Araçları İmalatı

Diğer ulaşım araçları imalatı küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 74'ü yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.23'ten görüleceği gibi İstanbul, İzmir, Ankara ve TR42 Düzey 2 Bölgeleri ile Tüdemsas'ın bulunduğu TR72 Düzey 2 Bölgesinde sektör yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.23. Diğer Ulaşım Araçları İmalatında Coğrafi Yoğunlaşmalar

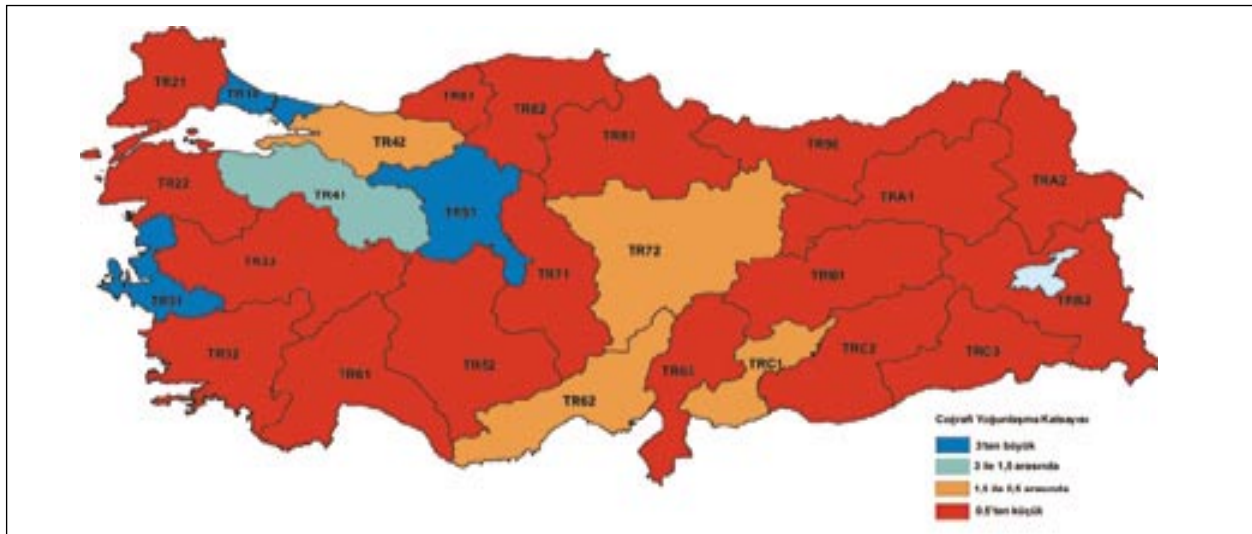
Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar

Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 67'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir.

Harita 5.1.24'ten görüleceği gibi ülkenin üç büyük metropolü İstanbul, Ankara ve İzmir Bölgeleri ile Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinden oluşan TR41 Bölgesinde sektör yoğunlaşmaktadır.

Kayseri ilinde mobilya sektöründe bir yoğunlaşma olmakla birlikte TR72 Bölgesinde yer alan Sivas ve Yozgat illerinin sektörde Türkiye ortalaması altında bir üretim yapısına sahip olmalarından dolayı bu bölge mobilya imalatında Türkiye ortalaması etrafında bir dağılım sergilemiştir.

Harita 5.1.24. Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

Geri Dönüşüm Sektörü

Geri dönüşüm sektörü küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 92'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.25'ten görüleceği gibi ülkenin üç büyük metropolü İstanbul, Ankara ve İzmir Bölgelerinde sektör yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.25. Geri Dönüşüm Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

Madencilik ve Taşocakçılığı

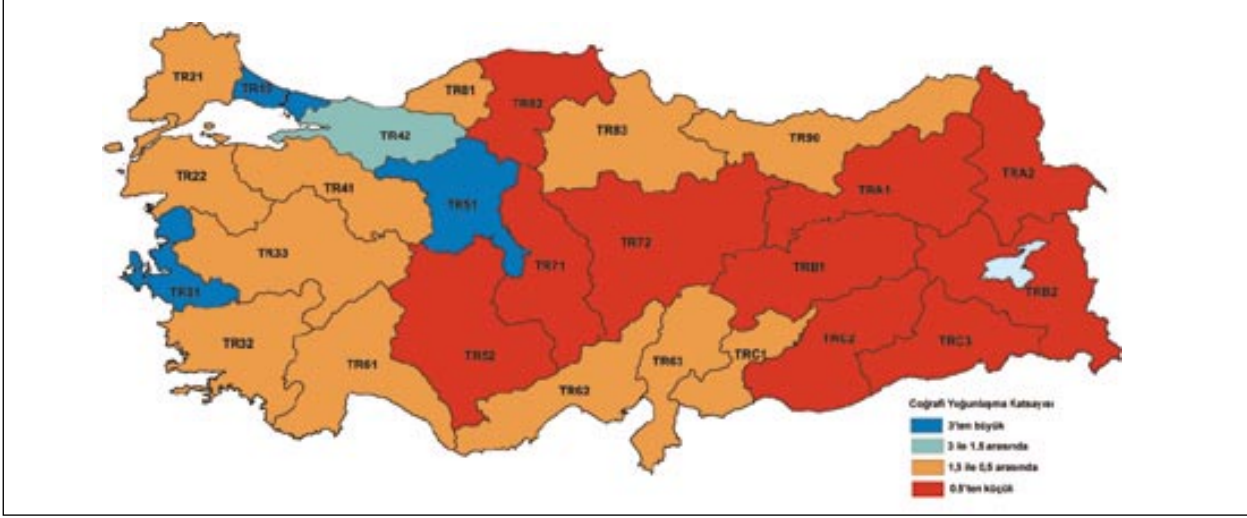
Madencilik ve taşocakçılığı sektörü küçük bir bölgede yığılmaktadır. Sektörde çalışanların yaklaşık olarak yüzde 52'si yoğunlaşmanın en çok olduğu Türkiye yüzölçümünün yüzde 10'luk bölümünde istihdam edilmektedir. Harita 5.1.26'dan görüleceği gibi Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan TR81 ve İstanbul Düzey 2 Bölgeleri ile TR33, TR41 ve TR51 Düzey 2 Bölgelerinin oluşturduğu bölgede sektör yoğunlaşmaktadır.

Harita 5.1.26. Madencilik Ve Taşocakçılığı Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

ye'nin üç büyük metropolü İstanbul, İzmir ve Ankara Bölgeleri bütün sektörlerde yoğunlaşırken, kıyı bölgeleri ortalamanın etrafında dağılmıştır. Oteller ve lokantalar sektöründe ise kıyı bölgelerinden TR32 ve TR61 bölgeleri turizm potansiyellerinden dolayı sektörde yoğunlaşmışlardır. (Ek 3)

Harita 5.1.28. Hizmetler Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

Uluslararası limanlar ve serbest bölgelerden dolayı ticari faaliyetler ile turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu TR32, TR62, TR61, TR22, TR83 ve TR90 kıyı bölgelerimiz ile Ankara Düzey 2 Bölgesinde hizmetler sektörü imalat sanayiye göre görece olarak daha yoğundur. Diğer taraftan İstanbul ve ard bölgesinde yer alan TR41, TR42, TR21 ve Gaziantep, Adıyaman ve Kilis'ten oluşan TRC1 Bölgelerinde imalata sanayi daha yoğundur.

İmalat sanayi alt sektörleri genel olarak bazı bölgelerde yoğunlaşmakla birlikte ağaç ve ağaç mantarı İmalatı, gıda ürünleri içecek imalatı ile metalik olmayan diğer mineral ürünleri imalatı diğer alt sektörlerle göre bölgeler itibarıyla daha çeşitli bir yapı sergilemektedir.

İmalat sanayinin yoğun olduğu İstanbul ve ard bölgesinde yer alan TR41 ve TR42 Düzey 2 bölgeleri ile İzmir ve Ankara Bölgelerinde sektörel çeşitlilik görülürken, İstanbul merkezli sanayinin ikinci gelişme aksında yer alan TR21 Bölgesinde ise tekstil sektörünün ağırlıklı yapısı söz konusudur.

Bu bölümde sektörlerin coğrafi yoğunlaşmaları bölgelerin yüzölçümleri dikkate alınarak hesaplanmıştır. İmalat sanayide yer alan alt sektörlerin bölgesel düzeyde istihdam ve işyeri sayısına göre daha detaylı analizi bir sonraki bölümde yer almaktadır.

V.2. SEKTÖREL VE BÖLGESEL UZMANLAŞMA VE ÇEŞİTLİLİK

V.2.1. Sektörel Uzmanlaşma ve Çeşitlilik

2002 Genel Sanayii ve İşyerleri Sayımı geçici sonuçları kullanılarak yapılan bu çalışmada Ülkemizdeki sektörel uzmanlaşma ve yerelleşmenin boyutlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada sektörel uzmanlaşma ve çeşitlilik istihdam ve işyeri sayısına göre *herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi* ¹⁴ ile hesaplanmıştır. Bu endeks 0 ile 1 arasında değer almakta, değer arttıkça sektörel uzmanlaşma artmakta, azaldıkça da çeşitlilik artmaktadır. Çalışan ve işyeri sayısına göre hesaplanan Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksleri incelendiğinde sektörlerin uzmanlaşma düzeyleri arasında büyük farklılıkların olduğu görülmektedir.

İmalat sanayiinde çalışan sayısına göre herfindahl uzmanlaşma endeksi incelendiğinde, büro makineleri ve bilgisayar imalatı sektörü 0,4441 ile bölgesel uzmanlaşmanın en fazla olduğu sektör olmuştur. Bu sektörü 0,3298 ile radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı, 0,3165 ile giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması ve 0,3075 ile geri dönüşüm sektörlerinin takip ettiği görülmektedir. Bölgesel çeşitliliğin en fazla olduğu sektörler ise 0,0543 ile ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı, 0,0640 ile gıda ürünleri ve içecek imalatı ve 0,0834 ile metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı sektörleri olmuştur.

İşyeri sayısına göre Herfindahl uzmanlaşma endeksi incelendiğinde 0,3393 ile kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı sektörünün uzmanlaşmada büyük farkla öne çıktığı görülmektedir. Bu sektörü, 0,2665 ile büro makineleri ve bilgisayar imalatı, 0,2633 ile diğer ulaşım araçları imalatı ve 0,2329 ile kimyasal madde ve ürünleri imalatı sektörlerinin takip ettiği görülmektedir. Bölgesel çeşitliliğin en çok olduğu sektörler ise 0,0478 ile ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı, 0,0512 ile gıda ürünleri ve içecek imalatı ve 0,0689 ile makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünlerin imalatı sektörleri olmuştur.

Ülke genelinde, büro makineleri ve bilgisayar imalatı, radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı, giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyan-

(14) $Herfindahl = \sum \left(\frac{E_{ij}}{E_j} \right)^2$ E_{ij} : i bölgesinde j sektöründeki istihdam sayısı E_j : j sektöründeki istihdam sayısı

ması, geri dönüşüm, diğer ulaşım araçlarının imalatı, derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı, basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması sektörlerinde önemli düzeyde uzmanlaşmaya gidilirken, ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı, gıda ürünleri ve içecek imalatı ve makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünlerin imalatı, metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı ve ana metal sanayii sektörlerinde ülke geneline yayılmış bir çeşitlilik söz konusudur.

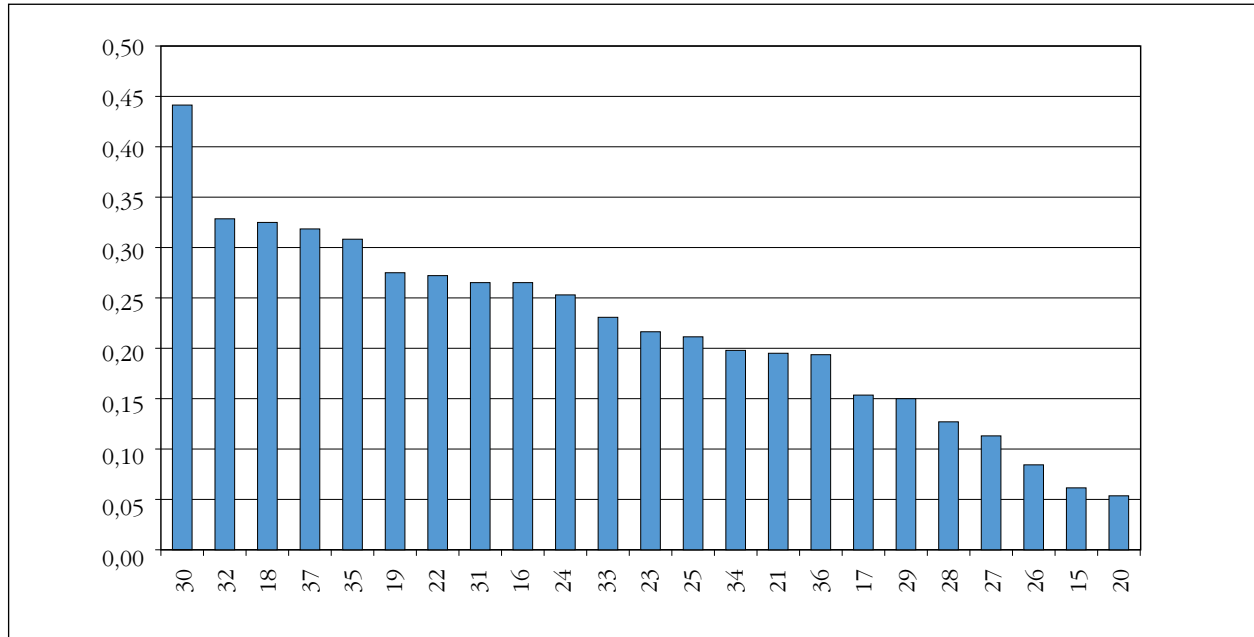
Tablo 5.2.1. İstihdam Ve İşyeri Sayısına Göre Herfindahl Sektörel Uzmanlaşma Endeksleri

İstihdam Sayısına Göre		İşyeri Sayısına Göre	
Sektör	Herfindahl endeksi	Sektör	Herfindahl endeksi
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	0,4441	Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	0,3393
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	0,3298	Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	0,2665
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	0,3238	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,2633
Geri dönüşüm	0,3169	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	0,2329
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,3075	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	0,1953
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	0,2747	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	0,1885
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	0,2709	Tütün ürünleri imalatı	0,1884
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	0,2651	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	0,1785
Tütün ürünleri imalatı	0,2632	Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	0,1758
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	0,2521	Geri dönüşüm	0,1717
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	0,2310	Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	0,1656
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0,2159	Tekstil ürünleri imalatı	0,1611
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	0,2109	Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	0,1582
Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	0,1977	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0,1554
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	0,1947	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	0,1471
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	0,1941	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	0,1337
Tekstil ürünleri imalatı	0,1531	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	0,1155
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	0,1484	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	0,1004
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	0,1268	Ana metal sanayii	0,0946
Ana metal sanayii	0,1140	Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	0,0775

İstihdam Sayısına Göre	
Sektör	Herfindahl endeksi
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	0,0834
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	0,0609
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	0,0543

İşyeri Sayısına Göre	
Sektör	Herfindahl endeksi
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	0,0689
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	0,0512
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	0,0478

Grafik 5.2.1. İstihdama Göre Herfindahl Sektörel Uzmanlaşma Endeksi

Açıklamalar:

- 15: Gıda ürünleri ve içecek imalatı
- 16: Tütün ürünleri imalatı
- 17: Tekstil ürünleri imalatı
- 18: Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması
- 19: Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı
- 20: Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı
- 21: Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı

- 22: Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması
- 23: Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı
- 24: Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı
- 25: Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı
- 26: Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı
- 27: Ana metal sanayii
- 28: Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı
- 29: Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı
- 30: Büro makineleri ve bilgisayar imalatı
- 31: Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı
- 32: Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı
- 33: Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı
- 34: Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı
- 35: Diğer ulaşım araçlarının imalatı
- 36: Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar
- 37: Geri dönüşüm

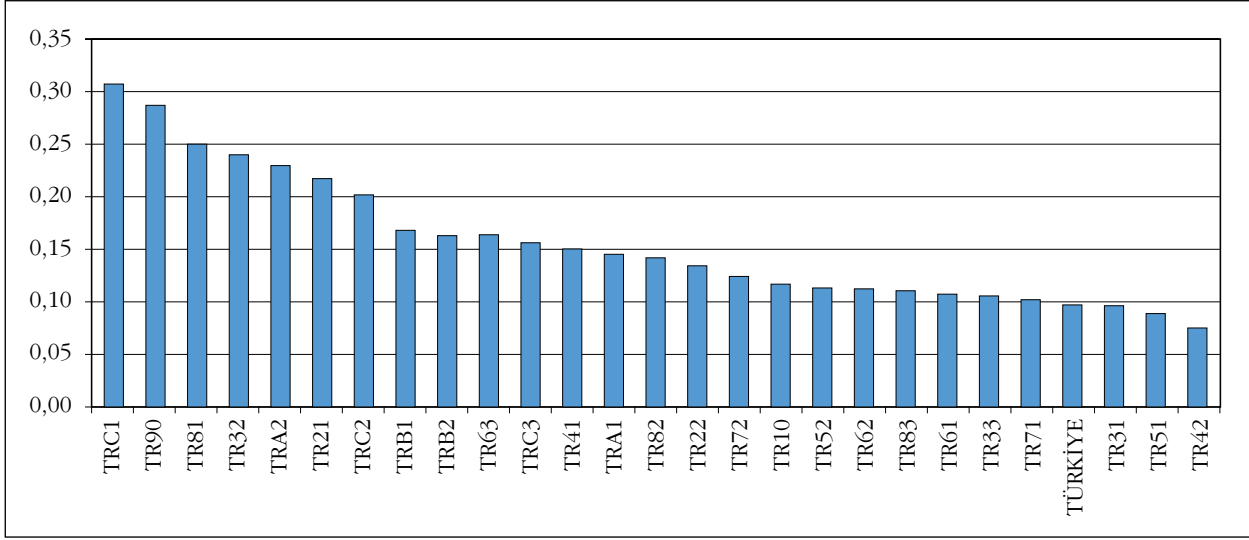
V.2.2. Bölgesel Uzmanlaşma ve Çeşitlilik

Çalışmada bölgesel uzmanlaşmalar ve çeşitlilik, istihdam ve işyeri sayısına göre Herfindahl Bölgesel Uzmanlaşma Endeksi ile hesaplanmıştır. Ülke genelinde her bölge için çalışan ve işyeri sayısına göre hesaplanan Herfindahl bölgesel uzmanlaşma endekslerine göre; bölgelerin uzmanlaşma düzeyleri arasında büyük farklılıklar vardır. Bu endekse göre, bölgesel uzmanlaşmanın en fazla olduğu bölgeler TRC1, TR90, TR81, TR32, TRA2, TR21, TRC2 bölgeleri, çeşitliliğin en fazla olduğu bölgeler ise TR42, TR51, TR31, TR33, TR71 bölgeleri olmuştur. TR42, TR51 ve TR31 bölgelerinde sektörel çeşitlilik Türkiye ortalamasının üstündedir.

Tablo 5.2.2. İstihdam Ve İşyeri Sayısına Göre Herfindahl Bölgesel Uzmanlaşma Endeksleri

İşyeri Sayısına		İstihdama Göre	
Bölge	Herfindahl	Bölge	Herfindahl
TR82	0,1695	TRC1	0,3047
TRC2	0,1653	TR90	0,2848
TRB2	0,1415	TR81	0,2486
TRA2	0,1413	TR32	0,2376
TRC3	0,1387	TRA2	0,2265
TR51	0,1346	TR21	0,2161
TRC1	0,1318	TRC2	0,1992
TRB1	0,1316	TRB1	0,1668
TRA1	0,1301	TRB2	0,1621
TR90	0,1267	TR63	0,1617
TR81	0,1249	TRC3	0,1547
TR63	0,1237	TR41	0,1484
TR22	0,1192	TRA1	0,1465
TR71	0,1178	TR82	0,1407
TR32	0,1169	TR22	0,1328
TR72	0,1166	TR72	0,1229
TR83	0,1136	TR10	0,1140
TR61	0,1096	TR52	0,1138
TR21	0,1083	TR62	0,1106
TR62	0,1073	TR83	0,1093
TR33	0,1023	TR61	0,1058
TR41	0,1014	TR33	0,1052
TR52	0,0983	TR71	0,0989
TR10	0,0941	TÜRKİYE	0,0954
TR42	0,0937	TR31	0,0925
TR31	0,0937	TR51	0,0855
TÜRKİYE	0,0932	TR42	0,0722

Grafik 5.2.2. İstihdama Göre Herfindahl Bölgesel Uzmanlaşma Endeksleri

V.2.3. Sektörel Yığınlaşmalar

Sektörlerin hangi bölgelerde ne oranda yığınlaştığını tespit edebilmek için yığınlaşma katsayısı (*coefficient of localization*) ve yığınlaşma oranları (*localization quotient*) hesaplanmıştır. Yığınlaşma katsayısının yüksek olduğu bölgelerde sektörel yığınlaşma söz konusudur. Yığınlaşma oranının 1'den büyük olması; bölgenin sektörde Türkiye ortalamasından daha iyi durumda olduğunu göstermektedir. Çalışmada sektörlerin bölgelerdeki yığınlaşması Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi sıralamasına göre verilmiştir. Ayrıca sektörel yığınlaşmaları özetleyen haritalar Ek 5'te, Düzey 2 Bölgelerinde sektörel yığınlaşma tabloları EK 6'da verilmiştir.

Büro Makineleri ve Bilgisayar İmalatı

Türkiye'de en büyük uzmanlaşma büro makineleri ve bilgisayar imalatı sektöründedir. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksinin 0,4441 olması ve bu sektörü en yakından takip eden sektörün 0,3298 uzmanlaşma endeksine sahip olması sektördeki uzmanlaşmanın ne kadar büyük olduğunun bir göstergesidir.

Sektörel yığınlaşma katsayılarına göre; TR10 bölgesinin bu sektöre hakim olduğu görülmektedir. TR10 Bölgesinde yığınlaşma katsayısı 32,2937 iken bölgeyi en yakından takip eden TR42 bölgesinde bu katsayı sadece 3,5294 ve TR62 bölgesinde ise 1,9435'tir. İstihdam açısından bakıldığında; bu sektörde istihdam edilenlerin yüzde 65,40'ı TR10 bölgesinde iken yüzde 9,25'i TR42, yüzde 5,38'i TR62 ve yüzde de 3,02'si TR61 bölgesindedir.

Tablo 5.2.3. Büro Makineleri ve Bilgisayar İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	1690	65,40	32,2937	1,9754
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	239	9,25	3,5294	1,6171
TR62 (Adana, Mersin)	139	5,38	1,9435	1,5657
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	78	3,02	1,3445	1,8032
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	3	0,12	-0,1453	0,4441
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	2	0,08	-0,1570	0,3303
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0	0,00	-0,1793	0,0000
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	1	0,04	-0,2197	0,1497
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	12	0,46	-0,3889	0,5442
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	5	0,19	-0,4324	0,3092
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	6	0,23	-0,6311	0,2690
TR51 (Ankara)	114	4,41	-0,7165	0,8603
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	36	1,39	-0,8318	0,6262
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	4	0,15	-0,9319	0,1424
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	2	0,08	-1,3399	0,0546
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	39	1,51	-1,4240	0,5145
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	16	0,62	-1,4652	0,2971
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	2	0,08	-1,5281	0,0482
TR52 (Konya, Karaman)	7	0,27	-2,1564	0,1116
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	4	0,15	-2,1615	0,0668
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	8	0,31	-2,1709	0,1248
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	11	0,43	-3,2698	0,1152
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	14	0,54	-3,7778	0,1254
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	11	0,43	-4,0906	0,0943
TR31 (İzmir)	64	2,48	-4,4887	0,3556
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	77	2,98	-6,6045	0,3109
TÜRKİYE	2584	100,00		

Radyo Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları İmalatı

Türkiye'de **ikinci** sıradaki uzmanlaşma, radyo televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı sektöründedir. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,3298 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektörün büro makineleri ve bilgisayar imalatı kadar uzmanlaşmasa da yine de önemli düzeyde uzmanlaşma söz konusudur. Sektörün birinci derecede TR33 ve TR10 bölgelerinde ve ikinci derecede TR21 Bölgesinde yığıldığı görülmektedir.

TR33 Bölgesinde yığınlaşma katsayısı 19,4966, TR10 Bölgesinde 17,8815 iken, bölgeyi en yakından takip eden TR21 Bölgesinde bu katsayı 5,7219'dur. Bunun yanı sıra yığınlaşma oranlarının her üç bölge için de yüksek olduğu görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmaları incelendiğinde; bu sektörün TR33 ve TR21 bölgelerinde üçüncü, TR10 Bölgesinde ise dokuzuncu sırada yığılaştığı görülmektedir. Dolayısıyla bu sektör TR33 ve TR21 bölgeleri için önem arz etmektedir.

Tablo 5.2.4. Radyo Televizyon, Haberleşme Teçhizatı Ve Cihazları İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	3021	23,19	19,4966	6,2758
TR10 (İstanbul)	6642	50,99	17,8815	1,5401
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1308	10,04	5,7219	2,3246
TR51 (Ankara)	747	5,73	0,6065	1,1183
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	13	0,10	-0,0795	0,5565
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	15	0,12	-0,1192	0,4914
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	4	0,03	-0,2307	0,1175
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	3	0,02	-0,2354	0,0891
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	5	0,04	-0,5875	0,0613
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	10	0,08	-0,7865	0,0889
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	8	0,06	-0,7919	0,0720
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	2	0,02	-1,0714	0,0141
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	72	0,55	-1,1213	0,3302
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	5	0,04	-1,3789	0,0271
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	16	0,12	-1,4827	0,0765
TR52 (Konya, Karaman)	66	0,51	-1,9206	0,2087
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	14	0,11	-1,9769	0,0516
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	23	0,18	-2,0484	0,0794
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	15	0,12	-2,2011	0,0497
TR31 (İzmir)	612	4,70	-2,2671	0,6745
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	18	0,14	-2,3423	0,0557
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	16	0,12	-2,8104	0,0419
TR62 (Adana, Mersin)	41	0,31	-3,1210	0,0916
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	248	1,90	-3,8159	0,3329
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	38	0,29	-4,2246	0,0646
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	64	0,49	-9,0930	0,0513
TÜRKİYE	13026	100,00		

Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi ve Boyanması

Türkiye'de üçüncü sıradaki uzmanlaşma giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması sektöründedir. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,3238 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektörde önemli düzeyde uzmanlaşmanın olduğu görülmektedir.

Sektörün birinci derecede TR10, ikinci derecede TR31, üçüncü derecede TR21 ve TR82 bölgelerinde yığılaştığı görülmektedir. TR10 Bölgesinde yığılaşma katsayısı 21,8610 iken, bölgeyi en yakından takip eden TR31 Bölgesinde 3,1684 olmuştur. TR10 bölgesi sektör içindeki istihdam payı yüzde 55 ile ilk sırada yer alırken, TR31 Bölgesi yüzde 10 ile ikinci sırada yer almaktadır.

Bunun yanı sıra TR10 ve TR31 bölgelerinin kendi içlerindeki sektörel yığılaşmada bu sektörün birinci sırada yer alması bu bölgelerde giyim sektörünün büyük farkla uzmanlaştığını göstermektedir.

Tablo 5.2.5. Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi Ve Boyanması

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığılaşma Katsayısı	Yığılaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	166214	54,97	21,8610	1,6603
TR31 (İzmir)	30642	10,13	3,1684	1,4549
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	13782	4,56	0,2384	1,0552
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	2027	0,67	0,0445	1,0710
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	13656	4,52	-0,0001	1,0000
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	531	0,18	-0,0828	0,6795
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	400	0,13	-0,1021	0,5645
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	150	0,05	-0,1297	0,2766
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	279	0,09	-0,1691	0,3530
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	1770	0,59	-0,2779	0,6781
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	1577	0,52	-0,3318	0,6112
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	3051	1,01	-0,4082	0,7119
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	3136	1,04	-0,6369	0,6195
TR71 (Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	1305	0,43	-0,6551	0,3971
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	2132	0,71	-0,9004	0,4392
TR83 (Çorum, Samsun, Amasya, Tokat)	3930	1,30	-0,9253	0,5841
TR62 (Adana, Mersin)	6859	2,27	-1,1673	0,6602
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	3719	1,23	-1,2506	0,4958
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	2093	0,69	-1,3922	0,3321
TR52 (Konya, Karaman)	3052	1,01	-1,4179	0,4158

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	2381	0,79	-1,5288	0,3400
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	2843	0,94	-1,9930	0,3205
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak)	3448	1,14	-2,5552	0,3086
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	20762	6,87	-2,7180	0,7164
TR51 (Ankara)	5724	1,89	-3,2352	0,3691
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	6910	2,29	-3,4345	0,3995
TÜRKİYE	302373	100,00		

Geri Dönüşüm

Türkiye'de **dördüncü sırada uzmanlaşma geri dönüşüm** sektöründe olmuştur. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,3169 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör önemli düzeyde uzmanlaşmıştır.

Sektörün birinci derecede TR31 ve TR51 bölgelerinde, ikinci derecede TR72 bölgesinde yığıldığı görülmektedir. TR31 Bölgesinde yığınlaşma katsayısı 39,3658 ve TR51 Bölgesinde 24,3267 iken bölgeyi en yakından takip eden TR72 bölgesinde bu katsayı 1,0834'tür. Bunun yanı sıra yığınlaşma oranları TR31 ve TR51'de çok yüksek, TR72'de ise Türkiye ortalamasının biraz üstündedir. İstihdam açısından bakıldığında ise sektörde çalışanların yüzde 46,33'nün TR31 bölgesinde, yüzde 29,45'inin TR51 Bölgesinde ve yüzde 3,56'sının TR72 Bölgesinde istihdam edildiği görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) geri dönüşüm sektörü TR31'de on birinci sırada, TR51 ve TR72'de dokuzuncu sırada yığıldığı görülmektedir. Buna göre sektör açısından bu bölgeler çok önemli olmakta birlikte, bölge ekonomileri açısından bu sektör o kadar da önemli görülmemektedir.

Tablo 5.2.6. Geri Dönüşüm

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR31 (İzmir)	442	46,33	39,3658	6,6516
TR51 (Ankara)	281	29,45	24,3267	5,7437
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	34	3,56	1,0834	1,4368
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	3	0,31	0,0531	1,2030
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0	0,00	-0,1793	0,0000
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	0	0,00	-0,2344	0,0000
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	0	0,00	-0,2584	0,0000
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	0	0,00	-0,6259	0,0000
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	2	0,21	-0,6536	0,2428
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	0	0,00	-0,8533	0,0000
TR71 (Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	0	0,00	-1,0867	0,0000
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	0	0,00	-1,4173	0,0000
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	1	0,10	-1,5692	0,0626
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	0	0,00	-1,6055	0,0000
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	5	0,52	-1,7922	0,2263
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0	0,00	-2,0844	0,0000
TR83 (Çorum, Samsun, Amasya, Tokat)	1	0,10	-2,1202	0,0471
TR52 (Konya, Karaman)	2	0,21	-2,2176	0,0864
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	31	3,25	-2,4703	0,5681
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	4	0,42	-2,5140	0,1429
TR62 (Adana, Mersin)	0	0,00	-3,4357	0,0000
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak)	1	0,10	-3,5907	0,0284
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	5	0,52	-3,9922	0,1160
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	0	0,00	-4,3196	0,0000
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	41	4,30	-5,2867	0,4484
TR10 (İstanbul)	101	10,59	-22,5218	0,3198
TÜRKİYE	954	100,00		

Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı

Türkiye'de beşinci sırada uzmanlaşma diğer ulaşım araçlarının imalatı sektöründe olmuştur. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,3075 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör önemli düzeyde uzmanlaşmıştır.

Sektörel yığınlaşma katsayıları incelendiğinde; sektörün birinci derecede TR10 ve TR72 bölgelerinde, ikinci derecede TR42 bölgesinde yığıldığı görülmektedir. TR10 Bölgesinde yığınlaşma katsayısı 18,9808, TR72 Bölgesinde 12,2538 iken, bölgeyi en yakından takip eden TR42 bölgesinde 1,4152'dir. İstihdam açısından bakıl-

dığında sektördeki çalışanların yüzde 52,09'u TR10 bölgesinde, yüzde 14,73'ü TR72 Bölgesinde ve yüzde 7,13'ü TR42 Bölgesinde istihdam edilmektedir. Bunun yanı sıra yığınlaşma oranlarının TR72'de çok yüksek, TR10 ve TR42'de ise Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) ise diğer ulaşım araçlarının imalatı TR10 'de sekizinci, TR72'de ikinci, TR42'de onuncu sırada yığınlaştığı görülmektedir. Buna göre sektör açısından bu bölgeler çok önemli olmakta birlikte, bölgeler açısından bakıldığında sadece TR72 bölgesi için önemli olduğu görülmüştür.

Tablo 5.2.7. Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	7067	52,09	18,9808	1,5733
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	1999	14,73	12,2538	5,9400
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	968	7,13	1,4152	1,2474
TR51 (Ankara)	789	5,82	0,6874	1,1340
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	279	2,06	0,3824	1,2284
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	12	0,09	-0,1700	0,3422
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0	0,00	-0,1793	0,0000
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	163	1,20	-0,2158	0,8477
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	0	0,00	-0,2344	0,0000
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	2	0,01	-0,2467	0,0564
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	24	0,18	-0,4490	0,2826
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	141	1,04	-0,5662	0,6473
TR71 (Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	46	0,34	-0,7477	0,3120
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	5	0,04	-0,8264	0,0427
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	499	3,68	-0,8383	0,8144
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	1	0,01	-0,8459	0,0086
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	138	1,02	-1,2991	0,4391
TR31 (İzmir)	737	5,43	-1,5331	0,7799
TR52 (Konya, Karaman)	64	0,47	-1,9555	0,1943
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	14	0,10	-1,9812	0,0495
TR83 (Çorum, Samsun, Amasya, Tokat)	21	0,15	-2,0702	0,0696
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak)	220	1,62	-2,0739	0,4388
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	18	0,13	-2,8006	0,0452
TR62 (Adana, Mersin)	28	0,21	-3,2293	0,0601
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	4	0,03	-4,2901	0,0068
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	328	2,42	-7,1667	0,2522
TÜRKİYE	13567	100,00		

Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi; bavul, El Çantası, saraçlık, Koşum Takımı ve Ayakkabı İmalatı

Türkiye'de **altıncı** sırada *uzmanlaşma derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı* sektöründe olmuştur. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2747 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektördeki uzmanlaşmanın önceki sektörlerle göre daha az olduğu, kısmi bir uzmanlaşmaya gidildiği görülmektedir. Sektörün öncelikle TR10 Bölgesinde, ikinci derecede TR22, TR21, TR31, TR33 , TRC1ve TRA2 bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) deri sektörünün TRA2 bölgesinde ikinci sırada yoğunlaştığı görülmektedir. Bölgedeki istihdamın yüzde 14,28'i bu sektörde çalışırken, Türkiye'deki istihdamın sadece yüzde 2,26'sının bu sektörde olması bölge için sektörün önemli olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bölgede hayvancılık ve gıda sektörünün önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda etkileşim halinde bulunan bu sektörlerin birlikte desteklenmesi halinde bölge ekonomisine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 5.2.8. Derinin Tabaklanması Ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı Ve Ayakkabı İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	24049	50,04	16,9307	1,5114
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	2076	4,32	2,7141	2,6905
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	3365	7,00	2,6821	1,6209
TR31 (İzmir)	4454	9,27	2,3021	1,3305
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	2747	5,72	2,0203	1,5467
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	2004	4,17	1,2365	1,4216
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	543	1,13	0,9505	6,3002
TR52 (Konya, Karaman)	1577	3,28	0,8540	1,3519
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	38	0,08	-0,1823	0,3025
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	2	0,00	-0,2302	0,0178
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	5	0,01	-0,2480	0,0403
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	8	0,02	-0,6093	0,0266
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	110	0,23	-0,6244	0,2682
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	179	0,37	-0,7143	0,3427
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	69	0,14	-0,7197	0,1663
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	450	0,94	-0,7377	0,5593

	İstihdam	İstihdam	Yığınlaşma	Yığınlaşma
	Sayısı	Oranı	Katsayısı	Oranı
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	688	1,43	-0,7934	0,6434
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	91	0,19	-1,2279	0,1336
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	390	0,81	-1,2729	0,3893
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	278	0,58	-1,7378	0,2497
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	209	0,43	-2,0456	0,1753
TR51 (Ankara)	1442	3,00	-2,1278	0,5851
TR62 (Adana, Mersin)	381	0,79	-2,6430	0,2307
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	757	1,58	-2,9412	0,3488
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	831	1,73	-3,9907	0,3023
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	1317	2,74	-6,8440	0,2859
TÜRKİYE	48060	100,00		

Basım ve Yayım; Plak, Kaset ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması

Türkiye'de **yedinci** sırada uzmanlaşma *basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması* sektöründe olmuştur. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2709 olarak elde edilmiş, buna göre sektörde uzmanlaşma önceki sektörlere göre daha azdır.

Sektörün TR10 ve TR51 bölgelerinde yığılaştığı görülmektedir. TR10 Bölgesinde yığınlaşma katsayısı 15,3644, TR51 Bölgesinde 10,7892 iken, bölgeyi en yakından takip eden TR61 bölgesinde sadece 0,3041 olmuştur. Sektörün istihdam oranı TR10 Bölgesinde yüzde 48,47, TR51 Bölgesinde yüzde 15,92 ve TR61 Bölgesinde yüzde 1,98'dir. Bunun yanı sıra yığınlaşma oranlarının üç bölgede de Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması sektörü TR10'da yedinci, TR51'de dördüncü, TR61'de altıncı sırada yığılaştığı görülmektedir. Buna göre sektör açısından TR10 ve TR51 bölgeleri çok önemli olmakta birlikte, bölge ekonomileri açısından bakıldığında sektör daha geri planda gelmektedir.

Tablo 5.2.9. Basım Ve Yayım; Plak, Kaset Ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	21049	48,47	15,3644	1,4641
TR51 (Ankara)	6912	15,92	10,7892	3,1039
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	859	1,98	0,3041	1,1817
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	164	0,38	0,1163	1,4448
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	143	0,33	0,0709	1,2742
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	78	0,18	0,0003	1,0016
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	86	0,20	-0,0363	0,8451
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	142	0,33	-0,2989	0,5225
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	206	0,47	-0,3789	0,5559
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	188	0,43	-0,4303	0,5015
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	283	0,65	-0,4350	0,5997
TR62 (Adana, Mersin)	1248	2,87	-0,5617	0,8365
TR31 (İzmir)	2759	6,35	-0,6118	0,9122
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	355	0,82	-0,7880	0,5092
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	576	1,33	-0,8985	0,5962
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	199	0,46	-0,9590	0,3234
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	560	1,29	-1,0267	0,5568
TR52 (Konya, Karaman)	600	1,38	-1,0455	0,5692
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	532	1,23	-1,2554	0,4939
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	324	0,75	-1,3382	0,3580
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	956	2,20	-1,4939	0,5957
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	420	0,97	-1,9660	0,3297
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	1380	3,18	-2,5418	0,5556
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	786	1,81	-2,7063	0,4008
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	537	1,24	-3,0829	0,2863
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	2082	4,79	-4,7898	0,5003

Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı

Türkiye'de **sekizinci** sırada uzmanlaşma *başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı* sektöründe olmuştur. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2651 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör önemli düzeyde uzmanlaşmış görülmektedir.

Sektörün öncelikle TR10 Bölgesinde, ikinci derecede ise TR42 ve TR51 bölgesinde yoğunlaştığı görülmektedir. TR10 Bölgesinde yoğunlaşma katsayısı 14,6401 iken, bölgeyi en yakından takip eden TR42 bölgesinde 6,9533, TR51 Bölgesinde 3,3828'dir. İstihdam açısından bakıldığında ise TR10 Bölgesinin büyük farkla önde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak sektörün TR10'da büyük bir farkla yoğunlaştığı, TR42 ve TR51 bölgelerinde ise nispi yoğunlaştığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6); başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı TR10 ve TR51 bölgelerinde altıncı sırada, TR42'de yedinci sırada yoğunlaştığı görülmektedir. Buna göre sektör için bu üç bölge önemli olmakla birlikte, bölge ekonomilerinde bu sektörün önemi daha gerilerdedir.

Tablo 5.2.10. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	21845	48,01	14,6401	1,4387
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	5787	12,72	6,9533	2,2062
TR51 (Ankara)	3891	8,55	3,3828	1,6545
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	1488	3,27	0,7702	1,3081
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	2030	4,46	0,1079	1,0248
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	56	0,12	-0,1137	0,5198
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	675	1,48	-0,1347	0,9168
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	39	0,09	-0,1505	0,3629
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	50	0,11	-0,1536	0,4171
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	9	0,02	-0,1610	0,1094
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	215	0,47	-0,3875	0,5494
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	153	0,34	-0,5338	0,3865
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	35	0,08	-0,5539	0,1219
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	455	1,00	-0,6872	0,5927
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	86	0,19	-0,9062	0,1726
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	236	0,52	-1,2943	0,2861
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	56	0,12	-1,3053	0,0862
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	957	2,10	-1,3842	0,6031
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	373	0,82	-1,4227	0,3656
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	195	0,43	-1,6721	0,2040
TR52 (Konya, Karaman)	347	0,76	-1,6837	0,3117
TR62 (Adana, Mersin)	569	1,25	-2,2121	0,3611
TR31 (İzmir)	2091	4,60	-2,4246	0,6546
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	118	0,26	-2,6969	0,0877
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	3097	6,81	-2,8532	0,7046
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	650	1,43	-3,1232	0,3138
TÜRKİYE	45503	100,00		

Tütün Ürünleri İmalatı

Türkiye'de **dokuzuncu** sırada uzmanlaşma *tütün ürünleri imalatı* sektöründedir. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksinin 0,2632 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör önemli düzeyde uzmanlaşmıştır.

Sektörün öncelikle TR83 ve TR31 bölgelerinde, ikinci derecede TRB1, TR33, TRC2, TRB2 ve TRC3 bölgelerinde yığılaştığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılaştırmalarına bakıldığında (Ek 6); başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı TR83'de üçüncü, TR31'de ikinci sırada yığılaştırmaktadır. Buna göre TR83 ve TR31 bölgelerinde, bölge ekonomileri açısından sektör, sektör açısından da bu bölgeler önemlidir.

Sektör için ikinci derecede önemli olan bölgelerin ortak özelliği (TR33 Bölgesi hariç) doğu illerini içeren az gelişmiş bölgeler olmalarıdır. Bu sektörün TRB1'de ikinci, TRC2'de dördüncü, TRB2 ve TRC3'de üçüncü sırada yığılaştığı görülmektedir. Buna göre sektör için bu bölgeler çok önemli olmamakla birlikte bölge ekonomileri için bu sektörler oldukça önemlidir.

Tablo 5.2.11. Tütün Ürünleri İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığılaştıma Katsayısı	Yığılaştıma Oranı
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	4000	32,67	30,4494	14,6852
TR31 (İzmir)	4538	37,07	30,1037	5,3219
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	1090	8,90	8,0505	10,4345
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	1098	8,97	5,2736	2,4270
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	523	4,27	3,4089	4,9488
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	237	1,94	1,6775	7,4909
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	205	1,67	1,4402	7,1452
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	124	1,01	0,3870	1,6183
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	0	0,00	-0,1793	0,0000
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	171	1,40	-0,2087	0,8700
TR51 (Ankara)		0,00	-0,2614	0,0000
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	65	0,53	-0,5558	0,4886
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	173	1,41	-0,9031	0,6101
TR52 (Konya, Karaman)	0	0,00	-1,4173	0,0000
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	0	0,00	-1,6741	0,0000
TR62 (Adana, Mersin)	0	0,00	-2,0844	0,0000
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	0	0,00	-2,4273	0,0000
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	0	0,00	-2,4805	0,0000

	İstihdam	İstihdam	Yığınlaşma	Yığınlaşma
	Sayısı	Oranı	Katsayısı	Oranı
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	0	0,00	-2,9332	0,0000
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0	0,00	-3,4357	0,0000
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	0	0,00	-4,3196	0,0000
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	15	0,12	-4,3938	0,0271
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	0	0,00	-5,1282	0,0000
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0	0,00	-5,7198	0,0000
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	1	0,01	-9,5762	0,0009
TR10 (İstanbul)	2	0,02	-33,0925	0,0005
TÜRKİYE	12242	100,00		

Kimyasal Madde ve Ürünleri İmalatı

Türkiye'de **onuncu** sırada uzmanlaşma *kimyasal madde ve ürünleri imalatı* sektöründedir. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2521 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektördeki uzmanlaşma önceki sektörlerle göre daha azdır.

Sektörün öncelikle TR10 Bölgesinde, ikinci derecede TR42, TR62, TR22, TR31 ve TRC1 bölgelerinde yığılaştığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) kimyasal madde ve ürünleri imalatı TR10'da ikinci, TR42 ve TR22'de beşinci, TR62'de ikinci, TR31'de onuncu ve TRC1'de üçüncü sırada yığılaştığı görülmektedir. Buna göre sektör için TR10 Bölgesi ve bölge açısından da sektör önemlidir. TR42, TR22 ve TR31 bölgeleri için sektör, sektör için de bu bölgeler göreceli olarak önemlidir. TRC1 ve TR62 bölgeleri için sektör önemli iken, sektör açısından bu bölgeler daha az önem taşımaktadır.

Tablo 5.2.12. Kimyasal Madde Ve Ürünleri İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	35924	47,14	14,0343	1,4239
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	8065	10,58	4,8639	1,8504
TR62 (Adana, Mersin)	5588	7,33	3,8974	2,1344
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	2321	3,05	1,4403	1,8971
TR31 (İzmir)	5959	7,82	0,8546	1,1227
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	2865	3,76	0,8265	1,2818
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	24	0,03	-0,1478	0,1756
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	78	0,10	-0,1590	0,3916
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	53	0,07	-0,1889	0,2691
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	29	0,04	-0,1963	0,1624
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	156	0,20	-0,4212	0,3271
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	492	0,65	-0,4411	0,5941
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	917	1,20	-0,4707	0,7188
TR51 (Ankara)	3420	4,49	-0,6402	0,8752
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	147	0,19	-0,6704	0,2235
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	71	0,09	-0,7601	0,1092
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	1087	1,43	-0,7985	0,6411
TR52 (Konya, Karaman)	1116	1,46	-0,9627	0,6034
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	2334	3,06	-1,2566	0,7091
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	587	0,77	-1,3140	0,3696
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	60	0,08	-1,3385	0,0556
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	1568	2,06	-1,6378	0,5568
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	280	0,37	-1,9488	0,1586
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	405	0,53	-1,9490	0,2143
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	644	0,85	-3,6712	0,1871
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	2012	2,64	-6,9440	0,2755
TÜRKİYE	76202	100,00		

Tıbbi Aletler; Hassas ve Optik Aletler ile Saat İmalatı

Türkiye'de **on birinci** sırada uzmanlaşma *tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı* sektöründe olmuştur. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2310 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektördeki uzmanlaşma önceki sektörlere göre daha azdır. Sektörün TR51, TR10 ve TR31 bölgesinde yığıldığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı TR10'da onuncu, TR31 ve TR51'de beşinci sırada yığılmıştır. Buna göre sektör açısından TR51 Bölgesi ve bölge ekonomisi açısından da sektör önemlidir. TR10 Bölgesi için sektör daha az önemlidir.

Tablo 5.2.13. Tıbbi Aletler; Hassas Ve Optik Aletler İle Saat İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR51 (Ankara)	3011	18,64	13,5111	3,6347
TR10 (İstanbul)	6656	41,20	8,0946	1,2445
TR31 (İzmir)	2302	14,25	7,2849	2,0459
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	478	2,96	0,7340	1,3299
TR62 (Adana, Mersin)	555	3,44	-0,0001	1,0000
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	248	1,54	-0,1388	0,9171
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	4	0,02	-0,1546	0,1381
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	16	0,10	-0,1594	0,3832
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	15	0,09	-0,1685	0,3552
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	5	0,03	-0,2034	0,1321
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	101	0,63	-0,2380	0,7243
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	22	0,14	-0,4897	0,2176
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	50	0,31	-0,5438	0,3627
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	29	0,18	-0,9072	0,1652
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	213	1,32	-0,9977	0,5693
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	77	0,48	-1,1289	0,2969
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	37	0,23	-1,1882	0,1616
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	205	1,27	-1,2115	0,5116
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	129	0,80	-1,2858	0,3831
TR52 (Konya, Karaman)	118	0,73	-1,6968	0,3009
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	389	2,41	-1,9115	0,5575
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	72	0,45	-2,4875	0,1520
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	317	1,96	-2,5540	0,4345
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	74	0,46	-3,2374	0,1240
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	330	2,04	-3,6770	0,3572
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	701	4,34	-5,2449	0,4528
TÜRKİYE	16154	100,00		

Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı

Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı sektörü Türkiye'de **on ikinci** sırada uzmanlaşmıştır. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2159 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektördeki uzmanlaşma önceki sektörlerle göre daha azdır. Sektörün öncelikle TR71 Bölgesinde, ikinci derecede de TR62, TR31, TR10 bölgelerinde yığınlaştığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6); kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı TR71 Bölgesinde sek-

tör üçüncü, TR62 Bölgesinde yedinci, TR31 Bölgesinde on ikinci, TR10 Bölgesinde on üçüncü sırada yer almaktadır. TR71 Bölgesi için bu sektör, sektör açısından da bu bölge önem arz etmektedir.

Tablo 5.2.14. Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri Ve Nükleer Yakıt İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	1040	25,18	24,0864	22,9923
TR62 (Adana, Mersin)	418	10,12	6,6585	2,9230
TR31 (İzmir)	462	11,19	4,1665	1,5935
TR10 (İstanbul)	1454	35,21	1,8380	1,0551
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	259	6,27	0,5067	1,0879
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0	0,00	-0,1807	0,0000
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	2	0,05	-0,1883	0,2045
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	0	0,00	-0,2362	0,0000
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	0	0,00	-0,2634	0,0000
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	67	1,62	-0,4784	0,7723
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	47	1,14	-0,5491	0,6745
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	2	0,05	-0,5824	0,0768
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	4	0,10	-0,7732	0,1113
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	0	0,00	-0,8600	0,0000
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	16	0,39	-1,0409	0,2712
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	0	0,00	-1,6181	0,0000
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	76	1,84	-1,6472	0,5277
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	3	0,07	-1,7404	0,0401
TR52 (Konya, Karaman)	13	0,31	-2,1315	0,1287
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	3	0,07	-2,1698	0,0324
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	0	0,00	-2,4999	0,0000
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	72	1,74	-2,6100	0,4005
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	0	0,00	-2,9562	0,0000
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	56	1,36	-3,1957	0,2979
TR51 (Ankara)	42	1,02	-4,1514	0,1968
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	94	2,28	-7,3833	0,2356
Türkiye	4130	100,00		

Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı

Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı sektörü Türkiye'de **on üçüncü** sırada uzmanlaşmıştır. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,2109 olarak elde edilmiştir. Bu sektörde nispi uzmanlaşma olduğu söylenebilir. TR10 ve TR42 bölgelerinde yığınlaşmanın en yoğun olduğu bu bölgeleri, TR31, TR71, TRC3, TRC1 ve TRA1 bölgelerinin geriden takibi görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6); plastik sektörü TRC3 bölgesinde beşinci, TRA1 bölgesinde altıncı sırada yoğunlaşmıştır. Sektörün orta-düşük teknoloji gerektirmesi, TRC3 ve TRA1 bölgelerinin az gelişmiş olması da göz önünde bulundurulursa bu bölgelerin ekonomileri açısından gelecek için önem arz edebilir.

Tablo 5.2.15. Plastik Ve Kauçuk Ürünleri İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR10 (İstanbul)	34237	42,36	9,2543	1,2795
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	9299	11,51	5,7863	2,0116
TR31 (İzmir)	6503	8,05	1,0810	1,1552
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	1025	1,27	0,1816	1,1671
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	313	0,39	0,1529	1,6525
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	2486	3,08	0,1428	1,0487
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	284	0,35	0,0900	1,3443
TR52 (Konya, Karaman)	2006	2,48	0,0548	1,0226
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	170	0,21	-0,0481	0,8139
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	44	0,05	-0,1249	0,3036
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	1225	1,52	-0,1583	0,9054
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	265	0,33	-0,2980	0,5239
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	864	1,07	-0,3482	0,7543
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	394	0,49	-0,3658	0,5713
TR62 (Adana, Mersin)	2472	3,06	-0,3770	0,8903
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	259	0,32	-0,5428	0,3712
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	788	0,98	-0,6305	0,6073
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	2380	2,94	-0,7506	0,7969
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	1055	1,31	-1,0109	0,5636
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	882	1,09	-1,1336	0,4905
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	1041	1,29	-1,1924	0,5193
TR51 (Ankara)	3132	3,88	-1,2529	0,7557
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	606	0,75	-1,3345	0,3597
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1900	2,35	-1,9686	0,5443
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	1682	2,08	-2,4351	0,4608
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	5506	6,81	-2,7715	0,7108
TÜRKİYE	80818	100,00		

Motorlu Kata Taşıtı, Römork ve Yarı Römork İmalatı

Motorlu kata taşıtı, römork ve yarı römork imalatı sektörü Türkiye'de **on dördüncü** sırada uzmanlaşmıştır. Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1977 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektörde nispi bir uzmanlaşma görülmektedir.

Sektörün TR41 Bölgesinde büyük farkla yığılaştığı, bölgeyi sırasıyla, TR42, TR52, TR31 ve TR71 bölgeleri takip etmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılaştırmalarına bakıldığında (Ek 6); motorlu kata taşıtı, römork ve yarı römork imalatı TR41'de ikinci sırada, TR42'de birinci, TR52'de dördüncü, TR31'de yedinci, TR71'de dokuzuncu sırada yığılaştığı görülmektedir. TR41, TR42 ve TR52 bölgelerinin ekonomisi açısından sektör, sektör açısından da bu bölgeler önem arz etmektedir.

Tablo 5.2.16. Motorlu Kata Taşıtı, Römork Ve Yarı Römork İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığılaştırma Katsayısı	Yığılaştırma Oranı
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	25500	31,53	21,9469	3,2899
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	11381	14,07	8,3531	2,4604
TR52 (Konya, Karaman)	3647	4,51	2,0823	1,8579
TR31 (İzmir)	6676	8,26	1,2896	1,1851
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	973	1,20	0,1164	1,1071
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	100	0,12	-0,1107	0,5276
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	10	0,01	-0,1670	0,0690
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	20	0,02	-0,2367	0,0946
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	16	0,02	-0,2387	0,0766
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	29	0,04	-0,5900	0,0573
TR51 (Ankara)	3616	4,47	-0,6570	0,8719
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	64	0,08	-0,7841	0,0917
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	55	0,07	-0,7853	0,0797
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	2059	2,55	-1,1495	0,6889
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	168	0,21	-1,2095	0,1466
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	130	0,16	-1,4448	0,1001
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	158	0,20	-1,4787	0,1167
TR62 (Adana, Mersin)	1495	1,85	-1,5871	0,5381
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	330	0,41	-1,6763	0,1958
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	408	0,50	-1,7205	0,2267
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1925	2,38	-1,9393	0,5511
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	261	0,32	-1,9935	0,1393
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	253	0,31	-2,1677	0,1261
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	338	0,42	-2,5153	0,1425
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	523	0,65	-3,8696	0,1432
TR10 (İstanbul)	20737	25,64	-7,4671	0,7745
TÜRKİYE	80872	100,00		

Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı

Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1947 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektörde nispi bir uzmanlaşma söz konusudur. Sektör birinci derecede TR42 bölgesinde, ikinci derecede TR31, TR10 bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu bölgeleri TR82, TR32 ve TR62 bölgeleri geriden takip etmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6); kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı TR82'de üçüncü sırada, TR32'de dördüncü, TR62'de sekizinci sırada yoğunlaştığı görülmektedir. Buna göre TR82 Bölgesi sektör için, sektör için de bu bölge önem arz etmektedir. Ağaç ürünleri sektörünün TR82 Bölgesinde önemli derecede yoğunlaşması kağıt sektörünü daha da önemli kılmaktadır. Ayrıca bölgenin az gelişmiş olması ve bu sektörde potansiyelin olması sektörün bölge için önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Tablo 5.2.17. Kağıt Hamuru, Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	6830	19,23	13,5142	3,3627
TR31 (İzmir)	3948	11,12	4,1526	1,5962
TR10 (İstanbul)	13113	36,93	3,8188	1,1153
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	512	1,44	0,8159	2,3036
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	1813	5,11	0,5893	1,1305
TR62 (Adana, Mersin)	1400	3,94	0,5068	1,1475
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	679	1,91	0,3066	1,1910
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	483	1,36	-0,0571	0,9597
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	6	0,02	-0,1624	0,0942
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	9	0,03	-0,2090	0,1081
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	2	0,01	-0,2558	0,0215
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	0	0,00	-0,2584	0,0000
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	695	1,96	-0,3591	0,8450
TR52 (Konya, Karaman)	680	1,91	-0,5123	0,7889
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	78	0,22	-0,6336	0,2574
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	21	0,06	-0,8041	0,0685
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	401	1,13	-0,9551	0,5418
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	434	1,22	-1,0028	0,5493
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	7	0,02	-1,0670	0,0181
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1032	2,91	-1,4133	0,6728
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	92	0,26	-1,4150	0,1548
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	532	1,50	-1,4351	0,5108
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	324	0,91	-1,5681	0,3678
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	463	1,30	-2,3916	0,3528
TR51 (Ankara)	664	1,87	-3,2583	0,3646
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	1292	3,64	-5,9460	0,3796
TÜRKİYE	35510	100,00		

Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar

Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1941 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektörde nispi bir uzmanlaşma görülmektedir. Sektör TR51, TR10 ve TR72 bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu bölgeleri gerilerden TR61 ve TRA1 bölgeleri takip etmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6); mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar TRA1 Bölgesinde dördüncü sırada geldiği görülmektedir. Türkiye genelinde çalışanların yüzde 6,14'ü bu sektörde istihdam edilirken, bu bölgedeki çalışanların yüzde 10,27'si bu sektörde çalışmaktadır. Bölgede bu sektördeki istihdamın ülke ortalamasının üstünde olması ve bölgenin geri kalmış olması mobilya sektörünün gelecekte daha da öne çıkabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 5.2.18. Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR51 (Ankara)	15469	11,84	6,7116	2,3088
TR10 (İstanbul)	51600	39,49	6,3854	1,1929
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	10760	8,24	5,7551	3,3201
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	2828	2,16	0,4905	1,2930
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	571	0,44	0,1756	1,6719
TR83 (Çorum, Samsun, Amasya, Tokat)	3042	2,33	0,1033	1,0464
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	12633	9,67	0,0848	1,0089
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	137	0,10	-0,0745	0,5847
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	168	0,13	-0,1058	0,5487
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	187	0,14	-0,1153	0,5538
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	591	0,45	-0,1736	0,7227
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	828	0,63	-0,2196	0,7427
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	1780	1,36	-0,2431	0,8486
TR62 (Adana, Mersin)	4102	3,14	-0,2961	0,9138
TR71 (Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	983	0,75	-0,3343	0,6923
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	558	0,43	-0,4362	0,4947
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	2272	1,74	-0,5773	0,7508
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	1609	1,23	-0,8528	0,5908
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	720	0,55	-0,8662	0,3888
TR52 (Konya, Karaman)	2013	1,54	-0,8865	0,6348
TR31 (İzmir)	7509	5,75	-1,2181	0,8251
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1285	0,98	-1,9497	0,3353
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak)	1610	1,23	-2,4632	0,3335
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	2417	1,85	-2,6664	0,4096
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	3977	3,04	-2,6758	0,5322
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1003	0,77	-3,5519	0,1777
TÜRKİYE	130652	100,00		

Tekstil Ürünleri İmalatı

Tekstil ürünleri imalatı sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1531 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör **çeşitliliği** olan **yedinci** sektördür. Tekstil ürünleri imalatı sektöründe önemli düzeyde bölgesel uzmanlaşma görülmemekle birlikte, dört bölgede daha fazla yığılaştığı söylenebilir. Bunlar TRC1, TR32, TR21 ve TR41 bölgeleridir. Bu bölgeleri TR72, TR63, TR62 ve TRB1 bölgeleri takip etmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılaşmalarına bakıldığında (Ek 6) tekstil ürünleri imalatı TRC1 Bölgesinde birinci, TRB1 bölgesinde ikinci sırada yığılaştığı görülmektedir. TRC1 Bölgesinde, bu sektörde istihdam ülke ortalamasının oldukça üstündedir. Buna göre sektör bölge ekonomisi için önemlidir. Tekstil sektörünün düşük teknoloji gerektirmesi, potansiyel bulunan TRB1 bölgesi için önem arz etmektedir.

Tablo 5.2.19. Tekstil Ürünleri İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığılaşma Katsayısı	Yığılaşma Oranı
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	63857	15,78	6,1965	1,6465
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	42419	10,48	5,9666	2,3211
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	38336	9,47	5,1544	2,1933
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	31936	7,89	4,9590	2,6906
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	12305	3,04	0,9566	1,4589
TR62 (Adana, Mersin)	15793	3,90	0,4672	1,1360
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	4861	1,20	0,3480	1,4078
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	10334	2,55	0,0733	1,0296
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	6173	1,53	-0,1485	0,9113
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	43	0,01	-0,1687	0,0593
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	201	0,05	-0,1847	0,2120
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	265	0,07	-0,1959	0,2505
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	58	0,01	-0,2441	0,0555
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	2357	0,58	-0,2808	0,6747
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	584	0,14	-0,4816	0,2306
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	2410	0,60	-0,4911	0,5481
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	10750	2,66	-1,0389	0,7189
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	1447	0,36	-1,0597	0,2523
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	1267	0,31	-1,2924	0,1950
TR52 (Konya, Karaman)	3725	0,92	-1,5067	0,3793
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	2731	0,67	-1,5501	0,3033
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	771	0,19	-2,1257	0,0823
TR10 (İstanbul)	125308	30,97	-2,1417	0,9353
TR31 (İzmir)	14000	3,46	-3,5056	0,4967
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	7782	1,92	-3,7966	0,3362
TR51 (Ankara)	4935	1,22	-3,9086	0,2378
TÜRKİYE	404648	100,00		

Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İmalatı

Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1484 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör **çeşitliliği** olan **altıncı** sektördür.

Sektör TR51 ve TR52 bölgesinde birinci, TR31, TR71, TR72 bölgelerinde ikinci, TR33, TR41 ve TR83 bölgelerinde ise üçüncü derecede yığılmıştır. Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılımlarına bakıldığında (Ek 6); başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı TR51 Bölgesinde sektör ikinci, TR52 Bölgesinde üçüncü, TR31 Bölgesinde üçüncü, TR71 Bölgesinde birinci sırada yığılmaktadır.

Tablo 5.2.20. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Teçhizat İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığılımlaşma Katsayısı	Yığılımlaşma Oranı
TR51 (Ankara)	14418	10,35	5,2175	2,0174
TR52 (Konya, Karaman)	6186	4,44	2,0115	1,8287
TR31 (İzmir)	11945	8,57	1,6058	1,2305
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	3275	2,35	1,2633	2,1625
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	4864	3,49	1,0097	1,4070
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	5616	4,03	0,3343	1,0905
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	13822	9,92	0,3337	1,0348
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	3136	2,25	0,0253	1,0114
TR62 (Adana, Mersin)	4690	3,37	-0,0704	0,9795
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	113	0,08	-0,0982	0,4521
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	7816	5,61	-0,1114	0,9805
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	715	0,51	-0,1128	0,8197
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	190	0,14	-0,1221	0,5275
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	142	0,10	-0,1325	0,4348
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	171	0,12	-0,1387	0,4694
TR10 (İstanbul)	45836	32,89	-0,2189	0,9934
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	2397	1,72	-0,3644	0,8252
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	645	0,46	-0,3905	0,5424
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	1733	1,24	-0,4305	0,7428
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	588	0,42	-0,4413	0,4887
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	1455	1,04	-0,5615	0,6503
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	4503	3,23	-1,0884	0,7480
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	288	0,21	-1,2106	0,1458
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	1152	0,83	-1,4897	0,3569
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1084	0,78	-2,1554	0,2652
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	2582	1,85	-2,6636	0,4102
TÜRKİYE	139362	100,00		

Makine ve Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri

Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1268 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör **çeşitliliği** olan **beşinci** sektördür. Sektör birinci derecede TR51 ve TR42 bölgesinde, ikinci derecede TR72, TR71, TR52, TR61, TR62 bölgelerinde, üçüncü derecede ise TRC2, TR82, TR33, TRC3, TRA1, TRB2 ve TRA2 bölgelerinde yığılmıştır.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığılımlarına bakıldığında (Ek 6) başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı TRC2, TRA1, TRB2 ve TRA2 bölgelerinde beşinci, TRC3 bölgesinde altıncı sırada geldiği görülmektedir. TRC2, TRC3, TRA1, TRB2 ve TRA2 bölgelerinin geri kalmış olması ve sektörün orta-düşük teknoloji gerektirmesi göz önünde bulundurulduğunda gelecekte sektörün bölgelerin ekonomisinde önemli bir yeri olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 5.2.21. Makine Ve Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığılımlaşma Katsayısı	Yığılımlaşma Oranı
TR51 (Ankara)	12181	8,86	3,7291	1,7272
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	11548	8,40	2,6772	1,4681
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	4586	3,33	0,8542	1,3443
TR71 (Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	2415	1,76	0,6693	1,6159
TR52 (Konya, Karaman)	4212	3,06	0,6354	1,2618
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	3112	2,26	0,5888	1,3517
TR62 (Adana, Mersin)	5531	4,02	0,5861	1,1706
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	1511	1,10	0,2354	1,2727
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	1150	0,84	0,2103	1,3360
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak)	5313	3,86	0,1678	1,0454
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	429	0,31	0,0776	1,3310
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	464	0,34	0,0760	1,2907
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	436	0,32	0,0586	1,2267
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	297	0,22	0,0366	1,2042
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	2231	1,62	0,0167	1,0104
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	2832	2,06	-0,0251	0,9880
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	1883	1,37	-0,0481	0,9661
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	1084	0,79	-0,0651	0,9237
TR83 (Çorum, Samsun, Amasya, Tokat)	2818	2,05	-0,1759	0,9209
TR31 (İzmir)	9151	6,65	-0,3114	0,9553
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	1893	1,38	-0,9398	0,5943
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	4523	3,29	-1,2275	0,7282
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	2159	1,57	-1,3633	0,5352
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	11257	8,19	-1,3989	0,8540
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	2959	2,15	-2,1679	0,4981
TR10 (İstanbul)	41550	30,21	-2,8961	0,9125
TÜRKİYE	137525	100,00		

Ana Metal Sanayii

Ana metal sanayii sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,1140 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör **çeşitliliği** olan **dördüncü** sektördür. Yığınlaşma katsayısına göre sektör birinci derecede TR81, TR63, TR42 ve TR52 bölgelerinde, ikinci derecede TR51, TR71, TR83 bölgelerinde yığınlaşmıştır.

Bölge içi yığınlaşmalara bakıldığında bu sektör TR81 ve TR63 bölgelerinde birinci sırada, TR42 ve TR52 Bölgelerinde ise ikinci sırada öne çıkmaktadır. Buna göre sektör için bu bölgelerin, bölgeler için de sektörün önem arz etmektedir.

Tablo 5.2.22. Ana Metal Sanayii

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	13926	17,70	16,2870	12,4919
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	10155	12,91	10,8258	6,1938
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya, Yalova, Düzce)	10052	12,78	7,0594	2,2342
TR52 (Konya, Karaman)	4826	6,14	3,7081	2,5277
TR51 (Ankara)	4967	6,31	1,1864	1,2313
TR71 (Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	1206	1,53	0,4465	1,4109
TR83 (Çorum, Samsun, Amasya, Tokat)	1971	2,51	0,2808	1,1262
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	107	0,14	-0,1254	0,5204
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	10	0,01	-0,1666	0,0709
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	59	0,08	-0,1834	0,2902
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	36	0,05	-0,1886	0,1953
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	979	1,24	-0,3609	0,7752
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	94	0,12	-0,5064	0,1909
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	155	0,20	-0,6562	0,2309
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	128	0,16	-0,7005	0,1885
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	364	0,46	-1,2113	0,2764
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	579	0,74	-1,7444	0,2967
TR62 (Adana, Mersin)	1287	1,64	-1,7996	0,4762
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	390	0,50	-1,8205	0,2141
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak)	1372	1,74	-1,9513	0,4720
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	5636	7,17	-2,4193	0,7476
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	1547	1,97	-2,5496	0,4355
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1345	1,71	-2,6096	0,3959
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	220	0,28	-2,6536	0,0954
TR31 (İzmir)	2956	3,76	-3,2074	0,5395
TR10 (İstanbul)	14292	18,17	-14,9393	0,5488
TÜRKİYE	78659	100,00		

Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı

Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı sektöründe Herfindahl sektörel uzmanlaşma endeksi 0,0834 olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre sektör **çeşitlilikte üçüncü** sıradadır. Sektör TR33, TR83 ve TR32 bölgelerinde birinci, TR61, TR22, TR51, TRC3 TR62, TRC2 bölgelerinde ikinci, TR71, TR42, TR41, TRA1 ve TR82 bölgelerinde ise üçüncü derecede yoğunlaşmıştır.

Bölge içi yoğunlaşmalara bakıldığında, sektörün TR33 Bölgesinde birinci sırada, TR83 ve TR32 bölgesinde ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre sektör için bu üç bölge, bu bölgeler için de sektör önem arz etmektedir.

Sektörün ikinci derecede yoğunlaştığı TR61, TRC3 ve TRC2 bölgelerinde, bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) ikinci sırada, TR22 Bölgesinde üçüncü sırada ve TR62 Bölgesinde ise altıncı sırada yer almaktadır.

Sektörün üçüncü derecede yoğunlaştığı TR71 bölgesinde, bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) altıncı, TR42 Bölgesinde dokuzuncu, TR41 ve TR82 bölgelerinde dördüncü, TRA1 Bölgesinde üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 5.2.23. Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	13198	11,20	7,5024	3,0302
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	6713	5,70	3,4707	2,5599
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	7854	6,66	2,1474	1,4755
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	3546	3,01	1,3346	1,7972
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	3306	2,80	1,1995	1,7471
TR51 (Ankara)	6970	5,91	0,7855	1,1532
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	991	0,84	0,6065	3,5877
TR62 (Adana, Mersin)	4757	4,04	0,6004	1,1747
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	1607	1,36	0,5002	1,5794
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	1716	1,46	0,3692	1,3398
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	7103	6,03	0,3068	1,0536
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	11652	9,89	0,3019	1,0315
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	657	0,56	0,2960	2,1325
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	1026	0,87	0,2446	1,3908
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	3108	2,64	0,1565	1,0631
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	439	0,37	0,1140	1,4412
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	1794	1,52	0,1049	1,0740
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	289	0,25	0,0659	1,3673
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	892	0,76	-0,0965	0,8869

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	4592	3,90	-0,4234	0,9020
TR52 (Konya, Karaman)	2264	1,92	-0,5064	0,7914
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	1934	1,64	-0,6754	0,7084
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	1410	1,20	-0,8880	0,5740
TR31 (İzmir)	6608	5,61	-1,3588	0,8049
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1114	0,95	-1,9881	0,3222
TR10 (İstanbul)	22321	18,94	-14,1704	0,5720
TÜRKİYE	117861	100,00		

Gıda ürünleri ve içecek imalatı

Sektörlerin uzmanlaşma düzeylerini belirlemek amacıyla hesaplanan çalışan sayısına göre Herfindahl uzmanlaşma endeksi bu sektör için 0,0609 gibi küçük bir değer olarak elde edilmiştir. Bu endekse göre gıda sektörünün hemen her bölgede yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca bu sektör **çeşitliliği** en yüksek olan **ikinci** sektördür. Yığınlaşma katsayısına göre sektör birinci derecede TR90, TR52, TR22, TR83, TRC2 bölgesinde, ikinci derecede TRC1, TR62, TR33, TRB1, TR71 ve TR82 bölgelerinde, üçüncü derecede TR61, TRA2, TRA1, TRB2 ve TRC3 bölgelerinde yığınlaşmıştır.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yığınlaşmalarına bakıldığında (Ek 6); gıda ürünleri ve içecek imalatı TR83, TRB1, TRC2, TRA2, TRA1, TRB2 ve TRC3 bölgelerinde birinci, TRC1 Bölgesinde ikinci sırada geldiği görülmektedir. Bunun nedeni gıda sanayiinin bu bölgelerde büyük olması değil, bölgenin diğer sektörlerde gelişmemiş olmasıdır. Sonuç olarak bu bölgeler için gıda sektörü çok önemli olmakla birlikte sektör açısından bölgelerin çok önemi olmadığı görülmektedir.

Tablo 5.2.24. Gıda Ürünleri Ve İçecek İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	19419	7,83	6,0162	5,0699
TR52 (Konya, Karaman)	12811	5,17	2,7188	2,0376
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	10181	4,10	2,4866	2,4480
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	10782	4,35	2,1046	1,8708
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	7153	2,88	2,0139	3,1988
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	11267	4,54	1,5864	1,4829
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	12383	4,99	1,5051	1,2936
TR62 (Adana, Mersin)	11895	4,80	1,3331	1,3366
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	4823	1,94	1,0845	2,1820
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	4270	1,72	0,6263	1,5169
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	3074	1,24	0,6086	1,8960
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	5547	2,24	0,5492	1,2792
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	1602	0,65	0,4651	3,4486
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	1611	0,65	0,4127	2,4065
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	1643	0,66	0,3990	2,4264
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	1465	0,59	0,3545	2,4132
TR31 (İzmir)	18202	7,34	0,3186	1,0088
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	5520	2,23	0,1248	1,0224
TR51 (Ankara)	12995	5,24	0,0709	0,9783
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	6204	2,50	0,0014	0,9656
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	13315	5,37	-0,3963	0,8987
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	2269	0,91	-0,5135	0,6181
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	8709	3,51	-0,8421	0,7783
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	9075	3,66	-0,8929	0,7757
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	16710	6,74	-2,9223	0,6731
TR10 (İstanbul)	35108	14,15	-19,2132	0,4094
TÜRKİYE	248033	100,00		

Ağaç ve Ağaç Mantarı Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı

Herfindahl endeksi 0,0543 gibi çok küçük bir değer bulunmuştur. Bu sonuca göre Türkiye’de bölgesel **çeşitliliği en yüksek** olan sektör ağaç sektörüdür. Yığınlaşma katsayılarına bakıldığında da hemen hemen bütün bölgelerde katsayıların birbirine yakın değerler aldığı görülmektedir. Ancak, yine de bir gruplama yapılacak olursa; TR42, TR61, TR90, TR82 ve TR22 bölgelerinin birinci, TR33, TR81, TR83, TR62, TR63 bölgesinin ikinci, TR32, TR52, TR71, TRB1, TRA1, TRA2, TRB2, TRC3 ve TRC2 bölgelerinin üçüncü derecede yığıldığı görülmektedir.

Bölgelerin kendi içindeki sektörel yoğunlaşmalarına bakıldığında (Ek 6) sektör, TRB2 ve TRA1 Bölgelerinde ikinci, TRA2 ve TRC2 bölgelerinde üçüncü, TRB1 ve TRC3 bölgelerinde dördüncü sırada yoğunlaşmıştır. Buna göre sektör bölge ekonomileri için son derece önemlidir.

Tablo 5.2.25. Ağaç Ve Ağaç Mantarı Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman Ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı

	İstihdam Sayısı	İstihdam Oranı	Yığınlaşma Katsayısı	Yığınlaşma Oranı
TR42 (Kocaeli, Bolu, Sakarya,Yalova, Düzce)	7464	9,62	3,9045	1,6826
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	4274	5,51	3,8369	3,2920
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)	4121	5,31	2,9974	2,2941
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	2718	3,50	2,8788	5,5994
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	3375	4,35	2,7463	2,7105
TR81 (Zonguldak, Bartın, Karabük)	2612	3,37	1,9507	2,3764
TR83 (Çorum,Samsun, Amasya, Tokat)	3175	4,09	1,8689	1,8400
TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya,Manisa, Uşak)	4253	5,48	1,7884	1,4839
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	2924	3,77	1,6859	1,8088
TR62 (Adana, Mersin)	3803	4,90	1,4679	1,4273
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	4158	5,36	0,8451	1,1871
TRB2 (Bitlis, Hakkari,Muş,Van)	770	0,99	0,7344	3,8417
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	738	0,95	0,6902	3,6403
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	1131	1,46	0,5951	1,6893
TR71 (Nevşehir,Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir)	1295	1,67	0,5831	1,5366
TR52 (Konya, Karaman)	2277	2,94	0,5087	1,2096
TRB1 (Bingöl,Elazığ,Malatya,Tunceli)	988	1,27	0,4206	1,4930
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	441	0,57	0,3893	3,1708
TRC3 (Mardin, Siirt, Batman, Şırnak)	346	0,45	0,2118	1,9037
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	2071	2,67	0,1899	1,0766
TR31 (İzmir)	5540	7,14	0,1780	1,0256
TR51 (Ankara)	3317	4,28	-0,8512	0,8340
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	1547	1,99	-0,9385	0,6800
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	1704	2,20	-2,1224	0,5087
TR41 (Bilecik, Bursa,Eskişehir)	5343	6,89	-2,6950	0,7188
TR10 (İstanbul)	7169	9,24	-23,8649	0,2792
TÜRKİYE	77554	100,00		

Ülke genelinde, orta ve yüksek teknoloji gerektiren sektörlerde uzmanlaşmaya gidildiği, düşük teknoloji gerektiren sektörlerde çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Uzmanlaşmış sektörlerin İstanbul Bölgesi başta olmak üzere geleneksel sanayi bölgelerinde ve ard bölge illerinin bulunduğu bölgelerde yığılaştığı görülmektedir. Az gelişmiş bölgeler olan Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri ile Karadenizin Doğu kesimlerinde ise çeşitliliği olan sektörler yığılaştırmıştır. Ancak, bu bölgeler için çeşitliliği yüksek olan sektörler hayati önem taşıırken, sektörler için bu bölgeler ikinci derecede önem arz etmektedir.

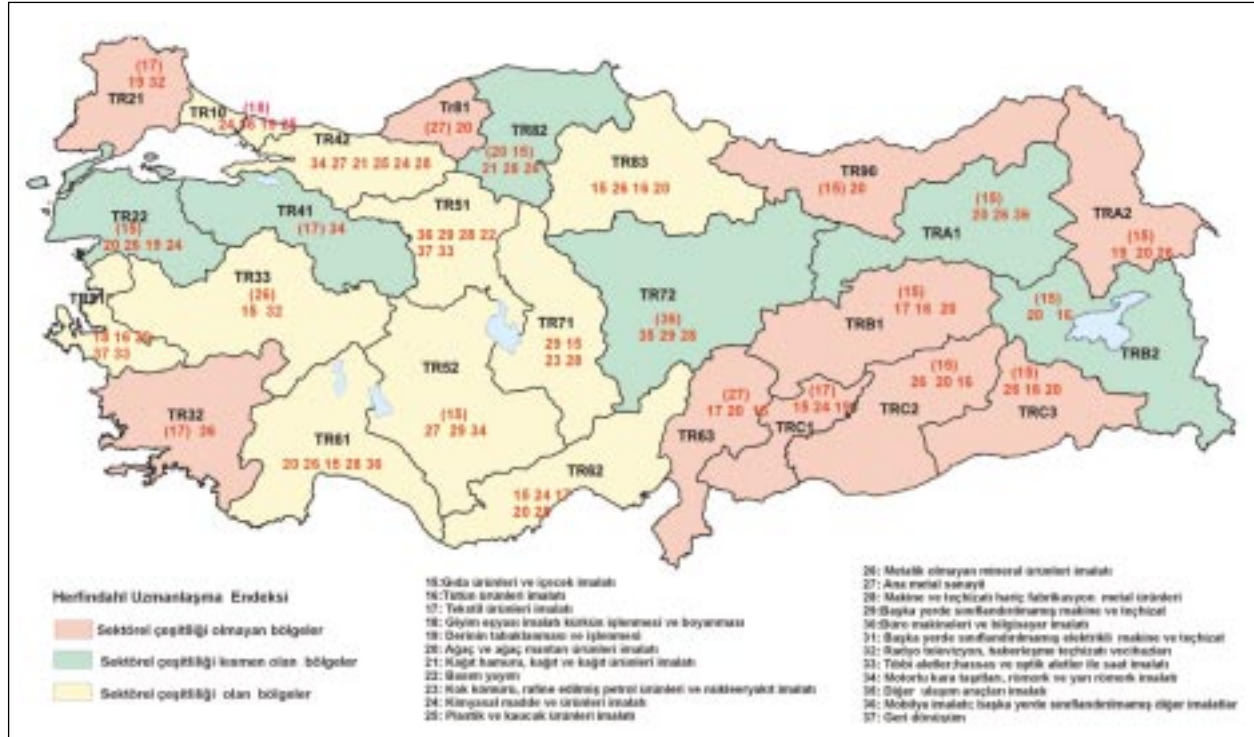
Gelişmiş bölgelerde sektörel çeşitliliğin yüksek olduğu, gelişmemiş bölgelerde ise çeşitliliğin olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Gaziantep, Zonguldak, Aydın, Tekirdağ illerini de içeren TRC1, TR81, TR32 ve TR21 bölgeleri hem gelişmiş hem de uzmanlaşmış bölgelerdir. Bu bölgelerden TR81 bölgesi ana metal sanayii sektöründe, TRC1, TR21 ve TR32 bölgeleri ise tekstil sektöründe uzmanlaşmışlardır. Yeni sanayi odakları olarak bilinen Gaziantep ve Denizli'nin, TRC1 ve TR32 bölgelerinde bulunması yerel girişimcilik, yerel kaynak ve diğer yerel potansiyellere bağlı olarak bölgelerin uzmanlaşmaya gidebileceklerinin örneğini vermektedir. Bu bölgeler gerçek anlamda uzmanlaşmışlardır.

Bölge içi sektörel yığılaşmalara bakıldığında, teknoloji gerektiren sektörlerin Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Bursa illerini içeren bölgelerde yığılaştığı, düşük teknoloji gerektiren sektörlerin ise gelişmiş bölgelerde yığılaşması ile birlikte az gelişmiş bölgelerde de yığılaştığı görülmektedir.

Harita 5.2.1. Sektörel Yığılaşma Ve Bölgesel Çeşitlilik

Harita 5.2.2. Yığılaşma Katsayısına Göre Bölgelerde Yığılaşan Sektörler

VI. SONUÇ

Günümüzde mekanlar arası ilişkilerin yoğunlaştığı ve karmaşıklaştığı, ekonomik rekabet sürecinde belli bir mekanda gerçekleşen ilişkiler bütünlüğünün öneminin belirginleştiği gözlemlenmektedir. Geleneksel sektörel analizler ve bu analizlere dayalı politikalar, bu yeni ortamda yetersiz kalabilmektedir. Bu kapsamda, sektörel analizlerin mekansal analizler ile bütünleşmesi ve bu bütünlük içinde daha etkili politikalar üretilmesi gündeme gelmektedir.

Bu çalışmada, geleneksel sektörel analizlerin ötesine geçilerek, sektör-mekan bağlamında, tarım ve imalat sanayii alt sektörler bazında analiz edilerek, sektörlerin bölgesel düzeyde yığınlaşmaları, bölgelerin ise kendi içinde sektörel yığınlaşmaları hesaplanarak bölgeler arası etkileşim ve bölgelerin mukayeseli üstünlükleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmaya katkı sağlaması amacıyla bölgelerin demografik, ekonomik ve sosyal yapıları da genel hatlarıyla analiz edilmiştir. Geri kalmış yörelerimizde; eğitim düzeyinin düşük, doğurganlık oranının yüksek, kadınların iş gücüne katılım oranlarının düşük, hane halkı büyüklüğünün yüksek ve şehirleşme oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

İller ve bölgelerin; tarım, sanayi ve hizmetler alanında gelişme düzeyi artıkça, bu göstergelerin daha iyiye doğru gittiği görülmektedir.

Özellikle geri kalmış yörelerimizde öncelikle yoğunlaşmamız gereken alan eğitim olmalıdır. Buna paralel olarak girişimciliğin, üretim kültürünün, 'sahiplenme', 'ortak akıl' ve 'paylaşım' anlayışlarının geliştirilerek yöre insanının bölge ve ülke ekonomisine katkılarının artırılması gerekmektedir.

Tarım sektöründe; bitkisel üretim ve hayvancılık alt sektörleri bölgeler düzeyinde analiz edilmiştir. Özellikle geri kalmış yörelerimizde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın önemli bir potansiyel arz ettiği görülmektedir. Ancak bu bölgelerimizde sebze ve meyve üretimlerinin yaygın olmadığı, tarla ürünlerinde de verimliliğin oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Tarım ve hizmetler sektöründe yeterince gelişmemiş olan bölgelerimizin sanayileşmede ciddi bir atılım beklenmemektedir. Bu nedenle, özellikle bu bölgelerde hayvancılık sektörünün ve buna paralel olarak yem bitkileri üretiminin ve genel olarak tarla ürünlerinde verimliliğin artırılması gerekmektedir.

İmalat sanayiinde 23 alt sektörde, ülke geneli ve 26 düzey 2 bölgesi için hesaplanan coğrafi yoğunlaşma oranları, sektörel ve bölgesel herfindahl endeksleri, sektörel ve bölgesel yığılma katsayıları ve oranları incelendiğinde; gıda, ağaç ürünleri gibi birkaç sektör dışında Türkiye geneline yayılan sektörel bir çeşitlilik olmadığı ve özellikle geri kalmış yörelerde sektörel çeşitliliğe ilave olarak gerçek anlamda sektörel bir uzmanlaşmanın da bulunmadığı görülmektedir. Bu sonuçlar; demografik, ekonomik ve sosyal göstergelerle birlikte değerlendirildiğinde bölgeler arası gelişmişlik farklarının ülkemizde büyük boyutlara ulaştığı anlaşılmaktadır.

İstanbul ilinin imalat sanayiinde hemen hemen tüm alt sektörlerde başat konumunda olduğunu ve İstanbul'un etki alanında bulunan komşu bölgelerin İstanbul'u takip ettiği görülmektedir.

Coğrafi yoğunlaşma oranları incelendiğinde; imalat sanayiinde hemen hemen 23 alt sektörde İstanbul ve İzmir'de büyük bir yığılma olduğu görülmektedir.

Ağaç ürünleri, gıda, metalik olmayan mineral ürünler imalatı, ana metal ve metal ürünleri dışındaki sektörlerde ülke geneline yayılmış belirgin bir çeşitlilik görülmemektedir.

Sektörlerin yığılaştığı bölgeler ise İstanbul-Kocaeli-Ankara aksı ile İzmir'den Konya'ya kadar uzanan akstır. Samsun-Amasya-Tokat-Çorum ile Balıkesir-Çanakkale düzey 2 bölgelerinde de bir yığılma söz konusudur.

Aydın Bölgesi'nde tekstil ürünleri ve madencilik, Edirne Bölgesi'nde ise tekstil, deri ve radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı sektörlerinde yığılma görülmektedir.

Ülke genelinde yayılmış bulunan gıda sektöründe ön plana çıkan bölgeler ise; Doğu ve Orta Karadeniz bölgeleri, Manisa ve Konya illerinin bulunduğu TR33 ve TR52 bölgeleri, TR22, TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) bölgeleridir.

Ülke geneline yayılmış sektörlerden biri olan ağaç ürünlerinde ön plana çıkan bölge Kocaeli ve Antalya bölgeleridir. Bu bölgeyi Karadeniz Bölgesi takip etmektedir.

Makine teçhizatı imalatında İzmir ile birlikte yığılması en yüksek olan bölge Orta Anadolu'dur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan Düzey 2 bölgelerinin hemen hemen tamamında bölge içi sektör sıralamasında gıda sektörü ilk sırada yer almaktadır. Ağaç ürünleri, tütün ve madencilik sektörleri bölge içi sıralamalarda gıda-

yı takip etmektedir. Ancak Kars'ın bulunduğu TRA2 bölgesinde deri sektörünün, Erzurum'un bulunduğu TRA1 bölgesinde mobilya sektörünün kısmen yığıldığı da görülmektedir.

Orta Anadolu'nun doğusu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sektörel bir çeşitlilik olmadığı gibi, belirgin bir sektörel yığılma da söz konusu değildir. Bu bölgelerde önemli bir bitkisel üretim potansiyeli(Şanlıurfa-Diyarbakır bölgesi hariç) görülmemesine rağmen hayvancılık önem arz etmektedir. Ülke genelindeki küçük baş hayvan varlığının önemli bir kısmı Kars-Mardin-Şanlıurfa aksında bulunmaktadır. Toplam canlı hayvan miktarı açısından Van'ın bulunduğu TRB2 bölgesi ülke genelinde ilk sırada yer almaktadır. Önemli miktarda canlı hayvan varlığına sahip Doğu Anadolu bölgesinin üretim değerleri Ege ve Marmara gibi batı bölgelerine nispeten daha düşüktür. Hayvan varlığının yüksek olduğu Doğu Anadolu bölgesinde, hayvancılığın daha büyük ölçekte ve modern tekniklerle yapılıp, hayvansal ürünlerden bölgenin aldığı pay önemli ölçüde artırılabilir. Diğer taraftan bölgede bulunan üniversitelerin hayvancılıkla ilgili bölümlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Sektörel kümeleşmenin çok önem arz ettiği günümüzde, özellikle gelişmişlik düzeyleri ülke ortalaması civarında veya altında olan bölgelerin; potansiyeli, gelişme eğilimleri, sektörel yapıları ve sektörlerin ileri geri bağlantıları mutlak suretle dikkate alınarak bu bölgelerin üstlenebileceği roller ortaya konulmalıdır.

Makro ve sektörel düzeyde ulusal ölçekte belirlenen politikaların yerel ve mekansal düzeyle etkileşimli olarak yeniden değerlendirilmesi, uygulama safhasında da yeni bir yaklaşımı gerektirmektedir. Çok düzeyli ve çok aktörlü hale gelen politika oluşturma süreci, aynı şekilde uygulama aşamasına da taşınmak zorundadır. Bu noktada en önemli husus değişik düzeyler ve aktörler arasında birbirlerini tamamlayıcı ilişkilerin ve etkili bir iletişimin kurulmasıdır. Böylece, sistemin toplam etkinliği ve uyumu da artırılmaktadır. Bu bakımdan, ulusal düzey ile yerel düzey arasındaki ilişkilerin yeni bir anlayışla, eskisinden de güçlü bir şekilde kurgulanması şarttır.

Sanayi alanında gelişme, "yatırımcılara önemli devlet yardımları sağlama" gibi tek bir boyut ile bakılabilecek bir husus değildir. Sanayileşmenin; üretim kültürü, uygun altyapı ikliminin oluşturulması, kurumsal alt yapı ve insan alt yapısından, tarım ve hizmet sektörleri ile etkileşim ve iyi yönetişime kadar uzanan çok boyutlu bir yapısı vardır. Her bölgenin her ilin sanayileşerek kalkınması gibi bir yaklaşım da doğru değildir. Önemli olan bölge veya ilde varolan potansiyelin ve göreceli üstün-

lüğün farkındalığı ve bu alanlara yönelik darboğazların ve eksikliklerin tespit edilerek bu yönde politika ve uygulamaların benimsenmesidir.

1980'li yıllarda özellikle geri kalmış yörelere, sanayi alanında yatırım için çok önemli devlet yardımları verilmiştir. Ancak bu yatırımlar, ya gerçekleştirilmemiş ya da gerçekleştirilmesine rağmen sürdürülebilir olmamıştır. Yatırımı gerçekleştiren işletmeler bir kaç yıl sonra işletme sermayesi ve pazarlama alanında ciddi sıkıntılar yaşamış ve bir çoğu da ayakta kalamamıştır. Rekabetin çok yoğun olarak yaşandığı dünyamızda mekansal düzeyde belirli bir sektörde kümeleşme önem kazanmış, firmalar ortak hammadde ithalatından birlikte pazarlamaya kadar bir çok alanda işbirliği yapma eğilimine girmişlerdir. Dolayısıyla, her şeyden önce yörenin; gelişme eğilimlerini, potansiyelini ve mukayeseli üstünlüklerini dikkate alan ve uygun yatırım iklimi olduğu kanaatine varılan alanlarda yatırım gerçekleştirilmelidir.

Bu çerçevede, değişik sektörel faaliyetlerin mekansal düzeyde yansımalarının analiz edildiği, mekansal anlamda mukayeseli avantajlar ve potansiyellerin ortaya konduğu bu çalışmanın alınacak olan kararlara destek olması düşünülmektedir. Elbette ki bu analizler çok boyutlu ve ayrıntılı olarak yapılmaya devam edilmeli ve tekil çalışmaların sonuçları ihtiyatla yorumlanmalıdır. Ancak, yapılan çalışma günümüzdeki eğilimlerin ihtiyaç duyduğu yeni bakış açısını örneklendirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Gelişme sürecinde nitelikli insan gücünün ve bilginin önemi yadsınamaz bir hale gelmiştir. Yerel düzeyde sürdürülebilir gelişme dinamiklerini hayata geçirmek bakımından her şeyden fazla vurgulanması gereken husus bir üretim kültürünün oluşturulmasıdır. Dışarıdan ve başkalarından sürekli bir destekle ayakta kalmaya çalışmak yerine, her yörenin kendine güven içinde sorunlarına çözümler üretmesi şarttır. Bu bakımdan özel kesimin ve sivil toplum kuruluşlarının önemli katkıları olabilecektir. Bu sınırlı çalışmanın da bizlere gösterdiği üzere, bütün yörelerin kendilerine uygun avantajları ve potansiyelleri bulunmaktadır. Bu potansiyellerin yöresel düzeyde katılımcı bir anlayışla geleceğe dönük perspektifler ile birleşmesi, sahiplenme oluşturulması ve ulusal düzeyde çeşitli mekanizmalar ile de desteklenerek harekete geçirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın değişik aktörler tarafından çeşitli amaçlara yönelik olarak kullanılması mümkündür. Ulusal düzeyde genel mekansal stratejilerin belirlenmesinde, devlet yardımları gibi düzenlemelerde, sektörel bazı politikaların mekana yansıma-

larının değerlendirilmesinde, bu ve benzeri çalışmaların katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Yerel yönetimlerin kendi yörelerine dönük planlama ve uygulama süreçleri de yapılan bu analizlerden girdi temin edebilecektir. Ayrıca yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde özel kesimin bu analizleri kullanarak yatırım kararlarına dahil etmeleri beklenebilir. Günümüzde önem ve ağırlığı artan sivil toplum kuruluşları da, özellikle sosyal sorunlara çözüm üretme sürecinde bu analizlerden yararlanabilir.

Elbette ki bu yararların elde edilebilmesi için bu yeni yaklaşıma dayalı analizlerin çoğalması ve bu analizlerden çıkan bilgilerin özel kesim başta olmak üzere ilgili tüm taraflara etkili bir şekilde ulaştırılması gerekmektedir.

Kaynakça

Beine, M. 2004. 'Economic Integration and Regional Industrial Specialization: Evidence from the Canadian-U.S. FTA Experience'.

Elvan, L. 2002. 'Türkiye'de Bölgeler arası İktisadi Gelişmişlik Farklarının GSYİH (İller Endeksi) Esas Alınarak Karşılaştırılması', *Planlama Dergisi*, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları, 327-336.

Elvan, L. 2002. 'Yerel Ekonomilerin Sürdürülebilir Kalkınması ve Çanakkale Örneği', Türkiye Ekonomi Kurumu Vakfı.

Isard, W. 1998. 'Location Analysis for Industry and Service Trades: Comparative Cost and Other Approaches', *Methods of Interregional and Regional Analysis*, 2, 7-39

OECD Regions at a Glance 1,2,3 - 2004.

Territorial Disparities: Situation and Dynamics, OECD, Ocak 2001.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları.

Uluslararası Ekonomik Göstergeler 2004, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayınları.

2002 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı, DİE.

2004 Yılı hane halkı İşgücü Anketi, DİE.

Eurostat News Release 47/2005- 7 April 2005.

http://www.absoluteastronomy.com/encylopedia/H/He/Herfindahl_index.htm

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions1_en.htm

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions2_en.htm

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l60015.htm>

<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>

<http://faculty.washington.edu/krumme/systems/localiz.html>

<http://people.hofstra.edu/geotrans/eng/ch3en/meth3en/ch3m3en.html>

<http://people.hofstra.edu/geotrans/eng/ch3en/meth3en/ch3m4en.html>

EKLER

EK1

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİNİN
KURULMASINA İLİŞKİN
BAKANLAR KURULU KARARI

Bakanlar Kurulu Kararı

Karar Sayısı : 2002/4720

Bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke çapında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasının tanımlanmasına ilişkin ekli Kararın yürürlüğe konulması; Bakanlar Kurulunca 28/08/2002 tarihinde kararlaştırılmıştır.

28/08/2002 Tarihli ve 2002/4720 Sayılı Kararnamenin eki;

KARAR

Madde 1- Bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke genelinde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması tanımlanmıştır.

Madde 2- İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasında iller "Düzey 3" olarak tanımlanmış; ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri de dikkate alınarak "Düzey 1" ve "Düzey 2" olarak gruplandırılmak suretiyle hiyerarşik İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması yapılmıştır.

Madde 3- "Düzey 3" kapsamındaki İstatistiki Bölge Birimleri 81 adet olup il düzeyindedir. Her il bir İstatistiki Bölge Birimini tanımlamaktadır.

"Düzey 2" İstatistiki Bölge Birimleri, "Düzey 3" kapsamındaki komşu illerin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, 26 adettir.

"Düzey 1" İstatistiki Bölge Birimleri ise "Düzey 2" İstatistiki Bölge Birimlerinin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, 12 adettir.

Bu Kararın yayımı tarihinden sonra kurulacak iller, yeni bir düzenleme yapılınca ya kadar daha önce dahil olduğu İstatistiki Bölge Birimi içinde değerlendirilecektir.

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması kodlandırılmış olup, ekli (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Madde 4- Tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca; bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması ve bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi gibi çalışmalarda, bu Karar ile belirlenen İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması esas alınacaktır.

Madde 5- Bu Kararın uygulanmasında ortaya çıkacak tereddütleri gidermeye Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı yetkilidir.

Madde 6- Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7- Bu Karar hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

28/8/2002 Tarihli ve 2002/4720 Sayılı Kararnamenin Eki: I Sayılı Cetvel

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR	TÜRKİYE		
TR1 TR10 TR100	İstanbul	İstanbul	İstanbul
TR2 TR21 TR211 TR212 TR213 TR22 TR221 TR222	Batı Marmara	Tekirdağ	Tekirdağ Edirne Kırklareli
		Balıkesir	Balıkesir Çanakkale
TR3 TR31 TR310 TR32 TR321 TR322 TR323 TR33 TR331 TR332 TR333 TR334	Ege	İzmir	İzmir
		Aydın	Aydın Denizli Muğla
		Manisa	Manisa Afyon Kütahya Uşak

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR	TÜRKİYE		
TR4 TR41 TR411 TR412 TR413 TR42 TR421 TR422 TR423 TR424 TR425	Doğu Marmara	Bursa Kocaeli	Bursa Eskişehir Bilecik Kocaeli Sakarya Düzce Bolu Yalova
TR5 TR51 TR510 TR52 TR521 TR522	Batı Anadolu	Ankara Konya	Ankara Konya Karaman
TR6 TR61 TR611 TR612 TR613 TR62 TR621 TR622 TR63 TR631 TR632 TR633	Akdeniz	Antalya Adana Hatay	Antalya Isparta Burdur Adana Mersin Hatay Kahramanmaraş Osmaniye
TR7 TR71 TR711 TR712 TR713 TR714 TR715 TR72 TR721 TR722 TR723	Orta Anadolu	Kırıkkale Kayseri	Kırıkkale Aksaray Niğde Nevşehir Kırşehir Kayseri Sivas Yozgat

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR	TÜRKİYE		
TR8	Batı Karadeniz	Zonguldak	
TR81			
TR811			Zonguldak
TR812			Karabük
TR813			Bartın
TR82		Kastamonu	
TR821			Kastamonu
TR822			Çankırı
TR823			Sinop
TR83		Samsun	
TR831			Samsun
TR832			Tokat
TR833			Çorum
TR834			Amasya
TR9	Doğu Karadeniz	Trabzon	
TR90			
TR901			Trabzon
TR902			Ordu
TR903			Giresun
TR904			Rize
TR905			Artvin
TR906			Gümüşhane
TRA	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum	
TRA1			
TRA11			Erzurum
TRA12			Erzincan
TRA13			Bayburt
TRA2		Ağrı	
TRA21			Ağrı
TRA22			Kars
TRA23			Iğdır
TRA24			Ardahan
TRB	Ortadoğu Anadolu	Malatya	
TRB1			
TRB11			Malatya
TRB12			Elazığ
TRB13			Bingöl
TRB14			Tunceli
TRB2		Van	
TRB21			Van
TRB22			Muş
TRB23			Bitlis
TRB24			Hakkari

KOD	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR	TÜRKİYE		
TRC	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	
TRC1			
TRC11			Gaziantep
TRC12			Adıyaman
TRC13			Kilis
TRC2		Şanlıurfa	
TRC21			Şanlıurfa
TRC22			Diyarbakır
TRC3		Mardin	
TRC31			Mardin
TRC32			Batman
TRC33			Şırnak
TRC34			Siirt

EK2

BÖLGELERİN
DEMOGRAFİK, EKONOMİK VE
SOSYAL YAPILARI

DEMOGRAFİK GÖSTERGELER (2000)

DÜZEY-2	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı (%)	Nüfus Artış Hızı (Binde)	Nüfus Yoğunluğu	Doğurganlık Oranı	Ortalama Hanehalkı
TR10	10.018.735	90,69	33,10	1.928	1,97	3,85
TR21	1.354.658	60,20	13,55	73	1,73	3,74
TR22	1.541.322	51,46	9,15	64	1,82	3,41
TR31	3.370.866	81,07	22,39	281	1,75	3,58
TR32	2.516.114	46,71	16,26	78	2,08	3,68
TR33	3.051.801	52,02	9,99	68	2,33	4,23
TR41	3.025.475	76,43	22,61	106	1,90	3,84
TR42	2.715.766	57,25	17,70	135	2,08	4,28
TR51	4.007.860	88,34	21,38	163	1,90	3,82
TR52	2.435.376	58,91	21,32	51	2,89	4,90
TR61	2.490.235	55,33	31,25	69	2,03	4,02
TR62	3.500.878	68,47	21,75	119	2,53	4,60
TR63	2.714.892	52,65	12,82	117	3,15	5,21
TR71	1.690.826	53,01	10,07	54	2,63	4,83
TR72	2.498.442	58,81	8,73	42	2,74	5,07
TR81.	1.024.879	44,50	-7,41	108	2,01	4,44
TR82	871.405	47,80	-7,33	33	2,31	4,57
TR83	2.999.460	51,53	5,19	80	2,65	4,97
TR90	3.131.546	49,37	9,32	89	2,40	5,11
TRA1	1.351.588	57,27	7,43	33	3,11	5,55
TRA2	1.156.150	44,61	5,05	39	4,09	6,63
TRB1	1.770.597	58,85	11,06	49	2,64	5,44
TRB2	1.956.437	49,35	25,47	47	5,48	7,77
TRC1	2.023.784	70,32	20,33	132	3,68	5,51
TRC2.	2.806.130	59,15	29,09	83	4,67	6,84
TRC3	1.778.705	59,61	23,38	68	5,84	7,74
TÜRKİYE	67.803.927	64,90	18,29	88	2,53	4,50

Kaynak: DİE

**DüzeY 2 Bölgelerine Göre GSYİH'nin Sektörel Yıllık Ortalam Büyüme Hızı
(1987-2001)**

DÜZEY-2	TARIM	SANAYİ	HİZMETLER	TOPLAM
TR10	-2,7	3,9	2,7	3,1
TR21	0,0	7,3	3,0	3,8
TR22	0,0	1,2	2,5	1,5
TR31	0,5	2,8	2,9	2,7
TR32	0,1	3,4	4,7	3,3
TR33	1,5	5,2	3,8	3,5
TR41	-0,1	5,7	3,1	3,6
TR42	2,6	3,5	4,1	3,7
TR51	-2,8	1,9	2,2	1,9
TR52	-1,4	2,5	3,1	1,7
TR61	1,6	2,2	5,3	4,0
TR62	1,7	1,7	2,5	2,1
TR63	3,4	2,0	3,2	3,0
TR71	-0,5	12,8	5,4	4,3
TR72	-1,0	5,2	2,6	2,3
TR81	-1,9	1,7	3,8	2,3
TR82	-1,9	2,9	2,6	1,0
TR83	0,6	2,7	2,7	2,1
TR90	0,5	2,1	2,7	2,0
TRA1	2,1	0,1	1,8	1,7
TRA2	1,5	2,4	3,5	2,5
TRB1	0,3	0,5	2,4	1,4
TRB2	3,4	5,2	2,5	3,0
TRC1	0,4	3,9	3,2	2,8
TRC2	7,6	1,2	2,5	4,0
TRC3	2,5	0,7	3,5	2,6
TÜRKİYE	0,8	3,5	3,0	2,8

İstihdamın Sektörel Dağılımı

(Bin Kişi)					(Yüzde)				
Düzey 2	Tarım	Sanayi (*)	Hizmetler	Toplam	Düzey 2	Tarım	Sanayi (*)	Hizmetler	Toplam
TR10	26	1 412	1 880	3 318	TR10	0,8	42,6	56,7	15,2
TR21	216	145	213	574	TR21	37,6	25,3	37,1	2,6
TR22	265	90	209	563	TR22	47,1	16,0	37,1	2,6
TR31	227	378	533	1 137	TR31	20,0	33,2	46,9	5,2
TR32	457	233	389	1 079	TR32	42,4	21,6	36,1	5,0
TR33	561	192	334	1 088	TR33	51,6	17,6	30,7	5,0
TR41	293	440	406	1 140	TR41	25,7	38,6	35,6	5,2
TR42	152	272	388	812	TR42	16,7	33,5	47,8	3,7
TR51	89	283	854	1 226	TR51	7,3	23,1	69,7	5,6
TR52	355	141	251	747	TR52	47,5	18,9	33,6	3,4
TR61	343	152	505	1 001	TRC1	34,3	15,2	50,4	4,6
TR62	324	218	469	1 010	TR62	32,1	21,6	46,4	4,6
TR63	203	133	307	643	TR63	31,6	20,7	47,7	3,0
TR71	267	57	175	499	TR71	53,5	11,4	35,1	2,3
TR72	283	123	225	631	TR72	44,8	19,5	35,7	2,9
TR81	102	85	124	312	TR81	32,7	27,2	39,7	1,4
TR82	83	39	93	215	TR82	38,6	18,1	43,3	1,0
TR83	740	122	354	1 216	TR83	60,9	10,0	29,1	5,6
TR90	929	121	417	1 468	TR90	63,3	8,2	28,4	6,7
TRA1	310	21	141	472	TRA1	65,7	4,4	29,9	2,2
TRA2	209	14	94	317	TRA2	65,9	4,4	29,7	1,5
TRB1	189	60	212	461	TRB1	41,0	13,0	46,0	2,1
TRB2	204	38	166	408	TRB2	50,0	9,3	40,7	1,9
TRC1	125	139	240	504	TRC1	24,8	27,6	47,6	2,3
TRC2	275	70	234	579	TRC2	47,5	12,1	40,4	2,7
TRC3	171	41	161	373	TRC3	45,8	11,0	43,2	1,7
TÜRKİYE	7 400	5 017	9 374	21 791	TÜRKİYE	34,0	23,0	43,0	100,0

(*) İnşaat sektörü, sanayi sektörü içinde değerlendirilmiştir.

Kaynak: 2004 Yılı Henebalkı İşgücü Anketi, DİE.

Düzey 2 Bölgelerine Göre İşgücüne Katılım Oranı (2004)

	TOPLAM			ERKEK			KADIN		
	15-24	25-34	35-44	15-24	25-34	35-44	15-24	25-34	35-44
TR10	40,37	62,21	59,11	53,92	96,31	95,95	27,45	31,73	27,94
TR21	50,00	72,13	67,86	57,58	96,32	93,69	41,67	42,59	41,59
TR22	42,08	64,45	68,49	55,26	94,35	94,17	28,30	35,34	42,74
TR31	46,85	65,09	63,05	59,38	95,47	93,54	34,15	31,89	32,18
TR32	52,03	71,07	73,57	62,22	93,90	95,07	42,33	47,90	51,52
TR33	42,94	64,22	65,36	55,86	93,38	95,18	29,92	33,72	35,93
TR41	47,73	68,39	65,35	60,47	96,00	95,65	35,87	37,01	34,51
TR42	32,02	60,68	57,07	44,49	94,95	94,95	19,07	23,51	19,19
TR51	36,78	65,56	58,91	51,35	96,15	94,60	22,46	33,59	24,23
TR52	36,11	59,17	58,62	53,88	90,82	93,64	19,67	26,73	24,14
TR61	43,64	69,64	68,86	54,27	96,12	95,54	32,09	40,68	43,75
TR62	33,09	58,73	59,39	47,18	93,07	94,80	19,17	24,77	22,31
TR63	32,62	52,78	54,39	52,17	89,96	91,72	16,31	20,31	17,34
TR71	36,51	61,25	59,07	51,70	91,11	85,71	22,93	31,85	27,12
TR72	30,00	52,28	55,05	50,00	89,07	93,20	11,89	16,32	20,00
TR81	45,57	65,05	60,87	54,67	94,68	92,42	39,02	35,87	30,14
TR82	39,42	59,83	53,92	62,69	94,83	92,00	18,57	25,42	17,31
TR83	53,04	72,14	72,06	59,31	95,78	95,72	48,29	48,98	48,73
TR90	54,65	78,90	78,13	55,95	94,40	95,17	53,45	63,04	60,95
TRA1	48,75	67,70	71,88	55,75	92,24	95,18	42,86	41,82	45,45
TRA2	26,11	55,83	63,03	40,74	80,95	88,33	12,71	29,11	37,93
TRB1	36,08	57,28	61,79	51,70	96,10	97,25	20,34	22,62	23,53
TRB2	28,09	51,39	54,30	54,59	89,44	89,69	3,70	13,70	15,73
TRC1	35,79	52,44	54,29	59,09	94,71	98,43	12,24	12,00	7,63
TRC2	28,02	45,72	53,76	43,60	82,94	89,04	13,36	12,45	14,29
TRC3	29,41	50,57	52,38	41,62	83,09	82,95	17,93	15,32	18,75
Türkiye	39,27	62,44	62,14	53,15	93,59	94,33	26,07	30,30	29,56

Kaynak: 2004 Yılı Hanehalkı İşgücü Anketi, DİE.

Düzey 2 Bölgelerine Göre İşsizlik Oranı (2004)

	TOPLAM			ERKEK			KADIN		
	15-24	25-34	35-44	15-24	25-34	35-44	15-24	25-34	35-44
TR10	7,79	7,36	5,36	10,20	10,91	8,35	5,47	3,63	2,20
TR21	8,76	5,33	1,79	7,07	6,62	2,70	9,38	4,63	0,00
TR22	5,43	5,47	4,20	6,14	7,26	5,83	3,77	4,51	2,56
TR31	11,54	10,21	6,10	13,54	13,88	9,13	9,51	6,19	3,45
TR32	7,86	5,79	4,24	8,33	5,69	4,43	7,94	5,46	4,04
TR33	7,65	5,65	2,61	10,94	8,46	4,39	4,33	2,33	0,43
TR41	7,77	6,23	3,51	8,70	8,00	5,65	7,25	3,57	1,77
TR42	8,64	7,18	4,29	13,39	11,55	7,58	3,89	1,99	1,01
TR51	12,08	8,02	5,31	14,05	9,62	7,62	10,16	6,36	3,07
TR52	6,35	5,13	3,45	10,50	8,70	6,36	2,51	1,49	1,15
TR61	7,01	5,26	2,68	8,54	6,59	3,47	5,88	3,39	1,92
TR62	7,83	9,34	4,93	10,98	13,25	7,43	5,01	5,14	2,31
TR63	9,38	10,31	6,73	15,22	17,47	11,24	4,61	3,91	1,73
TR71	7,89	7,01	3,38	12,24	11,11	6,72	3,82	2,96	0,00
TR72	6,52	4,83	2,61	11,57	7,65	4,76	2,46	2,63	0,63
TR81	11,39	9,14	3,62	18,67	15,96	7,58	4,88	3,26	0,00
TR82	9,49	5,98	3,92	14,93	10,34	6,00	4,29	1,69	0,00
TR83	6,07	5,82	2,61	7,36	8,44	4,81	4,94	3,27	0,51
TR90	9,30	7,98	2,64	11,51	11,94	4,83	7,64	3,50	0,48
TRA2	1,33	1,23	0,00	1,85	2,38	0,00	0,85	0,00	0,00
TRB1	12,78	11,46	6,60	17,05	20,78	11,93	8,47	2,98	0,98
TRB2	6,05	5,90	3,23	11,73	11,27	6,19	0,46	0,00	0,00
TRC1	6,09	8,23	7,35	11,11	15,34	13,39	1,02	1,00	0,00
TRC2	3,86	5,63	5,73	6,92	10,90	10,27	0,98	0,43	0,75
TRC3	2,80	4,21	1,79	5,20	8,09	3,41	0,54	0,00	0,00
Türkiye	22,77	9,55	6,05	10,67	10,59	6,88	4,92	3,43	1,61

Kaynak: 2004 Yılı Hanehalkı İşgücü Anketi, DİE.

Düzey 2 Bölgelerinin Aldığı, Verdiği ve Net Göç

Düzey 2	2000 Yılı Daimi İkametgah Nüfusu	Aldığı Göç (1)	Verdiği Göç (1)	Net Göç	Net Göç Hızı %
Türkiye	60.752.995	4.469.952	4.469.952	0	0,00
TR61	2.144.157	208.769	109.817	98.952	47,24
TR10	9.044.859	920.955	513.507	407.448	46,09
TR21	1.212.141	133.681	82.182	51.499	43,41
TR31	3.078.981	306.387	186.012	120.375	39,88
TR41	2.763.559	252.693	147.681	105.012	38,73
TR32	2.263.526	193.293	113.614	79.679	35,83
TR51	3.597.662	377.108	286.224	90.884	25,59
TR22	1.417.776	116.177	99.882	16.295	11,56
TR52	2.177.695	112.601	112.585	16	0,01
TR33	2.779.198	151.805	167.856	-16.051	-5,76
TR62	3.166.936	187.663	209.731	-22.068	-6,94
TR42	2.437.576	210.337	233.521	-23.184	-9,47
TR71	1.521.736	102.867	132.663	-29.796	-19,39
TRC1	1.781.309	81.472	122.760	-41.288	-22,91
TR90	2.866.236	151.193	227.013	-75.820	-26,11
TRB1	1.593.579	101.659	145.375	-43.716	-27,06
TR72	2.249.109	122.999	188.208	-65.209	-28,58
TR63	2.415.592	92.274	166.430	-74.156	-30,23
TRC2	2.419.448	96.864	194.240	-97.376	-39,45
TRB2	1.635.214	75.359	141.231	-65.872	-39,49
TR82	800.863	60.655	93.202	-32.547	-39,83
TRA1	1.195.475	82.416	135.592	-53.176	-43,51
TR83	2.741.067	133.325	264.262	-130.937	-46,65
TRC3	1.486.983	83.049	154.275	-71.226	-46,78
TRA2	1.007.482	69.519	128.950	-59.431	-57,30
TR81	954.836	44.832	113.139	-68.307	-69,07

(1) Bölge içindeki illerin birbirleri arasındaki göç kapsamamıştır.

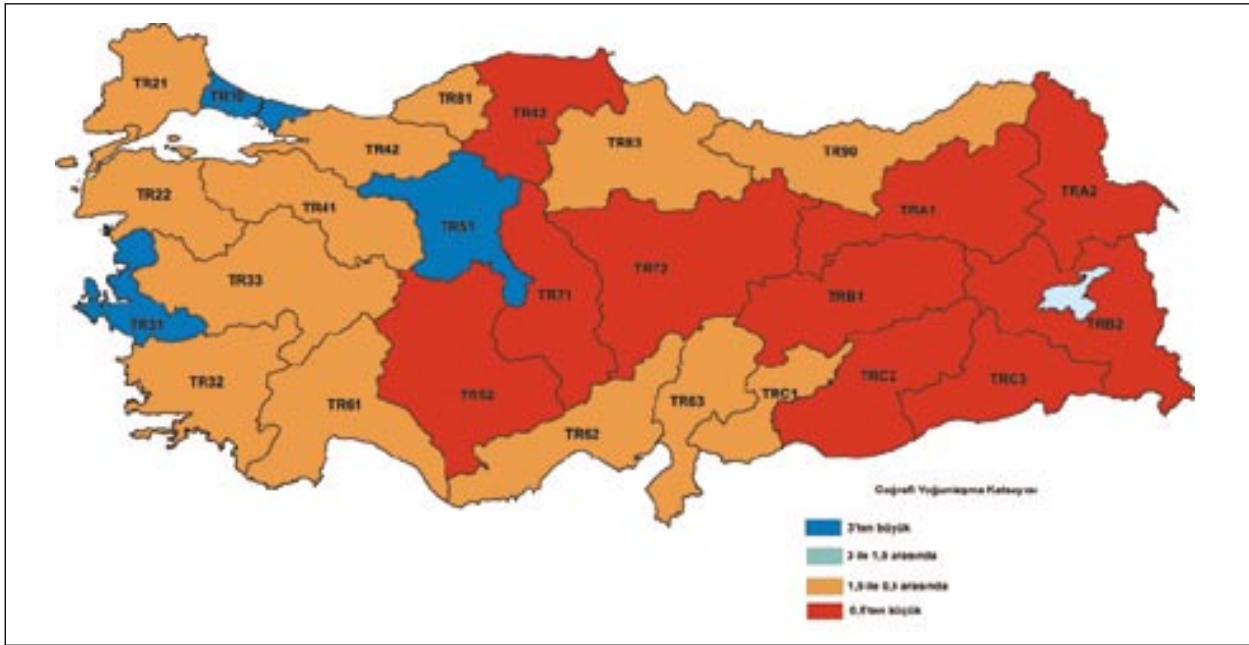
Düzeş 2 Bölgelelararası Net Göç

Düzeş	Alağı	Göç	VERİLEN																										
			TR10	TR21	TR22	TR31	TR32	TR33	TR41	TR42	TR51	TR52	TR61	TR62	TR63	TR71	TR72	TR81	TR82	TR83	TR90	TRA1	TRA2	TRB1	TRB2	TRC1	TRC2	TRC3	
Verdiği Göç			513 507	82 182	99 882	186 012	113 614	167 856	147 681	233 521	286 224	112 585	109 817	209 731	166 430	132 663	188 288	113 139	93 202	264 262	227 013	135 592	128 950	145 375	141 231	122 760	194 240	154 275	
TR10	920 955	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR21	133 681	15 793	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR22	116 177	6 700	- 449	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR31	306 387	- 3 236	410	4 322	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR32	193 293	7 042	168	473	2 147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR33	151 805	- 3 722	- 750	1 635	-17 063	-11 209	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR41	252 693	1 873	37	2 053	-1 561	- 508	5 678	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR42	210 337	-19 195	-3 288	-2 924	-5 766	-4 720	-1 009	-9 231	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR51	377 108	-17 489	235	384	-4 459	-3 644	1 549	-2 689	9 802	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR52	112 601	-2 961	- 527	- 78	-4 297	-1 567	- 431	-2 706	2 194	-2 593	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR61	208 769	9 444	547	897	2 338	353	6 693	2 084	6 863	7 456	6 143	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR62	187 663	-17 882	-1 744	-1 081	-5 102	-3 708	-1 879	-3 675	- 523	-4 515	-3 099	-8 812	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR63	92 274	-17 562	-1 761	-1 060	-4 094	-3 986	-1 562	-3 490	-2 400	-5 065	-1 969	-7 802	-8 858	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR71	102 867	-12 963	-1 327	- 923	-4 208	-1 466	-1 007	-2 777	- 720	-17 945	-1 038	-3 507	5 710	4 841	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR72	122 999	-28 795	-1 987	-1 658	-7 157	-2 801	-1 953	-4 876	-1 642	-18 028	-2 053	-5 289	1 515	3 066	- 642	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR81	44 832	-37 438	-3 626	-1 004	-2 371	-1 711	- 806	-6 531	-4 977	-5 188	- 727	-2 669	10	643	-137	-18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR82	60 655	-22 411	-2 164	- 750	- 839	- 736	- 422	-1 440	- 868	-6 259	- 294	-1 125	321	148	152	383	802	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR83	133 325	-65 348	-5 943	- 949	-7 591	-2 994	-1 524	-12 483	-5 227	-24 654	-1 401	-4 530	439	884	-705	485	478	-1 964	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TR90	151 193	-38 259	-3 938	-1 535	-3 388	-1 681	-1 171	-11 162	-3 531	-6 681	-1 090	-2 851	670	655	-556	132	1 083	- 461	-3 162	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TRA1	82 416	-23 546	-1 680	- 911	-7 898	-1 854	-1 457	-10 637	-5 288	-4 397	- 691	-1 900	1 115	1 215	-195	69	43	- 50	781	560	-	-	-	-	-	-	-	-	
TRA2	69 519	-24 553	-2 147	-1 359	-7 056	-2 397	-1 739	-6 626	-6 482	-4 998	- 534	-1 853	318	822	-196	-1 181	66	-178	507	-1 185	-	-	-	-	-	-	-	-	
TRB1	101 659	-25 692	-1 913	- 886	-5 050	-1 945	- 781	-3 973	-1 361	-4 005	- 957	-2 780	-2 024	1 280	-141	-186	126	26	-188	-120	-796	-489	-	-	-	-	-	-	
TRB2	75 359	-26 910	-2 147	-1 225	-5 181	-3 779	-1 977	-7 224	-3 874	-3 019	-1 460	-3 693	-5 510	500	- 66	-751	- 7	-203	192	-472	-285	743	-420	-	-	-	-	-	
TRC1	81 472	-14 535	-1 140	- 977	-2 684	-3 400	-1 418	-2 064	- 762	-2 344	- 685	-3 874	-5 079	2 101	-3 000	-1 767	-361	-222	-489	-513	-683	-607	-4 467	437	-	-	-	-	
TRC2	96 864	-17 316	-1 435	-1 343	-15 164	-12 776	-4 318	-5 522	-2 756	-3 482	-1 583	-4 425	-11 314	-2 635	-2 424	-3 018	24	- 64	-169	13	-294	-1 453	-2 287	-822	-6 448	-	-	-	
TRC3	83 049	-27 677	-1 157	-1 145	-11 425	-3 370	-5 524	-3 228	-1 097	-2 438	-1 454	-2 624	-6 465	1 227	-424	-539	191	81	790	521	363	-364	-145	-1 511	-797	-3 015	-	-	

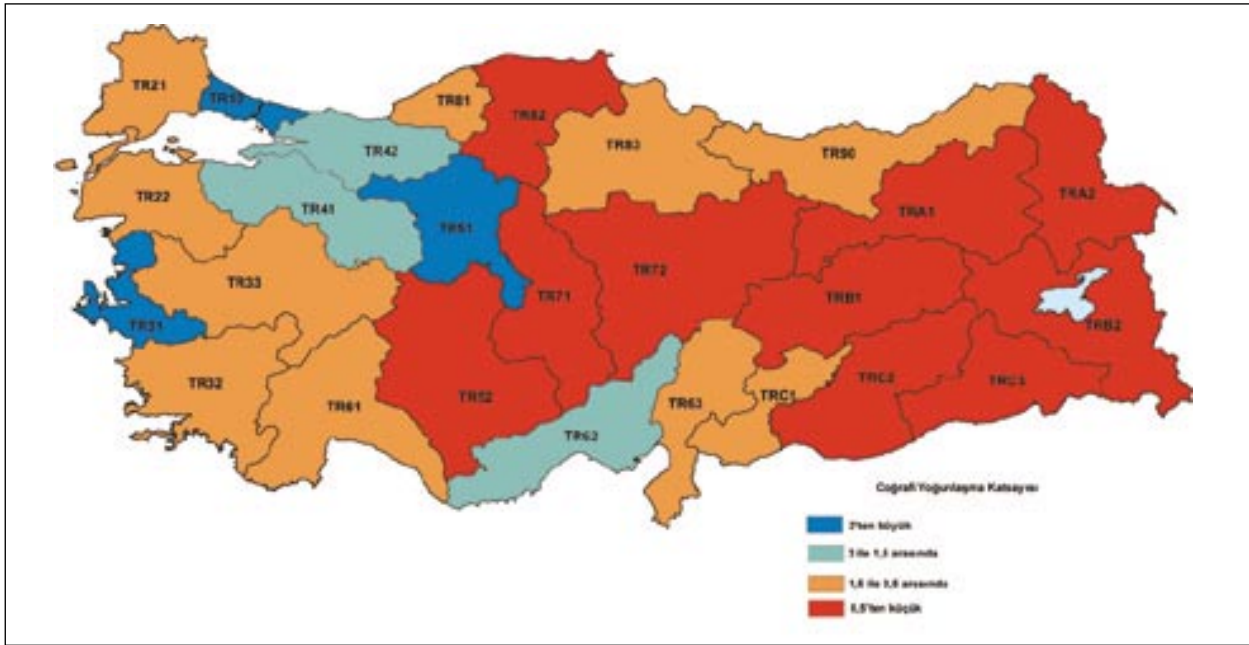
EK3

HİZMETLER SEKTÖRÜNÜN
ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA
COĞRAFİ YOĞUNLAŞMALARI

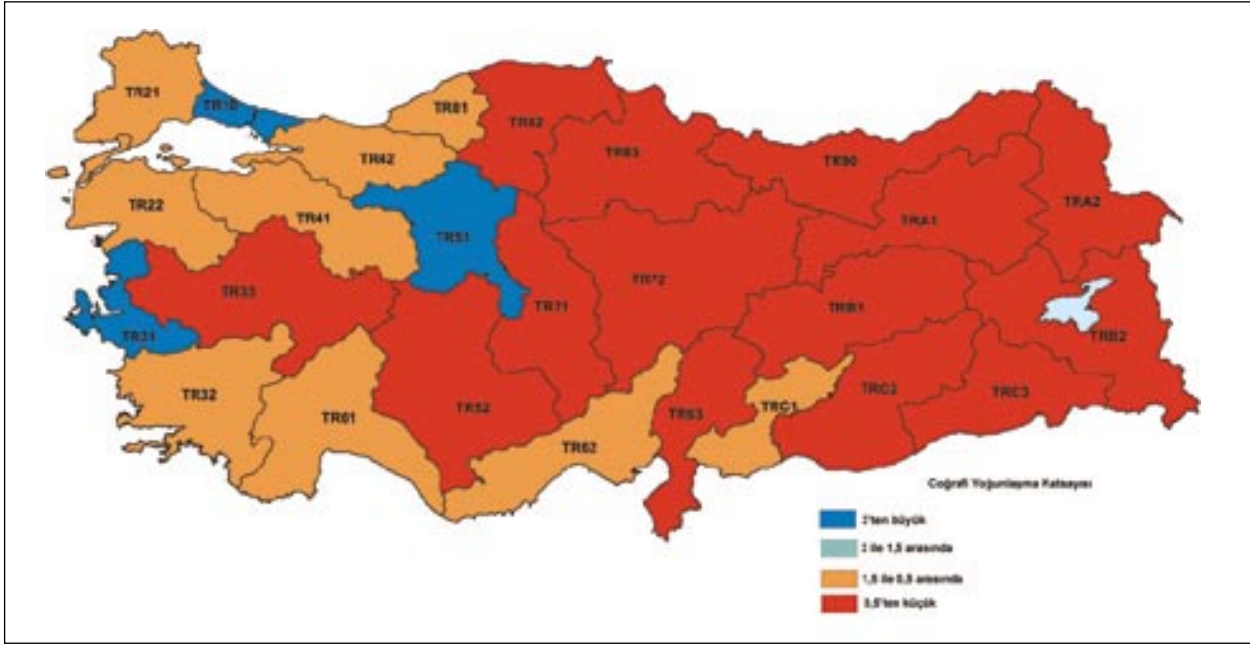
Harita 5.1.29. Diğer Sosyal, Toplumsal Ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

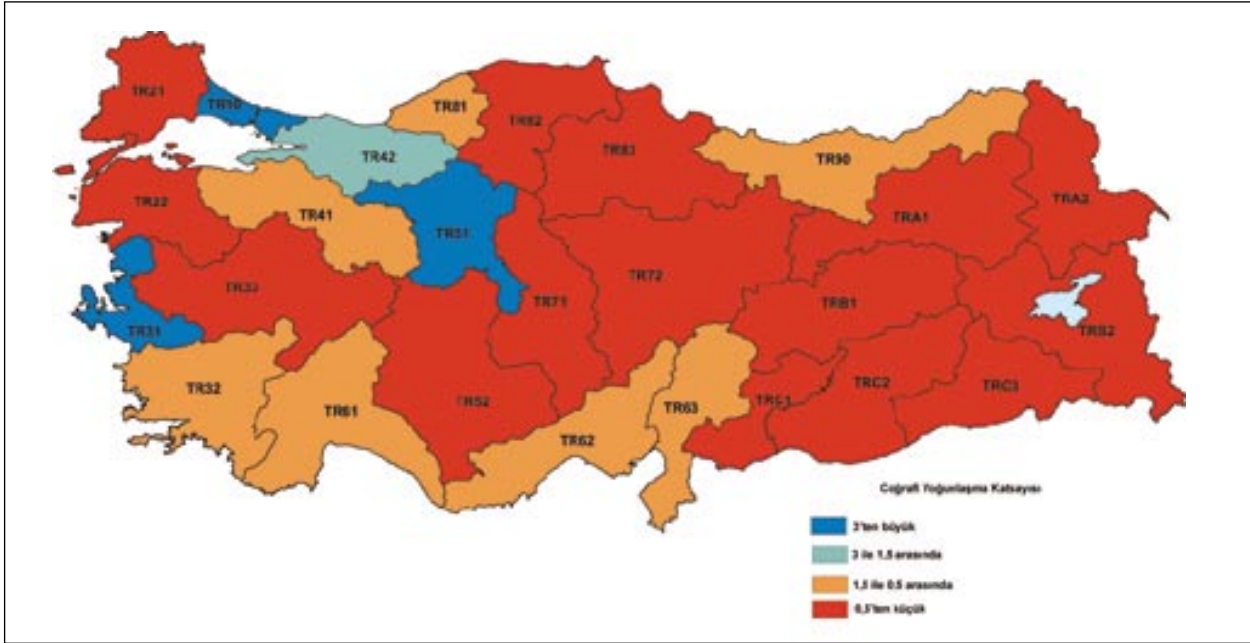
Harita 5.1.30. Eğitim Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

Harita 5.1.31. Gayrimenkul, Kiralama Ve İş Faaliyetleri Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

Harita 5.1.32. İnşaat Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

Coğrafi Yoğunlaşma Kartası

- 3'ten büyük
- 1 ile 1,5 arasında
- 75 ile 1,5 arasında
- 7,5'ten küçük

Coğrafi Yoğunlaşma Katsayısı

- 1'den küçük
- 1 ile 1,5 arasında
- 1,5 ile 3 arasında
- 3'den büyük

Harita 5.1.37. Oteller Ve Lokantalar Sektöründe Coğrafi Yoğunlaşmalar

EK 4

TARIMSAL ÜRETİMİN
BÖLGELERDE YIĞINLAŞMALARI

Ek 4.1 Tarla Ürünlerinin Bölgelerde Yığılması

Ek 4.2 Sebze Üretiminin Bölgelerde Yığılması

Ek 4.3 Meyve Üretiminin Bölgede Yığılması

Ek 4.4 Süt Üretiminin Bölgede Yığılması

Ek 4.5 Et Üretiminin Bölgelerde Yığınlaşması

Ek 4.6. Beyaz Et Üretiminin Bölgelerde Yığınlaşması

Ek 4.7. Yumurta Üretiminin Bölgelerde Yığınlaşması

Ek 4.8. Bal Üretiminin Bölgelerde Yığınlaşması

Ek 4.9. Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Bölgelerde Yığılması

Ek 4.10. Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Bölgelerde Yığılması

Ek 4.11. Kümes Hayvanları Yetiştiriciliğinin Bölgelerde Yığınlaşması

EK 5

SANAYİ ALT SEKTÖRLERİNDE BÖLGESEL YIĞINLAŞMALAR

Ek 5.1. Büro Makineleri Ve Bilgisayar İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılaşma

Ek 5.2. Radyo Televizyon Haberleşme Teçhizatı Ve Cihazları İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılaşma

Ek 5.3. Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi Ve Boyanması Sektöründe Bölgesel Yığınlaşma

Ek 5.4. Geri Dönüşüm Sektöründe Bölgesel Yığınlaşma

Ek 5.5. Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılma

Ek 5.6. Derinin Tabaklanması Ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı Ve Ayakkabı İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılma

**Ek 5.7. Basım Ve Yayım; Plak Kaset Ve Benzeri Kayıtlı Medyanın
Çoğaltılması Sektöründe Bölgesel Yığılma**

**Ek 5.8. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine Ve Cihazların
İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılma**

GÖSTERİM

- Yığılmanın en yoğun olduğu bölgeler
- Kamen yığılma alan bölgeler
- Yığılma olmayan bölgeler

Ek 5.15. Kağıt Hamuru, Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılma

Ek 5.16. Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar Sektöründe Bölgesel Yığılma

Ek 5.17. Tekstil Ürünleri İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılma

Ek 5.18. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Teçhizat İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığınlaşma

GÖSTERİM

- Birinci derecede yoğunlaşma olan bölgeler
- İkinci derecede yoğunlaşma olan bölgeler
- Üçüncü derecede yoğunlaşma olan bölgeler
- Yoğunlaşma olmayan bölgeler

Ek 5.21. Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sektöründe Bölgesel Yığıllaşma

Ek 5.22. Gıda Ürünleri Ve İçecek İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığılma

Ek 5.23. Ağaç Ve Ağaç Mantarı Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman Ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı Sektöründe Bölgesel Yığınlaşmalar

EK 6

DÜZEY 2 BÖLGELERİNDE
SEKTÖREL YIĞINLAŞMALAR

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TR10 (İSTANBUL)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	16214	23,6112	9,2787	1,6474
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	35924	5,1031	1,4911	1,4128
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetlik, kopyun takımı ve ayakkabı imalatı	24049	3,4162	1,1382	1,4996
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	51600	7,3299	1,1370	1,1836
Plastik ve kauçuk ürünlerin imalatı	34237	4,8635	1,0327	1,2696
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	21845	3,1031	0,9463	1,4387
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	21049	2,9901	0,9318	1,4527
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	7067	1,0039	0,3608	1,5611
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	6642	0,9435	0,3261	1,5281
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	6656	0,9455	0,1798	1,2348
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	13113	1,8627	0,1796	1,1067
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	1690	0,2401	0,1176	1,9600
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	1454	0,2065	0,0108	1,0551
Geni dönüşüm	101	0,0143	-0,0309	0,3173
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	45836	6,5111	-0,0946	0,9857
Tütün ürünleri imalatı	2	0,0003	-0,5800	0,0005
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	41550	5,9023	-0,6164	0,9054
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	20737	2,9457	-0,8876	0,7685
Tekstil ürünleri imalatı	125308	17,8003	-1,3799	0,9281
Ana metal sanayi	14292	2,0302	-1,6982	0,5445
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	22321	3,1708	-2,4138	0,5676
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); sezer, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	7169	1,0184	-2,6577	0,2770
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	35108	4,9872	-6,7695	0,4242
TOPLAM	703964	100,0000		

TR21 (EDİRNE, KIRKLARELİ, TEKİRDAĞ)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Tekstil ürünleri imalatı	38336	41,7408	22,5606	2,1762
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetlik, kopyun takımı ve ayakkabı imalatı	3365	3,6639	1,3838	1,6083
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	1308	1,4242	0,8067	2,3066
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması; başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	13782	15,0060	0,6736	1,0470
Geni dönüşüm	2030	2,2103	0,0535	1,0248
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	14	0,0152	-0,1072	0,1245
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	72	0,0784	-0,1174	0,4005
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	389	0,4235	-0,3421	0,5532
Tütün ürünleri imalatı	1032	1,1237	-0,5595	0,6676
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	4592	4,9998	-0,5868	0,8950
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	4	0,0044	-0,6387	0,0068
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	2334	2,5413	-1,0707	0,7036
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	537	0,5847	-1,4736	0,2841
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	4503	4,9029	-1,7028	0,7422
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	1925	2,0960	-1,7373	0,5468
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); sezer, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	1900	2,0687	-1,7620	0,5400
Ana metal sanayi	1704	1,8553	-1,8207	0,5047
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1345	1,4645	-2,2640	0,3928
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	8709	9,4825	-2,2742	0,8066
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	2959	3,2218	-3,2969	0,4942
TOPLAM	1003	1,0921	-5,1008	0,1763
	91843	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TR22 (BALIKESİR, ÇANAKKALE)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	10181	29,8239	18,0672	2,5388
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	3375	9,8866	6,2106	2,6895
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	3306	9,6845	4,0979	1,7335
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, serçeçuk, koyum tabanı ve ayakkabı imalatı	2076	6,0814	3,8033	2,6696
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	2321	6,7991	3,1871	1,8824
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	679	1,9890	0,3059	1,1817
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	2231	6,5354	0,0168	1,0026
Geni dönüşüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Tütün ürünleri imalatı	171	0,5009	-0,0793	0,8633
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	2	0,0059	-0,1166	0,0478
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	675	1,9773	-0,1795	0,9168
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1958	0,0000
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	141	0,4130	-0,2300	0,6423
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	77	0,2256	-0,5401	0,2946
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	16	0,0469	-0,5706	0,0759
Ana metal sanayi	979	2,8679	-0,8606	0,7692
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	1780	5,2143	-0,9786	0,8420
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	355	1,0399	-1,0184	0,5052
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	788	2,3083	-1,5224	0,6026
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	1455	4,2622	-2,3435	0,6452
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	130	0,3808	-3,4525	0,0993
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	2132	6,2454	-8,0870	0,4358
Tekstil ürünleri imalatı	1267	3,7115	-15,4687	0,1935
TOPLAM	34137	100,0000		

TR31 (İZMİR)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	30642	20,6901	6,5577	1,4436
Tütün ürünleri imalatı	4538	3,0641	2,4839	5,2806
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	11945	8,0655	1,4598	1,2210
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	3948	2,6658	0,9826	1,5838
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	2302	1,5544	0,7887	2,0300
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, serçeçuk, koyum tabanı ve ayakkabı imalatı	4454	3,0074	0,7294	1,3202
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	6676	4,5078	0,6744	1,1759
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	6503	4,3910	0,5602	1,1462
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	18202	12,2903	0,5336	1,0454
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	5959	4,0236	0,4117	1,1140
Geni dönüşüm	442	0,2984	0,2532	6,6000
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	462	0,3120	0,1162	1,5935
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	5540	3,7407	0,0647	1,0176
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	64	0,0432	-0,0793	0,3528
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	737	0,4976	-0,1454	0,7738
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	2759	1,8629	-0,1954	0,9051
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	612	0,4132	-0,2042	0,6603
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	9151	6,1789	-0,3397	0,9479
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	2091	1,4119	-0,7449	0,6546
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	7509	5,0702	-1,1227	0,8187
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	6608	4,4619	-1,1247	0,7987
Ana metal sanayi	2956	1,9959	-1,7325	0,5353
Tekstil ürünleri imalatı	14000	9,4531	-9,7272	0,4929
TOPLAM	148100	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığılaşmalar

TR32 (AYDIN, DENİZLİ, MUĞLA)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayı	Yığılaşma oranı
Tekstil ürünleri imalatı	42419	44,1740	24,9938	2,3031
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	7854	8,1789	2,5924	1,4640
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	4158	4,3300	0,6540	1,1779
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1813	1,8880	0,2048	1,1217
Geni dönüşüm	5	0,0032	-0,0400	0,1151
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	11	0,0115	-0,1110	0,0935
Giyim eşyası imalatı, kürkünü işlenmesi ve boyanması	13656	14,2210	-0,1114	0,9922
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	499	0,5196	-0,1234	0,8081
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	56	0,0583	-0,1374	0,2979
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	317	0,3301	-0,4356	0,4311
Tütün ürünleri imalatı	15	0,0156	-0,5646	0,0269
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	38	0,0396	-0,5779	0,0641
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	786	0,8185	-1,2398	0,3977
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	650	0,6769	-1,4799	0,3138
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, seyahat, kışım takımı ve ayakkabı imalatı	757	0,7883	-1,4897	0,3461
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	4523	4,7101	-1,8085	0,7226
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	1682	1,7516	-2,0792	0,4572
Ana metal serayii	1547	1,6110	-2,1174	0,4321
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	9075	9,4505	-2,3063	0,8038
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	644	0,6706	-2,9413	0,1837
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	523	0,5446	-3,2887	0,1421
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	2417	2,5170	-3,6759	0,4064
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	2582	2,6888	-3,9169	0,4070
TOPLAM	96027	100,0000	0,0000	1,0000

TR33 (AFYON, KÜTAHYA, MANİSA, USAK)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayı	Yığılaşma oranı
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	13198	17,9384	12,3518	3,2110
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	12383	16,8307	5,0740	1,4316
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	3021	4,1061	3,4886	6,6503
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	4253	5,7806	2,1045	1,5725
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, seyahat, kışım takımı ve ayakkabı imalatı	2747	3,7337	1,4556	1,6390
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	5616	7,6331	1,0274	1,1555
Tütün ürünleri imalatı	1098	1,4924	0,9121	2,5719
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	5313	7,2213	0,7026	1,1078
Geni dönüşüm	1	0,0014	-0,0439	0,0301
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	76	0,1033	-0,0925	0,5277
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	11	0,0150	-0,1075	0,1221
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	220	0,2990	-0,3441	0,4650
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	2380	3,2348	-0,5959	0,8444
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	74	0,1006	-0,6651	0,1314
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	956	1,2994	-0,7589	0,6313
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	957	1,3007	-0,8561	0,6031
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	2059	2,7985	-1,0348	0,7301
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	463	0,6293	-1,0539	0,3739
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	1568	2,1312	-1,4808	0,5900
Ana metal serayii	1372	1,8648	-1,8636	0,5002
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	1610	2,1883	-4,0046	0,3534
Tekstil ürünleri imalatı	10750	14,6111	-4,5691	0,7618
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	3448	4,6864	-9,6460	0,3270
TOPLAM	73574	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TR41 (BİLEÇİK, BURSA, ESKİŞEHİR)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Tekstil ürünleri imalatı	63857	31,3356	12,1554	1,6337
Mototolu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	25500	12,5132	8,6799	3,2643
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	13822	6,7827	0,1769	1,0268
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	11652	5,7178	0,1312	1,0235
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	12633	6,1992	0,0063	1,0010
Geni dönüşüm	41	0,0201	-0,0251	0,4449
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	77	0,0378	-0,0847	0,3085
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	94	0,0461	-0,1496	0,2356
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	701	0,3440	-0,4217	0,4493
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	328	0,1610	-0,4821	0,2503
Tütün ürünleri imalatı	1	0,0005	-0,5798	0,0008
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	64	0,0314	-0,5860	0,0509
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	3097	1,5197	-0,6371	0,7046
Ana metal sanayi	5636	2,7657	-0,9627	0,7418
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	11257	5,5240	-0,9947	0,8474
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	2082	1,0217	-1,0366	0,4964
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1292	0,6340	-1,0492	0,3767
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	5343	2,6219	-1,0542	0,7132
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	5506	2,7019	-1,1289	0,7053
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; beval, el çantası, sarsaçık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	1317	0,6463	-1,6318	0,2837
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	2012	0,9873	-2,6246	0,2733
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	16710	8,1999	-3,5569	0,6975
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	20762	10,1882	-4,1442	0,7109
TOPLAM	203784	100,0000	0,0000	1,0000

TR42 (KOCAELİ, BOLU, SAKARYA, YALOVA, DÜZCE)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Mototolu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	11381	9,3382	5,5249	2,4413
Ana metal sanayi	10052	8,2654	4,5370	2,2169
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	6830	5,6161	3,9729	3,3366
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	9299	7,6463	3,8155	1,9960
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	8065	6,6316	3,0196	1,8360
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	11548	9,4955	2,9769	1,4567
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	5787	4,7385	2,6016	2,2062
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	7464	6,1374	2,4614	1,6696
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	7103	5,8406	0,2540	1,0455
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	968	0,7960	0,1329	1,2377
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	239	0,1965	0,0740	1,6045
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	259	0,2130	0,0172	1,0879
Geni dönüşüm	31	0,0255	-0,0197	0,5637
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	7816	6,4268	-0,1789	0,9729
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	248	0,2039	-0,4135	0,3303
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	330	0,2713	-0,4943	0,3544
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	13315	10,9485	-0,8082	0,9313
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	1380	1,1347	-0,9236	0,5513
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; beval, el çantası, sarsaçık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	831	0,6833	-1,5947	0,3000
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	3977	3,2702	-2,9227	0,5281
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	6910	5,6819	-8,6506	0,3964
Tekstil ürünleri imalatı	7782	6,3989	-12,7814	0,3336
TOPLAM	121615	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TR51 (ANKARA)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	15469	14,1869	7,9940	2,2908
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	14418	13,2230	6,6173	2,0018
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	12181	11,1714	4,6528	1,7138
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	6912	6,3391	4,2808	3,0798
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	3011	2,7614	1,9938	3,6065
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	3891	3,5685	1,4117	1,6545
Ana metal sanayi	4967	4,5553	0,8269	1,2218
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	6970	6,3923	0,8057	1,1442
Geni dönüşüm	281	0,2577	0,2125	5,6991
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	12995	11,9180	0,1613	1,0137
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	789	0,7236	0,0805	1,1252
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	747	0,6851	0,0677	1,1086
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	114	0,1046	-0,0179	0,8536
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	42	0,0385	-0,1572	0,1968
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	3420	3,1365	-0,4754	0,8684
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	3616	3,3163	-0,5170	0,8651
Tütün ürünleri imalatı		0,0000	-0,5803	0,0000
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	3317	3,0421	-0,6340	0,8275
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetçilik, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	1442	1,3225	-0,9555	0,5805
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	3132	2,8724	-0,9583	0,7498
Kağıt hamuru, kağıt ve keçi ürünleri imalatı	664	0,6090	-1,0742	0,3618
Çiyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	5724	5,2466	-0,0828	0,3663
Tekstil ürünleri imalatı	4935	4,5260	-14,6543	0,2360
TOPLAM	109037	100,0000	0,0000	1,0000

TR52 (KONYA, KARAMAN)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	12811	24,8232	13,0665	2,1114
Ana metal sanayi	4826	9,3511	5,6227	2,5081
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	6186	11,9863	5,3805	1,8145
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	3647	7,0666	3,2333	1,8435
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	4212	8,1614	1,6427	1,2520
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetçilik, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	1577	3,0557	0,7776	1,3414
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	2277	4,4120	0,7360	1,2002
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	2006	3,8869	0,0562	1,0147
Geni dönüşüm	2	0,0039	-0,0413	0,0837
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	7	0,0136	-0,1089	0,1107
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	13	0,0252	-0,1706	0,1287
Kağıt hamuru, keçi ve keçi ürünleri imalatı	680	1,3176	-0,3656	0,7828
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	66	0,1279	-0,4895	0,2071
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	64	0,1240	-0,5191	0,1928
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	118	0,2286	-0,3371	0,2986
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	600	1,1626	-0,8957	0,5648
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	2264	4,3868	-1,1998	0,7852
Kimyasal madde ve ürünleri imalatı	1116	2,1624	-1,4495	0,5987
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	347	0,6724	-1,4845	0,3117
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	2013	3,9005	-2,2924	0,6298
Çiyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	3052	5,9137	-8,4187	0,4126
Tekstil ürünleri imalatı	3725	7,2177	-11,9625	0,3763
TOPLAM	51609	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığılılaşmalar

TR61 (ANTALYA, BURDUR, ISPARTA)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılılaşma katsayı	Yığılılaşma oranı
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); sebz, saman ve benzeri malmemelerden, örölerek yapılan esyaların imalatı	4274	12,0076	8,3316	3,2665
Metallik olmayan diğer münaral ürünlerin imalatı	3346	9,9624	4,3758	1,7833
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	5547	15,3841	3,8274	1,3255
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	3112	8,7430	2,2244	1,3412
Mobilya imalatı, başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	2828	7,9452	1,7523	1,2830
Basm ve yayım, plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	859	2,4133	0,3550	1,1725
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	279	0,7838	0,1408	1,2189
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	78	0,2191	0,0967	1,7892
Geni dönüşüm	1	0,0028	-0,0424	0,0621
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	47	0,1320	-0,0637	0,6745
Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile sanat imalatı	248	0,6967	-0,0689	0,9100
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	1225	3,4416	-0,3892	0,8984
Radyo, televizyon, haberdarşma teçhizatı ve cihazları imalatı	72	0,2023	-0,4151	0,3276
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	455	1,2783	-0,8785	0,5927
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bevuğ, el çantası, saracılık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	450	1,2643	-1,0138	0,5550
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	917	2,5763	-1,0357	0,7133
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	92	0,2585	-1,4247	0,1536
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	1733	4,8688	-1,7369	0,7371
Tekstil ürünleri imalatı	6173	17,3428	-1,8374	0,9042
Ana metal sanayii	364	1,0226	-2,7038	0,2743
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	158	0,4439	-3,3894	0,1158
Giyim esyaları imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	3136	8,8105	-5,5219	0,6147
TOPLAM	35594	100,0000	0,0000	1,0000

TR62 (ADANA, MERSİN)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılılaşma katsayı	Yığılılaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	11895	16,2831	4,5264	1,3850
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	5388	7,6495	4,0375	2,1178
Tekstil ürünleri imalatı	15793	21,6191	2,4389	1,1272
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); sebz, saman ve benzeri malmemelerden, örölerek yapılan esyaların imalatı	3803	5,2060	1,5299	1,4162
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	5531	7,5714	1,0528	1,1615
Metallik olmayan diğer münaral ürünlerin imalatı	4757	6,5119	0,9253	1,1656
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	418	0,5722	0,3764	2,9230
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1400	1,9165	0,2333	1,1386
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	139	0,1903	0,0678	1,5535
Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile sanat imalatı	555	0,7597	-0,0060	0,9922
Geni dönüşüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	4690	6,4202	-0,1856	0,9719
Basm ve yayım, plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	1248	1,7084	-0,3499	0,8300
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	2472	3,3839	-0,4468	0,8834
Radyo, televizyon, haberdarşma teçhizatı ve cihazları imalatı	41	0,0561	-0,5613	0,0909
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	4102	5,6153	-0,5776	0,9067
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	28	0,0383	-0,6047	0,0596
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	569	0,7789	-1,3779	0,3611
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bevuğ, el çantası, saracılık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı	381	0,5216	-1,7565	0,2289
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	1495	2,0465	-1,7868	0,5339
Ana metal sanayii	1287	1,7618	-1,9666	0,4725
Giyim esyaları imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	6859	9,3893	-4,9431	0,6551
TOPLAM	73051	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığılaşmalar

TR63 (HATAY, KAHRAMANMARAŞ, OSMANİYE)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayısı	Yığılaşma oranı
Ana metal sanayi	10155	22,9139	19,1855	6,1457
Tekstil ürünleri imalatı	12305	27,7632	8,5850	1,4476
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	2924	6,5978	2,9217	1,7948
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	5520	12,4534	0,6987	1,0594
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	67	0,1512	-0,0446	0,7723
Geni dönüştürüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	16	0,0361	-0,0864	0,2948
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	2832	6,3902	-0,1285	0,9803
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	129	0,2911	-0,4746	0,3801
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	14	0,0316	-0,5838	0,0512
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	14	0,0316	-0,6115	0,0491
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	401	0,9048	-0,7783	0,5376
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	2397	5,4086	-1,1971	0,8188
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	324	0,7311	-1,3272	0,3552
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sırtçılık, kopum tokma ve ayakkabı imalatı	390	0,8800	-1,3980	0,3863
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	195	0,4400	-1,7168	0,2040
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	587	1,3245	-2,2874	0,3667
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1410	3,1816	-2,4050	0,5695
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	606	1,3674	-2,4634	0,3570
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	1609	3,6306	-2,5623	0,3863
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	330	0,7446	-3,0887	0,1942
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	2093	4,7227	-9,6097	0,3295
TOPLAM	44318	100,0000	0,0000	1,0000

TR71 (NEVŞEHİR,NİĞDE, AKSARAY, KIRIKKALE, KIRSEHIR)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayısı	Yığılaşma oranı
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	3275	14,1738	7,5681	2,1457
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	4270	18,4800	6,7233	1,5719
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	1040	4,5010	4,3032	22,9923
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	2415	10,4518	3,9332	1,6034
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	1295	5,6046	1,9286	1,5246
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1716	7,4266	1,8401	1,3294
Ana metal sanayi	1206	5,2194	1,4910	1,3999
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	1025	4,4361	0,6033	1,1380
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	973	4,2110	0,3777	1,0985
Geni dönüştürüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	4	0,0173	-0,1052	0,1413
Tütün ürünleri imalatı	65	0,2813	-0,2990	0,4848
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	46	0,1991	-0,4440	0,3096
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	2	0,0087	-0,6088	0,0140
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	29	0,1255	-0,6402	0,1639
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	283	1,2248	-0,8335	0,5951
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	492	2,1293	-1,4826	0,5895
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sırtçılık, kopum tokma ve ayakkabı imalatı	179	0,7747	-1,5033	0,3401
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	7	0,0303	-1,6529	0,0180
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	86	0,3722	-1,7846	0,1726
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	983	4,2543	-1,9386	0,6870
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	1305	5,6479	-8,6845	0,3941
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	2410	10,4302	-8,7500	0,5438
Tekstil ürünleri imalatı	23106	100,0000	0,0000	1,0000
TOPLAM				

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TR72 (KAYSERİ, SİVAS, YOZGAT)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
Mobilya imalatı, başka yerde sınıflandırılmamış diğer imaletiler	10760	20,4016	14,2087	3,2944
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1999	3,7902	3,1471	5,8939
Başka Yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	4864	9,2224	2,6167	1,3961
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	4386	8,6933	2,1767	1,3339
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	1488	2,8213	0,6643	1,3081
Tekstil ürünleri imalatı	10334	19,5939	0,4136	1,0216
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	3108	5,8929	0,3064	1,0548
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	2071	3,9267	0,2307	1,0682
Geri dönüştürüm	34	0,0645	0,0192	1,4256
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	6204	11,7631	0,0064	1,0005
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	8	0,0132	-0,1073	0,1238
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1938	0,0000
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	205	0,3887	-0,3770	0,3076
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	18	0,0341	-0,5833	0,0533
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	532	1,0087	-1,0406	0,4901
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	324	0,6143	-1,0688	0,3630
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	1041	1,9738	-1,8370	0,5132
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetlik, koşun takımı ve ayakkabı imalatı	209	0,3963	-1,8818	0,1740
Anna metal seneyi	579	1,0978	-2,6306	0,2944
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	405	0,7679	-2,8441	0,2126
Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	253	0,4997	-3,3336	0,1251
Çiyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	3719	7,0514	-7,2810	0,4920
TOPLAM	52741	100,0000	0,0000	1,0000

TR81 (ZONGULDAK, BARTIN, KARABÜK)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayısı	Yığınlaşma oranı
Anna metal seneyi	13926	46,2136	42,4832	12,3949
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	2612	8,6679	4,9919	2,3380
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1794	5,9534	0,3668	1,0657
Geri dönüştürüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	483	1,6028	-0,0803	0,9523
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	163	0,5409	-0,1022	0,8411
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	2	0,0066	-0,1138	0,0542
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	16	0,0531	-0,1427	0,2712
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	1883	6,2488	-0,2659	0,9386
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,3803	0,0000
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	5	0,0166	-0,6008	0,0269
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	37	0,1228	-0,6429	0,1604
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	864	2,8672	-0,9636	0,7485
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	199	0,6604	-1,3979	0,3208
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazları imalatı	56	0,1838	-1,9710	0,0862
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetlik, koşun takımı ve ayakkabı imalatı	91	0,3020	-1,9761	0,1326
Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı	168	0,5575	-2,2738	0,1454
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	60	0,1991	-3,4128	0,0551
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imaletiler	720	2,3893	-3,8036	0,3838
Çiyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	3051	10,1248	-4,2076	0,7064
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	2269	7,5297	-4,2270	0,6405
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	288	0,9557	-5,6500	0,1447
Tekstil ürünleri imalatı	1447	4,8019	-14,3784	0,2304
TOPLAM	30134	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığılaşmalar

TR82 (ÇANKIRI, KASTAMONU, SİNOP)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayı	Yığılaşma oranı
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	2718	20,4238	16,7478	5,5539
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	3074	23,0989	11,3422	1,9647
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	512	3,8473	2,1641	2,2838
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1026	7,7096	2,1231	1,3800
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	1150	8,6414	2,1228	1,3236
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	2027	15,2314	0,8990	1,0627
Tütün ürünleri imalatı	124	0,9318	0,3515	1,6038
Geni dönüşüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	5	0,0376	-0,0849	0,3068
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	2	0,0150	-0,1807	0,0768
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	24	0,1803	-0,4627	0,2804
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	5	0,0376	-0,5799	0,0609
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	22	0,1653	-0,6004	0,2159
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	142	1,0670	-0,9913	0,5184
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	715	5,3727	-1,2330	0,8133
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	591	4,4409	-1,7519	0,7171
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	265	1,9913	-1,8395	0,5198
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	35	0,2630	-1,8938	0,1219
Derrnün tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, serçeçuk, kışum takımı ve ayakkabı imalatı	8	0,0601	-2,2179	0,0264
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	156	1,1722	-2,4397	0,3245
Ana metal senayii	94	0,7063	-3,0221	0,1894
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	29	0,2179	-3,6154	0,0568
Tekstil ürünleri imalatı	584	4,3883	-14,7919	0,2288
TOPLAM	13308	100,0000	0,0000	1,0000

TR83 (ÇORUM, SAMSUN, AMASYA, TOKAT)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayı	Yığılaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	10782	22,7911	11,0344	1,9386
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	6713	14,1900	8,6034	2,5400
Tütün ürünleri imalatı	4000	8,4552	7,8750	14,5712
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); ser, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	3175	6,7113	3,0353	1,8257
Ana metal senayii	1971	4,1663	0,4379	1,1174
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	478	1,0104	0,2447	1,3196
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	3042	6,4302	0,2373	1,0383
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	3136	6,6289	0,0232	1,0035
Geni dönüşüm	1	0,0021	-0,0431	0,0467
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	36	0,0761	-0,0464	0,6213
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	3	0,0063	-0,1894	0,0324
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	2818	5,9567	-0,5619	0,9138
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	23	0,0486	-0,5688	0,0787
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	21	0,0444	-0,5987	0,0690
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	434	0,9174	-0,7638	0,5430
Derrnün tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, serçeçuk, kışum takımı ve ayakkabı imalatı	688	1,4543	-0,8237	0,6384
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	576	1,2176	-0,8407	0,5915
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	1087	2,2977	-1,3143	0,6361
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	373	0,7885	-1,3684	0,3656
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	882	1,8644	-1,9664	0,4867
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	408	0,8624	-2,9709	0,2250
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	3930	8,3073	-6,0252	0,5796
Tekstil ürünleri imalatı	2731	5,7728	-13,4074	0,3010
TOPLAM	47308	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TR00 (ARTVIN, GİRESUN, GÜMÜŞHANE, ORDU, RİZE, TRABZON)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	19419	50,7700	39,0132	4,3184
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	4121	10,7741	7,0981	2,9309
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	695	1,8170	0,1339	1,0795
Geni dönüşüm	5	0,0131	-0,0321	0,2891
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	4	0,0105	-0,1120	0,0854
Tütün ürünleri imalatı	173	0,4523	-0,1280	0,7795
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	3	0,0078	-0,1879	0,0401
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	213	0,5569	-0,2088	0,7273
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	2272	5,9400	-0,2529	0,9592
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	138	0,3608	-0,2823	0,5610
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1934	5,0563	-0,5302	0,9051
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazların imalatı	15	0,0392	-0,5782	0,0635
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	560	1,4641	-0,5942	0,7113
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	1055	2,7582	-1,0725	0,7200
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	236	0,6170	-1,5398	0,2861
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetlik, kofun takım ve ayakkabı imalatı	278	0,7268	-1,5512	0,3191
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	1893	4,9491	-1,5695	0,7592
Ana metal sanayi	390	1,0196	-2,7088	0,2735
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	280	0,7320	-2,8799	0,2027
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	261	0,6824	-3,1509	0,1780
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	1152	3,0118	-3,5939	0,4559
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	2381	6,2250	-8,1074	0,4343
Tekstil ürünleri imalatı	771	2,0157	-17,1645	0,1051
TOPLAM	49749	100,0000	0,0000	1,0000

TR41 (ERZURUM, ERZİNCAN, BAYBURT)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1643	29,5610	17,8043	2,5144
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	738	13,2782	9,6021	3,6121
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	657	11,8208	6,2342	2,1159
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	571	10,2735	4,0806	1,6589
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	464	8,3483	1,8297	1,2807
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	284	5,1098	1,2790	1,3339
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	164	2,9507	0,8924	1,4336
Geni dönüşüm	3	0,0540	0,0088	1,1937
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	3	0,0540	-0,0685	0,4407
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1958	0,0000
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	15	0,2699	-0,4958	0,3525
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazların imalatı	4	0,0720	-0,5465	0,1166
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	2	0,0360	-0,6071	0,0560
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	50	0,8996	-1,2572	0,4171
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetlik, kofun takım ve ayakkabı imalatı	38	0,6837	-1,5943	0,3001
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	2	0,0360	-1,6472	0,0214
Ana metal sanayi	107	1,9252	-1,8033	0,5163
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	78	1,4034	-2,2086	0,3885
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	20	0,3598	-3,4735	0,0939
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	171	3,0766	-3,5291	0,4658
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	279	5,0198	-9,3126	0,3502
Tekstil ürünleri imalatı	265	4,7679	-14,4123	0,2486
TOPLAM	5558	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığılaşmalar

TRA2 (AĞRI, KARS, ARDAHAN)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayı	Yığılaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1602	42,0142	30,2574	3,5736
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavu, el çantası, saracık, kofum takımı ve eşyakebi imalatı	543	14,2408	11,9627	6,2513
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); se, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	441	11,5637	7,8897	3,1462
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	289	7,5793	1,9927	1,3567
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	297	7,7891	1,2705	1,1949
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	78	2,0456	-0,0127	0,9939
Geri dönüşüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	0	0,0000	-0,1225	0,0000
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1958	0,0000
Radyo, televizyon, haberdarına teçhizatı ve cihazları imalatı	13	0,3409	-0,2765	0,5522
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0	0,0000	-0,6431	0,0000
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	4	0,1049	-0,6608	0,1370
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	6	0,1574	-1,5258	0,0935
Beşka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	9	0,2360	-1,9208	0,1094
Mobilya imalatı; beşka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	137	3,5930	-2,5999	0,5802
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	44	1,1539	-2,6768	0,3012
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	24	0,6294	-2,9825	0,1743
Ana metal sanayi	10	0,2623	-3,4662	0,0703
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	10	0,2623	-3,5711	0,0684
Beşka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	113	2,9635	-3,6422	0,4486
Giyim eşyası imalatı; kırtkın işlenmesi ve boyanması	150	3,9339	-10,3985	0,2745
Tekstil ürünleri imalatı	43	1,1277	-18,0525	0,0588
TOPLAM	3813	100,0000	0,0000	1,0000

TRB1 (BİNGÖL, ELAZIĞ, MALATYA, TUNCELİ)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayı	Yığılaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	4823	26,3833	14,8265	2,2611
Tekstil ürünleri imalatı	4861	26,7927	7,6125	1,3969
Tütün ürünleri imalatı	1090	6,0078	5,4276	10,3535
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); se, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	988	5,4456	1,7696	1,4814
Geri dönüşüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	12	0,0661	-0,0563	0,5400
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1958	0,0000
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı	50	0,2756	-0,4901	0,3599
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	1084	5,9748	-0,5439	0,9166
Radyo, televizyon, haberdarına teçhizatı ve cihazları imalatı	8	0,0441	-0,5733	0,0714
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1	0,0055	-0,6376	0,0086
Metallik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	892	4,9165	-0,6701	0,8801
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	206	1,1354	-0,9229	0,5516
Beşka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	215	1,1850	-0,9718	0,5494
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	78	0,4299	-1,2532	0,2554
Mobilya imalatı; beşka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	828	4,5637	-1,6291	0,7369
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	394	2,1716	-1,6591	0,5669
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavu, el çantası, saracık, kofum takımı ve eşyakebi imalatı	110	0,6063	-1,6717	0,2661
Ana metal sanayi	155	0,8543	-2,8741	0,2291
Beşka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	645	3,5551	-3,0506	0,5382
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	71	0,3913	-3,2206	0,1083
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	55	0,3031	-3,5302	0,0791
Giyim eşyası imalatı; kırtkın işlenmesi ve boyanması	1577	8,6921	-5,6404	0,6065
TOPLAM	18143	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığınlaşmalar

TRB2 (GİTİS, HAKKARİ, MUŞ, VAN)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1611	32,2523	20,4055	2,7433
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	770	15,4154	11,7394	4,1935
Tütün ürünleri imalatı	237	4,7447	4,1643	8,1768
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	439	8,7888	3,2022	1,5732
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	436	8,7287	2,2101	1,3390
Basın ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	143	2,8629	0,8046	1,3909
Geni dönüşüm	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	1	0,0200	-0,1025	0,1635
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	2	0,0400	-0,1557	0,2045
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	12	0,2402	-0,4028	0,3736
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	170	3,4034	-0,4274	0,8884
Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile saat imalatı	16	0,3203	-0,4454	0,4183
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	3	0,0601	-0,5374	0,0973
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	56	1,1211	-1,0357	0,5198
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	0	0,0000	-1,6832	0,0000
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetçik, kopya takımı ve ayakkabı imalatı	5	0,1001	-2,1779	0,0439
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	187	3,7437	-2,4491	0,6045
Ana metal sanayi	59	1,1812	-2,5472	0,3168
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	53	1,0611	-2,5509	0,2938
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	190	3,8038	-2,8019	0,5738
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	16	0,3203	-3,5130	0,0836
Çiyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	531	10,6306	-3,7018	0,7417
Tekstil ürünleri imalatı	58	1,1612	-18,0191	0,0605
TOPLAM	5495	100,0000	0,0000	1,0000

TRC1 (ADIYAMAN, GAZİANTEP, KİLİS)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığınlaşma katsayı	Yığınlaşma oranı
Tekstil ürünleri imalatı	31936	51,2066	32,0263	2,6698
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	11267	18,0656	6,3089	1,5366
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	2865	4,5938	0,9818	1,2718
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, sepetçik, kopya takımı ve ayakkabı imalatı	2004	3,2132	0,9352	1,4105
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	2486	3,9861	0,1533	1,0405
Geni dönüşüm	4	0,0064	-0,0388	0,1418
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	39	0,0625	-0,0599	0,5106
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1938	0,0000
Tütün ürünleri imalatı	0	0,0000	-0,5803	0,0000
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	16	0,0257	-0,5918	0,0416
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	18	0,0289	-0,6142	0,0449
Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile saat imalatı	72	0,1154	-0,6503	0,1508
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	532	0,8530	-0,8302	0,5068
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan eşyaların imalatı	1547	2,4805	-1,1956	0,6748
Basın ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın çoğaltılması	420	0,6734	-1,3849	0,3272
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazların imalatı	118	0,1892	-1,9676	0,0877
Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı	2159	3,4618	-3,0569	0,5311
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	338	0,5420	-3,2014	0,1414
Ana metal sanayi	220	0,3528	-3,3757	0,0946
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1114	1,7862	-3,8004	0,3197
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	1285	2,0604	-4,1325	0,3327
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı	1084	1,7381	-4,8676	0,2631
Çiyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması	2843	4,5585	-9,7739	0,3181
TOPLAM	62367	100,0000	0,0000	1,0000

Düzey 2 Bölgelerinde Sektörel Yığılaşmalar

TRC2 (DIYARBAKIR, ŞANLIURFA)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayısı	Yığılaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	7153	38,9703	27,2136	3,3147
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	1607	8,7351	3,1685	1,5672
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç),				
sezen, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan				
eyyaların imalatı	1131	6,1618	2,4838	1,6762
Tütün ürünleri imalatı				
Makine ve teçhizatı hariç, fabrikasyon metal ürünleri	523	2,8494	2,2691	4,9104
imalatı	1311	8,2321	1,7134	1,2629
Geni dünüşüm	2	0,0109	-0,0343	0,2410
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı	6	0,0327	-0,0898	0,2669
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer				
yakıt imalatı	4	0,0218	-0,1740	0,1113
Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile saat imalatı	101	0,5303	-0,2154	0,7186
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	10	0,0345	-0,5629	0,0882
imalatı				
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	5	0,0272	-0,6138	0,0424
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın	188	1,0242	-1,0340	0,4976
çöğaltılması				
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve	153	0,8336	-1,3233	0,3865
cihazların imalatı	21	0,1144	-1,5688	0,0680
Kağıt hamuru, keğit ve keğit ürünleri imalatı	69	0,3759	-1,9021	0,1650
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası,	259	1,4111	-2,4197	0,3683
saracılık, koçum takımı ve ayakkabı imalatı				
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	147	0,8009	-2,8111	0,2217
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	128	0,6974	-3,0311	0,1870
Ana metal sanayi	558	3,0400	-3,1528	0,4909
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer				
imalatlar	588	3,2035	-3,4022	0,4850
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizatı imalatı	64	0,3487	-3,4846	0,0910
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı	1770	9,6431	-4,6893	0,6728
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	2357	12,8412	-6,3391	0,6695
Tekstil ürünleri imalatı	18335	100,0000	0,0000	1,0000
TOPLAM				

TRC3 (MARDİN, SIİRT, BATMAN, ŞIRNAK)

Sektör	Çalışan sayısı	Bölge içinde sektörün payı	Yığılaşma katsayısı	Yığılaşma oranı
Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1465	29,4000	17,6432	2,3007
Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	991	19,8876	14,3010	3,5599
Tütün ürünleri imalatı	205	4,1140	3,5337	7,0898
Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri imalatı (mobilya hariç);				
sezen, saman ve benzeri malzemelerden, örülerek yapılan				
eyyaların imalatı	346	6,9436	3,2676	1,8889
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	313	6,2814	2,4506	1,6397
Makine ve teçhizatı hariç, fabrikasyon metal ürünleri	429	8,6093	2,0906	1,2207
imalatı	0	0,0000	-0,0452	0,0000
Geni dünüşüm	2	0,0401	-0,0823	0,3277
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı				
Kök kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer				
yakıt imalatı	0	0,0000	-0,1938	0,0000
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	15	0,3010	-0,3164	0,4875
imalatı				
Basım ve yayım; plak, kaset ve benzeri kayıtlı medyanın	86	1,7259	-0,3324	0,8385
çöğaltılması				
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve	0	0,0000	-0,6431	0,0000
cihazların imalatı	5	0,1003	-0,6654	0,1310
Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile saat imalatı	39	0,7827	-1,3742	0,3629
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve				
cihazların imalatı	9	0,1806	-1,5026	0,1073
Kağıt hamuru, keğit ve keğit ürünleri imalatı	100	2,0068	-1,8265	0,3235
Motorlu kara taşıtı, römork ve yan römork imalatı				
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası,	2	0,0401	-2,2379	0,0176
saracılık, koçum takımı ve ayakkabı imalatı				
Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer	168	3,3715	-2,8214	0,5444
imalatlar	36	0,7225	-3,0060	0,1938
Ana metal sanayi	29	0,5820	-3,0300	0,1611
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	142	2,8497	-3,7560	0,4314
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizatı imalatı	400	8,0273	-6,3051	0,5601
Giyim eşyası imalatı; kürkünü işlenmesi ve boyanması	201	4,0337	-15,1465	0,2103
Tekstil ürünleri imalatı	4983	100,0000	0,0000	1,0000
TOPLAM				

